ANDREAE TIRAQVELLI REGII in Senatu Parisiensi Consiliarii TRACTATVS,

Cessante causa cessat effectus.

APVD GVILLIEL-
mum de Millis.
1553

Cessante causa ces- SAT EFFECTVS.

1 NVLLA omnino est iuris regula, nulla legũ sententia, nullũ axioma, quod latiùs pateat, nec ex quo plus vtilitatis & emolumenti capi possit in explicãdis, diffiniendisque, ac iudicandis forensibus negotiis. Vix enim ex cũctis milibus vnum reperias, quod hac regula, aut iis quæ ad eam pertinent, non magnopere indigeat. præsertim quòd ea generalis sit in legibus, cõtractibus, & cæteris dispositionibus, vt attestatur Pet. Ancha. con. 47. pro clariori decisione, col. 1, versic. hæc est enim regula generalis. Quò magis miror nostros regularum consarcinatores hanc prætermisisse, cùm alias multas non adeò vtiles & necessarias posuerint.

Vtilitas huius tractatus.

2 ¶ Illud autem tibi imprimis præfandum duximus, causam à ratione in hoc differre, vt plerisq; placet: quòd causa est id ex

Causa quid sit.

quo, vel per quod, vel à quo, vel propter quod aliqd fit: ex quo illud frequēs apud bonos authores, Quid causæ est? Et vt scribit Cicero, in libro de fato, ex Carneade: Causa ea est, quæ id efficit, cuius est causa: vt vulnus, mortis cruditas, morbi: ignis, ardoris. Itaque non sic causa intelligi debet, vt quod cuique antecedat, id & causa sit: sed quòd cuique efficienter antecedat. Et paulò pòst, Interesse autē, vtrū eiusmodi, quid sit, sine quo aliud effici nō possit: aut eiusmodi, cū quo aliquid effici necesse sit. Nulla igitur earum causa est, quoniā nullam rem sua vi efficit, cuius dicitur causa: nec id sine quo quippiam nō fit, causa est: sed id quod, cū accessit, id cuius causa est, efficit necessariò. Hæc ille.

3 ¶ Ex nostris autē Io. Mona. in. c. vlti. de iura. calū. lib. 6. dicit causam multipliciter accipi: & causam esse animi impulsum ad aliquid agendum, vt accipitur in. l. 1. §. sexum. ff. de postulā. Rationem autem esse gerēdorum ordinem ex causa veniētium. Vnde (inquit) causa potest esse sine ratione: at ratio non potest esse sine causa. Cui adde id quod scribit Cicero in lib. 2. ad Herennium, si is sit, Rationem esse causam, quæ

Iterum quid causa sit.

Ratio qd sit.

Causa sine ratione potest esse, nō ē diuerso tamē, infra nū. 10.

quæ demonstrat verum esse id quod intẽdimus, breui subiectione. Ex quo id certè apparet, nullam rationem esse sine causa. Sed & Paul. Elear. in cle. dudum. §. nos autẽ, versi. in studiis, & ibi post eum Card. Flo. in vers. ab olim, col. 1. in. 3. oppo. Imo. col. eiusdẽ. c. 12. vers. 3. Paul. hîc, de sepultur. hinc occasione sumpta, quòd ille text. vtitur his verbis, ex aliqua ratione vel causa, idem dicunt quod Io. Mona. vbi suprà. vti etiam facit Ioan. And. in. c. cùm dilecti, col. 2. versi. in gl. causa, ibi, de accusati.

4 ¶ Et subdunt ipsi Ioan. Mona. Ioã. And. & Card. Flor. quibus aliis modis causa dicatur. quæ nos prætermittimus, veluti ad hunc nostrum tractatũ nihil pertinẽtia. Si quis tamen id scire cupiat, præter ipsum Monach. videat Hostien. in. d. c. cum dilecti, in verbo, ex causa, & ibi quoque Io. And. col. vlt. vers. in glo. causa, extrà de accusati. Bart. in. l. demonstratio, §. quod autem, col. 1. per totum. ff. de cond. & demonstra. & Luc. Pen. in. l. 1. col. 2. versicu. item no. quòd causa. C. de his qui non imple. stipẽd. lib. 10. & Henri. Boh. in c. forus. §. causa, de verbo. oblig. *Causa quibusmodis dicatur.*

5 ¶ Ratio igitur, vt illis, & aliis plurimis placuit, *Iterũ quid sit ratio.*

placuit, est ordo gerendorum ex causa venietium. vel, vt scribit Bal. in. l. omnes populi, col. 7. versi. 3. quero. ff. de legib. est vrgens disputatio vel euidens demōstratio, vt dicit notari in. l. 1. §. veteres. ff. de acq. possess. & in l. non omniū. ff. de legib. vel, vt subdit ipse Bald. ratio est quidam motus animi, visum acuens, veráque à falsis distinguens, vel est mentis motus, in his quæ dicuntur, decernere vel conuertere valens, per. l. vlt. C. de indic. viduit. tolen. & l. his solis. C. de reuocand. donati.

6 *Causa de præterito aut præsenti. Ratio de futuro.*

¶ Ex quibus vides causam de præterito esse aut præsenti. Rationem, de futuro, vt etiam scribit Bart. in. d. l. demonstrat. §. quod autem, col. vlt. versi. in. 8. quæstio. ff. de cōd. & demonst. & in. l. 2. §. vlt. colū. 2. vers. 3. sumitur. ff. de donatio. & Salic. in. l. generaliter, in fi. C. de episco. & cle. Aegid. Bellemer. in c. post translationē col. 4. versic. de ratione verò, de renunciatio.

7 *Causa & ratio sæpe confunduntur.*

¶ Verūtamen hæc sæpius confundūtur, alterúmque pro altero ponitur, vel optimis authoribus. Cicero lib. epist. famil. 15. ad Catonem. Cùm autem ad Cybistra propter rationē belli quinque dies essem moratus. Cæsar lib. 8. belli Gallici, Quātum hyber-

hybernorum opportunitas bellíque ratio postulabat. Et apud nos in.l. eas obligatio nes.ff.de cap.diminutio.quam in hoc expēdit Alber.in suo lexico, in verbo, ratio aliquādo.& Paul.Paris.cons.12. trāsactio, nu.186. lib.2. Nonnunquam autem simul hæc coniungūtur, vt apud Terentium in Eunucho. Num parua causa, aut parua ratio est. Ciceronē lib.1.Officior. Causa autem & ratio efficiēs magnos viros in priore est. Arnobium in lib. aduersus gentes, vbi in infinitis propè locis hæc verba cōperies; Quæ causa? quæ ratio est?

8 ¶ Et hāc quoque confusionem videbis apud nostros iuris interpretes, vt apud Bar.in.l.2. §. vlt.ante fin.ff.de donatio. & in extrauagā.ad reprimendum, in verbo, absentia.Bald.in.l.1. col. 1. versi.in ea glo. ībi; sed impulsiua.ff. de feri. & in. l. data, col. 9. versic.item not. quòd non dicitur. C.qui accusar. non pos. & in.c. & si Christus,col.vl.versi. adde quòd cessante vna. de iureiuran.Card.Flo.in.c.si quando, ad fi.de rescrip,& alios plurimos quos infrà in hoc tractatu citabimus, nunc causam, nunc rationem,rem vnam appellantes. *De eadē re.*

9 ¶ Cæterū Philip. Dec.in.c. cū cessante, *De eadē re.*

col.1.ſtatim poſt princip.de appellatio. dicit cauſam pro ratione tunc accipi, cùm dicimus ceſſante cauſa ceſſare effectũ. Ante eum Imo.in c. poſt tranſlationem, col. 6. num. 40. de renun. dicit quòd cauſa finalis legis propriè dicenda eſt ratio, & allegat Bart. in. l. 2. §. vlt. ff. de donat. vbi id non adeò expreſſè dicit.

Cauſa finalis legis propriè dicitur ratio.

10 ¶ Et facit ad ſuperiora quod ſcribit Bal. in c.monaſterium, de vit.& honeſt. cleri. quòd illa dicitur cauſa, cui ratio ineſt. Nã ſi ratio non ineſt, non dicitur propriè cauſa, ſed abuſiuè, l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti, § poſſum, in fi. ibi, nec rarò probabilis cauſa eſt. ff. de verb.oblig. & ſequitur Phili.Dec.in d.c.cũ ceſſante, haud multò poſt prin. de appel. & Paul.Pariſ.conſi.32.potiſſima dubitatio, col.5.num.53.li.1. Quod nos ideo dicere voluimus, quòd in hoc ipſo tractatu, qui de cauſa ceſſante eſt, aliquando etiam cõfuſim & promiſcuè poſt alios tractabimus de ceſſante ratione.

Cauſa cui ratio ineſt.

11 ¶ Ceſſante igitur cauſa ſeu ratione (vt vtrumque copulemus, & ad noſtrũ principale inſtitutum redeamus) ceſſat effectus: vulgatiſsima apud noſtros ſententia, & vice prouerbij celebrata, quam neſcio quis

Ceſſante cauſa ceſſat effectus.

in versum redegit non adinodū elegantē:

Causatū perimit causa perempta suum.
vt videre licet ex glo. in c. ita quorundam, in verbo ferrum, de iudæ. Ego autem maluissem ita dicere.

Effectum perimit causa perēpta suum.
Estq; ex lib. 2. Physicorum Aristotelis (ni fallor) deprompta, tandémque etiam pontificiis sanctionibus sæpe, veluti cōceptis quibusdam verbis vsurpata, vt videre licet ex c. & si Christus, paulò ante fi. de iureiur. & c. cū cessante, in prin. de appella. & in c. cū infirmitas, de pœnitē. & remiss.

12 ¶ In ídque allegātur l. in omni, vbi Bart. ff. de adopt. & l. licet. §. ea obligatio, ff. de procurat. & l. actione. §. item si alicuius. ff. pro soci. & l. vlt. & ibi glo. & Bar. ff. de test. tut. & l. si duas. §. pe. ff. de excusat. tut. & l. ex facto, in princip. & ibi doctores, id trahētes ad quasdā quæstiones, & inter alios Alex. col. 2. vers. itē nota quòd cessante. ff. de vulg. & pupil. & l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patrona. & l. qui cū hærede. ff. de actio. & obli. & l. adulter. §. vlt. & ibi gl. et doct. ff. de adul. & l. planè. ff. de oper. libertor. & l. nec magistratibus. ff. de iniur. & l. generaliter, vbi gl. & omnes, C. de *De eadē re.*

episcop.

episcop.& cleric. ex quibus Paul.Castr. eam.l.semper ad hoc dicit allegari. & authen.sed neque curialem,& authen.si seruus.C.eod.tit.&.l.1.C.de hæret. &.l. vlt. C.de restitut.milit.&.l.1. in princ. & ibi glo.in verb.imaginem.C.de lat.liber.tollen.&.l.vlt.C.de testa.milit.&.§. illos autem,& ibi glo.Instit.eod.tit.&.§. vlt. Instit.de author.tutor.&.§. hi qui reipublicę.Instit.de excusat.tutor.

13 *De eadē re.* ¶ Et alij tex. iuris canonici, præter eos, quos supra citauimus,videlicet.c.post trāslationē, versi.cęterū,extra de renūciat.& ibi omnes doctor.ex quibus Card.Flor.in 4.not.dicit eū quoq; tex.semper ad hoc solere allegari.&.c.magna,in fi.de voto, &.c.nō debet,& ibi Anto.in.6.not.de cōsan. & affini.&.c.2.de tornea.ex quo not.Anton.in.1.not.quòd cessante fine facti, cessat facti effectus.&.c.suggestū, de decim. &.c.vlt.de vit.& honest.cleri.&.c.cùm ex iniūcto,de oper.no.nūci.&clem.1.de regular.ex qua not.Imo.in.3.not. ad remotionē causæ sequi remissionem effectus &.c. quia statuimus.§.his omnibus. 61. distinctio.&.c.quia sancta.§.verū.63. dinstinct.

14 ¶ Et ex hoc fit,vt dicamus paria esse nullam

lā ab initio fuisse causā, vel fuisse aliquā, sed eā esse finitā, per tex.in.l.1.ff.de cōdic. sine cau.&.l.nihil ītereſt.ff.de naut.fœno. Et ita voluit per eos tex.glo.in cōſtitut.Siciliȩ,incip.ſi quem noſtrum fideliū,& ibi quoque Matth. Afflict.col.2. verſi. tertiò not.ex tex. *Paria sunt non esse causam, & eā esse finitā.*

15 ¶ Sed & ex eo illud procedit quod noſtrates ſæpe ſolēt dicere, quicquid eſt cauſa cauſæ, id quoque eſſe cauſam cauſati, id eſt effectus, per.l.dotem dedit.ff.de collat. bonor.&.l. manumiſsiones, & ibi Iacob. Butrigar.& Raph.Fulgoſ.col. 1.verſi.not. quòd quicquid.ff.de iuſtit. & iure. Bald. in.l.ex placito, colū.ſecunda, verſicu. decimotertio, quia actiones. C.de rer. permutat.Raph.Fulgoſ.in.l.cū hic ſtatus,§.ſi inter virū,in fi.ff.de donat.inter vir.& vxo. Corne.cō.144.viſo themate, col.vlt.in litera p.vbi & ad hoc citat Proclum philoſophum in lib.de cauſis.Soci.conſi.156. pro fundamento,col.6.verſi.præterea reſpondetur alio modo,lib.2.& omnes vbique. *Quicquid est causa causæ, est et causati.*

16 ¶ Et illud quoque, quòd falſa cauſa (intelligo de finali, propter ea quȩ dicemus infrà ī.1.limitatione) errāter emiſſa, vitiat & legatū.l.1,& ibi not.C.de falſ.cau.adiec.le. *Falsa causa.*

Et con-

Et contractum.l. si diuortio, cum glo. & ibi Raph.Comen.Paul.Cast. & Alexander.ff.de verb.obligat.&.l.2.§.circa. ff. de doli exceptione. Alexand.consi. 89. viso puncto,& instrumentis, versi. & benefacit,lib.2.Carol. Ruinus consi. 137.verbis vtriusq; testamenti,col.pen.nu.11. lib.3.

17 *Durãte causa, &c.* ¶ Et illud item quod est veluti nostrę regulæ oppositũ,vt durante causa durare & perseuerare debeat effectus, vt dicit Signor.consi.135.paterfamilias, col.1. nu. 6. per l.semper.§.negociatores,ff.de iure immunita.& l.si cui.§.1.ff. ex quib.caus.maior,& l.2.§. omnes.ff. de iud.& l. Titia.§. vsuras.ff.de leg.2.& l. qui nominibus. ff. de excusat.tut.Nam vt hoc ei addas,quod operatur propositum in proposito, idem oppositum in opposito, vt tradit Aristoteles in lib.1. Ethicorum.& probatur in l. si vt proponis.C.de nup.cum similib. à me collectis in nostro tractatu Retractuũ tit. 1.§. 12. in glo.1,num 16.incip.posset item.

18 *Hæc regula etiam in foro cõsciẽtiæ procedit.* ¶ Et hæc procedunt, vt scilicet cessante causa vel ratione cesset dispositio etiam in foro quod consciẽtiæ appellatur. Ita enim expresse voluit Franc. Curt. iunior consi. 12.videtur prima cõsideratione,col.3.ver.

sed

ſed quòd fortius, per text. bonum (vt ipſe dicit) text. in c. quoniam contra falſam, de probat. & ibi Panor. col. 4. verſi. vltimò hîc nota, qui ex eo tex. no. quòd quando conſtitutio continet aliquid non propter ſe principaliter, ſed ad aliquem finem, nõ illaqueat tranſgreſſores ad pœnam: ſi finis ad quem principaliter tendit cõſtitutio, non violatur, etiam reſpectu peccati mortalis: dummodo id non fiat in contemptũ conſtitutionis, & alios allegat, quos ibi videre poteris.

19 ¶ Sed vt ad ſpecies rerum deſcendamus, & quidem ordine alphabeti, vt faciliùs & promptiùs quod quiſque volet, reperiat.

A

20 ¶ ABLATIONIS cauſa ceſſante, ceſſare debet & ipſa ablatio. verbi gratia, princeps poteſt ex cauſa auferre rem alterius. l. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vendic. & l. Lucius. ff. de euictio. glo. & doct. in. l. vlt. C. ſi cõtra ius vel vtilit publ. cum aliis multis concord. à me traditis, in repet. l. ſi vnquam, in verbo, donatione largitus, nu. 42. incip. 22. ex l. item. C. de reuocand. donatio. Certè ſi ea cauſa aliquando ceſſet, *Ablationis cauſa ceſſãte ceſſat ipſa ablatio.*

debet

debet ea res restitui, vt nuncupatim voluit Inno.in.c.quia pleriq;,ad fi. de immuni.eccles. Anto.& Imo.in.c.quæ in ecclesiarum:ille col.3.versic.venio ad secundũ: hic col.5.versic.quid autem si statutum,& ibi latè Feli.col.11.versic.secunda declaratio,de constit.& Iason in.l.1.col.14.versic. quartò adde tex.ff.de offi. eius cui mand. est iuris.& cons.92.illustrissimus,col. antep.ver.dictum instrumentum,li.3.

Absolutionis causa cessante, cessat absolutio.

21 ¶ ABSOLVTIONIS causa cessante, cessat absolutio.l.si à te, & ibi Soci. qui id no.in.1. no. ff. de except.rei iudic. Et id quoque satis apertè probatur ex.l. 2.& l.si mater.§.eãdem,eod.ti. Et facit quòd ex Paul.Paris.dicemus infrà in cessante ratione legis,nu.17.incip.hócque illud est, & quod itẽ dicemus in sẽtẽtiæ causa cessãte.

Actionis causa cessante cessat actio.

Fideiussori ante solutionem an & quomodo cõpetat actio.

22 ¶ ACTIONIS causa cessante, cessat ipsa actio,aut certè illius persecutio siue exercitium.verbi gratia,Fideiussori ante solutionẽ cõpetit actio cõtra reum dilapidantem bona sua.l.si pro ea.C.manda. Si igitur reus ad frugalitatem redierit, desieritque bona sua dilapidare,cessabit ea actio, vt dicit Bald.ibi,in.8.quæstio.

23 ¶ Nã & aliâs cessante eo quod interest,

ob

ob quod competebat actio, desinit eadem actio competere.l.si procuratorē,§.mandati,ff.manda.& voluit glo.in.l.ad comparādas,C.eod.tit.Sed quoniā id recipit multas ac varias distinctiones,limitationes,restrinctiones,vide ampliùs super hoc glo. in.l.qui autem.§.illud tenendū,& ibi Bar. Bald.Salyc.Raph.Fulgo.Roma.& Iason. ff. si quis cautio. Cy. latè post alios antiquiores. Bald.Salyc.& Paul. Cast. in. d.l. ad comparandas.Et vide etiam quòd dicemus infrà in Redhibitionis causa cessāte. *Actio an cesset cessante interesse.*

24 ¶ ADEMPTIONIS causa cessante,cessat adēptio,vt voluit Bart.in.l.cùm seruus.ff. de adimend.leg.per tex.in.l.quòd si redierunt,quę est.4.eod.tit.vbi ademptio legati quę interuenit ob inimicitias quę interuenerunt inter testatorem & legatarium, cessat,si iterum in amicitiam redierint.respondétq; Bart.ad.d.l.cùm seruus,quę videbatur probare contrariū, scilicet quòd si seruus alienatus à testatore ita vt legatū ademptum sit,postea sit redemptus, manet tamē adēptio, nec debetur legatario, nisi si noua volūtas testatoris accesserit. Nā vt dicit ipse Bar.inimicitię,de quibus ī.d.l.4.fuerūt causa adēptionis, vnde illis *Adeptionis causa cessante, cessat ademptio.* *Amicitia redintegrata restituit quod inimicitiæ ademerant.*

cessan-

cessantibus præsumitur cessare voltas adimendi. At in d.l.cũ seruus, ea alienatio nõ est causa volũtatis adẽptionis, sed præcessit voluntas adimendi, quæ ostẽditur per actum ipsius alienationis: vnde secuta redemptione non sequitur quòd remaneat voluntas legandi, quia nõ erat eius causa.

25 *Aetate cessante cessat effectus illius.*

¶ AETATE cessãte cessat effectus illius. verbi gratia, filius minor qui nõ redemit patrem excusatur, ne priuetur illius hæreditate, auth. si captiui. C de episcop. & cleric. Quid ergo? si factus est maior patre semper captiuo, nec postea eum redemit. certè priuatur, cessante scilicet ætate minore, quę illum excusabat, vt voluit Bald. in d. authen. si captiui, post mediũ, in vers. secunda quæstio est. Nã priuilegium datum ætati, nõ durat post eam ætatem. per l. Titia. §. vsuras. ff. de lega. 2. & l. doli. §. diuersũ. ff. de nouationib. & quia obsequiũ filij erga patrem, habet in se actum successiuum, & non instãtaneum. Licèt secus sit in matre minore, quæ non petiit tutorem filio impuberi: nam cùm sit minor, lex statim prouidet de alio tutore: ideo mater liberatur ab onere petendi, quia prouidentia legis sufficit, mater enim à iure preuẽta est,

ta est,arg.l.causam.§. puella. ff. de manumissio.de quo & nos dicemus in.4.limitanum.6.incipien.nec hinc longè distat.

26 ¶ Et facit etiam ad hoc nostrum propositum,quod scribit Cyn.post Pet.in. l.1. C. in quibus caus.in integ. resti. non est neces.& in.l.minoribus,& ibi quoq; Ange. C.de his quib.vt indig.& Ang.in.§.illud, in authen.consti.quæ de dignita.Alex.in l.si cùm dotem.§.si maritus,col.2.versi. & istud in terminis,ff.solu.matrimo.Et vide quæ dicam infrà in illa.4.limita.nu. 7. incip.& quod in simili,& sequen. *De eadē re.*

27 ¶ AFFINITATIS causa cessante, cessat & ipsa affinitas, & proinde effectus, qui inde sequebatur, vt bene probat tex. in.l. cui eorum.§.affinitatis.ff.de postulan.&.§ Affinitatis.3.quæst.7.& gloss.not.in l.sed hoc,in princi.in verb. succurrendū. ff. de re iudic.quæ dicit (vt oēs sentiunt) quòd soluto affinitatis vinculo, sicut amor qui ex affinitate processerat,soluitur:ita & priuilegij,quod inde oriebatur, beneficium, quod scilicet ibi datur ratione affinitatis, quam glo.dicit valde not.Alex.qui eam.l. legit,cum.l.non tātùm,col.vlt.versi. capio glo. & eā quoq; expendit & sequitur Bal. in.l. *Affinitatis causa cessante, cessat affinitas.* *Amor ex affinitate, ea soluta,soluitur.* *Affinitatis priuilegium cessat finita affinitate.*

in.l.affinitatis.C.com.de succcſsioni. & in d.l.cui eorũ.§.affinitates.ff.de poſtulã.vbi & eam dicit no. & in.l. vlti.& ibi quoque Pau. Caſtr. & Iaſon qui eam dicit ſolennem.C.de verb.ſignificat. & ipſe Bal.in.c. accedens, vt lite non conteſta.vbi eam dicit ſingul. & rurſum in.c. in literis,in fin. de teſtib.Alexan. qui eã quoque dicit no. conſi.207.ponderatis verbis ſtatuti,col.3. verſic. quartò per id,lib.6.

28 ¶ Ex quo ipſe Bald. & Ange.poſt Guil. Cu.in.d.l.cui eorũ,§. affinitates, dicunt ꝙ licet quis pro vxore fratris viuentis non poſsit ferre teſtimonium , ſaltẽ non faciat fidem integrã : intelligitur tamen quãdiu durat affinitas : nã ſi frater eſt mortuus, & ita ea affinitas ſit ſoluta , poterit pro ea teſtificari.quod & ſequitur Alex.d.cõſi.207 ponderatis verbis ſtatuti,col.3. verſic.tertiò,quia hoc expreſsè,lib.6.Lãfran. Oria. in repe.c.quoniã contra falſam,in materia teſtamenti,de probat. vbi & ipſe id trahit generaliter ad oẽs affinitates.Hyppo.Marſil.qui & illã glo.ad hoc dicit ſingul. in.l.1. §.idem Nummio,col.1.ff.de quæſtio.

Frater mariti an poſsit teſtificari pro vxore ipſius fratris.

Quid de cæteris affinibus.

29 ¶ Sed hîc pauliſper aduerte lector amantiſsime,quoniã ea glo.in. d.l. ſed hoc, non dicit

Amoris vinculũ nõ om-

dicit omnino diſſolui amoris vinculū ſoluta affinitate, ſed decreſcere: quaſi diceret non tantum eſſe amorem affinitate ſic ſoluta, quantus erat ea durāte, ſed diminui per ſolutionē affinitatis, non quòd omnino perierit: tanquam ſcilicet adhuc maneant quædam veſtigia & reliquiæ ipſius, quod facit vt nō omnino ceſſet cauſa, ſecū dum ea quę dicemus infrà in 17. limitatione. Prę ſerim ſi ex ea affinitate ſiue matrimonio, ex quo cōtracta ea erat, māſerint liberi. vt ſimili cōſuluit Pa. Caſt. cōſi. inci. vertitur quęſtio, an ſtatutum de cōpromiſſis, quem refert Alex. d. conſi. 207. ponderatis verbis, col. 2. verſic. quartò per tex. li. 6. quod tamen conſiliū reperire nō potui. Ideo relinquendum eſſe arbitrio boni viri cenſeo, quanta fides ſit his abhibenda.

nino ſoluitur ſoluta affinitate.

Præſertī ſi remāſerint liberi ex ea affinitate.

¶ Et hinc quoque (vt redeamus) fit quod ſcribit idem Bald. in. l. 1. col. 10. verſi. ſuper tertio articulo de affinibus. C. de his qui accuſa. non poſſunt, quòd licèt affinis poſſit accuſare propter ſui affinis iniuriam, per l. 1. §. 1. ff. de poſtulan. hoc tamen procedit durāte affinitate, ea enim ſoluta nō poteſt, per d. gl. in d. l. ſed hoc, de re iudic. & d. l. cui eorū. §. affinitates, & l. quod ait, ibi, 30

Affinis accuſare poteſt.

Durante tamen affinitate, non ea finita.

finita est.ff.de diuor. Et id sequitur Alex. d.consi.207.colun.4. versi.& quòd non sit omnino eadem ratio,lib.6.

31 ¶ Sed & hinc quoq; illud fit,vt statutum iubens quæstiones affinium inter se compromitti,cuiusmodi est Bononiæ,& in aliis multis locis, intelligatur durante affinitate,non etiã ea soluta, vt voluerũt Bar. Bal.& Ange.in.d.l.cui eorũ,§. affinitates, per eum tex.ff.de postulan.Bal.in.d.l.vlti. col.1.in.1.not.C.de verbo. signifi. vbi dicit hoc quoque tenuisse antiquos aduocatos Perusinos,& in.d.l.affinitatis,col.1.versic. item nota quòd aduocati C.comm. de successio.& in.d.c. accedens,vt lite non contesta.& in sua margarita, in verbo, affinitas.Pet.Anchar.in repet.c.1.in.14.quęstio. princip. versicu. quæro vlteriùs de verbo consanguinei,de constitu.Pau.Castr.in.l. ex diuerso,quam legit cum.l.rei iudicatæ, §.vlti.& ibi etiam Franc.Areti. & Alexã. ff.de re iudic.idem Pau.consi.80.super primo dubio seu quæsito respondetur, in. 3. dubio,lib.2.& Ioan.Anan.in.c.salubriter, colu.1.versicu.nunquid autem dicatur, de vsur.Alexand.in.d.l.sed hoc,colu.vlti. ff. de re iudic.vbi dicit ita cõmuniter teneri.

Statutũ de compromisso affinitũ non obtinet finita affinitate.

& latè

& latè.d.consi.207.per totū.lib.6.vbi mul ta allegat ad hanc rem pertinentia.

32 ¶ Verum Salyc. subdubius tamē in. d.l. vlt.C.de verb.signi.hoc intelligit,nisi maritus aut vxor superstes, manerent in viduitate,nam tūc tantisper censeretur manere in eodē matrimonio, quod affinitatē produxit,per.l.vlt.C.de bon.mater.& gl. in.l.1.§.exactio.C.de rei vxor. actio. cum aliis multis cōcordāt.à me adductis in tractatu Nobilitatis.c.18.nu.9.incip.nam interim dum est vidua.Et hoc dictum Salyc. sequitur & extollit Barb. in repet.l. cùm acutissimi. col. 59. versic. Do. Saly. in.d. l. fi. C. de fideicommiss.

Nisi superstes ex cōiugibus maneret in viduitate.

Viduus aut vidua censetur manere in eodē matrimonio, sed impropriè, num. seq.

33 ¶ Sed id nō recepit Alex.in.d.l.sed hoc, vbi suprà,dicens se contrariū consuluisse, vti latissimè cōsuluit,d.cōs.207.lib.6. verba enim statuti debere intelligi propriè, nec extēdi debere ad casum fictum,c. susceptum,de rescrip.lib.6.&.l.3.§. hæc verba, & ibi Bart.ff.de nego.gest.Idem Bart. plenè in.l. omnes populi,in. 6. quæst. ff. de iusti.& iu.& in.l.apud Iulianū.§.vl.ff. quib.ex caus.in possessio.eat.Sed quòd videatur esse in eodem matrimonio,quæ durat in viduitate,id ex fictione est, cum nō

Qui contrariū tenent.

Statuta non extendūtur ad casum fictum.

Vidua īpropriè cēsetur esse in ma-

 sit

trimonio. ſit verè matrimonium, vnde ea non voca-
Vidua nõ di tur vxor.l.1.cum gl.1.C. vnde vir & vxor,
citur vxor, & not.Bart.in.l.Titia Seio.§.vſuras. ff.de
vide nu. 35. legat. 2. & eam quoque Salyc. ſententiam nulla Alexand. mentione facta, reprobat Iaſon in.d. l. vltima,colum. 3. in. 3. nota. C. de verbo,ſignifi.

34 ¶ Tamen vt verum fateat, iſtud non eſt
Statutũ id ſine ſcrupulo, nam huiuſmodi ſtatutũ eſt
de cõpromiſ fauorabile, vt per ſe ſatis patet, & voluit
ſis affinium Bald.in.d.l. affinitatis,circa medium, ibi,
fauorabile. pone ſtatutum dictat. C. com.de ſucceſsionib.& in.l. qui ſe patris,colũ.vlt.C. vnde liber.vbi ex hoc infert,quòd extẽditur ad caſum improprium: quem ſequitur Paul.
Et trahitur Caſtr. & ipſe Rom. ibi, ex quibus idem
ad caſum Paul. dicit tale ſtatutum comprehendere
impropriũ. etiam eos qui ſunt in ea affinitate, quam ius non conſiderat, quod ſequitur & extollit Iaſon ibi,colũ. 22. verſi. 2. infert, & multis ſequent.& in.l.quiq; litigandi cauſa,quę eſt.l.4.quam legit cum.l.2.§.prętor ait,col.2.in 4.not.ff. de in ius vocan.

35 ¶ Sed & tale ſtatutũ eſſe fauorabile prę-
De eadẽ re. ter illos,Hoſt.& Io. And.in.c.1. de trãſac. Bart.in.1.conſti.C.Anto.in.c.1.de mut.petit.Petr.Anch.conſi.187.apud me quęſtio

iſta,

ista,ad fi.vbi & hoc dicit,in hoc statuto cõprehendi affines & consanguineos naturales. Raph.Fulg.cõs.109. item si qua quęstio,col.pe.ver. & in proposita quæstione Alex.in.l.1.§.lex Falcidia, col.1. ff.ad leg. Falcid.& in rub.ff.sol.matri.colũ.6. versi. sed mihi plus placet.Mari.Soci.Senior,cõsi.4.incip.visis actis & actitatis,in fi.et cõ. 27.pro decisione præsentis cõsultationis, in fi.Phil.Dec.cons.13.cuius superscriptio incipit, an appellatione agnatorum, post princip.versi.2. ad istud. Sed de hoc vide omnino Alex.in.d.l.qui se patris,col.pen. versi. & ideo dicunt, C. vndę liberi.

Id statutũ cõprehendit affines naturales.

36 ¶ Quid? quòd & leges nostræ etiã solut. matri. vxorem vocant. l. diuortio, iuncta glo.in verbo,vxoris.ff.de negot.gest.&.l. si quis reum.§.idẽ Iulianus,le.1. cum glo. parua.ff.de liber.lega.quam ad hoc expẽdit ipse Alex.consi.20.viso processu causæ inter Katharinam, col.1. lib. 2. Quibus concinens Ouidius lib.1. fastorum.

Vxores vocantur etiã soluto matrimonio.

Per totidẽ menses à funere coniugis vxor
Sustinet in vidua tristia signa domo.

Et alibi leges vocant generum & socerum etiã soluto matrimonio.d.l.vlt.C.de verb. signific.quibus concinens Lucanus lib.3. Pharsalicæ

Gener et socer soluto matrimonio.

Pharſalicæ,paulò poſt princ.vmbra Iuliȩ defunctȩ Pōpeio viro in ſomnis apparẽs, renũciat illũ Iulii Cæſaris patris ſui gene rũ vel inuitũ eſſe,tametſi illa defuncta ſit.

—— Nunquã tibi Magnæ per vmbras, Perq; meos manes generum non eſſe lice bit. Et Cæſar ipſe apud eundẽ Lucanũ tũ multis in locis,tũ li.9.eiuſdẽ operis Pōpe iũ poſt mortẽ eiuſdẽ Iuliȩ, generũ vocat. Exiliũ,generiq; minas Romamq; timebã. Et paulò pòſt ſe illius ſocerum appellat. Sentiat aduentum ſoceri.

37 *Concordia præcedentium opi.*

¶ Porrò Oldrad.quem refert & ſequi vi detur.Bal. in.d.l.vlt.C.de verb. ſigni.pro horũ cōcordia dicit,quòd in illa.l.volebat quis ad actũ fauorabilẽ ſine alterius iniuria in ſubſidiũ admitti,tãquã gener ſiue ſo cer,quod ei permittitur, quia latiſſimè in fauorabilibus fit interpretatio. At in.d.l. cui eorũ.§.affinitates.ff. de poſtula.volebat ſub affinitatis velamine cōtra ius com mune admitti.Cui cōcinens Paul.Caſt.d. cōſi. 80.lib.2. Aut quis,ait,tãquam affinis vult admitti ad aliquid quod ſit de iure cō muni, & admittitur etiam ſoluta affinitate,per.d.l.vlt. Aut ad aliquid de iure ſpeciali,& cōtra ius cōmu,& non admittitur.

Certum

Certũ eſt autẽ quòd de iure cõmuni quis ad cõpromittendũ non cogitur, l.ſi dictũ. §.ſi compromiſerit.ff.de euictio.Bart.in.l. furti.§.qui iuſſu.ff.de hisqui no.infa. Bal. in.l.exſtipulatione.C.de ſenten.Et eandẽ fermè diſtinctionem tradidit idem Paul. in.d.l. ex diuerſo. ff. ſolu.matrimo.

38 ¶ AMORIS cauſa ceſſante, ceſſat amor, vt oſtendit Plutarchus in lib. cui titulum fecit *Gamikà paraggélmata*, id eſt, conubialia præcepta, quòd queadmodum ignis in paleis leporiniſq; pilis accẽditur, ociuſque reſtinguitur:ita breuẽ amorem nouorũ coniugũ corporis forma inflãmatum, nec durare poſſe,nec firmũ eſſe exiſtimãdũ.tanquã id dicat: vt forma, cuius gratia amor cõciliatus eſt,citò abit,ita amor ipſe: nã cùm propter formam ames, idem amoris & formæ finis eſt. vnde etiam eſt illud Terentii in heautontimorumeno, *Amoris cauſa ceſſante ceſſat amor.*

Quippe forma inpulſi noſtra nos amatores colunt.

Hæc vbi immutata eſt,illi ſuũ animũ aliò cõferũt.Et illud quoq; Iuuenalis Satyr.6.

Cur deſiderio Bibulę Sertorius ardet?
Si verũ excutias,facies non vxor amatur.
Tres rugę ſubeant,& ſe cutis arida laxet,

Fiant obſcuri dentes, oculíque minores,
Collige ſarcinulas dicit libertus, & exi,
Iam grauis es nobis.

Quod & plurimis declarat Ariſtoteles li. Ethi.8. amicitiā quę ex forma & pulchritudine proficiſcitur, deficiēte ipſa pulchritudine, eā quoq; deſinere. De quo & nos quoq; diximus in noſtris legibus connubialibus in.l.2. nu.21.nec ſoli ſunt.

Appellationis cauſa ceſſante, ceſſat appellatio.

39 ¶ APPELLATIONIS cauſa ceſſante, id eſt grauamine, propter quod appellatio eſt emiſſa, ceſſat ipſa appellatio, cuius rei eſt tex.expreſſus in.c.cùm ceſſante, & ibi Panor.in.1.no.de appel. Eſt enim (vt dicit ipſe Panor.) grauamē appellatiōis cauſa.c. vt debitus, eod.tit. Igitur eodē grauamine ceſſāte, ceſſat appellatio, vt in. d.c.ceſſāte.

Arbitrioru cauſa ceſſante, ceſſant arbitria.

40 ¶ ARBITRIORVM extraordinarioru̅ conceſſoru̅ ob cauſam timoris aut periculi, ea cauſa ceſſante, ceſſant & eadē, vt nuncupatim voluit Bal. & poſt eum Saly. qui dicit no. in. l. 1. per eum tex. C. de nautic. fœno. Ideo, inquit, arbitrium conceſſum, quod illi bailiam vocant, tempore diſcordiæ, exerceri nō poterit tēpore pacis. & ſequitur Iaſon in.l.1.col 13. ver.& circa hoc, ff.de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.

¶ BANNI

B

41 ¶ BANNI causa cessãte, cessat bannum ipsũ, Bar.& Bal.in.l.1.§.vlt.ff. de requirẽ. reis, Bal.in.l.1.ad mediũ, versi.extra opponitur. C.de postul. de quo vide quæ dicã infrà nu.58.incip. alibi autem, & iterũ in.12.limitat.nu.3.inci. propterea dicit glo.

Bãni causa cessante, cessat bãnum.

42 ¶ BELLO cessante cessat omnis effectus ex ipso bello secutus, vt post Odofred. voluit Bal. in.§.hoc quod nos, in verbo, cassẽtur, titu.de pace. Cõstan. per tex.ibi, & in.§.sententiæ, vbi & hoc not. idẽ Bal. Et facit etiã tex.in.l.1.in prin.C. de caduc. tollend. ex quo & ipse Bal. col.1.in.2. not. dicit quòd tempore pacis debent tolli statuta facta tempore belli ad locupletandũ fiscum. & sequitur Barb.con.1. magnus scripsit psalmista, col.3.ver. & ideo colligit, & iterũ col.pen.versic. 26. adduco quòd tempore pacis, lib.3. vbi plus videtur tenere, huiusmodi statuta hoc casu ipso iure esse reuocata, arg. ei⁹ quod habetur ĩ. l. ex facto.ff.de vulg.& pupil.& c.penu.de cleric.nõ residẽt. Quãuis Bal.in.d.l.1.de cadu. toll. sẽtiat cõtrariũ, per tex.ibi, ex quo not. legẽ etiam ratione eius abolita manere illæsam, donec tollatur noua cõstitutione.

Bello cessante, cessat illius effectus

Statuta facta tempore belli, bello cessante, cessant.

Ad resecãdas impositiones tẽpore belli impositas.

Ideó-

Ideóque fuisse necessarium legem Papiã illic corrigi.

43 *De eadẽ re.* ¶ Sed vtcunque sit, de quo tamẽ postea dicemus in cessante ratione legis, ad hoc certè caput pertinet, quod tradit Hostien. in.c.dilecti, col.2. in verbo, & si, de for. cõpet. quòd priuilegium à sede apostolica concessum Anglis, ne citra mare conueniri possint, de quo in eo tex. Quia scilicet non poterãt citra mare securè morari vel venire propter inimicitias capitales & bella, quę illis cum Gallis erant: ea enim causa posita erat in priuilegio. vt ipse Hosti. vidisse se dicit, quia tamen ea causa cessabat, cum pax esset inter reges, cessabat quoq; effectus illius priuilegij ob bella concesi. & sequitur Aegid. Bellem. in. c. post translationem, col.2. versicu. secùs de priuilegio, de renunciat. vbi plus dicit, quòd si etiam hodie eadem causa reuiuisceret, non haberet locum illud priuilegiũ semel extinctũ ob causę cessationẽ, quod & dicit voluisse Hostien. vbi suprà, qui tamen id postremũ nõ dicit, sed vide quod dicã in simili, infrà in priuilegij causa cessante, versi. incip. nã glo. in.c.

Priuilegiũ Anglis concessũ ob bella, bellis cessantibus cessat.

44 ¶ Sed & huc quoque spectat quod apud

Li-

Liuium lib.belli Macedonici.4.elegantissimè disseruit aduersus Catonem Censorium L.Valerius Trib.Pleb.ad legis Oppię derogationem,quę lata fuerat in medio ardore belli Punici:qua cautum erat, ne qua mulier plus semiuncia auri haberet, nec vestimento versicolori vteretur. Nam inter non parum multa quę in eam legis abrogationem proposuit,hoc quoq; carptim pronunciauit,legem latā per bellum temporibus duris,in pace,& florente ac beata republica abrogandā esse.Eam enim scripsisse latores tamdiu mansuram, quandiu causa scribendę legis mansisset. Nam vt quę in pace latę sunt, plerunque bellum abrogat:ita quę in bello,pax. *De eadē re.*

45 ¶ BENEFICII à iure concessi cessante causa,cessat beneficium.verbi gratia,parētes & patroni etiam adoptiui in ius sine venia vocari non possunt, sed tandiu tamē quamdiu durat adoptio.l.sed si hac lege.§.liberos,versi.parentes.ff.de in ius vocā.Ex qua Angel.& Iacob.à S. Geor. illud notāt quod diximus, videlicet beneficium cōcessum ob certā causam finiri causa finita.& sequitur Maria.Soci.iunior dū eos allegat,con.160. circa pręsentem consulta- *Beneficii causa cessāte cessat beneficium.*

ſultationem col.pe.nu.78.lib.2.& bene facit.l.filio.§.mater,ff.de adimend. leg. ex qua no. Alex.con.19.circa primũ dubiũ, col.1.verſi.ſecũdò probatur, nam quando vnum,lib.6.quòd quando vnum beneficium datur contemplatione alterius, hoc ſublato tollitur & illud. Et vide infrà in Priuilegij cauſa ceſsãte, neque enim longè diſtat priuilegium à beneficio: vt videre licet ex no.in.l.vl.ff.de cõſt. princi.

46 ¶ BENEFICII alterius,id eſt ſacerdotij (quod& ipſum vulgus beneficium appellat)ceſſante cauſa,ſcilicet officio,propter quod datur,ceſſare debet & ipſum beneficium,ſi credimus Petr.Anch.id ipſum dicenti in.d.c.& ſi Chriſtus,in.13.no.de iureiurand.hinc occaſione ſumpta,quòd ibi dicitur.ceſſante cauſa ceſſare effectũ. Nã hinc aſſumit quod diximus, ſcilicet quòd clericus qui non dicit officium, nõ debet habere beneficiũ,quod propter illud datur per.c.vl.de reſcri.li.6.Et ad hoc quoq; bene facit quod ſcribit glo. in. §. illis, in verbo,adiuuantur, Inſtit. de milit. teſta. quòd ceſſante clerico ab eccleſia, ceſſat præbenda, de quo & tu vide Doc. ibi.

Sacerdotij cauſa ceſsãte,ceſſat ſacerdotium.

Clericus qui non dicit officium, non debet habere beneficiũ.

47 ¶ Sed & ſuper eo, an ſcilicet ceſſante officio

ficio cesset beneficium, ita vt qui priua- *Suspēsus vel*
tur vel suspenditur ab officio, cōsequēter *priuatus of-*
priuetur vel suspendatur à beneficio, vi- *ficio, an sit*
de tex.in.c.si quis sacerdotum, & ibi glo. *suspensus vel*
1.& iterū in.c.eos.81.di.& gl. in.c.latores, *priuatus be-*
in verbo,ab officio,& ibi Hosti.Io.And. *neficio.*
Car.Flo.Pet.Anch.Anto.& Panor.de cle
ri.exco.mini.glo.in.d. c. vlt. in verbo,da-
tur,& ibi quoque alios,de rescript.lib. 6.
& glo.i.c.1.in verbo,officij,& ibi Io.Mo-
na.& Archi.in eodem verbo.de re iudi.
lib.6.& glo.in clem.cupiētes,in verbo,su-
spensi,col.2. ver. & quia suprà posui, &
ibi Card.Flo.in versi.quòd si,in. 3. quæst.
de pœnis.glo.in.c.preter hoc,in verbo,ab
ecclesia,& ibi Archid.super glo.1.& Do-
mi.latè,in princ.col.3.versi. ad secūdum,
32.dist.Bal.in.c.1.col.penul.versi. & si re-
mouetur officium,tit.an mut. vel imper-
fect.Anto.in.c.inter sollicitudines, col. 1.
in.3.no.de purg.cano.Cardi.Flo.post Lau
rē.in cle.1.§.si quis in.9.quæst. de reb. ec-
cle.non ali.Et vide etiam quod scribit Pa
nor.in.c.1.col.penult.versic. sed hic cadit,
de celebrat.missar.

C

48 ¶ COMMISSIONIS causa cessante,
cessat

Cõmißionis causa ceßante, cessat commißio.

cessat commissio, Bald. in. l. 1. §. consules, paulò ante fin. ibi, item nota ex prędictis. ff. de offic. Consul. & sic inquit est argum. quòd si iudex propter absentiam notarij deputati in causa à lege vel à se cõmittat alteri scripturam actorum, eo reuertente cessat cõmissio: & primus ipso iure reassumit officiũ, ad quod dicit facere. l. quęsitum, ff. de tutel. Vide quę dicã infrà de officij causa cessante.

Cõmissio ob alterius absentiã cessat per præsentiam.

49 *Cõmodi causa cessante, ceßat commodum.*

¶ COMMODI causa cessante, cessat & cõmodum, vt probat tex. in. l. eum qui iurauit, in princip. & ibi Bar. Alex. vterque in summar. & Ias. in. 1. no. & plerique omnes. ff. de iureiuran. ibi enim grauamen, scilicet onus probandi quod actori incumbebat, erat causa eius cõmodi, vt duplũ pro simplo deberetur, ratione inficiationis. Ideo si reus defert iuramẽtum actori qui iurat sibi deberi, condemnabitur tantùm in simplo, cùm liberauerit actorem eo onere probandi. Cessante igitur grauamine quod erat causa illius commodi, cessabit & ipsum commodum.

Iuramenti delatio facit vt simplum tantum debeatur.

50 *Cõceßionis causa ceßante, cessat concessio.*

¶ CONCESSIONIS causa cessante, cessat & ipsa concessio. c. relinqui, & ibi Panor. qui id expressè no. in. 3. no. extrà de custod.

custod.eucharis.Matth.Afflic. in. c. 1. §. moribus,col.1.nu.3.ti.si de feud.fuer. controuers.inter do.& agna.

51 ¶ CONFESSIONIS causa cessante,cessat eiusdem effectus. verbi gratia, statuto stãte quòd accusatus de crimine, si passus sit se poni in banno, habeatur pro confesso: quispiam accusatus de crimine famoso, passus est se poni in banno, deinde ex nouo statuto cancellatus est de banno, quæsitũ fuit an hic tanquã infamis repellatur à testimonio.quæ quæstio disputata fuit à Iacob.Butriga.& relata à Baldo.in.l. cùm mulier,col.2.versi.quæro igitur circa præmissa.ff.solu.matrimo.Et ex ea tres quæstiones collegerunt: primam,an bannum ex causa famosa transiens in vim sententiæ infamet.Secũdã,an ficta confessio infamet.Tertiã,an per cãcellationẽ bãni tollatur infamia.Et de hac tertia tãtũ loquor, vt quę sola ad hũc nostrũ tractatũ ptineat.

Confessionis causa cessante,cessat & effectus.

52 ¶ Et quod huiusmodi infamia sit sublata his rationibus probauerunt.sicut se habet causa ad effectũ in productione, sic & destructio causæ , ad destructionẽ effectus, quia est par potentia contrariorũ.l.ab emptione.ff.de pac.&.l.vl.ff.de leg.3. sed bã-

Infamia ob bãnũ inusta an cessante banno tollatur.

Cõtrariorũ par potẽtia.

num se habet ad infamiam in producendo, ergo abolitio banni se habet ad infamiam in tollendo eam. nam origine sublata non debeant sequentia remanere, l. 1. in prin. ff. de lat. liber. tollen. Item bannũ est causa finalis confessionis & infamiæ, ergo eo sublato, & sic sublata causa finali, tollitur effectus. Hæc illi.

Origine sublata, tollũtur sequentia.

53 ¶ CONSTITVTIONIS cessãte causa vel ratione, nã vtrãque hîc nostri copulant, siue veriùs cõfundũt, cessat & ipsa cõstitutio. c. neophytus, & ibi gl. in verbo, causa, 61. distinctio. &. c. quod pro remedio, & ibi glo. in verbo, cessante, 1. quęsti. 7. Sed tamẽ cõtrariũ videtur, vt scilicet ea non cesset, nisi aliter reuocetur, per cap. licet ex quadã, de testibus, &. c. detestanda, & ibi Domini. in secundo no. de concessio. prębend. lib. 6. & not. in. l. 1. in princip. C. de caduc. tollend. Philipp. autẽ Franc. in. d. c. detestanda, in. 1. not. dicit, quòd si causa omnino cesset, non cessat cõstitutio, nisi vt diximus reuocetur. Si partim cesset, certè pro ea parte cessabit & constitutio, per. l. adigere, §. quãuis. ff. de iure patrona. & no. in. c. cùm cessãte, de appellatio. Sed tu hîc omnino vide quę dicam infrà, de cessante

Constitutionis causa cessante, cessat constitutio.

ratio-

ratione legis, nam id eodem recidit.

54 ¶ CONSTITVTI causa cessante (deeo loquor, quo quis se constituit possidere nomine alterius) cessat ipsum constitutũ, vt probatur ex. l. si debitore, & ibi Bar. & alijs, ff. de precar. & latisime diximus in nostro tractatu de iure Constit. possessor. par. 3, limitat. 29. vbi videre poteris, an & quomodo id verum sit, neque enim hîc repetere aliter ducimus.

Constituti causa cessante, cessat constitutum.

55 ¶ CONSVETVDINIS causa cessante, cessat & ipsa consuetudo, vt expresse voluit Bal. in rubr. extrà de consuetud. col. vlt. per iura loquentia de constitutione, vt intelligas id dependere ex eo, an cessãte causa constitutionis vel legis, cesset cõstitutio vel lex, de quo diximus in penulti. articu. & dicemus latiùs infrà in cessatione causæ legis. Quamuis sit quędã ratio, vt faciliùs cesset consuetudo, quę tacita est cõstitutio vel lex: quàm lex ipsa aut constitutio expressa, cùm tacitum faciliùs reuocetur quàm expressum.

Consuetudinis causa cessante, cessat consuetudo.

56 ¶ CONTRACTVS causa cessante, cessat idẽ contractus, l. 1. & ibi gloss. vlt. Cyn. in. 1. not. Bal. in princip. C. de condictio. ob caus. Idq; etiam in contractu nominato,

Contractus causa cessante, cessat contractus.

minatus. per tex.not.in.l.cum te. C. de pact. inter empto.& vendit.quem ad id expendit,& dicit singul. Alex.id intelligens de causa finali,in.l.dedi,quæst.vlt. colu. 7. versicu.aliam etiam assignat.ff.de cōdictio. ob caus.vide tamen infrà in. 36. limitatione.

57 *Cōtumacia cessante,cessat effectus illius.* ¶ CONTVMACIA cessante, cessat effectus illius,scilicet pœna quæ ob eam irrogatur.l.1.§.si frater,versic.& si quidem per cōtumaciam.ff.de collat.bonor.in fi.&. c. ex literis,de constitut.vbi est tex.expressus,quòd is qui propter contumaciam cōmunione priuatur, eiusdem restitutionē obtinet,cōgrua satisfactione exhibita.quē tex.valde notab.dicit Bald.in.c. vlt. col.1. titu.per quos fiat inuestit.vbi & illud dicit, Quod contumacia abstulit, restituit obedientia.

58 *Cōtumacia cessante cessat eius pœna.* ¶ Et authoritate illorum duorum text. scribit idem Bald.in.l.puto.§.si quis aduocationem, & iterum in.l. quos prohibet. ff.de postulan.rursúmq; in.1.in addi.paulò ante fi.ff.de off.eius cui mand. est iurisdic.quòd cessante contumacia cessat eius pœna,quod & ipsum per text. in. d. c. ex literis tradit Bart.in.l. si quis adulterium, §.1.ff.de adulter.

Alibi

59 Alibi autem ipſe Bald.per duos illos tex.in.l.1.circa medium, ibi, extrà opponitur. C. de poſtul. quòd ſententia lata ex contumacia eſt eius naturæ, vt tādiu ſolū duret, quādiu durat cōtumacia. Et ideo, inquit, bannū, quod fertur ex cōtumacia, bannito cōparēte legitimo tēpore, reducitur ad ſimplicē citationē, nec hic amplius dicitur eſſe bannitus, quod eſt, vt ipſe dicit, notabile. Et idē fermè voluit ipſe Bal. & ante eum Barto.in.l.1.§.vl. ff. de requi. reis.& Paul.Ca.con.31.ſuper primo quęſito, vt eū allegāt Feli.& Philip.Dec.qui id ſequūtur in.d.c.ex literis:ille, col.9.ver.ſecūda declaratio:hic col.4.ver. quarta declaratio, ſed illud cōſiliū repiri nō potui.

Sententia ob cōtumaciā lata tandiu durat quādiu cōtumacia durat.

Bannū ob cōtumaciā bānito comparente reducitur in ſimplicem citationem.

60 Sed & per illū tex.in.d.c.ex literis ſcribit Inno.in.c.ſicut, in verbo, ſatisfactionē congruā, ibi, & idem ſi pro cōtumacia, de cohab.clerico.& mulierū, quòd clericus ſuſpenſus pro contumacia, cùm primùm obediuerit, primū ſtatū recuperat. Et Dominic.in cap.contumaces, colu. 2. verſi. conclude quòd aut clericus. 50. diſtinct. quòd clerici depoſitio pro cōtumacia, videtur eſſe impoſita, vt duret ad limitationem ipſius cauſę, propter quā imponitur:

Clericus ſuſpēſus ob cōtumaciam cōparando recuperat primū ſtatū

cessante ergo cõtumacia debet cessare, per d.c.literis. Quod & ipsum bene probat.c. 1.extrà de supplen.negligẽ. prela. ex quo no. Anto. & Panor. vtrique in vlti. not. quòd cessante contumacia cessat dispositum ob contumaciam, & sic, inquiunt, ad limites contumaciȩ mensuratur pœna illius, & allegant etiam.d.c.ex literis. Et idẽ propemodum dicit ipse Anto.in.c.ab excommunicato, col.5.versi.venio ad secundum membrum, de rescript.per.d.cap. ex literis.& Iason, in.l.1.col.13. versi. vltimò no.ff.de offi.eius cui mãd.est iurisdic. per illos duos tex.suprà in princ.allegatos.

Cõtumaciæ pœna mẽsuratur ad limites illius.

61 ¶ Et hȩc quidem procedũt etiam si in im positione pœnȩ ob cõtumaciam poneretur dictio perpetuò, quia id intelligeretur quãdiu contumax maneret in cõtumacia, per glo.in.c.clericos, in verbo, perpetuã, de cohabitatio.clericor.& mulier.quȩ interpretatur, perpetuã, id est, donec resipiscant.& glo.in.c.actus legitimi, post princip.de reg.iur.lib.6.per.d. c. ex literis, & alia glo.in.c.reperiuntur, in glo.vlt. 1. q.1. quȩ & ipsa exponit id verbũ, ppetuò, scilicet quousq; emẽdet, per.d.c.ex literis, & in.c.de viduis & puellis, in glo. quoq; vl.

Hæcq; etiã si in impositione pœnæ poneretur dictio perpetuò.

quȩ

quę similẽ expositionẽ dat dictæ dictioni, per illũ eũdẽ tex.& Arc.in.c.quia sacerdotes,in fi.10.q.1.vbi similiter interpretatur ea verba in excõmunicationẽ ꝑpetuã. Do.post Io.Frã.in.c.quãuis,in fi.de pœn. li.6.Fel.& Phi.Dec. in d.c.ex literis,: ille col.10.versi.amplia.1.hic col.4.vbi suprà.

62 ¶ Procedunt item quę diximus,etiam si pœna fuerit simpliciter apposita sine declaratione,an esset propter contumaciam quæ interuenit, an propter delictũ super quo contumacia facta est.tamen in dubio censetur fuisse irrogata ob contumaciã,& non ob delictũ, ita vt ea cessante cesset & pœna,vt voluisse videtur Imo.post Gof. in.d.c.ex literis,col.pe.versic. vbi autẽ sit dubiũ,per no.in.c.in pœnis,de reg.iu. li. 6.& in.l.si præses,ff.de pœnis.& idem voluit Panor.in eoipso.c.ex literis, col.vlt. *Quid si pœna simpliciter imponatur.*

63 ¶ Quæ sententia ex eo cõfirmatur,quod in simili dicitur, absentem cõdemnatum, magis videri condemnatum ob contumaciam,quàm propter malã causam,per.l. si ideo. ff.de euictio.ex qua Bart.not. quòd bannitus & condemnatus de falso, videtur condemnatus magis ob cõtumaciam, quàm quòd falsum commiserit : ideo po- *Absens magis censetur esse condẽnatus ob cõtumaciã, quã ob malam causam.*

test instrumenta conficere. & idem Bart. in.l. Papinianus,§.meminisse,in 3.no.per eũ text.ff.de in officio. testa.& in.l. si superatus, circa medium.ff.de pignoribus. Bal.in.l.2.col.2.versic.quero secundũ,ibi, secundum est necessarium, & ibi etiã Salyc.in.l1.oppositio.C.quib.res iudic.non noc.Panormit.in.c.in causis,col. vlt. ver: sed ego vltra alios, de senten. & re iudic. Roma.con.329.præsens consultatio.col.3. versic.est enim iuris regula,per multa ibi allegata.Feli.qui & alios quoque allegat, in.d.c.ex literis, col.10.versic.pro quo facit optimè,& ibi quoque Deci.col.5.versic.saluando dicta.

Remot⁹ à tutela ĩ dubio censetur potius ob culpam, quàm ob dolum.

64 ¶ Et bene facit quod traditur in.l. hæ enim.ff.de suspe.tutor. quòd si quis remotus sit tutela,nec apparet an sit ob dolũ,& sic ex causa famosa:an ob culpã,& sic non famosa, censetur ob hanc potiùs esse remotus,vt sit integrę famę,& sic intelligũt eum tex.glo.ibi in verbo,& verum est,in fi.& Bart. & cæteri.& voluit etiam Fran. Cremen. singul.37.pone quod sententia, vbi in hoc dicit singularem illam glo.

Condẽnatus

65 ¶ Nam & semper aliâs si non apparet ex qua causa iudicatũ sit,in dubio præsumitur

tur ex ea quæ minus lædit cōdemnatum, vt voluit Imola.in l. ſi is ad quē,in fin. ff. de acquirend.hæred. per textum & gl.in d.l.hæ etiā.ff.de ſuſpect.tutor.&.l. ſi quis. ad exhibendum.ff. de except. rei iudicæ. &.c.ſi fortè,de electio.lib. 6. quòd & id ipſum voluit Roma. in eadē.l.ſi is ad quē, col.3.verſic.ex qua cauſa.

in dubio qs cenſetur ex cauſa quæ minus lædit.

66 ¶ Sed hoc tamen intellige, quod dictum eſt de cōtumacia. Niſi vt ſubdit ipſe Feli. de delicto conſtaret ex actis cauſæ, quia tunc nō procederet d.l.ſi ideo, de euictio. Ita enim voluit glo. not.in.l. 2. in verbo, abſens,& ibi Bal. qui eam glo. admodum commendat.C.de contrar.iudici.tutel. & ipſe Bal.in d.l.2.C.quib.res iudic.nō noc. & in.l.ingenuum,col.1. verſic. ſed quæro quis dicatur, ff.de ſtat.hom. cū alijs concord. citatis à Feli.in. d.c.ex literis,vbi ſuprà, vbi & de hoc dicit eſſe caſum in.c. cū olim,ibi,ei licet abſenti cum de ſubreptione liquidò conſtet, de re iudic.

Limitatio præcedētiū. Niſi aliter cōſtaret ex actis.

67 ¶ Quod autem diximus in princip. ceſſante contumacia ceſſare & pœnā illius, tempera vt procedat,niſi cōtumacia trāſiret in ſpecificum & peculiare delictum: quia tūc pœna pro eo ſemel impoſita nō ceſſa-

Quid ſi cōtumacia trāſit in ſpeciale aliquod delictum.

cessaret, etiam si postea cõtumax ille vellet obedire, vt voluerunt Anto. Imo. Panor. & Fely. in. d.c. ex literis : ille col.2. versic. quandoque pœna imponitur : alter col. vlt. versic. item aduerte, quia contra, Panor. col. penul. versic. secundò casu principali, Fely. d. col. 10. versic. fallit tamen ista declaratio, ita intelligentes nonnulli ex illis. c. ex his, de cleric. non resid. vbi si clericus est contumax in residendo in suo beneficio, pœna priuatiõis est perpetua, quia illa contumacia transit in delictum nõ residentiæ, quamuis ipse Imo. dicat, posse etiam dici, quod ibi cõstabat de mente proferentis, quòd scilicet intelligebat de priuatione perpetua, dum mandat prouideri alteri de beneficio.

68 ¶ Secundò tempera vt procedat, nisi pœna irrogata propter contumaciam fuisset momentanea, vt etiam voluit Panor. in. d. c. ex literis col. penult. versic. & intelligo quando pœna, & ibi quoque Fely. vbi suprà, versic. fallit secundò vbi pœna, per. c. ad audientiam, extrà de crimi. fals. & not. per Archidi. & Domi. in. c. 1. 50. distin. Et facit quod dicemus infrà in. 23. limitatio. qua tractamus de effectu momentaneo, & quod

Quid si pœna sit momentanea.

quod ſcribit Archidiac.in.c.cupiētes,col. 4. verſi. rurſus ſi clericus, ibi, & eſt ratio, quia cùm lex certum,de electio.lib.6.

69 ¶ Tertiò intellige,vt ceſſante cōtumacia ceſſet pœna pro tempore futuro, vt dicit Bald.in.d. l.1.in addit. paulò ante fi.& ibi quoque Iaſon colu. 13. verſi.vlt.not. ff. de officio eius cui mandat. eſt iuriſdic. tanquam ſcilicet ſentiant non ceſſare pro tēpore præterito. Quod intelligo reſpectu impenſarum iam factarum per aduerſariū ob illius contumaciam: neque enim purgare poterit contumaciam quin refundat eas impenſas,per.l.ſancimus, C. de iudic. at reſpectu pœnæ ob eam contumaciā irrogatæ, nō video quin ceſſare debeat,per ea quæ dicta ſunt. *Quod antē pro tempore præterito.*

70 ¶ CVRATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat curatio.quod hinc videmus,quòd curatio data impuberi, ob ſuſpitionē tutoris finitur tutela ceſſante.l.potuit. C.in quib. caſib.tutor.hab.Et idē ſi ob abſentiā alterius l.1.eodem tit.vel ob aliam cauſam,l.curatorem .ff.de tutor. & curator. dat. ab his. Et data ob minorem ætatem , ceſſat ea minori ætate ceſſante iuribus vulgaribus, vt etiam tutela ob impubertatē,ea ceſſante.l. *Curationis cauſa ceſſante,ceſſat curatio.*

niſi,

nisi,in prin.ff.de tutel.& ratio. distrahen. &.§. 1.Instit.quibus modis tute.finit. Et quod postea dicemus infrà in furore cessante,quòd curatio ob furorem data cessat furore cessante. Et quòd item dicemus in prodigalitate cessante, vt scilicet cesset curatio ob eam data,ea cessante.

D

71 *Delegationis causa cessante, cessat delegatio.* ¶ DELEGATIONIS causa cessante,cessat & delegatio.verbi causa,si delegatio facta fuerit ob absentiam delegantis , eo reuerso cessat delegatio.l. 1. versi. non aliter itaque,& ibi Bart.colu.vlt. versic. quæro, præses vel ordinarius,Bald. in addi. eius. l.Alex.col.19. versi. quærit etiam hîc.Ias. col.13.versi.vlt.no. in verbo,non aliter,& Philip.Dec.hoc tamen intelligens re integra,col.antepe.versi.successiuè Bart.concludit, & Franc.Curt. iunior col. quoque antep.versi. circa septimã quæstionem.ff. de offic.eius cui mand. est iurisdic. *Re tamẽ integra.*

72 *De eadẽ re.* ¶ Et hoc verum est,licèt Roma.ibi,colu. 2.versi.dubitatur etiam præses,per.c.cùm plures.iuncta glo.in verbo, nequibunt,& in verbo,recusarit,de offi.deleg.lib.6.vbi si fuerint delegati duo iudices cum clausula de qua ibi, & vnus incœpit & occupa-

uit

uit cognitionẽ alterius, poterit alius prosequi. At si vnus ægrotet, eo sanato nō expirat cognitio illius alterius, per text. loquentem de duobus procuratoribus in.c. si duo. ver. cæterùm, de procurator. lib. 6. Et sic ex illis patet quòd cessante impedimento vnius, non extinguitur officiū translatum in alium ratione illius impedimenti. Sed huic obiectioni respōdet Alex. vbi suprà, vti apud eum videre poteris.

73 ¶ DEPOSITIONIS causa cessante, cessat depositio. verbi gratia, quis depositus ob contumaciam cessante ea contumacia cessat depositio, vt expresse voluit Domi. à S. Geminiano in.c. contumaces, colū. 2. versi. conclude quòd aut clericus. 50. distinctio. & diximus etiam suprà num. 59. incip. sed & per illum. *Depositionis causa cessante, cessat depositio.*

74 ¶ DILATIONIS causa cessante cessat dilatio. l. liberto. §. vl. vbi Dy. ita eum text. summat, & ibi quoque Alber. in princip. Bart. in fi. & alii. ff. de annu. lega. & l. 3. §. Stichus. ff. de statu lib. & l. si quis hæres ita scriptus, & ibi Bart. Angel. Imo. Paul. Cast. & Franc. Aretin. ff. de acqui. hæred. & l. 1. §. si intra. ff. de successo. edic. & l. cōtinuus. §. cùm ita, in fi. ff. de verb. oblig. *Dilationis causa cessāte, cessat dilatio.*

&. l.

&.l.à filia.§.alumnio.ff.ad Sc.Trebellia.& l.vlt.ff.ad.leg.Falci. Et facit &.l.hoc iure, ff.de verb. oblig.&.l. si maritus,§.si negauerit.ff.de adult.&.l.vlt.secundum vnum intellectum,& ibi Bald.C.qui admit.&.c. ab eo, & ibi no. de appellat.lib.6.&.§.pe. Instit.de bonor.possessio.& quod no. gl. & docto.in.l. in illa stipulatione si calendis.& glo.in.c.vlt. in verbo, duntaxat, in fi. & ibi doct.de consue.lib.6.& Io.And. in addit. Specul.in rub.de cõcess.præbẽd. Bald. in.l.1.§.1. in vtraque lec. ff. de offi. eius cui manda.est iurisdict. & consi.379. thema super quo petitur consiliũ,col. vlt. versi. item respondeo, lib.4.& Alex.consi.34. viso instrumento,in fi. lib.2.

75 *Iudex potest procedere durãte dilatione causa eius cessante.*

¶ Ex quo inferunt Dv. Bart. in d.§.alumno,non impediri iudicem procedere in causa, durante tempore dilationis, si causa ipsius cessat.puta si iudex præscripsit tibi tẽpus ad comparendum vel respondendum positionibus in tres dies,& in continenti compareas,& respondeas,iudex nõ expectato illo tempore trium dierũ , non impeditur quòminus possit procedere ad vlteriora, cùm sit finita causa dilationis.

76 *De eadẽ re.*

¶ Et idem voluerunt ipse Bart.Bal.Imo. Paul.

Paul. Cast.& Franc. Aret.in.d.l.si quis hę res ita scriptus. Bar.in.l.2.in fi.de re iudic. & in.l.siue pars,ad fi.C.de dilatio. & cōsi. 164.processus & sententia. Bald.in auth.si omnes,col.2.ver.item licèt citatur.C.si vt se ab hæred.absti.& in.l.vl.in.4.quæst.ff. de feri.& in sua marga.in verbo,dilatio.& cōs.212.eūdo ad veritatē,lib.4.vbi ex hoc deciditpulchrū casum.&consi.379.thema super quo petitur consiliū,col.pen. versi. item respondeo, eod. lib.4. Angel. consi. 146.super primo dico, post princip. Pet. Anch.in.c.significante,col. 2. versic. item intellige regulā quòd procedit,& ibi quoque Anto.colu.4. versi.fallit sextò,de appellatio.Domi.in.c.cupientes.§.hac generali,colu.vlt. post gloss. vlt. ibi, in versic. & scias quòd si electus.& consi.121.attenta forma col.2.versi.Paul.Cast.consi.303.super primo dubio videtur dicendum quòd iustificatio,col.2.versi. & quòd ista fuerit intētio,lib.1.Rom.in.l. quādiu institutus, col.2.versi.sed firma remanet, & ibi Fran. Aret.col.4.versi.& hæc dicta.ff.de acqui. hæred. & idem Rom. consi. 503. diligenter inspectis.col.3.ver.tertiò moueor quia testator. Angel. Areti. §. si minus, col. 7.

ver. quæro, data est dilatio, Insti. de actio. Alex cōs. 34. viso instrumēto, col. 2. versi. non obstat si diceretur, libro. 2. & Georg. Na. in repe. clem. sæpe. in princ. colū. 51. versi. aut terminus probatorius, de verb. signifi. Ias. in. d. l. 1. col. 13. versi. vlt. nota. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdic. & in. l. vlti. colu. 5. versic. item aduertendum est. C. de iure emphyteut.

77 *Siue dilatio data sit à testatore, siue à lege, siue à iudice.*

¶ Ex illis autē vides id procedere, vt scilicet cessante causa dilationis, cesset dilatio, siue ea dilatio data sit à testatore, nā de ea loquitur. d. l. si quis hæres ita scriptus, ff. de acqui. hæred. siue à lege, de ea enim loquitur. d. l. pen. §. si intra. ff. de successor. edic. & glo. & doctor. in. d. c. vlt. de cōsue. lib. 6. siue à iudice, de ea enim loquuntur omnes doctor. allegati in superiore versic.

78 *Dominus q. suū animū declarauerat, non amplius est expectandus.*

¶ Ex hoc quoque illud fit quod scriptū est à Canonistis, præsertim Imo. & Panor. in. c. potuit: illo colū. 1. versi. itē quòd vbi tempus: hoc colu. 2. versic. nota quòd si datur alicui, de loca. quòd licèt dominus ab emphyteuta certior factus de futura rei emphyteuticariæ venditione, debeat expectari per duos menses. l. vlt. C. de iure emphyteu. tamen si ipse dominus ante id

tempus

tempus suum animum declarauerit, non debet vlteriùs expectari: quoniam vbicũque alicui statuitur tempus ad declarandam volũtatem suam, si antè declarauerit, cessat præfixio temporis. quod & in eadem specie firmauit Specul. titu. de loc. §. nunc aliqua, in. 100. quæst. & Ias. in. d. l. vlt. col. 5. versic. item aduertendum est, & iterum col. 7. versic. & nota bene hæc verba. C. de iure emphy.

79 ¶ Et huc quoq; spectat, quod scripsit Ioã. And. in addit. Specul. in rub. de secund. nupt. quòd si maritus reliquerit vxori suę vsumfructũ bonorum toto tempore vitæ suę, donec tamen vidua remãserit: & post eius vxoris mortẽ eadem bona alteri reliquerit: mulier aliquo pòst tẽpore sese maritauit, & ita vsumfructũ perdidit: quęstio erat inter hęredem mariti, & illum alium legatarium: hæres enim dicebat debere illum expectare mortem vxoris, ille contrarium. cùm cessaret causa dilationis legati. Et pro isto legatario tenuit ipse Io. And. post alios à se relatos. Et sequitur Paul. Cast. in. d. l. si quis hæres ita scriptus, de acquir. hęred. de quo tamen vide omnino Roma. contrarium tenentem quibusdam

Legatũ relictum vxori donec vidua erit, & post eius mortẽ alteri an statim vidua maritata, possit peti à legatario.

rationibus,& Franc.Aret.illi reſponden-
tem in ea ipſa.l.

80 ¶ Sed & ipſe Paul.Caſt.in.d.l.ſi quis hæres,ad fi.dicit ſe cõſuliſſe Florentiæ,quòd ſi ex ſtatuto quis intra decem dies debeat appellare, & poſt eos decẽ dies teneatur proſequi ſuã appellationẽ intra ſexaginta dies,ſi appellauerit prima die,ſtatim currit altera dilatio ſexaginta dierum,ceſſante ſcilicet cauſa primæ dilationis. Verùm Franc.Aret.in.d.ea.l.etiam ad fi.tradit, id determinatũ eſſe per text.& glo. in clem. ſicut,in verbo, à die, de appellat. vbi decem dies dati ad appellandũ, non conſumuntur cum tempore dato ad proſequendum:nec id poſtremũ tempus currit, niſi priore elapſo.Et eam glo.ſequitur Bald.in l.2.in princ.C.de tempor.appellat. Et tamen ſi appellatio fuerit interpoſita intra decẽ dies à die interpoſitæ appellationis, currit terminus proſequendi,per text.ibi. quod & ipſum diſputabatur in.c.ex ratione, extra de appellat. vnde inquit. d. clement.vera eſt.

De eadẽ re.

Appellanti prima die an ſtatĩ currat tempus proſequendi.

81 ¶ Et illud item quod ſcribit And.Iſer.in c.1.col.3. verſi. quid ergo ſi data dilatione, titu.de controuerſi. inter vaſal. & aliũ de

De eadẽ re.

benef.

benef. quòd cùm ex cõstitutione regni Siciliæ, si quispiã ex regno citetur, detur ei terminus. 3c. dierum: si extra regnũ. 60. & quis extra regnum degens citetur, & detur ei terminus. 60. illorum dierũ, & intra paucos dies rediit in regnum, & citatio ad eius notitiã peruenit, nec tamen cõparuit intra. 30. dies, sed vult expectare finem 60. dierum illi datorũ, an sit cõtumax. Et concludit And. & post eum Matth. Affli. ibi, col. pen. versi. subsequenter Andr. tangit, quòd non debet expectare, cùm causa dilationis cesset, sitque reducta ea dilatio ad non causam, vt in. l. 1. ff. de condict. sine cau. & sic debuit comparere cùm potuit. Et idẽ in simili propè casu voluit Archid. in. c. cupientes, col. 4. in verbo, commodè, versi. sed quid si facta, post gloss. ibi, in. d. verbo, cõmodè, versic. & scias quòd si electus, de electio. lib. 6.

82 ¶ Quod tamẽ intelligũt. d. gl. in ver. item scias, Archid. And. Iser. & Math. Afflict. locis suprà citatis, in dilatione statuta à iudice: secus si à lege. Neq; enim beneficiũ legis est alicui auferendũ. c. de his. 28. dist. &. cap. indultum, de regul. iur. lib. 6. nec ei debet sua diligentia obesse. Sed quia id *Quid in dilatione data à lege.*

videtur aduersari ei quod diximus in prę- cedē. versi. id declarant Archid. & Matth. Afflict. vbi suprà, quos super hoc videre poteris. Atque etiā Pet. Anch. in. d. c. cu piētes, in princip. col. 2. ver. quæro in hoc.

83 *De eadē re.* ¶ Denique & illud manat ex eo quod diximus, cessante causa dilationis cessare dilationem. quod à Bal. responsum est consi. 212. eundo ad veritatem, lib. 4. quòd si quis stipulatus fuerit ab alio certam summam soluēdam hinc ad decennium, & interim stipuletur aliquid annum, si opponitur quòd ea annua stipulatio est vsuraria, poterit creditor petere, vt debitor soluat totam sortē, vt sic cessante causa dilationis cesset dilatio. Cuius sentētiæ mentionē fecit Fran. Curt. iunior, in. l. 2. §. omnes, col. 2. versi. postremò vltra prædictos. ff. de iud. & dicit in contrarium obstare fortē tex. in. l. pecuniæ fœnebris, ff. de vsur. iuncto arg. de toto ad partem. l. quæ de tota, ff. de rei vendicat.

84 *De eadē re.* ¶ Nisi dixeris creditorē ibi saltem legitimas vsuras cōsequi, & sic non videri eandem rationē totius & partis. Et præterea ob illam promissionem annuam deficientem, non videri in totum cessare causam dila-

dilationis, quæ nō solùm conceditur propter illud annuū, sed plerumque contemplatione debitoris, qui aliâs non erat promissurus, vt per gl. Bar. Pau. Cast. et Alex. in. l. qui Romæ, in prin. ff. de verb. oblig. Aduertendùmq; esse quòd in hoc casu dilatio continet fauorem vtriusque, cui non potest eodem tempore satisfieri. Et ad hoc optimè facit quod voluit Barto. in. d. l. si quis hæres ita scriptus, in fi. de acquir. hæredit. dum dicit quòd in quibusdam legibus contrariis non erat omnino finita causa dilationis, & ibi etiā Franc. Areti. col. 2. versi. & ad illas.

85 ¶ Intellige tamē vt cessante causa dilationis cesset dilatio, nisi tēpus sit assignatum per dictionē significantē extremitatē temporis; vt si dicatur, tunc decē Seio dato, nā & tunc non cessat dilatio cessante causa dilationis, per text. in. l. 4. §. 1. ff. de condi. & demōstrat. & voluit glo. in. d. l. si quis hæres ita scriptus. ff. de acquir. hæred. & ibi Fran. Aret. col. 1. in. 2. no. & iterū col. 3. ver. tu aduerte quòd. vbi dicit et de hoc esse gl. no. in. d. c. cupiētes, in verbo, cōmodè, relata ad tex. de elect. lib. 6. Et idē voluit Bart. in. l. vxori vsumfructū. ff. de vsufru. lega.

85 *Quid si tempus aßignetur per dictionē significantē temporis extremitatem.*

 ¶ Intellige

86 ¶ Intellige secundò vt scilicet cessante causa dilationis cesset dilatio, cùm dies dilationis certa est, secus si incerta: quia huiusmodi dies incerta facit conditionem. l. quibus diebus. §. quidam Titio, & l. hæres meus, in fi. ff. de conditio. & demõstrat. & voluit Fran. Areti. in d. l. si quis hæres ita scriptus, col. 2. versic. extra glo. & iterum col. sequẽ. versic. vel potes dicere. ff. de acqui. hæred. vbi ita intelligit. d. l. vxori. ff. de vsufruc. lega.

Quid si dies dilationis est incerta.

87 ¶ Intellige tertiò, vt cesset dilatio data à iudice cessante causa dilationis, quia certũ est fieri non posse quòd iudex ipse iussit fieri intra certũ terminũ, non quidẽ ipso iure, sed potest iudex eam reuocare deficiẽte causa, ob quam dilatio data est. vt voluit Ioan. And. in addit. Specul. tit. de dilatio. §. 1. versic. probatoria quod sing. dicit Frã. Aret. in. d. l. si quis hæres ita scriptus, versi. in materia autẽ nostra, vbi tamen id non probat, cùm sit eadem ratio ad hoc, vt iudex possit procedere ad vlteriora.

An ipso iure cesset dilatio, cessante causa illius

88 ¶ Nec etiam in hac tractatione omittendũ est quod pulchrè voluit ipse Frã. Are. in. d. l. si hæres ita scriptus, col. 4. versic. & aduerte diligenter, multùm referre, vtrùm

Pœna an posßit peti ante tẽpus

quæramus,

quæramus, an dilatio impediat procedere ad vlteriora, quando cessat causa dilationis: an verò, vtrum ille qui debet aliquid facere intra aliquod certum tempus sub pœna, possit conueniri ad pœnã ante elapsum illud tempus, cùm certum est illum nõ posse id præstare ante illud tẽpus, de quo per Bar. Imo. & ipsum Areti. latè in. l. cùm stipulatus sim mihi à Proculo, ff. de verbo. obligat. & quod in simili tradit Io. And. in. c. irrefragabili, col. 1. in verbo, extunc, de offic. ordinar. & Bal. in. c. 1. co. pe. versi. quæro quando par citat parem, ti. de milit. vasal. qui contu. est, Fran. Aret. in. l. in illa stipulatione si calẽdis, col. 3. ver. sed extra distinctionem. ff. de verbor. obligat.

Præstitutũ, cũ certũ est intra illud rem perfici non posse.

D

89 ¶ DISPENSATIONIS causa cessante, cessat dispensatio. c. priscis, quod est. 1. & ibi Archid. post princ. & Domi. col. 1. ver. quæro an ista constitutio. 55. distinct. & c. cenomanẽsem. 56. distinct. & c. monachus. 67. distinc. & c. vlt. in fi. 77. dist. & c. quod pro necessitate, & ibi glo. & alij. 1. q. 1. & c. eos. 1. q. 5. & c. quod pro remedio, & ibi Card. Alex. & c. exigunt. 1. q. 7. & c. ordinationes, versicu. quamuis autem. 9. q. 1. glo.

Dispensationis causa cessante, cessat dispensatio.

glo.in c.post translationem,in verbo,cessante,de renunciatio.& in.c. quod pro remedio,1.q.7.&.c.quia circa . & ibi Cardi. Alex.in.4.no.de consangui.& affini. Archid.in.c.neophytus,in fi.61.distinct.Bal. in rub.de consuetud. col. vlt.versi. cessante causa, &in.c.si alicuius,quod est pe. ad fi.de elect.& in c.at si clerici.col. 4. versic. quęro nunquid episcopus,de iudic.Henric.Bohic in.c.& si Christus,col.vlt.de iureiuran.

Sed an reuocatur dispēsatio semel concessa.

90 ¶ Quod tamen ita nōnulli intelligũt, vt cessante causa dispensationis nō fiat posthac similis dispensatio:nam quę semel facta fuerit cuipiam ob causam,non reuocatur ob eius cessationem,per.c. ex tua nobis parte,& ibi glo.in verbo,irritari, de filijs presbyter.Et quod in simili dicitur de remissione iniurię,in.c.si illic.23.q. 4. Et ita expresse voluit glo.in.c.in armentum, ad fi.de regul.iur.lib.6.Archidiac. & Cardi.Alex.in.d.c.quod pro remedio,1.q.7.& Henr.Bohic in.d.c.& si Christus. Et facit secũdũ eã gl.c.factũ legitimè,de re.iu.li.6.

Quid quantũ ad eũ cui

91 ¶ Secundò intellige,(& id propemodũ idē est,)vt scilicet cessante causa dispensationis,cesset dispēsatio quoad alios,secus

autem

autem quantum ad ipſum, cum quo eſt di ſpenſatum.& ita nũcupatim voluit Imo. in.c.poſt tranſlationem,col.5.verſi.in glo. in verbo,ceſsãte,de renũciat. per id quod habetur in.l.vl.ff.vnde lib. *diſpenſatio cõceſſa eſt.*

92 ¶ Tertiò intellige(quod & fermè in idẽ recidit)vt ceſſet diſpẽſatio cauſa illius ceſſante,cũ adhuc diſpenſatio eſt in fieri , vt noſtri loquũtur,ita ſcilicet, vt ex ea nondum ius ſit in perfecto eſſe , vt & ipſi loquũtur.Si autẽ ius eſt perfectè quęſitum, & eſt cauſa generalis,tunc ceſſante ea cauſa generali,nõ ceſſat lex, ſed reuocari debet,c.ſuggeſtum,de decim.Ita voluerunt Anto.& Panor.in.d.c. poſt tranſlationẽ, vterque col.4.verſi.tu dic latiùs,de renuntiat.de quo etiã dicemus inferiùs in ceſſatione rationis legis,nu.165.incip.Ant.in. d.c.Sed interim vide quę dicam in.12 . limitat.ver.nu. 25. incip.l.intellige quintò. *Quid ſi ius ſit perfectè quæſitum.*

93 ¶ Quartò intellige,niſi loco neceſſitatis ob quam diſpenſatio conceſſa eſt , ſuccedat vtilitas.verbi gratia, argento penuria clericorum diſpenſatum eſt cũ monachis vt ad clericatũ promouerẽtur, ceſſante ea neceſſitate non ceſſat promotio,quia loco illius neceſſitatis ſucceſſit vtilitas eccleſię: *Quid ſi loco neceßitatis ſuccedat vtilitas.*

Ita

Ita voluit Card. Alex. in. d. c. quod pro remedio, in fi. 1. q. 7. & dicemus etiam inferiùs in necessitatis causa cessante, nu. 177. incip. sed hoc primo.

E

94 ¶ EXCLVSIONIS causa cessãte cessat exclusio. l. si instituta, & l. pater filium, & l. si is qui, ff. de inofficio. testamẽ. & l. Gallus. §. in omnibus, & l. inter cætera. ff. de liber. & posthum. & l. 2. §. si mater, ibi, cùm enim prælatio. ff. ad Sc. Trebellia. & l. si post mortem. §. liberi. ff. de bonor. possessio. contra tabul. Et voluit Bald. consil. 21. punctus quæstionis, versi. & ideo videtur, lib. 3. quod repetitur mutato initio, cõsil. 178. anno domini, lib. 5. vbi loquitur de filia exclusa à successione ob dotem. & cõsil. 271. substitutio fidei commissaria, vbi dicit, cessante causa finali exclusionis substituti, debere cessare exclusionẽ. & cõsi. 379. thema super quo petitur consilium, col. vlt. versic. item quando exclusio. Angel. in. §. si quis autem. col. vlti. in authen. de hæred. & Falcid. & Philipp. Dec. loquens etiam de exclusione filiæ dotatæ, con. 379. requisitus, col. 3. nu. 5. & sequ. vbi & alios multos citat.

Exclusionis causa cessante, cessat exclusio.

¶ Hínc-

95 ¶ Hincque etiam plurimi dicunt filiam exclusam à successione patris ob masculos, his deficientibus admitti tanquam cessset exclusionis causa, Ange. in. d. §. si quis autem, super verbo, auferri, de hæred. & Falcid. Raph. Comen. con. 8. dominus Petrus. col. 3. versic. & sanè hæc sentētia. Pau. Castren. consil. 191. visis & diligenter examinatis, col. 2. versicu. ex his videtur, lib. 2. Angel. Aretin. in. §. admonendi, versicul. & hoc facit, Institut. de hæredi. quæ ab inte. defer. Matth. Afflict. in. cap. 1. §. quinetiam, col. 1. versic. & propterea iste text. titul. episcop. vel abba. cum similibus.

Filia ob filios exclusa illis deficiētibus admittitur.

96 ¶ Quod tamen intellige, cùm nulli sunt masculi tempore delatæ hæreditatis, qui possint aut velint succedere: nam si qui sunt qui succedant & ita excludant filias, eæ perpetuò erunt exclusæ, etiam si masculi postea deficiant, nisi statutum excludens vteretur his verbis, quousque, donec, quamdiu erunt masculi, Bartol. in leg. vltim. in prima quæstio. ff. ad Sc. Tertuli. Bald. in auth. sed & si quis, versicu. & per hoc infertur, C. de secund. nupt. & in l. Gallus. §. & quid si tantùm. in fin. & ibi quo-

Si tamen nulli sunt masculi cū hæreditas defertur. Nisi statutum vtatur verbis temporalibus.

quoque Angel. & Franc. Are. ff. de libe. & posthum. cum alijs multis concordan. à me collectis in repet. l. si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nu. 193. incipi. sed & huc spectat, & duob. nu. sequētibus. Quod ideo fit quia effectus exclusionis per masculorū successionem est omnino consummatus. ideóq; cessante ratione non cessat is effectus, vt dicā postea in. 10. limitatio. & ita semper. Quamuis aliud voluisse vi-
97 dentur Raph. Co. & Pau. in. dd. consi. in præced. versi. allegatis.

Excommunicatione cessante, cessat eius effectus.

Excōicati absoluti oīa iura recuperant.

Excōicationis causa cessante, cessat excōicatio.

¶ EXCOMMVNICATIONE cessante, cessat eius effectus, vt videre licet ex eo quod dicit glo. in. c. quia diligentia, in fi. extra de electio. per eum tex. quòd excōmunicati postea absoluti omnia iura recuperant, & ad id multa alia allegat. atque ex eo quod tradit Cardinal. Eloren. huc proxime pertinens, in. c. ab excommunicato, col. 2. versi. quartò deficiente causa, de rescript. cessante causa excommunicationis cessare excommunicationem. Sed is in. 2. no. & in. 1. oppositio. eiusdem. c. declarat,
98 quomodo id intelligatur.

Vassallo excommunica

¶ Et hoc quoq; non mediocriter fulcitur ex eo quod tradit alia gl. no. in. c. vlt. in. fi.

tit.

tit.per quos fiat inuestit. quòd quemadmodum fidelitas pariter cum fama domini finitur, cùm ipse dominus excommunicatur, sic & pariter cùm fama eadem fidelitas eo absoluto restituitur, per.c. domino guerram, tit.hîc finit lex, &.c.alius, &.c.vlt.15.q.6. Et eam glo.sequitur. Bald. ibi.& in.l.1.in.31. quæstio. versic. & nota iuramentum fidelitatis, ff. de rer. diuisio. Et facit etiam quod dicemus infrà in suspensionis causa cessante.

to absoluto restituitur fidelitas ei adempta ob excõmunicationem.

99 ¶ EXCVSATIONIS causa cessante, cessat excusatio. verbi gratia, excusatus à tutela ob absentiam reipublicæ causa, si desinit abesse, ampliùs non excusatur, sed onus tutelæ succipit, §. item qui reipubl. Institu.de excusat.tutor. Bald. in.l.generaliter, col.2.versic.quædam est causa successiua. C.de episcopis & clericis. Et optimè faciunt quæ dicam infrà in paupertatis causa cessante. Vide tamen quæ scribã inferiùs in.4.limitat. versic. & ad hoc facit, in fi.& versi.seq. & iterũ in.21.limitat.

Excusationis causa cessante, cessat excusatio.

100 ¶ EXPVLSIONIS causa cessante, cessat expulsio. verbi gratia, dominus potest expellere inquilinum ob necessariam domus refectionem.l.æde, & ibi glo.& do-

Expulsionis causa cessante cessat expulsio.

ctores

Inquilinus expulsus ob refectionem domus, ea facta restituitur.

ꝯto.C. de loca. Quid igitur si domus refectio facta fuerit, durante adhuc tempore conductionis, an inquilinus possit petere se redintegrari & reponi in priorem statum, vt scilicet vtatur sua conductione, quamdiu durabit tempus illius. Et certè potest, cùm cesset causa ob quam expulsus fuerat. Ita voluit gloss.no.in.l.1.§.cùm inquilinus, in verbo, dominū, in fi. & ibi Bar. etiam in fi. & Fran. Cremen. singu. 71. tu scis, quòd possum.

F

101 ¶ FAMVLITIO aut (vt vulgò loquimur) seruitio siue domesticitate aut familiaritate cessante, cessat effectus qui inde sequebatur. puta, famulus domesticus repellitur à testimonio in causa domini, ob id quòd talis est.l.2.C.de testib.&.l.pe. ff. eod.&.c.consanguinei, quod.1.est, 3.q.5. Ideo ea causa cessante, qa scilicet amplius non est famulus, cessat ille effectus, poteritque pro eo cuius olim dominus fuit, testificari, vt voluerūt Ia. Ra. Cy. Bald. Bar. Salyc. Pau. Cast. & alij in d.l.2. Io. Fran. in d.c. consanguinei. Specul. tit. de teste, §.1. versi. quid si olim fuit eius clericus, & ibi Ioan. And. in addit. Bartol. in. l. 1. §. idem

Famulitio cessante cessat eius effectus.

Famulus qui olī fuit & nūc non est, pōt esse testis pro domino antiquo.

Num-

Nummio, per eum tex. & rursum in. l. vnius,§.penul.ff.de quæstio.& in.l.defer re,§.item decreuerũt,in fi. ff. de iure fisci. Bald.in.l.1.circa medium, C. de episcop. & cleric.& in.l.nihil, in princ.ff.de inoffic. testa.& in c.in literis,in fi. & ibi quoque recentiores, præsertim Fely. qui id declarat post alios,de testibus,& ipse Bal. in c.insuper,col.1.versic. & est argumentum pro famulo.eo.tit.Saly.in.l.seruos.C. de quæstionib.Imol.in. c. insinuante, de offic.delegat.Alexand. con.5. in casu inquisitionis formatæ, col. penult. versic. potest etiam responderi, lib. 2. & consi. 149.viso processu inter Michaëlem,col.2. versic. non obstat si dicatur, lib. 5. Fran. Are.in.l.ad testium, in princip.colum.3. versic. de primo ponit, ff. de testament. Hyppoly. Marsil. in d.l. idem Nummio, col.1.& iterũ in.l.etiam si redhibitus, col. 2.versic. vlteriùs hæc lex potest.ff. eo. tit. de quæstionibus.

102 ¶ Sed hoc tamen primò intelligas nisi in fraudem recesserit, vt expressim voluit Specu.vbi suprà. & Bald. in d.l. 2. col. 2. versic.sed quid econtra.& in d.c.insuper, de testibus. Iacob. Butri. Angel. & Salyc.

Nisi in fraudem recesserit.

lyc.in.d.l.seruos, C.de quæstio. Ad quod Saly.allegat.l.1.§.si seruus ad hoc,&.§.sequen.ff.eod.tit.&.l.penult. C.de adulter. Et fortè, inquit; ista fraus posset probari ex eo quòd postea ad famulitium reuertitur causa finita, ar.l.si quis adulterium, §.1.ff.de adulter.& ar.l.sicut.§. superuacuū. ff.qui.mod.pig.vel.hyp.sol.&.l. sitis qui, ff.de acquirend.hęre.&.l.si quis seu liber. §.& quod de subeūda, C.de natura.liber. Quod & ipsum voluit Ioan. Andr.in addit.Specul.vbi suprà. Nam tunc ait, præsumitur familiaris mansisse, & inter eos sic actum fuisse, cùm statim reuertitur. secus si ex interuallo, l.si ventri, §.vlt. col.5. sequen.ff.de priuileg. credito.&.l. petēs. C.de pactis.

Quomodo autem ea fraus probetur.

¶ Intelligas secundò, secundum ea quæ diximus suprà in affinitatis causa cessante, nume.28.incipien.ex quo ipse Bald. vt scilicet nō hic sit omnino testis omni exceptione maior, cùm maneāt quędam reliquiæ & vestigia amicitię, honoris, & reuerentiæ dominicæ, arg.eius quod scribitur in.l.si vnus, §.seruus, vbi in honorem pristini dominij, ff.de quæstio. cum concordat.quas afferemus infrà in 15.& in 16. limita-

An autem hic antiqu9 famulus sit omni exceptione maior.

limitatio.præsertim si hic famulus diutissimè mansit in famulitio eius,qui nunc in testem producit, & cum bona gratia ex eodem famulitio discessit.arg.not.alicubi de vxore,quæ bona gratia discessit à marito,& id quidē totū arbitrio iudicis relinquimus.Et facit ad supradicta quod scribūt Spe.& Io.An.in ad.illius, vbi suprà.

104 ¶ FAVORIS causa cessante,cessat & illius effectus, quod ex eo satis videmus, quòd priuilegiū concessū filijs,fauore parentū, vel vxoribus fauore maritorū cessat illis mortuis, & sic cessante fauore, vt probat tex.in.l.vlt.& ibi Cy.qui dicit mēti tenendū, in 3.no. & Bal.post princ.& voluit etiam glo.in.l. medicos, in verbo, & filijs. C. de professor. & medic. lib.10. quę eum text.non allegat, sed alium in.l. archiatros, C.de metat. & epid.lib. 12.& in.l.2.C.de episcop.& cleric.quæ quidem posterior nihil facere videtur.sed illud idem voluisse videtur glo.ibi,in verbo,filij,quā sequūtur Cy.Iaco.Bart.Bal.Albe. & Saly.ibi, ex quibus Cy. id tribuit nostræ regulæ,qua cessante causa, cessat effectus,dicitq; & post eum Alberic.col. vlt. id generale esse,vt priuilegiū alicui con-

Fauoris causa cessante, cessat fauor. Filiorū priuilegium ob parentes cessat mortuis parentibus: Et vxorum priuilegia ob maritos, vide nu.105

cessum ratione personæ alterius, tamdiu tãtum durat, quamdiu ille alter viuit, per l. si tibi, §. pactũ, & l. hæredi. ff. de pact. & d. l. vlt. ff. de iniur. Sed & Iacob. & Bald. in d. l. 2. dicunt, quòd priuilegia concessa famulis fauore dominorum, intelliguntur durare quamdiu sunt in seruitio, cùm cessante causa fauoris cesset fauor.

Et famulorũ ob dominos.

105 ¶ Id quod etiam generaliter voluit ipse Bal. in. l. 1. col. versic. nota quòd cessante. C. si rector prouinc. pèr text. in. l. senator, ff. de rit. nuptiar. &. l. Titia Seia, §. vsuras, ff. de legat. 2. & idem quoque Bald. in. l. 2. per text. ibi. C. qui ad libert. peruen. non possunt. Angel. consil. 97. Viuianus de monte, paulò ante fi. vbi ex hoc in pulchro casu consuluit. & Philip. Dec. consil. 456. consului aliâs, col. penult. nume. 12. Sed vltra prædicta iura in id optimè facit text. probãs id generale esse in. l. in omnibus. ff. de regulis iur. cuius hæc verba sunt, In omnibus causis id obseruatur, vt vbi personæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiẽte ea beneficium quoque deficiat.

De eadẽ re.

106 ¶ Verùm quãtũ ad id quod diximus de filijs, contrarium tenuerunt Ioan. Andre

An verum

Petr.

Petr. Anchar. Dominic. & Philip. Franc. in. c. ne aliqui, videlicet vt priuilegiū concessum filijs ob parētes, duret etiam mortuis parentibus, per regulam. c. debet, de regu. iuris. lib. 6. Sed ad hoc videntur esse tex. expressi in. l. 2. §. in filijs, & §. si ad tēpus, ff. de decurionibus, & in. l. emancipatum, §. 1. ff. de Senatoribus.

sit quod de priuilegijs filiorū dictū est, nu. 102.

107 ¶ Nam & vxores qūoque post mortem maritorum quamdiu manēt in viduitate, vtūtur priuilegijs maritorum. l. fœminæ, in fi. & ibi Alber. haud multò post princip. ff. de Senator. & l. filij. §. vidua. ff. ad municip. & l. cùm te, & ibi Bald. C. de nup. & c. is qui, §. mulier, de sepultur. lib. 6. glos. in clemen. ne Romani, §. sanè; in verbo, vacare, & ibi Imo. & Barba. de electio. Angel. Paul. Castr. & recentiores in. l. cùm quædam puella. ff. de iurisdict. omn. iudic. cum alijs concordant. à me adductis in tractatu Nobilitatis. c. 17. num. 5. incip. & hoc procedit, & multis sequēt. Idque etiam in priuilegijs exorbitantibus, per. l. vlti. in princip. & ibi Barto. aut quisquis is fuit, & Ioan. Plat. C. de priuileg. schol. lib. 12. Fran. Are. qui eum tex. ad hoc dicit not. in capit. super eo, le. 2. col.

Quid item in fœminis viduis.

Quid in priuilegijs exorbitantibus.

1.de testib. Alexand.qui id declarat, cōsi. 207.ponderatis verbis statuti,col.2.versi. quintò quia dato,& col.5.versic.nō ob.5. lib.6.& diximus in.d.c.18.nostrę Nobilitatis,nu.8.inci.sed & hæc omnia.

Redit ad priuilegia filiorum.

108 ¶ Qua in re quantum ad priuilegiū concessum filijs fauore parentū, sunt qui hāc controuersiā quibusdam distinctionibus sedāt,& inter cæteros Cy.Alberi.& Saly. in.d.l.2.C.de episc.& cleri. & ibi quoque Paul.Castr.qui eam.l.legit cum.l.1. Nam aut,inquiunt,priuilegium conceditur ratione dignitatis innatæ: & tunc priuilegium competit liberis,etiam mortuis parentibus, per.l.fœminæ: ff. de Senatorib. quæ loquitur de vxoribus respectu maritorum:tanquam sentiat,& id procedere in priuilegijs vxorum,&.l.eam legem, C. de excusat.mune.lib.10.Et facit,vt id illis addas,quod in simili scribit glo.in.l.semper,§.negociatores,in verbo, in huiusmodi.ff. de iure immunitat. Aut (vt ad illos redeamus)cōpetit priuilegiū ratione officij publici,& tunc nō cōpetit liberis post mortē parētū,& ita intelligūtur.ll. cōtrariæ:Aut deniq; conceditur priuilegiū ratione necessitatis, & tunc ad filios nō cōpetit

Et Vxorum

petit, mortuis parētibus, cū nec illis viuis cōpetat. l. in filiis. C. de curionib. lib. 10. & l. vlt. C. qui morbo se excusant, eod. lib.

109 ¶ Verùm aliter distinguit vir recētioris quidem ætatis, sed quē non immeritò multis antiquioribus æquare possumus, is est Francis. Ripa. in. l. ex facto, col. 3. num. 12. ff. de vulgar. & pupil. substit. nam aut, inquit, priuilegium parētum conceditur filiis, ea ratione, ne dehonestetur dignitas ipsorum parentum, & tunc cessat mortuis parentibus. Aut ea tantùm ratione, quòd sunt filij, et tunc non cessat, & ita dicit, esse intelligenda iura vtrinq; allegata. *De eadē re.*

110 ¶ FICTIONIS causa cessante, cessat & fictio. ideo cessante æquitate, quæ semper causa est fictionis. l. postliminium, in princip. ff. de capt. & postli. reuer. cessat & ipsa fictio. l. qui in vtero. ff. de stat. homin. & l. Vranius, versi. sed cùm duo, & l. si debitori. ff. de fideiussor. & l. stichū. §. aditio. ff. de solutio. Et ita per ea iura voluit Barto. qui ea scienter declarat, in. l. si is qui pro emptore, col. 3. ver. ad solutionē igitur, & plenius col. 23. quæ est in vlt. char. versic. sextò principaliter, & ibi quoque Imol. col. pe. versi. circa quartū, & Ias. char. pe. *Fictionis cā cessante, cessat fictio.* *Furore cessante, cessat quod ob eū factum est.*

nu. 384. quartò principaliter quæritur. ff. de vsucapi. Quibus adde. l. denique. & l. nec vtilē. ff. ex quib. causis maior. quibus probatur, nunquam fictionem habere locum, nisi subsit æquitas.

111 *Furore cessāte, cessat effectus illius. Substitutio exēplaris facta ob furorē cessat cessante furore. An reuiuiscat redeūte furore. Curatio data ob furorē cessat cessante furore.*

¶ FVRORE cessante, cessat quod ob eum factum est. verbi gratia, si cesset furor ob quē facta est substitutio exēplaris, cessat ipsa substitutio. l. humanitatis. C. de impuber. & aliis substitut. & §. Qua ratione, Institu. de pupill. substit. An autē ita cesset, vt nō reuiuiscat redeunte furore, videbis apud Bart. in. l. ex facto, col. pen. versi. quæro qd si furiosus, & ibi Imol. & Alex. ff. de vulg. & pup. & Dec. in. d. l. humanitatis, col. pe. ver. septimò noto, quòd si mēte captus. Similiter quoque videmus cessare curationē ob furorē datā cessante furore. l. 1. ff. de curat. furios. & l. pen. C. eod.

G

112 *Gratiæ causa cessante, cessat gratia.*

¶ GRATIAE causa cessante, cessat gratia, Panor. in. c. super literis, colu. 6. versi. quò ad tertiam regulam, ad fi. illius versi. & ibi quoque Aug. Bero. ad fi. de rescrip. per tex. in. d. cap. generaliter, C. de episcop. & cler. Quin addit de hoc Bero. meliorem vt ipse dicit text. in. c. suggestum,

de

de deci. Hincque illud assumit, quòd multò magis debet cessare gratia, si causa eius expressa fuit falsa, etiam per ignorantiam: quia vt subdit Bero. fortius est impedimẽtum ac initio consistens, quàm ex postfacto superueniens. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. & §. furiosum, Insti. quib. non est permis. face. testa.

I

113 ¶ IMMVNITATIS causa cessante cessat immunitas. l. semper. §. negociatores, ff. de iure immunitat. cum aliis multis concordant. adductis per Io. Andr. qui id voluit, in. c. decet, col. 1. versic. aliqui ex supradictis, de regul. iur. lib. 6. in Mercuria. Et ad hoc facit, quod suprà dixi de excusationis causa cessante, & quod dicam infrà in priuilegii causa cessante. *Immunitatis causa cessante, cessat immunitas.*

114 ¶ IMPEDIMENTI causa cessante, cessat quod ob ipsum impedimentũ constitutũ est, id enim probat tex. in. l. et si cõtra, et ibi Bal. & Salyc. C. de nup. quẽ tex. ad hoc expẽdit Cy. in. l. nõ dubiũ, col. 3. in. 8. oppositio. C. de legi. Et tex. in. c. post translationẽ, ibi, ægritudinis impedimẽto cessante, de renũciat. ex quo omnes doct. ibi, & vbiq; illud assumũt, quòd cessante causa *Impedimẽti causa cessante, cessat impedimẽtum.*

cessat effectus. Et voluit etiã expressè Bal. in.l.si ob turpẽ, in.2.lectura, per eum text. ff.de condictio.ob turpem caus. & ex recentioribus Marcus Mantua.con.161.viso processu præsentis causæ, paulò ante fi. & ante hos Ioand. And.post alios antiquiores in.c.si postquam.col.2. ver. in contrarium cùm à principio, de electio.lib.6.

115 *Infamiæ cã cessante, cessat effectus illius.* ¶ INFAMIAE causa cessante cessat & effectus illius, vt liquidò patet ex illo exemplo, quod ex Iac. Butr. & Bald. adduximus suprà, in banni cessante causa, vbi videre poteris, ne hîc iterum repetamus. vide tamen infrà in.12.limit.nu.11.

116 *Institutiõis causa cessante, cessat institutio. Adoptione cessante, cessat ĩstitutio ob eã facta.* ¶ INSTITVTIONIS causa cessante cessat institutio. puta, si cesset adoptio, ob quam institutio facta est, cessat & ipsa institutio, vt multis probat Hiero. Grat. cõ. 124. cuius hoc exordium, cùm hæc causa, col.2. versi. nec potest etiam vt extraneus, lib.1. vbi loquitur de eo, qui cùm putaretur fuisse legitimè adoptatus, ideo fuerat hæres institutus, & nihil aliud allegat, quàm illud generale nostræ regulę, quòd cessante causa cessat effectus.

117 *Institutio si* ¶ Cui addere potes nõ valere institutionem factam de filio, aut fratre putatiuo, cũ

vere

verè nō esset:siue institues errauerit in facto,l.si pater,C.de hæred. institue. siue in iure.l. nec apud,eo. titu. & vtrobique doctor. vtpote cùm cesset causa eius institutionis. Et id quoque procedere etiā in donatione inter viuos illis facta vt talibus, cùm nō essent,voluerunt Bal. Alex. Corn. & Iaco.à S.Georg.in.d.l. nec apud, per.l. cùm hic status,§.si quis sponsam.ff.de dona.inter vir.& vxo.Quāuis Pet.Cy.& Ange.contrariū tenuerunt in.d.l. nec apud.

ly aut fratris putatiui nō valet. Siue institutū erret in facto,siue in iure.

118 ¶ Sed & per eam.l. cum apud, respondit Raph. Fulgos. consi. 23. Engelbertus,col. vlt. versic. ad secundum apparet, non valere institutionē filii naturalis, qui putabatur legitimè legitimatus, cùm eius legitimatio non valeret. quod & idem voluit Paul.Cast.in.l.eam quā,col.2.versi.& per istā.l.C.de fideicō. per eum text. secundū lectur. Azon.& ita dicit se aliās cōsuluisse,& sequuntur cæteri recentiores, ibi. & Dec.qui tamē nonnihil nutat,con. 166.viso themate,col.2.ver.sed prædictis, & iterū col.4.versi. secūdò principaliter,& col. seq. versi. & ita requisitus.& asseuerātiùs con.453.consultum fuit,in fi.Et vide infrà in substitutionis causa cessante.

Filij naturalis non legitimè legitimati,institutio non valet.

¶ INTER-

119 *Interdictionis cā cessāte, cessat interdictio.*

¶ INTERDICTIONIS causa cessante, cessat interdictio, nā si interdictum bonis fuerit prodigo ob prodigalitatem, si is ad frugalitatē redierit, cessat interdictio. l. 1. ff. de cur. fur. Ita vt nō sit opus sentētia, quę id aliter declaret, vt satis ostēdūt verba illius. l. quę sunt eiusmodi, ipso iure desinūt esse. Et ita voluit Pet. à Bel. Pet. in. l. is cui bonis, & ibi Frā. Rip. col. vl. ver. iuxta prędicta dubitatur. ff. de verb. obli. Cy. in. l. 2. post mediū. C. quādo prouoc. non est necesse. Bald. in. d. l. 1. ad fi. ff. de cura. fur. qui & antè, videlicet col. 1. ver. sed hoc quęro vnum, reddit rationē diuersitatis quare id fiat, vt cesset interdictio sine declaratione iudicis, cùm interdictio non fiat ipso iure etiam verè prodigo. & Guid. Pap. nō obscurè con. 169. prouisio de curatore.

120 *An tamen necesse sit id notoriū esse.*

¶ Quod tamen plerique intelligunt (id enim volui obiter dicere, ne tu lector amātissime decipiaris) cùm notoriū est prodigalitatem illam, ob quam interdictio facta fuit, cessare: alioquin enim necessariā esse sententiā, quæ id declaret. Ita enim voluerūt Iacob. Aret. Bart. Paul. Cast. Alex. & propè omnes in. d. l. is cui bonis. ff. de ver. oblig. idē Bart. in. l. de ætate, in vlt. quæst.

1. partis,

1.partis,ff.de minor. Sed hoc nõ admittit Bal.in d.l.1.ad fi.de cura.furio.nam cessat, ait,causa impediens,nec requiro plusquã lex ibi requirit,quæ solùm exigit quòd sanos mores recuperauerit,nec aliter requirit quòd sit notorium,vel declaratum.

L

121 ¶ LEGATI causa cessãte, cessat & ipsum legatum,l.qui tutelam,in princi.ff. de testa.tu.&.l.tutor petitus.§.1.ff.de excusa. tutor.&.l.etiam si partis.ff.de lega.1.vbi qui à tutela à testatore mãdata se excusat,perdit legatũ quod ei testator ob causam tuitionis reliquerat, vtpote cessãte causa huius legati:quod secus est si non contẽplatione tuitionis legatũ relictum fuisset, vt ibi not.in eisdem locis. Vide tamen Bart. in.l.demonstratio.§.quod autem, col. vlt. in 8.quæstio.ff.cõdit.& demonst.facientẽ discrimen inter causam legati & rationẽ eiusdem,vt ibi videre poteris.

Legati causa cessante, cessat legatum.

Tutelã à testatore mãdatã recusans perdit legatum ab eo factum.

122 ¶ Et huc quoq; pertinet,quòd cùm legatum non nisi ob amicitiam vel meritum fieri soleat,l.nec adiecit,ff.pro socio. Certè si post legatum factũ interuenerint nõ leues inimicitiæ,legatũ reuocatũ esse cẽsetur,quòd si iterũ in amicitiã redierit,legatum

Legatum ob non leues inimicitias reuocatur.

Quid si inimicitiæ culpa testatoris interuenerunt.

tum redintegratum.l.3.§.vlti.cum.l.seq.& l.ex parte.ff.de adi.leg.&. l. si inimicitiæ, ff.de his quib.vt indig.Quid autem si inimicitiæ culpa testatoris interuenerint, an & id procedat,vt id obiter dicã,vide Roma.sing.196.tu habes quod propter.

123

Legitimationis causa cessante, an cessat legitimatio.

¶ LEGITIMATIONIS causa cessante cessat legitimatio. verbi gratia, quispiam multos habens filios legitimos fecit legitimari filios suos naturales,deinde ei nati sunt legitimi.certè cessante causa, ob quã ea legitimatio facta fuerat,scilicet ob defectũ legitimorũ, cessat & ipsa legitimatio, saltem quantũ ad effectum succedendi,vt hac ipsa ratione voluit Dy. in.l. ex facto, in prin.per eum tex.ff.de vulg. & pupil. substit.Guill.Cu.Alberi.& Paul. Castre. in.l.tale pactum,§.vl.ff.de pact. idẽ Guil. in.l.1.C.de natural.libe. Guid. Suza.in.l. humilem,C.de incest.nup.Io.And.in addit.Specu.titu.de successio.ab intesta. §.1. versi.sed ex facto.Oldra.con.247. factum tale est,in.1.dubio.Bal.in.l.2.ad fi. C. si in frau.patro.& in.c.innotuit,col.3.versi.sed nunquid legitimatio,de elec.Angel. in. l. Gallus,§.& quid si tantum,col.pen. versi. sed adde hoc esse verũ.ff.de libe. & posthu.

hu. Paul. Ca. & Philip. Corn. in .l. si te parens. C. de suis & leg. & idē Paul. con. 22. visis omnibus, col. 1. li. 2. Barb. in repe. l. cū acutissimi, col. 4. versi. facit quod pulchrè, C. de fideicō. & Bened. in repet. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, nu. 186. de testam.

124 ¶ Sed hæc res non admodum certa est, quando sunt multi, & maiori quidem numero, qui contrarium tenent, multis subnixi rationibus, vt videre poteris in mea repe. l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, in. 16. quæst. C. de reuocan. don. vbi eam quęstionem latissime tracto, illincq; poteris depromere quę tibi necessaria videbuntur, ne hoc iterum inculcem. *De eadē re.*

125 ¶ LEGIS causa siue ratione (vtrunque enim nostri in hac re, vt alibi diximus, cō fundunt, quamuis alij eas disseparant) cessante, cessat & ipsa lex, l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patro. & l. quod dictū. ff. de pact. & ibi Bar. & Ange. qui eam. l. ita summant, vt diximus in princi. huius versic. & eum tex. ad hoc dicit notat. Nico. Eueral. in locis legalib. in loco à cessatione rationis. Et ad hoc quoq; allegatur. l. ita autē ff. de admi. tut. & l. illud, ff. ad le. Aquil. & *Legis ratione cessante, an cesset lex*

l.1.§.hoc interdictum,ff.de fonte. &.l. vlt. vbi Raph.Fulgo.id no.in.1.no.C. de edic. diui Adri.tol.&.l.1.C.de libe. præteri . & clemen.1.& ibi Cardina.Floren. col. 1. in. 10.no.de iudic.Et voluit.glo.in.l.cùm tale, §.falsam causam legato, in verbo,nõ cohæret,ff.de conditio.& demonstra.Bart in.l. demonstratio,§.quod autem, in.8. quæsti. ff.eo.ti.& in.l.2.§.vl.col.vl.ver.tertiò sumitur.ff.de donat.& in extrauag. ad reprimẽdum,in verbo,ne ex eorũ absentia, in fin. Bal.in.c.1.§.& quia vidimus,col. pe. versi. modò quæritur quæ est ratio,tit . qui feudare possũt,Ang.in rep.l.si certis animis, col.5.versi.alij autem dixerunt,C.de pact. vbi loquitur in casu.l.1.C.de fideicõ. Imo. in.l.si filius qui,col.5.versi.secũdus est effectus.ff.de vulg.& pu.subst.& do. vbiq;.

126 ¶ Vt è diuerso cessãte lege cessat & eius ratio,l.si verò,§.de viro,ff.solu.matrim. & l.1.in prin.C.de.Lat.lib.tollen . & voluit Bald.in.c.etsi Christus,paulò ante fi . ibi, adde contrà quòd cessante,de iureiu . De quo tamen vide glo.no.in.c.nouit,in verbo,quicunque,de iudicijs.

Cessante lege, cessat eius ratio.

127 ¶ Ex quo & illud consequens fit,vt correcta ratione legis , lex ipsa correcta esse censea-

Correcta ra-

cenſeatur, vt voluit glo. in. l. 1. in princip. in verbo, prouidentia, & ibi Alex. in addi. Bar. in princip. ff. de legit. tutorib. & in l. 1. C. eo. tit. ex quibus locis patet quòd licèt olim agnati præferrentur cognatis in tutela, quamuis eſſent remotiores gradu, tamen hodie ſecus eſt: quia id olim fiebat ea ratione, quòd agnati præferebantur cognatis in ſucceſſione. & eadem ratione in tutela. l. quòd tutela, ff. de reg. iur. Sed hodiè quò ad ſucceſſionem ſublata eſt differentia agnationis & cognationis, authen. in ſuccesſione, C. de ſuis & legit. & authē. defūcto, C. ad Sc. Tertullia. & authē. poſt fratres, C. de legit. hęred. & ſic correcta eſt ratio legis circa tutelas, ideo etiam correcta eſt diſpoſitio. Et ad eam rationem bene facit tex. in auth. ſicut, C. eo. tit. de. l. tut.

tione legis, ipſa lex correcta eſſe cēſetur.

126 ¶ Sed & id quod diximus, vt lex correcta ſit, ratione eius correcta, probat alia gl. in. l. 1. §. filiusfa. qui eſt. 1. in gl. vlt. verſi. itē nunquid poterit, ff. de donat. cauſa mort. quam ad hoc expendit Iacob. Butrig. in. l. 2. C. de condi. ob cauſ. licèt Imo. & Roma. in eo ipſo. §. 1. dicant eā gl. id nō probare, ſed aliud de quo dicem⁹ in alio loco. Et id quoque probat alia itē gl. in. l. 1. in princ.

De eadē re.

in glo.

in glo.1. ad fi.ff.de coniungen.cum eman cip.liber.Et alia deniq; gl.in.l.2.in princ. in verbo,filio præcedente,ibi,itē quod de adoptione.ff.de vulg.& pupill.ſubſtit.

129 ¶ Et voluerunt etiam Bal.conſi.179.quę dam domina Catharina, paulò poſt me-

De cadē re. dium,ibi nō obſtat.l.Titia,lib.1.dum dicit,ꝙ correcta ratione legis, correcta eſt ipſius legis ſubſtantia.Salyc.in authen.ingreſsi,col.2.verſic.item no.quòd lege correcta, C.de ſacroſanct.eccleſ.& in.l.vt liberis,in fi.C.de collatio.& in.l.vl.in fi.C.de legit.hæred.Imo.in.c.dotalem,col. 2. ver. ſed certè hæc ratio.ff.ſolu.matri. & in. l. ſi verò.§.de viro,col.3.ver.aut erat vnica ratio,ff.eo.tit.vbi illam primam gl. facit ſingularem.& in.d.l.2. col.3. verſi.ſed tu potes tenere,ff.de vulg.& pupil.& idē Imo. & Roma.qui id latè tractat poſt alios in.l. 2.§.vlt.ille col.3.verſi.vltimò adde:hic co. 1.verſi.quintò in quantū,ff.de donat. Idē Imo.in.c.poſt tranſlationem,col.9.verſic. poteſt dubitari an correcta, de renuntia. Alexan.qui illam quoque glo.dicit reputari ſingularem,in.l.ſi conuenerit, col. 4. verſic.nec obſtat ratio.ff.de re iudi. & in. l.quod dicitur,col.8.ver. vnde videtur recidere

cidere.ff.de verbor.oblig. & in.l.1. col. 3. versi.vnum tamen not.ff.sol.matrim. vbi & illā glo.dicit sing. Paris à Puteo in tractatu Syndicatus,in verbo,contra officiales,& in verbo,qui semel ostensa.Fely.in. c.1.col.6.versi.non sic ecōtrario.& ibi Decius in priori lectura,id intelligens in ratione siue causa finali,in.4.colu.versi.tertia conclusio,& ibi Augusti.Bero.col. 18. nu.86.de constit.& ipse Fely.in.c.vlt. col. vlt.de rescript.& in.c.quanto,col.vlt.ver. limita tamen vt non fiat,de iudic.& in. c. tua nos,col.2.versi. similiter videmus, de iureiurā.& Iason in.d.l.quod dictum,col. 1.ff.de pact.& in.l.si quis filium,col. pen. versi.cogita tamen,C. de inofficio . testa. & in.l.posthumæ,col.5.versi . & pro ista sententia,C.de bonor.posses.contra tabu. Francisc.Curt.iunior consi.12.videtur prima consideratione,col.3.num.10.August. Bero.in.c.quæ in ecclesiarū,char. vlt . nu. 189.de constitutionibus.

130 ¶ Et hæc est communis opi.& verior, licet contrarium tenere videatur Io . And. in.d.c.post translationem.& Iacob.Butri. in.d.l.2.C.de cōdic.ob cau.per gl.in.l. qui in potestate,ff.de test.& in.l.tā is,§.1.ff.de *De eadē re.*

donati.cauſ.mort.& in.l.meminimus. C. de legit.hæredi.& Bal.in.l.1.col.1.verſi.no; quòd lex remanet per eum tex. C. de caduc.tollend.& in tracta.ſubſtitutionis pupillaris,col.3.verſi.quæro vltra alios, vbi & ad hoc allegat gl.in.l.ſi ſuſpecto,§.quoniam fœmina, ff.de inoffic.teſtam.Et voluit quoque Fran.Aret.in.d.l.2.col.5. ver. tu autem aduerte,ff.de vulg.& pupill.ſubſti.& Philip.Dec.in.d.l.poſthumo, col.5. verſi.rationes iſtæ efficaces, C. de bono. poſſeſ.contra tab.vt nihil omnino ſit in iure noſtro non controuerſum, vt aliâs ſæpius à nobis dictum eſt.Sed illis glo. ſatis reſpondent ij qui ſunt prioris ſententiæ, præſertim Rom.in.d.l.2.§.vlt.ff.de donat.

131 ¶ Nec nobis deeſt in priorem illam ſen-
De eadẽ re. tentiam legum authoritas, nam ad hoc citatur tex.in.l.generali,iuncta authen. ingreſsi, quæ illam confeſtim ſequitur, C. de ſacroſanct. eccle.nam per.d.l.generali, permittebatur monachis teſtari, quia bona per ingreſſum non transferebantur in monaſterium:ſed cùm poſtea ea ratio correcta fuerit,nẽpe cùm bona ingreſſi trãſferantur in monaſteri, corũ recta quoque fuit lex dans facultatẽ teſtandi,per. d. au-

then.ingressi,vbi id no. Salyc. vt iam supra diximus.Et citatur quoque. l. placet, C.eo.titu.iuncta.l.1.C.de indictio. lib. 10: nam per eam.l.priorem,qui excusabantur ab extraordinarijs muneribus,excusabãtur ab indicto,quia id erat extraordinariũ sed cùm postea factum fuit ordinariũ,per d.l.1.& sic correcta fuit illa prioris legis ratio,& ea quoque in hoc correcta fuit, per. d.l.1.Et.l.1.in princip.ff.de colla.bonor. & l.ea demum,& l.si emancipati. C. de collatio.iuncta.l.vlt.C.eo.tit.nam primis illis legibus,emancipati omnia suis conferebant,propter iniuriam,quam eis faciebãt: sed cùm postea emancipati fuerunt à iure ciuili cogniti,solùm profectitia suis conferunt,quia iniuriari suis non dicuntur, per.d.l.vlt.Ita enim ea iura declarat Saly. in.d.authen.ingressi.Et citatur item.c. miramur.cum glo.de seruis non ordinan.iũcto.c.à multis,de ætat.& qualit. Ex quib. patet quòd cóstitutio loquens de subdiaconatu tanquam de ordine nõ sacro, quia tunc etiam non sacer ordo erat, correcta censetur ea etiam ratione correcta, quia is ordo nouis constitutionibus sacer factus fuit.

132 ¶ De quo tamen vide Franci. Aret. in d.
De eadē re. l. 2. col. 5. vbi suprà, ff. de vulg. & pupi. sub
stit. vbi docet hæc postrema iura nihil ad
id facere ad quod citātur. Nisi intelligas,
quando lex specialiter disponeret super
vno, ita vt certum esset verba complecti
personā vel casum, in quo ratio legis cor-
rigitur, & tunc potest habere locū tex. in.
d. c. à multis, qui videtur velle quòd requi
ratur contraria constitutio reuocans prio
rem. & hoc inquit, fortasse verius est, & vi
detur probari in. d. l. 1. in prin. vbi id not.
Bal. C. de caduc. tollen. & facit optimè
quòd not. glo. in. l. liberos, in. §. 1. ff. de capi.
diminu. Sed & id (vt ille subdit) intelligē
dum, vt scilicet correcta ratione legis in-
telligatur lex correcta, quando legis ratio
corrigeretur generaliter: secus si in vno ca
su tantum ex multis quos lex complecti-
tur, deficeret siue corrigeretur ratio. per
not. à Bar. in. l. cū hi, §. eā autē, ff. de trāsact.
& optimū tex. in. l. 1. in fi. ff. de minorib.

133 ¶ Horum autem omnium quæ in princ.
Ratio legis est mens ipsius. huius. c. diximus, in promptu ratio est, nā
legis ratio est mens legis, vt voluit Dyn.
in. c. vlt. ad fi. de regul. iur. lib. 6. & Cyn. in
l. non dubium, cōl. vlt. versi. primò quæro,
&

& ibi clarius Bar.col.2.versi. secūdum dubium est,& Bal.col.3.versi.sequitur videre de tertio,ibi,secundò quando ratio, C. de legib.Bart.in.l.cùm mulier,in princip. & ibi quoque Bal.Imo.Raph.Co. Paulu. Castr.ad fi. Alex.col.1.in.5.no.omnes per eum tex.ff.sol.matrimo.Bal.in.l.1.col.pen. versi.item an cessatio.ff.eod.tit.vbi de hoc dicit esse meliorem tex. totius iuris in .l. scire oportet,§.aliud autem,versi.sed & si maximè,ibi,mens legislatoris;ff.de excusat.tuto.vbi & hoc ex eo tex.not.ipse Bal. & rursum idē Bal.in.l.1. col.vlt. in princ. ff.si cert.pet.vbi dicit, quòd ratio est mēs & medulla ipsius statuti,& in.l.2.in fi: & ibi Imo.col.2.versi.nec obstat,quòd remanet,ff.de dona.& in.l.maximū vitium,co. 3.versi.præterea istud statutū,C. de liber. præterit.& in.l.1.col.2.versi.pone aliū casum,C.de interdict.& in.l.1.col.2. versic. ex quibus concludo,C.quę sit longa consuetu.& in.c.post translationē, col.2. versi.quæro vtrùm cessante, de renunciat. & con.2.verba statuti,lib.1.vbi dicit tria hęc vnum & idem operari,scilicet verbum,rationem,& mentem.& con. 199. in causa ista,circa medium lib.3.& con.433.domi-

Et medulla ipsius.

na Ioanna,col.2.versicu.est vltimò considerandum,eo.lib.3.& inter con. Ange.cō. 281.Martinus Ic.de Florentia,colum.1. & ipse Angel.con.211.in volumine statutorum,col.2.versi.nec obstat huic decisioni. & Feder.Senen. con. 4. testator in vltima voluntate,circa medium.Pet.Anc . in repe.c.1.char.14.in paruis,versic.circa tertiū casum,de consuetud.Card.Floren. in hoc confundens causam & rationem , in. c. si quando,ad fi.de rescript.vbi dicit mentē legis & rationem idem esse,ideóque rationem seu causam legis esse ipsam legem.& Raph.Fulgo.con. 8.supposito statuto tenoris,col.2.ver.igitur & in nepote.Corn. con.193.placet,in prin.lib.1.& con . 29. in præsenti consultatione,col . 2. versicu. & pro certo videtur,lib.3.& cons.90. scrupu
134 losa videtur,post princip.eod.lib.3.

Ratio est anima legis.

¶ Et ratio seu mens legis est sicut anima, & verbum sicut corpus siue superficies, vt scribit Bald.in.l.si quis seruo, col . vlti. versic.ex his apparet,C.de furt. & vt tradit idem Bald.in.l.vlt.in.15.quęstio. C. de hæred.institued.ratio est anima ipsius scripturę.& in authen.post fratres,la.2. versi. itē frater,C. de legit . hæred. ꝙ ratio legis

debet

debet attendi,tanquã virtus intrinſeca legis,& tanquã genus prædicans de ſuis ſingulis ſpeciebus,vt not.in.§.1.Inſti.de leg. patro.tut.& in.c.1.§.& quia vidimus, col. antepen.ver.extrà quæritur,tit. qui feud. da.poſ.dicit quòd eſsẽtia legis vel ſtatuti cõſiſtit in mẽte ſtatuẽtiũ.& in.c. dilectus, le.1.col.1.ver.itẽ nota quòd appellatione, de reſcrip.quòd ſicut ſententia vel ſtatutũ inducit diſpoſitionẽ,ita ratio ſtatuti, l.emptor,§.vlt.ff.de rei vendicat.quia ratio (inquit)ius facit.& con.275. quod pro regula,col.3.ver.ſi autem ratio,li.2. quòd ratio legis ſiue conſuetudinis ſeruari debet tanquam anima & ſpiritus eius. Panor. in.c. nihil , col. 5. nec obſtat ſi dicatur , de ele. quòd ſic ſe habet ratio legis ad verba legis,ſicut anima ad corpus:vnde ſicut anima dominatur corpori , ita ratio verbis. quod & idẽ ipſe dicit,conſi.1. facti contingentia talis eſt,quidã A.contraxit, col. 3. ver.vltimò adduco pulchrũ,lib. 1. & cõſi. 95.quidã deceſsit,col.4.ver. & ex his coniecturis.eo.li.1.Roma.in.l.2.§.vlti. & ver. nõ obſtat quod dicit,ff.de donatio.& Maria.Soc.Senior conſil.30. quamuis ex his. col.3.verſic.quare cum præfatum, lib.1.& conſi.

Eſſentia legis in mẽte.

Ratio inducit diſpoſitionem.

Ratio ius facit.

Ratio verbis dominatur.

consi.35. circa prædictam cõsultationem, col.2.versic. & quamuis hæc ratio, eod.li. 1.& Bartol.Soci.eius filius consi. 241. circa primam difficultatem,col.12.ver. præterea & tertiò,lib. 2. vbi dicit quòd spiritus & anima statuti,est ratio illius, Ale. consil.52.circa hanc dubitationem, col.3. versic. præterea faciat, lib.3. & Francisc. Curt.Senior,con.9. Ticinẽsi statuto, col. 9.versi.quia verba statutorum . vbi dicit, quòd ratio statuti est anima ipsius. & cõs. 45.statuto & consuetudine, col.6.versic. quia mẽs, vbi & illud quoque dicit,quòd mens & ratio est sicut anima, & verba sicut corpus & superficies. & Felyn. in c. tua nos.col.2.

135 *Ratio legis est ipsa lex.* ¶ Suntque multi qui dicunt mentem & rationem legis esse legem ipsam, vt non obscurè voluit glo.in.l.2.in verbo, rationem vel legem,paulò post princip.C.quæ sit longa consuetu.Bald.consi.467. de iure communi,in fi.lib.2.per no.in.l.cùm tale.§. penult. ff. de condit. & demonstrat. Angel.in.l.prætor ait,§.1.versic.conclude ergo,vbi dicit mentem & rationem legis ab ipsa lege nõ differre,per. l. credẽdum, in prin.ff. qui pet.tut.Panor.in. c. vl.col. 3.versi.

3.versic.nec ex hoc dicas,de rescrip. & in c.2.col.penul. versic. item mens, de præbend.& in.c.1.col.4. versic. quid autem si lata, de re iudica. & in. c. quia plerique, col.penul.versi.ego latiùs, de immunitat. ecclesiar.& con.75.quidam decessit,col.4 versic.ex his coniecturis,lib.1.Corne.con si.15.ex quo dictus Francis.col.3.versic.& ratio legis,lib.1.& consil.108.placet mihi, col.2.versi.& sic ex prædictis. Phili. Dec. consi.64.cuius suprascriptio incipit, prę-supponitur tempore,col.penul.versi.con firmatur prædicta conclusio, vbi etiam multa ex superioribus tradit. & Docto. vbique. vt tamen non omittamus quod dicit glos.in §. gibbosus, in verbo, faciem, 49.dinstin.rationem esse cordis faciem. *Ratio cordis facies.*

136 ¶ Hincque plerique illud assumunt, id quod venit ex mente & ratione legis, ex ipsa lege & nõ ex extensione venire, ita vt ex ea competat directa actio, per.l.nominis & rei, §. verbum ex legibus, ff.de verbo.signific.&.l.1. ff. vti posidet,& ibi Cy.de quo per Bar.in.l.3.in prin.ff.de legit.tuto.& in.l.curator,col.1.ver.alio modo,& ibi quoque alios, maximè Alex.qui multos *Quod ex mẽte & ratione est, nõ ex extẽsione est. Ex mẽte cõpetit directa.*

multos alios citat, C. de neg. gest. Raph. Fulg. Corn. & Phi. Dec. in. l. bonorum. C. de bono. posses. secund. ta.

Extensio nõ est, vbi est omnimoda ratio.

Etiã in pœnalibus.

137 ¶ Nam vbi est omnimoda ratio, ibi non dicitur nec est extensio aut ampliatio, Vt voluit gl. no. in. c. 1. in verbo, Italię, de temporib. ordinatio. Etiamque, vt ea dicit, in pœnalibus, per. c. si postquã, de election. eo. lib. 6. vbi constitutio, cupientes, eiusdem tit. licèt sit pœnalis, declaratur habere locum in prouisionibus, appellationibus, & cõfirmationibus, de quibus ibi cautũ non erat, & allegat etiam. l. si postulauerit, §. idem, ff. ad leg. Iul. de adulter. & l. quædã, §. nummularios, ff. de edẽ. Et idem propemodum voluerunt Pet. & Cy. in. l. iura non in singulas, ff. de leg. dum dicunt quòd cùm in pluribus casibus est eadem ratio, ea decidit omnes istos casus, nõ quidem per extẽsionem, sed sicut genus comprehendit omnes suas species, sic & generalis ratio diuersas species casuum. Cùm autem rationes sunt specie differentes, tamen similes, tunc est extensio, id est progressio de termino ad terminũ ꝑ adęquationem. & ijdem Pet. & Cy. in. l. quòd verò contra rationem, & ibi quoq; Bald. in

Ratio vt genus comprehẽdit diuersas species.

priore

priore lectura,col.1.versic.item verisimile est,eod. titu. idem bald. in auth. post fratres. la. 2.versi. item frater. C. de legi.hæred. Pet. Ancha.cõ.112.superstite domina, col.1. Panor.in.d.c.nulli,vbi suprà,de electio. Paul. Cast. con.83.præsens casus.col. 2.versi.constat autem quod quando,lib. 2. vbi id pulchre declarat,cum aliis multis à me collectis in repe.l.si vnquam,in verbo libertis,num. 45. quorum sententia. C. de reuocan.donationibus.

138 ¶ Quæ cùm ita se habeant,ideo ratio siue causa in legibus,statutis, cõsuetudinibus, &aliis quibusuis dispositionibus maximè. & in primis attendẽda est et seruãda,vt dicit Bart.in.l,contra legẽ, post medium. ff. de legib. authoritate Iacob. Aret.& Cy.in l.quicunque,C.de seruis fugit.& sequitur Iason in.l.de quibus,col.1.ver. alii intelligũt,ff.eod.tit.de legib.& ante illos scripserat glo.in.d.l.2.in verbo, rationẽ aut legẽ, C.quæ sit longa consuetu.non minùs attẽdi mentem siue rationẽ legis quàm legem ipsam,per eum text.&.l.præcedentem, & omnes vbiq;.sed quod præ cæteris tibi annotandũ est hoc in loco, id est quod diximus de ratione statuti & consuetudinis. *Ratio inprimis inspiciẽda est.*

Proptereàque

139 ¶ Propterea'que diſpoſitio quantuncunque generalis per rationem reſtringitur, et è diuerſo ſpecialis per generalem ampliatur. Primum probatur ex tex. in. l. cum pater. §. dulciſsimis, & ibi Bart. Bal. Alberi. & Paul. Caſt. ff. de leg. 2. & l. pater. §. fundum, & ibi Bart. ff. de leg. 3. & l. adigere, §. quamuis. ff. de iure patrona. & l. ex facto, in. 1. reſponſo. ff. de vulg. & pupil. ſubſtitut. vbi & id in priuilegiis procedere probatur, & l. quod dictum, ff. de pact. ex qua Ange. ibi poſt princip. no. limitatā legis rationē limitare ipſam legem, & l. ſi is qui animo, & ibi glo. in verbo, amittere, Dyn. Alb. Ange. Paul. Caſt. & Claud. Sciſel. ff. de acquir. poſſeſsio. & l. cancellauerat, & ibi Bart. ff. de his quæ in teſta. delen. & l. ita autem, in princ. & ibi etiam Bart. ff. de adminiſtra. tuto. & l. hæc actio, ſecundum vnā lecturā, ff. de calumn. & l. non omniū C. de ſuſpect. tuto. & c. ſuggeſtum, & ibi Panorm. in. 2. nota. Philip. Franc. & Philip. Deci. in. 1. nota. de appellationibus.

Ratio diſtringit diſpoſitionem.

Etiā in priuilegiis.

Ratio limitata legem limitat.

140 ¶ Et id item voluerūt glo. in. l. 1. §. hoc interdictum eandem, ff. de fonte, Barto. in. l. adigere. §. quamuis, ff. de iure patrona. Bal. in. l. de quibus, col. 10 verſic. ad ſecundum, ff. de

De eadē re.

ff.de legib.& in.l.si quis seruo,col.vl.ver. ex his apparet,C.de furt. & in.l.data, col. 9.ver.item not.quòd ratio,C.qui accus.nõ possunt,& inter con.Ange.con.281.Martinus Io.de Florentia,col.1. & ipse Ange. con.221.in volumine,ver.nec ob. huic decisioni,& consi.346. Titius, vt hæres,vbi id dicit procedere in dispositione legali, testamentaria,& inter viuos,per multa ex iuribus suprà allegatis,Saly.in.l.2. colu.2. ver.ideo & merito,C. de noxal. actionib. Pet.Ancha.qui & hoc dicit procedere nõ solùm in legibus,sed & in cõtractibus,vltimis voluntatibus,& iudiciis, consi.254. super primo quæsito.Raph.Fulgos.consi. 99.magister,colu.vlt.vbi dicit, quòd ratio regit, id est, restringit & ampliat dispositionem.& consi.186. pro determinatione, col.3.ver. secundò quoniam ipsa domina. Raph.Co.cons.2.proponitur ꝙ Ser.Blancus,col.1.in fi.& con.143.Titius & Seius, Ro.consi.16. viso themate consultationis, colu.2.versi.item & quia ex dicta ratione. Paul.Cast.con.438.quantùm ad primum, col.2.ver.nõ obstat quòd statutũ, lib.2.Pa nor.in.d.c.vlt. col.3. vbi suprà,de rescrip. & in.c.secundò requiris, col.1.in.1. no. de appellat.

Et procedit in omnibus dispositionibus.

appel.& in.d.c.1.col.3.ver.& quia pleriq;
à lege,ibi,ego latiùs,de immunit.eccleſ.&
in.c.de vxore,col.2.ver.ſed quæro quid in
abbate,de ſepultur.& cõſi.93.ſtatuto ciui-
tatis Groſſetanæ,col.3.ver.nam ad rationẽ
legis, lib.1.& conſi.3.nitar in præſenti cau
ſa,in.23.quæſt.lib.2.& con.58.quidam Ni
colaus,col.3.ver. ſecundò hoc videtur,eo.
lib.2. Alex.con.75.videtur in præſenti cõ
ſultatione,col.3.ver.ſed hæc diſpoſitio, li.
5.Frã.Are.conſi.160. verũ eſt quòd Comi
cus,col.3.verſi.moueor primò.Soci.conſi.
165.viſis inueſtituris,col.3.ver.ſecũdò pro
batur,lib.2. Fely.in.c.tua nos,col.2.ver.in
tex.ibi,res,de iureiur.Fran. Curt.Senior,
qui hãc dicit eſſe regulã infallibilẽ,con.9.
Ticinenſi ſtatuto,col.pen.verſi.concludo
igitur fratrẽ.& latiùs conſi.81.rectè præfa-
tus,col.2.ver.ſed præmiſsis, & multis ſeq.
Alter Fran.Curt.iunior,conſi. 12. videtur
prima conſideratione,col.3. num.10.
141 ¶ Et ideo ex facto reſpondit Angel.con.
189.viſa quictatione, reuocatur in dubiũ,
quod quantumcunque verba liberationis
ſint generalia, prægnantia & pleniſsima,
ſi tamen cauſa ipſius non poteſt ex pro-
prietate ſermonis adoptari ad aliquã ſpe-
ciem

ciem debiti, illam nō comprehēdit. Vnde illud infert, quod si creditor generali sermone dicit se ideo liberare debitorē, quia est sibi satisfactū vel solutū, cùm ista causa nō posit conuenire obligationi cōditionali, non illā conprehēdit. quod dictum pro no. refert & sequitur Fran. Are. d. con. 160. vbi suprà. & Philip. Dec. con. 379. requisitus, colu. 2. versi. & vlteriùs ista conclus. & Paul. Paris. consi. Calassino, nu. 43. lib. 3. Et idem in hoc casu consuluit Maria. Soc. Senior, consi. 24. visis ac diligenter, col. 4. versic. primò quia posito, & dicemus postea in liberationis causa cessante num. 181. incip. liberationis.

Generalis liberatio facta ob satisfactionē, nō cōprehendit obligationē cōditionalē.

142 ¶ Hócq; illud est propemodū, quod vulgò dicimus, limitatā causā limitatū producere effectū: ad quod etiā allegari solet. d. l. cācellauerat, ff. de his quę in test. delē. & l. cum seruo, in prin. & ibi Bal. ff. de cōtrah. empt. & l. 2. & ibi etiā Bal. ff. de ser. expor. & l. in ratione. §. vl. ff. ad leg. Fal. & l. ita autem, in princ. ff. de administ. tutor. & l. in agris, & ibi Albe. ff. de acq. rer. domi. & d. l. cū pater. §. dulcissimis, ff. de legat. 2. & l. gratuitā, §. 1. ff. de præscript. verbo. & l. sed si plures. aliâs est in. l. qui liberis. §. ad substitutos

Limitata causa limitatum producit effectum.

ſtitutos,ver.in arrogato, & ibi Bal.Imol. Raph.Corn.Alexan.& Iaſon,ff. de vulg. & pupill.ſubſtitut.&.l. milites agrum, ff. de re milit.&.l.age,& ibi Bald.Saly. & Iaſon,C.de tranſactio.&.l.1. in fi.ff. de æſtimat.actio.&.c.de cætero,&.c. ea noſcitur, de ſenten.excōmu.&.c.licèt, de deci.&.c. quod ſuper his,de voto.&.c.2. & ibi Anto.poſt princ.de cuſto.euchariſt.&.c.ſuſceptū,de reſcrip.lib.6.glo.in cle.1. in verbo, reſtituat,de ſequeſtra. poſſeſsio. & fruct. Franc.Aret.in.l.qui ſuperſtitis,col.3.ver. circa tertiā limitationē.ff.de acqui.hæred. vbi loquitur de limitata cauſa renūciationis,poſt alios antiquiores ab eo citatos.& conſi.84.diligenter ponderatis, col.3.ver. ex hoc primo fundamēto,vbi loquitur de limitata cauſa æſtimationis. Barb.inter cōſi.Alex.conſi.94.viſo puncto,col.1. lib.3. vbi loquitur de limitata cauſa nouationis, Marian.Soci.con.26. ex his quæ in facto, col.3.ver.poſtremò poſito,lib.1. vbi loquitur de limitata cauſa defenſionis.& con.31 proſequēdo ordinem,col.pen.ver. ſecundò probatur,eod. lib. 1. vbi loquitur de limitata cauſa negligentiæ.& Barptol. eius filius,con. 48.eleganter,col.2.ver.ex quibus

Limitata cauſa renunciationis.

Et æſtimationis.

Et nouationis.

Et defenſionis.

Et negligentiæ.

Et promiſ-

bus infero, li.3. vbi loquitur de promiſsio ne. Cor.cō. 299. præmittendū eſt quòd fratres, col.1.li.4. vbi loquitur de limitata cauſa ſocietatis. Cepola cauſarū criminalium cō.68. circa primum dubiū, col.1. ver. & licèt dicatur, vbi loquitur de limitata cauſa ſentētiæ. Fran. Cur. ſenior conſi.50. memoriȩ recolēdȩ dux Mediolani, col.14. nu.66 vbi loquitur de conceſsione feudi. & con. 70. Chriſti, & c. circa primum, col.2. nu.13. vbi de inueſtiturȩ limitata cauſa, quod idē propemodum eſt. Iaſon in.l. ſi fundū per fideicōmiſſum, col.3. verſi. ſecundò ratio, & ſequen. ff. de leg.1. vbi etiam loquitur in cauſa limitata vēditionis Philip. Dec. cō. 399. requiſitus pro conſilio, col.3. num.7. vbi loquitur de limitata cauſa excluſionis, & conſil. 394. pro vera reſolutione, colu. 2. verſicu. quantum autem ad aliam, vbi loquitur de limitata cauſa ſubſtitutionis, Matthæ. Afflict. in cap. Titius, col.2. nu.7. ti. ſi de feudo fuer. cōtrouerſ. inter dom. & agna. vbi loquitur de limitata cauſa renunciationis, Stepha. Bertran. loquens de limitata cauſa ceſsionis, conſi.1. viſo conſultationis themate, colum.108. num.105. lib. 2. Hieron. Grat. reſpon. 7. & ſi ſatis, col. vlt.

ſionis.
Et ſocietatis.
Et ſentētiæ
Et cōceſsionis feudi.
Et inueſtituræ.
Et venditionis.
Et excluſionis.
Et ſubſtitutionis.
Et renunciationis.
Et ceſsionis.

ad fi.li.1.vbi loquitur de limitata causa re-
Et reuocationis. uocationis.& respons.65. & si agatur. col. 3.num.31. eodem lib.1. vbi loquitur de li-
Et legitimationis. mitata causa legitimationis, Paul. Paris. loquēs in limitata causa absolutionis, con.
Et absolutionis. 102.& si regulariter, colu. 2. num.17.lib.1. & consi. 116. circa resolutionem. colum.2. num. 8. eod.lib.1. vbi loquitur de limita-
Et concessionis. ta causa concessionis. & consi. 65. viso testamento, col.vlt.nume.28. lib.2. vbi item
Item renunciationis. loquitur de renunciatione. & consi. 1. redemptoris, col. penul. num.124. lib.3. vbi etiam loquitur de renunciationis causa.& consi.41.Ioannes testator, col.pen. nu.77.
Et iterū substitutionis. eodem lib.3. vbi loquitur de causa substitutionis,& consi.49. Galassino, col.7. nu. 41. & seq. eod.lib.3. vbi etiam loquitur de renunciatione,& consil. 96. quamuis pri-
Et commissionis. ma facie, colum.2.num.12.eod.lib.3. vbi de causa commissionis.

143 ¶ Quibus adde alia multa in eandē sen-
De iisdē rebus collecti. tentiam collecta à Felyno, in.c. cùm ordinem, col.4.versi.limitata causa, & seq. per 3.colu.de rescript. & in cap.post cessionē, col.2.versi.amplia primo, de probat. & in cap.Petrus, col.3.versi.secundò declara, de homicid.& Iason, qui multa accipit ab eo,

nec

nec tamen eum nominat.in.d.l. age, in. 2. not. C de transactio.

144 ¶ Hincque etiam illud fit, quod tradit Bal.in rub.ff.si cert.pet.col.1. versic.& dicto de causa, quòd per causam agnoscimus effectum, & è diuerso effectũ per causam. Cui consimile est quod scribit Card. Floren.in cap.cùm dilecti,col.1. versi.& nota argu.de accusat.quòd talis cẽsetur effectus qualis est causa, & quòd valet argu. à destructione causæ ad destructionẽ effectus, & è diuerso.Matth. Afflict.qui alios citat in constit. Sicil. incip. si quis aliquem, col. 3. in.5.quæstio.in fi.

Per causam effectum agnoscimus, et è diuerso.

Effectus talis censetur qualis cã.

Arg. à destructione causæ ad destructionẽ effectus, & contrà.

145 ¶ Igitur (vt repetamus) generalis dispotio restringitur per limites rationis.Quod tamen no.intellige, vt non procedat in ratione, quæ sola præsumptione innititur, quia per eam rationem nõ restringeretur generalis dispositio legis vel statuti, vt scienter voluit, & ex facto respondit Bal. con. 250. cuius exordium est, in quæstione domini Milani, col.vlti.paulò. ante fi. lib. 1. per no. à Iacob. & Oldra. in. lib. 1. ff. solut. matrimo. quod & nos dicemus infra in.29.limitatione.

Ratio quæ ex sola præsumptione est, non restringit.

146 ¶ Intellige secũdò secundum distinctio-

Declaratio eius quod dictum est ratione legis eam restringere.

nem Barto.in.l.non dubium, col.2. versic. secundò quæro, ibi, & ideo aduerte. C. de legib. Si quis, inquit, vult restringere legẽ ob defectũ rationis, aut propter aliam succedẽtem æquitatem, & tunc si vult restringere, nõ licet, & ita loquitur. l. prospexit, ff. qui & à quibus. Si verò vult restringere, ne aliquis indebitè lucretur, & id quidem licet, l. vt gradatim, ff. de muneribus & honoribus, & .l. 1. C. de sacrosanct. eccles. Si verò vult restringere, ne aliquis patiatur damnum, & potest, & ita loquitur. l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patronat. Et eam distinctionem sequitur Cornel. con. 193. placet mihi, col. 1. ver. & ideo vbi, lib. 1. secundum id intelligens quod dicitur, cessante ratione legis cessare legem. & consi. 239. pro decisione, col. 4. in literis, o, &, p. eod. lib. Et idem propemodum voluit ipse Bartol. in dicta. l. prospexit. & in. d. l. adigere, §. quamuis, & in. l. omnes populi, col. 18. versi. secundò quæro an statuta, ff. de legib. & Bald. in. d. l. nõ dubium, col. 2. versi. sequitur videre de interpretatione, & Imol. in. l. si verò, §. de viro, col. 2. versi. circa primum conclude. ff. solut. matrimo. vbi id dicit procedere, etiã

si

ſi ratio eſſet expreſſa in. l.per text. in clemen.1. iuncta glo.de electio.& idem Imo. in. l. vbi purè, §.1. in fi. ff. ad Sc. Trebellia. Maria. Soci.conſi. 1.in caſu ſuprà narrato, col. vlt.lib.1.& Fely. in cap. ſi quando, colu. 8. verſic. ſed videtur mirabilis, de reſcriptis.

147 ¶ At hoc minimè placet Saly.in.l.2.col.1. verſi.alii vt Bar.C. de noxal.actionib. vbi dicit hæc Barto. verba non ſibi videri eſſe perfecta, tùm quia nõ videtur debere fieri reſtrictio aliquo caſu,quo,reſtringẽdo ſtatutũ ad iniquitatẽ,vel abſurditatem deducatur.l.non abſurdũ,ff. de bon.libertor.tũ quia in.d.l.proſpexit,non reſtringitur diſpoſitio ea ratione , ne lucro libertatis indebitè priuetur,ſed ſolùm ea ratione,quia lex ſic ſcripta eſt:tùm quia ſi fallit in.l. pe. §.1.ff. de rit.nup.quæ ad idem allegatur,vt d.l. proſpexit,à ratione fallẽtiæ debet ſumi diſcretio rei, & non à dicto. *De eadẽ re.*

148 ¶ Ideóque ipſe Salyc. hãc rem latiùs tractat,nam aut, inquit, ſtatutum generaliter vel indefinitè loquens habet rationem ſcriptam ſecum annexam , & tunc ſecundum illam rationem debet reſtringi,per.d.l.adigere.§. quamuis. Ratio enim primùm eſt *De eadẽ re.*

in intentione ſtatuentis, ex eáque diſpoſitio facta ac illata, authen. ingreſsi, C. de ſacroſanct. eccleſ. illatum autem nõ debet ſeparari à dicto, quod ſe habet per modũ rationis ad illud, l.generaliter. §. nihil.ff. de acquiren. poſſeſsio.ideo meritò ſecundum rationem limitatur & reſtringitur,l. ſi is,ff.eo.tit,&.l.hæc actio,& ibi glo.ff.de calumniatorib. Aut verò ſtatutum nõ habet rationem ſcriptam ſecum annexam,& tunc licèt ratio nõ ſit in illo, eſt tamen in alio ſcripta vel declarata,& idem dicendũ eſt. Aut nec in illo,nec in alio ſcripta vel declarata eſt, & tunc aut diſpoſitio ſtatuti eſt de eo quod non eſt de iure communi cautum vel diſpoſitum,& tunc fruſtra tractamus de limitanda diſpoſitione ſtatuti ſecũdum ius cõmune, quod nihil de ea re diſponit.Ideóque tũc ſtatutum in ſuis generalibus verbis debet ſeruari, dummodo comprehẽſa in verbis generalibus ſub illa diſpoſitione poſsint includi, quantũcunque ſit durum & aſperum, & ita loquitur, dicta.l. proſpexit: etiamq; ſi hæc aſperitas ceſſet.l.1. §.nũciatio,iuncta glo.ff. de ope.no.nũciatio. Aut diſpoſitio ſtatuti eſt de eo quod diſpoſitũ eſt à iure cõmuni,&

tunc

tunc aut restrictio quam facere volumus de statuto, non potest fieri salua ratione recti sermonis & intellectus,& tunc non restringitur secundum ius cõmune, quia ex verbis eius apparet quod statuentes voluerunt ampliare ius cõmune, & non potest se ad illos restringere,& eius rei quędam exempla addunt,quæ ibi videre poteris. Aut restrictio quam facere volumus potest fieri salua ratione recti sermonis, & tũc aut quæritur in pœnalibus & odiosis,& tunc statutum debet restringi secundum ius cõmune,per.d.l.& alia iura, quæ allegat. Aut in fauorabilibus, &.c. vt ibi videre poteris. Neque enim pertinent ad hoc nostrum institutum, quo quærimus de restringenda dispositione, ex cessatione;siue defectu rationis.

149 ¶ Secundum autẽ, quo dicimus dispositionem specialẽ extendi & ampliari ex ratione generali(si hæc extensio aut ampliatio dicenda sit de quo suprà diximus) ita quòd vbi habet locum ratio illa generalis, habeat & dispositio,probatur ex.l.nomẽ debitoris,§.vl.ff.de lega.3.&.l. cũ mulier, ff.sol.mat.&.l regula. §.si qs,& ibi Bar.& Bal.et iterũ,§.& licèt,ff.de iu.&fac.igno- *Ratio ampliat & extendit dispositionem.*

 rant.

rant.& l.1.§.hoc interdictum eandem, ff. de fonte.& l.1.§.mater, versicu. quid si curatores, & versicu. quid si decesserunt, ff. ad Sc. Tertullia. & l. pater filium, §. fundum, ff. de legatis tertio, vti à nonnullis citatur, licèt alijs nihil facere videatur.& d.l.cùm pater, §. dulcissimis, ff. de leg.2.& c.secundò requiris, & ibi Bal. de appellat.& c.constitutionem, de regular. lib.6.

150 *De eadẽ re.* ¶ Et voluit quoque glo.in clement. 1. in verbo, eligatur, & ibi Cardin. Florent. qui eam dicit singul. de electio. Bal. in. l. quod dicitur, per eum tex. ff. de pact. dum dicit eatenus extendi dictum, quatenus ratio illius extenditur & consi.309. opinio communis, ante mediũ, lib.4. Ange. con. 221. in volumine, col.2. versi. nec ob. huic decisioni. & con.246. Titius tanquam hæres, vbi & id dicit procedere in omni dispositione. Imol. con.1. in casu præmisso, col. 3. versi.& primò non videtur, vbi ex hoc dicit quòd. c. quamuis, de pact. lib.6. loquens de pacto de non succedendo, quod ei fit cui debet succedi, habet locũ in eo quod fit alteri, ex generali ratione illius, c.& cõ. 174. spectabilis domine, post princip. Panor. in

In omni dispositione.

c. quamuis, de pactis, habet locũ, etiã si renunciatio alteri fit

nor.in.d.c.1.de iuramen.cal. vbi & id dicit procedere in odiosis,& in.d.c. .vbi suprà,de re iudica.vbi & id dicit procedere in pœnalibus,cùm ratio est expressa, vt in.c.secundò requiris,in.1.no.de appell.& in.d.c.quia in insulis,de regular.&.d.cōsi. 93.lib.1.&.d.con.53.eod.lib.2.Domini.in. c.statutum,§.cùm verò,col.vlti. de rescri. lib.6.Paul.Castren.in.l.si verò,§. de viro, post prin.ff.solu.matrimo.&.d.con. 432. quantum ad primum,vbi suprà,lib.1. Alexan.consi.111.pōderatis verbis inquisitionis,col.2.versicu.& cùm ibi,lib.1.& consi. 52.circa hanc dubitationem,col.3.versicu. præterea faciat vbicunq;,lib.4. &. d. cōsi. 75.vbi suprà,lib.5.& cō.51.in casu præsenti,col.2.versicu.tamen istis non obstantibus,lib.7.& Soci.con.241. circa primam difficultatem,col.4.versic.nec obstat si dicatur,lib.2.Iason in.l.licèt inter priuatos, col.2.versi.primò quia quādo ratio. C. de pactis, & alij multi ex his quos suprà, nu.140.incip.& id item.

Itaq̃, etiam in odiosis.

Et in pœnalibus.

151 ¶ Idq; est,quod vulgò diximus, vbi est eadem ratio, idem ius statui debere, l. illud,ff.ad leg.Aquil.&.l.à Titio,in princ. ff.de verbor.obligatio. & ibi concordan.

Vbi eadem est ratio, ibi idem ius.

in gloss. Vltra quas adde text.not.in.l.his solis, in illis verbis, satis tacitè cautum, C. de reuocan.dona.quem ad hoc dicit singu la.Bal.in.c.quia, V. in fi.de iudici. & meliorem totius iuris, idem Bal. in rubr. C. de nautic.fœnor. Adde inquam tex.in. c. translato, de constitut.&. c.inter corporalia, de translatio.prælat.

152 *Dißidentia nō sunt quæ in ratione conueniunt.* ¶ Et quod dicit Bal.in.l. omnes populi, colum.7.versicu.tertiò quæro, ff. de iusti. & iur.quòd non videntur dissidentia quę in ratione conueniunt, quia ratio est coniunctio diuersorum casuum ad eūdem finem tendentium, per.l.non possunt, &. l. nā vt ait.&.l.ideo quia, ff.de legib. & rursum ipse Bal.in eadē.l.omnes populi. col. vl.versic.secundò no.quod vbi est eadem *Extensio nō est, vbi est eadē ratio.* ratio, nō propriè dicimus statutum extendi, quia inest tacitè, per gloss. in.c.sæpe, in verbo, Italiæ, de temporib.ordinat.l. 6. & quod ipse Bal.scribit in repe.l. de quibus, colum.12.versicu.item no.quòd non videtur, ff.de legib.quòd vbi plura habent eandem rationem, cùm de vno tātùm fiat mētio, videtur id fieri exemplariter, non restrictiuè, cum alijs multis aggregatis ab Alexand.con.75. incip. videtur in præ- *Exemplariter videtur fieri mentio de vno, cùm plura habēt*

senti

ſenti conſultatione,col.1.lib.5.& Iaſon in d.l.à Titio,in princ.col.vl.ff.de verb.obligat.& con.63.per reformationem, col. 4. verſicu.ſecundò principaliter,§.3. & à me in repet.l.ſi vnquã,in verbo, libertis, nu. 45.quorũ ſentẽtia,C.de reuocand. donat. *eandem rationem.*

153 ¶ Et hæc vſque adeò obtinent, vt etiam in correctorijs & exorbitantibus extendatur diſpoſitio ex ratione expreſſa in lege vel alia conſtitutione corrigente & exorbitante,licèt aliâs ſecus. Ita enim voluit glo.reputata ſingul.in clemen.1.in verbo, eligatur,& ibi Genz.Pau.Eleaz.Car.Flo. in.22.quæſt.& latè Imo.col.6.verſicu.tertiò quærit glo.de electio. Bal. in authen. quas actiones,col.2.verſic.ſed ego dico, & ibi etiam Paul.Caſt.col.2.verſicu.item verũ eſt, & Iaſon qui id latiſsimè & optimè diſputat & declarat,col.4.verſicu.pro clara intelligẽtia,& 2.ſeq.col. C. de ſacroſan. eccleſi. per tex in. d.l.his ſolis. idem Bal. non obſcurè in.l.maximum vitium, colũ. 3.C.de liber.præterit.Imol.Rapha. Corn. & Paul.Caſt.in.d.l.ſi verò,§. de viro: ille colum.ſecunda,verſicu.circa primum: alter poſt medium: poſtremus ſtatim poſt principi.ff.ſolut. matrimo. idem Imola: in.l. *Superiora procedũt etiã in correctorijs, & exorbitantibus.*

in.l.vl.col.3.versi.& nota diligenter, ff.de hæred.instit.& con.123.in causa quæ vertitur,col.2.versi.& pro ista parte,vbi dicit singul.illam glo.in.d.clemẽ.1.Raph. Fulgos.con.104.Titius condidit testamentũ, col.2.versi.& illa etiã ratione. Raph. Cõ. in.d.l.cum mulier,per illũ tex. & ibi etiã Alex.in.5.no.ff.solu.matri.& in.l. quamuis,& ibi etiam Paul.Ca.in fi.C. de fideicom.Panor.in.c.vl.col.3.ver. & licet Bar. dixerit,de rescrip.& in.c.nihil,col.5. ver. nec obstat si dicatur,de electio.Alex.in.l. 4.§.Cato,col.6.versi.& vltra prædicta, ff. de verbor.obliga.& con.50.visis actis causæ,col.3.versicu.& saltem vbi scripta, lib. 2.& con.17.ponderatis his,quę in themate,col.pen.versic.nec obstat quòd tex.lib. 3.& con.89.circa primum dubium, col.2. versicu.vnde sicut,lib.6.Franc.Are. con. 27.proponitur ex facto,col.1.versicu.præterea etiã,iũctis his quæ dicit,col. 2. versi. non ob.quòd melior,& versi.seq. Cepol. qui id dicit sing.cau.criminal.con.74.viso statuto Taruisij,col.vl.ver.quia respõdetur quòd illud. Iason in.l.de quibus,col.4. versi.puto quòd vtrunq;,ff.de legi.Frã. Curt. Senior con.81.rectè præfatus,col.2.nu.7.

¶ Et

154 ¶ Et ad hoc bene facit text.in.l. emptor, in fi.ibi,ea ratione reddita, ff.de reiuendi catio.& in.l.fideicommissi , §.cùm Pollidius , ibi , idque sibi mater ideo placuisse testamento comprehendisse , ff. de vsur. glo.in §.1.in verbo,ad curationem , in autheti.vt hi qui se hab.perhib.& quod tradit glo.in.c.si postquam,in verbo,mente, de electio. eod.lib. 6.& in clem. 1. in verbo,eligere,eo titu. *De eadẽ re.*

155 ¶ Nam & in pœnalibus hoc idem procedere tradit Bal.in. l. data opera , col. 4. versic.& adde quòd vbi est , C. de accusa. per.d.l.his solis, quæ propriè loquitur in materia pœnali,&.l.vl.C.de indic.viduit. tollen.& idem Bald.in.c.1. §.porrò , col.2. per illum text.quem dicit meliorem de iure,ti.quæ fuit pri.cau.benef.amittẽ.& Saly.l.si serui,col.pen.versic.prima est quòd etiam , iunctis præced.C. de noxali.Petr. Anchar. con. 304. ista allegata in contrarium, ante fi. vbi etiam dicit talem casum potiùs venire ex mẽte legis,quàm ex extensione. Nam ratio,inquit,extendit verba legis,per.d.l.nominis & rei,§.verbum ex legibus,ff.de verbo. significat. & dicit esse text. expressum,ad casum , qui venit *Et in pœnalibus.*

ex mente

ex mente legis, extendi constitutionẽ pœ
nalẽ in.d.c.si postquã, de electio.lib .6. &
idem quoq, Panor.in.c.vlt.col.2.versi.sed
mihi placet, de rescript.per tex.vt inquit,
apertissimũ in. l. 2. §.quid si curatores, &
§.quid si decesserint, ff.ad Sc. Tertullia. &
per bonum(vt & ipse dicit)text.in.l. libe
rum, §.senatus, ff.de rit.nuptiar. dicitque
id non esse interpretationem extensiuam,
sed intensiuam, & intellectiuam. & idem
Panor.in.c.1.col.3.versicu.not.ibi, inten-
tione, de iurã.cal.dum dicit procedere e-
tiam in odiosis. & in.d.c.1, col.4.versic.di-
spositio etiam pœnalis, de re iudica. & in.
d.c.quia plerique, colum.penult. versicu.
ego latius de immunit. ecclesiarum. Do-
min.in capit.si ciuitas, §.1.in princi.de sen
ten.excommunic.lib.6. Alexand. in. d.l.
cum mulier, col.1.in.5. no. per illum text.
ff.solut.matrimo. &.d.consi.75. videretur
in præsenti, col.1.lib.5. Iason in. l.1. §. si is
qui, in prin.col.vlt. versic. tertiò moueor,
ff.ad Sc.Trebellia.Philip. Deci.in. l. non
videtur.col.vlt.versic.septimò fallit, ff.de
regu.iur. De quo tamen vide Imo. in. l. si
verò. §.de viro, col.7.ver.tertiò casu prin-
cipali, ff.sol.mat. & Phili.Dec.in.l.si quis

Ex interpretatione intensiua non extensiua.

id

id quod,col.pe.ver.& ex iſta glo.ff.de iuriſdictioni.om.iudi.

156 ¶ Sed quicquid ſit in ſimplici pœnali,tamen vbi eſſet conſtitutio, & correctoria & pœnalis ſimul, tunc non extenderetur ex eadem ratione etiã expreſſa, vt expreſſe voluit Anto.in repeti.c.vlt.col.27.verſic.hæc vera in quantum, de conſuetud. Roma.in.d.l.ſi quis,id quod,col.2. verſic. nota etiam ratione,ff.de iuriſdict, om.iudic.& conſil. 129. licèt magna apud me, verſic.ſecũda ratio,Domi.in.c.1.col.3. verſic.hęc vera niſi ius, de tempor.ordinan, lib.6.Alexan.in.d.l.ſi conſtante, in princip.col.4.verſi.hoc tamen intelligi debet, ff.ſolut.matrimo.& Iaſon in authẽti. quas actiones,col.6.verſic.intellige tamen iſtã, & omnes ferè. *Quid in pœnali ſimul & correctoria.*

157 ¶ Et in id allegant multi ex ſupradictis gloſ.quam dicunt ſingul.in clement. vt hi qui,quæ eſt ſecunda,in verbo, in eiſdem, de ætate & qualitate ordi.dum text.ibi ponit rationem expreſſam, & gloſ.ibi dicit non eſſe extendẽdam. Cui adde & aliam glo.not.non abſimilem,in cap.in fidei, in princip.de hæreticis,lib.6.Et faciunt quæ ſcribunt Bartol.& alij in.l. Marcellus, in princip. *De eadẽ re.*

princip.in vlt.quæstio.ff.ad Trebellia.

158 ¶ Sed huius tamē contrarium sentit Panor.in.d.c.vlti.de rescript. licèt iura quæ ipse allegat,non loquantur in materia correctoria. Tamen pro illius opinione adducit Claud.Seysel.in.d.l.si constante,col.3. versic.primò,vt non procedat, dictū Bar. in.l.quemadmodum,circa medium, C.de agricol.& censit.lib.11.cum alijs cōcordantibus dicentibus constitutionem pœnalem esse fauorabilem,ex quo sequitur pœnę appositionem nō debere impedire extensionem,siue ampliationem. Sed vt subdit Seysel.responsio patet ex nota.per ipsum Bart.in.l.2.§ exercitiū, ff.de his qui no.infa.ex quibus declaratur hæc limitatio procedere tantū,vbi pœna esset odiosa.Et ita illam glo.in.d.c.de æta.& quali.limitat Fel.in.c.trāslato,col.pen.ver. primò quòd licet in materia,de constitutio.

De eadē re.

159 ¶ Sed & hæc quoque procedūt etiam in testimonijs & depositionibus testium, vt scilicet ratio testis declaret, restringat, & amplìet dictum ipsius , vt videre licet ex Bald.in.l. conuenticulam , col 4. versic.& de hoc do regulā , C.de episcop.& cleric. & in.l.data,col.9.versic.item not. quòd ratio

Ratio testis restringit et ampliat dictū illius.

tio restringit.C.de his qui accus. possunt, per.d.l.1.§. hoc interdictum, ff.de fonte. Alexan.con.20.viso processu causæ inter Catharinam,col.pe.versic.modò sic ratio, lib.2.& consi.24. animaduersis his, col.7. versic.præterea ipse,eo.lib.2. Fely.in cap. tua nos,col.2.versic. & ad ista, de iureiuran.Hippo.Marsil.in repe.rub.C.de probat. col. 30. versic. propter hoc.Imò verò & in omnibus hominum dispositionibus rationem considerari tanquam fundamentum actus,pronunciauit Bald. loquens in hac materia,in.c.& si Christus,ad fi.de iureiuran.per.l.vlt.ff.de hæred.instituen.& l.cùm pater,§.dulcissimis,ff.de leg.2.

Quod et procedit in omnibus dispositionibus.

Ratio actus fundamentum.

160 ¶ Sed vt redeamus ad nostrum principale institutum,quo diximus,cessante causa aut ratione legis,cessare legem aut constitutionem,istud quidem multi non admittunt,sed è diametro contrarium dicũt, vt scilicet non cessante eius causa, nisi id dictum sit expressè ea lege, vel nisi postea reuocetur:licèt enim cesset causa,remanet tamen eius authoritas, quæ eam facit durare,argu.l.de quibus,ff.de legib.&.c.vl. de offic.deleg.Ita enim voluit glo.in.d.c. post translationem,in verbo, cessante, in

Cõtrariũ eius quod dictũ est cessante ratione legis,legem cessare.

fi.& ibi Io.Andr.col.pen.super ea glo. & Bal.col.2.ver.quæro vtrum cessante.Cardi.Flor.col.1.Imo.col.5.nu.36.de renũcia. Io.Mona.in.c.cupientes,col.2.nu.5. de electio.lib 6.Zenzel.& Paul.Eleaz.in clemen. 1. de appellati. allegantq; ij omnes propemodum in id.c.dixit. 32. q. 1. vbi id etiam no.Archidia.post Lauren. & idem voluit Iaco. Areti. in. l. 1. vti eum allegat Imo.ibi,col.vlt.ff.sol.mat. Alter Iaco.Butrig.in.l.vl.ff.de condic.ob cau. & in. l. 2. C.eod.titu.prout & illum citat Imol. in.l. 2.§.vlti.col.3.ff.de donat.Corne.con. 239. pro decisione,col.4.in litera c.li.1.& cõ.53 in hac cõsultatione, col.5. in litera i. li. 4.

161 ¶ At id nonnulli intelligunt,& inter cæteros Io.And.post Hug.in.d.c.post translationem,col.vlti.Henric.Boh.in. c. & si Christus,col.vlti.de iureiurã. & multi ex his quos citauimus in ver. ab hinc. 2. nisi interueniat necessitas,c.priscis. 55. distinctio.vel vtilitas, c.neophytus, 61. distinctio.aut pietas,c.Lugdunensis. 9. q. 2. aut contraria constitutio. c. vltimam, 76. distinct.siue consuetudo,§.leges,qui est sub c.in istis,4.distinct.

Nisi interueniat necessitas.
Vel vtilitas.
Vel pietas.
Vel cõtraria cõstitutio.
Siue consuetudo.

162 ¶ Verùm Card.Floren.in.d.c.post translationem

ſlationem, in §.cæterùm,col,2.ver.item in eo quod dicit Hoſtiē.poſt eādem opinio: quam tribuit.Hoſtienſi, dicit cauſas neceſſitatis, vtilitatis,& pietatis magis inducere diſpenſationem,quàm vt faciant ceſſare diſpoſitionem.In eo autē quod de contraria conſtitutione vel conſuetudine dictum eſt, id quidem non eſſe quòd ceſſet cauſa,ſed quia diſpoſitio reuocatur & extinguitur. Anton. verò in eo ipſo. c. poſt tranſlationē,col.4.verſic. tu dic latius,dicit quòd ex primis duabus potiùs reuocatur, quam ceſſet. *De eadē re.*

163 ¶ Alij hac in re diſtingunt ſecundum ea quæ diximus ſuprà nu.146.incip. intellige ſecundò, an ſcilicet quis indebitè damnum pateretur,niſi ceſſaret lex ceſſante eius ratione,& tūc ceſſat,per.l.adigere, §. quāuis,ff.de iure patron. Aut tunc indebitè lucrum amitteret,& tunc nō ceſſat, per l.proſpexit,ff.qui & à quib.Qua in ſententia omniū primus fuit Bar.in multis locis quæ tibi deſignauimus illo eo.nu.146.vbi etiā videbis qui illum ſequuti ſunt,& nu. quoque ſeq.incip.at hoc minimè, vbi videbis quid de hac re dicendum ſit.

164 ¶ Bald.autem in.c.ſi Chriſtus, col. vlti. *De eadē re.*

 verſi.

ver.ampliùs no.de iureiur. Causa, inquit, dicitur duobus modis. Primò, vt est aliquid in esse producens, & ipsi cohærens. Alio modo, prout est ratio faciens ratum, vti accipitur in.l.1.ff.solu.matrimo.& tūc aut ratio est expressa in verbis, & tūc nunquā disceditur à ratione.l. vlt.ff.de diuort. &.l.in eo iure, §.deinde, ff.de rit.nupt. & l.1.§. non autem omne, ff.de fluminib.& l.ita autem, in princ.ff.de administrat.tut. Aut ratio non est expressa in ipsis verbis promulgationis legis, sed adijcitur post legis promulgationem. verbi gratia, lex noua ponit rationem legis veteris, vel interpretatio prudentum rationem addit: & tunc refert, aut enim cessante ratione sequitur absurditas, & tunc cessat lex, c. quēadmodum, de iureiuran. aut æquitas potest stare cum statuto, licèt cesset ratio interpretatiua prudentum, & tunc non cessat lex, quia sufficit ratio generalis in omnibus, quæ sunt de iustitia positiua, scilicet quia placuit legislatori, l.1. §. 1. ff de postula. vnde est pro ratione voluntas, vt not.in.l.1.C.de secund.nupt. & supposita potestate non est quærendum de ratione l.non omnium, ff.de leg. Aut cessante ratione

Quid si ratio sit expressa.

Quid si adiecta fuerit post legis promulgationem.

Quid si sequatur absurditas.

Quid si æquitas superest licèt ratio cesset.

Quid si remanet statu

tione remanet statutum contra rationem naturalem, tunc cessat statutum. l. milites agrorum, ff. de re mi.

tum contra rationem naturalem.

165 ¶ Idem Bald. in. l. 1. col. 2. versic. nota hîc in secunda glo. C. quæ sit long. consuetud. dicit quòd ratio legis licèt tacita sit, tamen est ratio, & ea quidē seruāda, si est finalis, per. d. l. ita autē, in princ. ff. de administratio. tutor. & d. l. milites, ff. de re milit. non obstat, inquit, l. prospexit, ff. qui & à quib. quia ratio legis inspicit ad extēdendū, nō ad perimēdū iam dispositū, vt ibi: nam ex illa tacita ratione non possumus perimere formam ipsius legis, in casu formaliter occurrenti, & formaliter disposito.

De eadē re. Itē de tacita ratione.

166 ¶ Alibi quoque idē Bal. in. l. 1. col. 5. ver. item an cessatio. ff. solut. matrimo. dicit quòd cessante ratione legis cessat lex. quā-do aliâs sequeretur perpetua & inemēdabilis absurditas siue incōmoditas, secus si temporalis tantùm, per. d. l. prospexit. ff. qui & à quib. vnde, inquit Iacob. Areti. & Cyn. qui dicunt eam. l. carere spiritu, non bene loquuntur.

De eadē re: Quid si sequatur temporalis tātū absurditas.

167 ¶ Rursus idem Bald. in. c. 1. §. & quia vidimus, col. antepen. versi. modò quæritur quæ est ratio, in addit. titu. qui feud. dar.

Quid si statutū dispo-nit de ratio

ne vel. econ- posſ. dicit quòd ſi ſtatutum diſponit de ra
uerſo. tione, ſeruamus ſtatutum, non rationē, per d.l. proſpexit. Si autem è diuerſo ratio diſponit de ſtatuto, ſeruamus rationem, non ſtatutum, quia ea prior eſt in potētia, arg. l. Labeo, in ratione ſui. ff. de ſupellect. leg. & eum refert & ſequitur Corne. conſi. 53. in hac conſultatione, col. 5. verſicu. poteſt etiam ad hoc applicari, lib. 4.

168 ¶ Anto. in. d. c. poſt trāſlationem, col. 4.
De eadē re. verſi. tn dic latiùs, de renunciat. dicit quòd cū quæritur, an ceſſante cauſa legis ceſſet lex, hoc dupliciter poſſe intelligi. Primò, an ad caſum in quo cauſa legis non ſe extendit, lex vel eius diſpoſitio ſe extendat, & tunc ceſſante cauſa ceſſat lex: quia vbi ſeparata eſt ratio, ſeparatū debet eſſe ius, l. hæc actio, ff. de calumniat. cum ſimilib. Secūdò poteſt intelligi, an ceſſante cauſa, ceſſet lex in eo quod principaliter diſponit: & tunc ſi eſt ius diſpēſatiuum, & in fieri, vt ipſe loquitur, ita vt ex diſpenſatione nondū ius ſit in perfecto eſſe, tūc ceſſante cauſa ceſſat diſpenſatio, & hoc eſt verum, quando ceſſat ſpecifica cauſa. Si autem ius eſt in perfecto eſſe, & cauſa eſt generalis, tūc ceſſante ea cauſa generali nō ceſſat lex:

ſed

ſed reuocari debet,c.ſuggeſtum,de decim. Si verò eſt ius commune,& tunc aut cauſa eſt per perpetuã, & non eſt quæſtio,ſcilicet quòd iuris obſeruantia eſt perpetua, vt iugis cõtinentia clericorũ, & dilapidationis ſuſpicio.c.ſacerdotibus.31. diſtin.& cap.quia ea.3.q.2.&.l.ſi tutor.C.de interd. matrimo. Aut eſt cauſa temporalis, & tũc ſi exprimitur in ea quòd ceſſet lex ceſſante cauſa, ea ceſſabit.c. vt conſtitueretur.5. diſtinctio.&.c.cum M. Ferrarien.de conſtitutio.ſi non exprimitur,non ceſſat.c. dixit dominus.32.q.1.niſi interueniat neceſſitas,vtilitas,pietas,cõtraria lex vel cõſuetudo,ſecũdũ ea quæ diximus ſuprà nu.161 incipi. at id nõnulli. Et idem ad verbũ voluit Panor.in.d.c.poſt trãſlationẽ,in.2.lectu.eius tit. quæ omnino ſimilis eſt lectu. Ant.vt ipſe Pan.ab illo accepiſſe videatur

169 ¶ Ante hos autem Inno.in.d.c. quia plerique,col.vlti.de immunit. eccleſ. ſcribit, quòd valet conſtitutio contra ius naturale,ex iuſta tamẽ cauſa facta : ſed ſi ea cauſa ceſſet,ceſſabit & cõſtitutio.verbi gratia,iuſta eſt cõſtitutio quæ dat exceptionẽ Senatuſconſulti Macedoniani propter iuſtam cauſam:ſed ſi ea cauſa non ſubeſſet in *De eadẽ re.*

certo aliquo caſu, vt quia quis in neceſsitate mutuauerit pecuniã filiofamilias, nó haberet locum ea conſtitutio: & peccaret qui ſe ea exceptione tueretur. Subdit tamen poſtea alios dicere, quòd cùm facta ſit conſtitutio ex iuxta cauſa, licèt poſtea eueniat caſus, vbi ceſſet cauſa illa, tamẽ ſeruãda eſt conſtitutio, quæ generaliter fuit facta: nõ potuit enim nec expediuit omnes articulos ſigillatim comprehendere. l. non poſſunt, ff. de legib. niſi talis ſit caſus, qui à iure excipiatur. Hæc ille, qui non aliter declarat, vtra opinio ei magis placeat, & eum refert Petr. Anc. ibi paulò ante fi. qui dicit hæc Inno. verba eſſe valde bona.

170 ¶ At Card. Florẽ. ibi, in. 18. quæſtio. dicit primam opinionẽ ſibi magis placere, quia proprium conſtitutionis eſt, vt ſit iuſta; cùm ergo deſinit eſſe iuſta, nõ eſt ſeruãda. vel vt ſubdit, poſſet dici, melius eſſe hoc caſu principem conſulere. c. ſi quando, de reſcrip. qui prouidebit reuocando conſtitutionem iniuſtam, & faciendo aliam iuſtam ex varietate temporum. c. nõ debet, de conſang. & affinit.

De eadẽ re.

171 ¶ Sed Anto. ibi, col. pen. verſi. plus dicitur, cõcordando illas duas opiniones, ſcri-

bit, vt à multis citatur, licèt nõ ita expreſſè in meo codice:ſe putare vltimã opinionem procedere,ſi lex ſtatuit ex cauſa legitima & indiſcretè loquitur,& in omnibus caſibus præſumit cauſam: Si autẽ nõ præſumit cauſam in omnibus caſibus, vel ſaltem de defectu cauſæ poteſt conſtare per modum probandi à lege nõ reprobatum, procedit prima opinio.

172 ¶ Panor.autẽ in illo ipſo.c. quia pleriq;, col.antepenul.in.13.quæſtio. verſi.ego latiùs, relatis huiuſmodi opinionibus hanc rem (vt ipſe dicit) latiùs & clariùs tractat. Nam aut lex, ait, ſiue ſtatutum præſumit cauſam & ſuper ea inducit præſumptionẽ iuris & de iure, & tũc nõ admittitur probatio ſuper ceſſatione cauſæ,per.c. qui fidem,de ſponſalib.niſi ius induceret illam præſumptionem in fauorem alicuius : tũc enim admittitur probatio in contrarium, per cõfeſsionẽ partis , per no.in authẽ.ſed iam neceſſe. C.de donat.ante nupt. & per Inno. in.d.c. quia plerique. Tamen in foro animæ non eſſet ea conſtitutio ſeruanda, ſi conſtaret de defectu cauſæ, vt idem ipſe Panor.tradit in.d.c.is qui fidem,& in cap.1. de conſtitut. Aut lex ſiue alia con- *De eadẽ re.*

ſuetudo

ſuetudo non inducit præſumptionem iuris & de iure, ſed ſimpliciter ſtatuit: & tũc ſi cauſa eſt expreſſa in lege, & probatur cauſam illã deficere in caſu occurrẽte, & non debet ſeruari cõſtitutio, nec in foro animæ, nec in iudiciali: quia ratio legis eſt lex, & non è contrario: ideo vbi ceſſat ratio, ceſſat lex. l. non dubium. C. de legib. & cap. vlt. de regul. iur. lib. 6. & l. cùm pater. §. dulciſsimis. ff. de leg. 2. & l. ex facto, in. 1. reſpon. ff. de vulg. & pupill. vbi hoc idẽ probatur habere locum in priuilegiis, et aliis iuribus ab eo allegatis, et quod vt ſubdit, no. Bar. in. l. itẽ quæro. §. qui impleto, ff. loca. Aut ratio legis nõ eſt expreſſa, & tũc ſi poteſt naturaliter & indubitanter vnica præſumi, debet lex reſtringi ad limites illius rationis, vt dicit Cy. in. d. l. non dubiũ eſt. & Bald. in. l. maximum vitium. C. de liber. præterit. Quod procedit etiam in pœnalibus, vt voluerunt doct. in dd. locis. & optimè facit. l. 2. §. quid ſi curatoris, verſi. quid ergo, ff. ad Tertullia. Hæc Panor. Cui quantũ ad poſtremum caſum pertinet, adde quæ dicam infrà in. 21. limitatione, præſertim num. 7. incip. intelligẽdum eſt tertiò, & ſequ.

¶ Omnium

173 ¶ Omnium autem latiſsimè Aegid. Bellamera in.c.poſt tranſlationem,col.5. receſſitis aliorum opi.ſic diſtinguit. Aut ceſſatio rationis tanta eſt, vt per eam remaneat conſtitutio irrationabilis,& tunc, vel eſt ob id,quia remanet alia ratio ſufficiens,& tunc nõ ceſſat lex,niſi hoc diceretur ea lege,vel alia,§.affinitatis, Inſti.de nup. cum ſimilib. Aut non remanet alia ratio ſufficiens,ſed lex nõ manet propter hoc irrationabilis,quod qualiter procedat, declarauit idem author in.c.quantò in.4. quæſtio.de conſuetud. Et tunc aut ratio ceſsãs eſt impulſiua ſolùm,& tunc non facit ceſſare legem,l.1.§.ſexũ,ff.de poſtulan. Aut eſt finalis,& tunc aut nõ eſt lex merè poſitiua,ſed facta ex certo & ſufficienti iudicio rationis,ſicut ſunt reſponſa prudentũ, & quaſi omnia alia iura.ff.& tunc præſumitur ratio cohærere legi, & conſequenter ceſſatio eius facit ceſſare legem, & ita procedit quod no.ĩ.d.l.cũ tale,§.legato. ff. de cõditio.& demõſtra. Aut eſt lex poſitiua nullã certã & ſufficiẽtẽ rationẽ habẽs, ſed ſolùm authoritatẽ ſtatuentis, licèt quadã perſuaſione rationis minimè ſufficiẽtis adiutã:& tũc aut apparet de mẽte ſtatuen- De eadẽ re

tis

tis volētis cessare legem ex cessatione rationis, & cessabit lex: quia in constitutionum interpretatione principaliter recurritur ad mentem cōditoris, c. in his, de verbor. signific. cum similib. Aut non apparet, & tunc standum est eorum opinioni, qui negant cessare legem ex cessatione rationis: quia hoc casu sola authoritas statuētis est causa principalis: cōstat autem (inquit) de mente, si id exprimatur, vel etiam tacitè ex præfationibus, l. vlt. ff. de hęred. instit. vel alijs sequētibus, l. si seruus plurium, §. vlt. ff. de lega. 1. & quia hoc nō est lege certa constitutum, locus est arbitrio iudicis, c. de causis, de offic. deleg.

174 *Liberationis causa cessante, cessat liberatio.* ¶ LIBERATIONIS causa cessante, cessat liberatio, quod ex eo patet, quod ex facto respondit Angel. consil. 189. visa quitatione reuocatur in dubium, quòd quātumcunque verba liberationis sint plena & prægnantia, si tamen causa ipsius liberationis nō potest ex proprietate sermonis adaptari ad aliquam speciem debiti, illam non comprehendit. Et id sequitur & dicit no. Fran. Aret. cō. 160. verū est quod Comicus, col. 3. versicu. moueor primò, vbi ex hoc dicit quòd oratio quantumlibet

bet

bet vniuersalis restringitur, vt non comprehendat ius, cui causa liberationis non est adaptabilis, de quo dicit esse casum clarissimum, & ibi hoc no. Bar. in. l. cùm pater. §. dulcissimus, de lega. 2. & benefacere tex. in. l. si is qui animo, ff. de acq. possess. & in. l. cancellauerat, & ibi Bar. ff. de his quæ in testa. delen. Quod & ex eo reassumit Chasse. consi. 69. quæro ad primum, col. 2. num. 9. & sequ. Et bene etiam facit quod proditum est à Socin. consil. 159. in præsenti consultatione præmittens aliqua colum. 5. versic. 4. & vltimo lib. 2. & Paul. Paris. dum allegat Angel. & Fran. Aret. vbi suprà, consi. 49. Calassino, col. 7. nu. 43. lib. 3. Et diximus etiam suprà, nu. 141. incip. & ideo ex facto.

M

175 ¶ MANDATI causa cessante, cessat mandatum, in id enim est tex. expressus in. c. si pauper, in fi. in illis verbis, cùm cesset causa mandati, & ibi glo. in verbo, cesset, & Domin. qui id no. in. 3. no. de præben. libro sexto. *Mãdati cã cessante, cessat mãdatũ*

176 ¶ METV cessante cessat quod ob eundẽ factum est, vt ex eo satis liquet, quod scribitur in. l. 1. C. de naut. fœnor. tamdiu venire *Metu cessante, cessat quod ob eũ est factum.*

nire vſuras centeſimas pro pecunia traie-ctitia, quãdiu durat metus maris apud creditorem: ceſſante autem metu, cõmunes tã tùm deberi, quod Bal. & Salyc. ibi, trahũt ad bailiam ſiue arbitrium extra ordinem conceſſum metu bellorum, vt ceſſet ceſsãte metu, de quo nos diximus ſuprà in arbitriorum cauſa ceſſante. Et bene etiam facit quod ſcribit glo. in. l. 3. ff. de donat. cau. mort. arg. l. ſi mortis cauſa.

177 *Morbi cauſa ceſſante, ceſſat morbus.* ¶ MORBI cauſa ceſsante ceſſat morbus, quod hinc videre licet, quòd medici imprimis obſeruandum eſſe dicunt, vt medicus obſeruet morbi cauſam: an frigus, fames, an ſatietas, & quæ ſimilia ſunt. occurſurũ enim vitio eũ qui originem nõ ignoraret, vt ſcribit Cornelius Celſus in procemio rei medicę: proindéque etiã medici ipſi circa id præcipuè laborãt, vt declarent morborum cauſas, inter quos is qui facilè primas obtinet, Gallenus librum vnũ de morborũ cauſis priuatim ſcripſit, vt ſcilicet illis cognitis, ac deinde ſublatis, morbi quoque vitia tollantur. Ex quo ille ipſe lib. 1. de arte curandi ad Glauconem, Cauſæ (inquit) infeſtanti perpetuò cõtraria opponenda ſunt remedia: labori quidẽ quies:

quies vigilijs somnus: iræ, tristitiæ, excandescentiæ, sermones actiones spectandæ, & rerũ narrationes, quæ animo voluptatem afferunt. Sic & qui cogitatione laborãt, ab hac omnino cessent. Sed & hinc est illud ipsius Celsi, in illo eodem prooemio, quòd si morbos eæ causę facerẽt, quę vbique eædem essent, remedia quoque vbiq; eadem esse debuissent. ídque pręcipuè, vt dicit Galenus lib. 8. Therapeuticę, prospicit morbis, qui in generatione sunt, tollẽdis, scilicet ijs quæ illas excitant causas.

178 ¶ Nullúsque est propemodum medicorũ, in quo non inuenias sexcentas huiusmodi sentẽtias. sed quod ad nostrates pertinet, huc respicit quod ab illis disseritur de medico, qui certa mercede promisit curare ægrotum, qui curatus (vt statim prima fronte videbatur) in eandem ęgritudinẽ recidit, vt si statim reciderit, cẽseatur eadẽ morbi causa permãsisse: ideóque ab eo morbo curatus censeri nõ debeat, vt per Barpto. Brix. quęstio. 73. medicus quidã, omnes propè in. l. Martius, ff. loca. Alberi. in. l. cõtractus, nu. 7. ff. de regu. iuris. Bal. cõs. 255. quidã fœnerator. col. 2. li. 3. & alios quos tibi cõgessi in. l. si vnquã, in verbo, susce-

De eadẽ re. ex nostratibus.

ſuſceperit liberos,num.180.incip.& quod à noſtris,C.de reuocand.donat.

N

179 ❡NECESSITATIS cauſa ceſsãte, ceſſat quod ob neceſſitatem ſtatutũ eſt, aut introductum,c.2.& ibi Card. Floren. in. 3. not.Pet.Anc.in.1.no.Anto.in.1.no.de cuſtod.euchariſt.&.c. de Siracuſanæ vrbis. 28.diſtinctio.&.c.quoniam multa, 48. diſtincti.&.§.verũ,63.diſtinctio.&. c. quod pro remedio,& ibi Card. Alex. in princ. 1.q.7.&,c.ordinationes, §. quamuis autẽ, 9.q.1.glo.in.l.ſolet,in verbo, quã curator, & ibi quoque Bar.ff. de tutel.& in.c.in arguinentum,de regu.iur.lib.6.Hoſtien.in. c.cùm in cunctis.verſi.ea propter, in verbo,neceſſitate,de elect.Bar.in.l.1.§. nũciatio,col.3.verſic. quãdoque fit iuris noſtri, ff.de oper.no.nunciat.vbi dicit quòd quãdo aliquid ſtatuitur pro neceſſitate cõtra regulas iuris communis,intelligitur habere locum,quatenus durat neceſſitas;per.l ſenatus,ff.de offic.Præſid.&.l.1.in.fi.ff.de feri.& Pet.Anch.in.c.1.col.2.in. 6.no. de ſtat.monachor.

Neceßitatis cauſa ceſſante, ceſſat quod ob eã ſtatutũ eſt.

180 ❡Sed hoc primò intellige, niſi vtilitas ſuccederet in locũ illius neceſsitatis ceſſantis,

Niſi vtilitas

ſantis, vt eſt de monachis ordinãdis, in.c. ſunt nonnulli, in fi. & .c. cum pro vtilitate, 16.q.1. & arg.c.priſcis, 55.diſtinctio. Et voluit glo.in.d.c.in argumẽtum, in fi. de regu.iur.lib.6. Archid.poſt Hugo.in. c. ſtatuimus, circa medium, & iterũ in. c. neophytus.in fi.61.diſtinctio. Heinric. Bohic. in.c. & ſi Chriſtus, col.vlt. de iureiu. Car. Alex.in.c.quod pro remedio, 1.q.7. *ſuccederet in locũ ceſſantis neceſsitatis.*

181 ¶ Secundò intellige, niſi ex neceſſitate ius commune introductũ fuerit, tũc enim id non ceſſat ceſſante ipſa neceſsitate, ſed perpetuum manet.c.duo.12.q.2.& .c.dixit dominus.32.q.7. Niſi in cõſtitutione exprimatur quod id ceſſare debeat ceſſante, neceſsitate, c.quod ſcripſi.35.q.3. & ita voluit ipſe Archid.poſt Laur.in.d. c. ſtatuimus.61.diſtinctio. *Aut niſi ex neceſsitate ius cõmune introductũ fuerit.*

182 ¶ Cui adde quantum ad primum, quòd id, per quod redimus ad ius cõmune, multò firmius eſt, & potentius, vt videre licet ex glo.illa ſingul.in.c.ſtatutum, in verbo, numerandum, ibi, item per hanc, de præbend.lib.6. Anto. & Panor.in.c.olim tibi, per illum tex.illum quidem, in fi.alterum in.3.no.de verbo.ſignific.cum alijs multis ſimilib.à me collectis, in tract.primigenio *Firmius eſt id per quod redimus ad ius cõmune.*

rum,q.24.nu.6.incip.quam rationē.Quātum autem ad exceptionem, adde etiam quæ diximus suprà in cessatione causæ legis, num. 160. incipien. sed vt redeamus.

183 ¶ Tertiò intellige vt cesset effectus in eo casu circa facienda, non etiamiam facta, vt etiam dicit glo.in.d.c.in argumentum, per no.in.d.c.quod pro remedio, & in. c. & si Christus, in fi.de iureiuran. & facit (inquit) c.factū legitimè, eo ti.de reg.iur.li.6. Ad quod etiam optimè facit quod diximus suprà in cessatione causæ dispēsationis, nu.90.incipien. quod tamen ita, & sequen.& quod etiam dicemus inferiùs in. 12.limita.& iterum in.40.

Quid autem in faciēdu.

O

184 ¶ OBLIGATIONIS causa cesſāte cessat obligatio, vt ex facto interrogatus respondit Soci.con.31.prosequendo ordinē, col. pe.versi.quartò etiam probatur, lib.1. motus hac nostra generali regula, quòd cesſāte causa cessat effectus.

Obligatiois causa cessante, cessat obligatio.

185 ¶ ODII causa cessante cessat & effectus illius.l.2.& ibi Bal.C.qui ad liber.nō poss. peruenire.& idem Bal.in.l.1.col. 2. versic. nota quod cessante, C.si rector prouinciç.

Odij causa cessante, cessat odium.

Ae-

Aegid.Bellam.in cap.cùm ecclesia sutrina,col.3.num.8.de caus.possessio. & proprieta.Carol.Ruin.consi.122. de duobus principaliter,col.5.num.7.lib.5. & Phili. Deci.consi.456.consului aliâs quòd Iacobus,colum.penult.num.12. & omnes propemodum, quos citabimus,in sequ. versicu.

186 ¶ Ex quo ipse Bal.in illo primo loco illud assumit,vt si filius vel vxor priuatur patria,in odium patris vel mariti banniti: illis mortuis,& sic odio illo cessante, poterit liberè & impunè in patriam reuerti. Quod etiam voluerunt Iacob. Are. Iaco. Ra.Bart.ipse Bal.Alberic.Imo.in.l. Titia Seio,§.vsuras,ff.de leg.2.idem Bald. post Dyn.in.l.1.§.qui in perpetuum, ff. si ager vectigal.& in.l.omnes populi,col.7. ver. sed nunquid statutum,ff.de iustit. & iur. & in.l.si seruus,ff.de public. in rem actio. & in.l.in omni,ff.de adoptio.& in. l. cùm acutissimi,col.2.ver.& nota illud statutū, C.de fideicō.et ī.l.volūtas,circa prī.eo.tit. & in.l.vlt.per illū tex.C.de iniur. Alber. in tracta.statutor. parte. 4.questi.62.quęro si statuto,vbi plus dicit id ꝓcedere etiā si statutū dicat,vt vxor bāniti sit perpetuò ban-

Filius odio patris patria priuatus,eam recuperat patre mortuo Et vxor marito mortuo.

Etiā si sta

tutū dicat bannita, Angel. vt à nonnullis citatur, in
vt perpetuò repetit.l.incola, colum.10.ff.ad municipa.
sint bāniti. Floria.in.l.penult.§. si quis pro seruo, ff.
de noxa. Alexa.con.20. viso processu cau
sæ inter Catharinam, colum.2. versi. istud
etiam fuit de mente, lib. 2.& con.207. pō-
deratis verbis statuti, col.3. versicu. ad idē
allego, lib.6. Franc. Aret.in. l. Pannonius,
§.vlti.ff.de acq.hæred. Corn.con.50.in hac
consultatione placet, in fi.li.4.& con.97.
licet in hac, col.3.versicu.sic & aliâs, lib.4.
Soci.in tracta.fallen.regu. 229. incipient.
lex generaliter loquens, versic. fallit si fi-
niatur causa.& consil.262.in causa magni-
fici, col.3.versi.nam finita causa odij, libr.
2.quod repetitur con.90.lib.3. Felyn.post
modernos, vt ipse dicit, in. c. ex parte B.
col.1.versicu.limita tertiò, & iterum colū.
2.versic. ista limitantur, de for.compet. &
in.c.quæ in ecclesiarum, colū.10.in. 2. de-
claratione, de constitu. Iason in.l. 1. col. 13.
versic.tertiò adde tex.ff.de offic. eius cui
manda.est iurisdict. Carol.Rui.d.con.122.
vbi suprà, lib.5. Hippol. Marsil.in.l.vl.co.
6.versic.item adde quòd stante statuto, ff.
de quæstionibus.

187 ¶ Et huc petinet tex.in.c.cùm tu, iuncta
glos.

gloss.in verbo,donec,de vsur. vbi odiosæ constitutiones editæ cōtra vsurarios odio vsurarum cessant,posteaquam vsuras exercere desierunt.& ita per eum tex.voluit Bal.in rubr.C.de vsur.colū. 2. versicu.secundò quæro.& Lauren.Rodulph. in repetitio.c.consuluit,capite.4.versic.est etiā quæstio,extrà eo.titu.Ioā.Ana.in. c. quia in omnibus,quod est tertiū,col.16. versic. adde etiam prædictis,eo quoque tit. Roma.consi.404.in casu propositæ consultationis,colū.2.versic. similiter cessat odiosa. Alex.id intelligens, dummodo vsuras preteritas restituerit,in.l.1.col.1.C.de edē. & in.l.Prætor ait,§.is etiam,col.1.in.1.no. ff.eod.Ias.in.l.1.col.13.versic. secūdò adde tex. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd.

Odiosæ constitutiones editæ in vsurarios,cessāt vsuris cessantibus.

Dūmodo vsuras præteritas soluāt.

188 ¶OFFICII causa cessante, id est qualitate,quę est causa officij,cessat officium,per tex.in.l.Lucius, ff.de fideicō.liberta. quē in id expendit Bal.id tamen intelligens, quādo ea qualitas officij certa est,in. l.generaliter,col.4.versi.& adde circa primū, C.de episcop.& cleric. & alium tex. in. l. tutelas,ff.de capit.diminutio.quem & ad hoc quoque allegat Bal.in.c.1. in vtraque lect.& ibi post eum Iason col. 13. versicu.

Officij causa cessante, cessat officium.

 vlt.

vltimò no.in verbo,non aliter,ff. de offic. eius cui mand.eſt iuriſdict.

189 *Coadiutoris officium ceſſat impedimẽto ceſſãte* ¶ Ex quo illud ſit,vt officium coadiutoris dati ob malam officialis vel magiſtratus vel beneficiarij,ſiue prælati ſiue tutoris aut curatoris valetudinem, vel aliud impedimentum ceſſet ceſſante valetudine,aut alio impedimento,glo.in.l.ſolet,in verbo,quã curator,& ibi Alberi. & Bart. qui diſtinguit,ff.de tutel.idem Alber.qui & in hoc diſtinguit,in.l.ſi quos, col.1.ver. ſed nunquid remoti,& ſeq.C.de offi.Pręfect.Præto.Ori.cum his quæ diximus ſuprà in curationis cauſa ceſſante.

190 *Et mortuo eo cui coadiutor datus erat.* ¶ Et idẽ quoq; mortuo pręlato,cui coadiutor datus erat, nam etiam finitur officiũ coadiutoris ceſſante ſcilicet cauſa, vt probatur,ex.c.grandi,de ſupplen.neglig. prælato.lib.6.& voluit Bal.in .l. ex facto, in princ,paulò poſt medium,&ibi quoq; Alex.col.2.verſi.item no. quòd ceſſante, & Frã.Rip.co.itẽ.2.nu.11.ff. de vul.& pu.

191 *Quid ſi ſufficiat qualitatẽ adeſſe certo tempore.* ¶ Sed hoc intellige vt nõ procedat. quãdo ſufficit qualitatem adeſſe certo & determinato tẽpore:nã ſi ea qualitas adfuerit illo tẽpore,& poſtea ceſſet,nõ propterea ceſſat offic.vt latè per Io.And.in.c. ſtatutum,

tum,col.5.super verbo,habentibus,de rescrip.lib.6.& dicemus infrà in. 4. limitatio.per totũ,maximè verò nu.4.incipien. & ex hoc quoque fit.

P

192 ¶ PACE cessante cessat quod ob eã concessum est,vt in pulchra facti specie cõsuluit Roma.con.459.in proposita consultatione,in.1.dubio,ibi enim loquitur de priuilegio ciuilitatis à Senensibus concesso Pisanis propter pacẽ & cõcordiam inter eos coitã quòd quidẽ priuilegium dicit, cessare, cessante ac rupta ea pace & concordia,per multa iura & rationes illic adductas.& sequitur Fely.in cap.quæ in ecclesiarum,colum.10.in.2.declaratione, de rescriptis,& Iason in.l.1.colum.13.versic. vltimò not. in verbo, non aliter, ff. de offic. eius cui mand. est iurisdict. & in. l. sciẽdum,§.vlti.colum.2.versicu. sed vt articulus, ff. qui satisd. cogunt. Et facit quod è diuerso suprà diximus numero. 42. bello cessante, cessare omnem ipsius effectum. *Pace cessante, cessat quod ob eã factum est.*

193 ¶ PAVPERTATE cessante, cessant & quæ propter eam statuta, aut introducta sunt, aut concessa, vt probatur ex.l. non *Paupertate cessante,cessant quæ ob eã statuta sunt.*

tantum,§.eos qui,ibi, nisi si facultates eorum adauctæ fuerint, ff. de excusat.tutor. vbi immunitas concessa ob paupertatem, cessat adauctis facultatibus, & ibi. Iacob. Are. Nicol. Matth. in lectu. Bart. ipse Bar. & Alberic.not. ex eo text. quòd priuilegium concessum ratione paupertatis, perditur auctis facultatibus. Et probatur item ex.l.cura,§.deficientium,ff.de muneribus & honorib. vbi deficientium facultatibus ad munera quę indicuntur, excusatio non perpetua est, sed temporalis. nam si ex voto patrimoniũ auctum fuerit, cessabit excusatio,&.l.his omnibus,§.auctis,ff.de vacat.mun.cuius hæc verba sunt, auctis post appellationem medio tempore facultatibus, paupertatis obtẽtu nõ excusantur.& l.semper,§.hæc idcirco, versic. sed ne eos quidem, qui augeant facultates, ff.de iur. immunita.

194 *De eadẽ re.* ¶ Et ea quidem sunt iura, quæ à nostris in id quod diximus allegari solẽt, sed quibus addere potes.l.nec maritus,C.sol.matrim.vbi exceptio, ne quis teneatur vltra quàm facere potest, non amplius ei prodest, qui locupletior factus est.&.§.vl.Institut.de actioni. vbi bonorũ cessio facta

ob

ob paupertatem,ei non prodest,qui fortu nis auctus est.&c.c.si pauperes, de præbē. lib.6.vbi si papa mandauerit episcopo,vt clerico pauperi nullum habenti beneficium, prouideat de beneficio, & interim ille clericus adeptus fuerit beneficium, cessat illa prouisio.

195 ¶ Sed & huc spectat quod plerique voluerunt,quòd si dos fuerit restituta vxori, ob viri inopiam, & vir ipse postea diues factus fuerit, cessabit illa restitutio, ita vt dos ipsi viro reddēda sit,vt voluerūt Dy. Bal.Ange.& Rom.in.l.si constante, ff.solu.matrim.ea ratione moti, quòd cessante causa cesset effectus, & alij nonnulli quos tibi citabo infrà in.14.limitati.vbi hanc rē latè tractamus,& ibi videbis quid hîc dicendum sit,nam sunt alij,qui sunt contrariæ opinionis, vt etiam ibi videbis. *De eadē re.*

196 ¶ Vt tamen interim non omittā & alios doctores,qui hoc voluerunt,quod in principio diximus,paupertate cessante cessare & priuilegium propter illam datū,videlicet glo.in §.vlti.in verbo, cessauerint, 25. q. 2. & Roma. qui ex hoc in pulchro casu ex facto consuluit,con.404.in casu propositæ cōsultationis, vbi loquitur de statuto *De eadē re.*

quodam

quodam Perusino, vt ibi videre poteris.

197 *Permißionis cã cessante, cessat permissio.* ¶ PERMISSIONIS causa cessante cessat permissio. ita enim expressè voluit Bal. in. l. 1. per eũ tex. in versi. non aliter, ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdict. & Signor. consi. 39. quæritur nunquid ex consuetudine, col. 2. versi. secundò probat, per tex. in. l. si verò non remunerãdi, §. si mandauero, ff. mãda. & l. 2. & l. cum precario, ff. de precar. & l. iudicium soluitur, ff. de iudici. & l. peto. §. prædium, ff. de lega. 2. & l. in omnibus, ff. de reg. iur. & Cardi. Alexand. in. c. quod pro remedio, in princi. per eum text. 1. q. 7.

198 *Periculi cã cessante, cessat quod ob id statutum est.* ¶ PERICVLI causa cessãte, cessat quod eius causa statutum est aut permissum, vt nuncupatim voluerunt Bald. & Salyc. in l. 1. per eum text. C. de nauti. fœnor. Roma. consil. 404. in casu propositæ consultationis, col. 2. Philip. Dec. in. c. cùm cessante, post princi. de appellatio. Ad quod etiam facit quod suprà diximus in metu cessante, nam & hoc illuc quoque pertinere videtur.

199 *Præscriptionis causa ces* ¶ PRAESCRIPTIONIS causa cessante (id est possessione quæ causa est præscriptionis) cessat & ipsa præscriptio, vt probatur

batur ex.l.deniq;,&.l.nec vtilē,ff.ex quibus caus.maior.&.l.1.§.1.C.de vsucap.trās forman. & tradidit Bald.in. l. generaliter, colum. 3. versicu. item exemplum. C. de episcop.& cleric. vbi tamen intelligit de præscriptione nondum completa:si enim esset completa, & consequenter ius iam quæsitum, non cessaret id ius cessante causa, vt dicemus latè postea in.11. & iterum. 12. limitatio. *sante, cessat præscriptio.*

200 ¶ PRAESVMPTIONIS causa cessante, cessat præsumptio, vt testis est Bald.in.l.si certis annis, col.3.ver.concludo igitur.C. de pact.per.l.si qui adulterii.C.de adulte. &.l.diuus,ff.de restitu.in inte.&.l.omnes §. Lucius. ff. quæ in fraud. creditor. &. l. non solùm,§.de viro, ff,de rit.nuptiarum, &.l. nō omnes,§.à barbaris,ff.de re milit. Et idem voluit Corne.consi.308. licèt dicta allegata,col.pe. versi. & non recedendo à præmissis, lib. 1. *Præsūptionis causa cessante, cessat præsumptio*

201 ¶ Ex illis autem textib.primus ille, d. l. si qui adulterii,est admodū notādus, quo cauetur,quòd si accusati adulterii accusationē refellant, ex eo quod proximè coniuncti sint sanguine, ob quod non præsumitur eos se inuicem cōcubitu polluisse: *De eadē re.* *De suspectis adulterij, q*

postea ĩ matrimonium coëunt. si postea nuptias cõtraxerint, ob idq; cessauerit ea causa præsumptionis, cessat et ea præsumptio, adeò vt tanquam confessi prius illud adulterium, puniri possint. & illum tex. facit singul. Barto. ibi, & Roma. in repe. l. admonendi, col. 3. versi. secunda ratio est, & ibi quoq; Ias. in repet. col. 86. nu. 265. versi. & ex hoc potes colligere rationem, ff. de iureiurã. & Fely. in cap. insinuatum, post medium, de simo.

202 *Eius rei poëtarum testimonia.* ¶ Cui admodum adstipulatur lepidum illud epigramma à Martiali lib. 6. in Proculinam scriptum, epigram. 22.

Quod nubis Proculina concubino,
Et mœchum modò, nũc facis maritum,
Ne lex Iulia te notare possit:
Non nubis Proculina, sed fateris.

Et aliud quoque eiusdem lib. 1. in Paulam, epigramma. 42.

Mœchus erat, poteras tamen hoc tu Paula negare.
Ecce vir est, nunquid Paula negare potes?

203 *Priuilegij causa cessante, cessat priuilegium.* ¶ PRIVILEGII causa cessãte cessat priuilegiũ. l. athletæ. §. 1. ibi, quoad in præsidatu sunt. & l. geometræ, ibi, donec curã gerunt. &. l. idem Vlpianus, ff. de excusat. tutor.

tutor.&.l.Titia Seio,§. vſuras,& ibi gloſſ. & Bart.ff.de lega.2.& filius à patre.§.1.ibi, cùm militare deſiiſſet, & ibi Imol. Alex. Franci. Are.& Iaſ.ff.de liber.& poſthum. &.l.ex facto,in princip.ibi, quia iam poſſet ſibi teſtamẽtum facere, & ibi Dy. dum tractat an legitimatio reuocetur per filiorum legitimorũ natiuitatem, Franc. Aret. in.7. no. qui dicit id fieri ipſo iure, & Iaſ. in. 6. not.ff.de vulg. & pupil. &.l.2. §. omnes,& ibi Franciſ. Curt.iunior colum.1. verſicu. tertiò ex text. habes, ff.de iudici. &. l. doli. §. diuerſum, ff. de nouatio.&.l. in omnibus cauſis, la. 2. ff. de regul. iur. &. l. generaliter, & ibi Bald. & omnes. C. de epiſcop.& cleric.&.§. 1. & ibi gloſſ. & doctor. Inſtitu.de milit.teſta.& cap.ſuggeſtum. de deci. & cap. magnæ, in fine, & ibi gloſſ. vlti. Hoſtienſ. in fi.& alii, de voto, & capit. cum d, in. 63. diſtinctio. & cap.quiſquis.84. diſtinctio. & cap.vlt. 24. quæſtio. 2.

204 ¶ Et voluerunt vltra iam citatos glo.in.l. ſi vẽtri.§.in bonis,in verbo,credere. ff. de priuileg.creditor. &. c. in ſynodo, in glo. vlt.63. diſtinctio. & in cap.generaliter,in verbo,non diuagantes, la. 2. 16. q.1. Dy.& *De eadẽ re.*

Philip.

Philip.Fran.in.c.decet,de regul.iur.lib.6. Specul.titu.de instrumentor.editio.§.nūc autem, qui est. 11. versicu. item quod fiat. Bald. in. l. 1. §. & ideo, versicu. item cessante causa priuilegii. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdict. Angel. in. l. minoribus. C.de his quibus,vt indig.Panor.in.c. cùm accessissent,col.penul.versi.aut quæritur de priuilegio,de constitutio. & in.c. quia plerique,col. penult.versi. ego latiùs de immunit.eccle.& cōsi.61. videtur quid dictus Perusinus,col.1.versicu.moueor in hanc sententiam,lib. 2. Roma.in repe. l. si verò.§.de viro, in.27. fallentia,versi.septimò.ff. solut. matrimo. & consi. 180. si admittimus totum, col.2. ver. hac igitur pro finali supposita.& consi.404.in casu propositæ consultationis,col. 1.versi.quod vltra vulgare.Fran.Aret.in.l. diuortio.§.vlt. col.vlt.ff.solu.matri.& con.83. quia multa fuerunt,col.2. versi. nec obstat præmissis, in fi. eius versi. & Maria. Soci. iunior cō. 160.circa præsentem,col.penult,& vlt.lib. 2.& alii, quos postea citabimus.

205 ¶ Nam glo.in.c.abbate, in glo.vt.de verbor. significatio. dicit quòd priuilegium datum monasterio, cessat destructo ipso monasterio,

Monasterio destructo,

monasterio, vtpote quòd erat causa priuilegii, argu. illius text. & cap. & hoc diximus. 16. quæst. 7. vbi idem dicit glo. in verbo, destructa, & §. vlti. in fi. 25. quæst. 2. Et illam primam glo. referunt, & sequuntur omnes ibi, cum eo tamẽ temperamento ab Inno. Io. And. Card. Floren. & Panor. tradito, vt si monasterium reædificetur, recuperet suum priuilegiũ, per. c. quia diligentia, de electi. Sed hoc rursum intelligit Panor. nisi monasteriũ fuisset destructũ authoritate superioris, neq; enim tunc etiam reædificatũ recuperat priuilegium, per. c. 2. & ibi no. de ope. no. nunciatio. & cap. quæris. de consecra. distinctio. 4. quod & ante ipsum dixerat glo. in d. c. & hoc diximus. 47. Anto. autem in d. illo. c. abbate, ita de hoc loquitur, vt nolit priuilegiũ reuiuiscere loco semel extincto.

cessat priuilegium illi datum.

Si tamẽ reædificetur idipsum recuperat.

Nisi fuerit destructum authoritate superioris.

206 ¶ Et huc quoque spectat quod scriptum reliquerunt Cyn. Barto. Salyc. Rapha. Fulgo. & Paul. Castr. in. l. qui sub prætextu, per illum text. C. de sacrosanct. eccle. loquentes de scholaribus (ita enim vocant scholasticos) non studentibus, vt non debeant gaudere priuilegiis concessis ipsis scholaribus, vt quę dãtur causa studii, ideo

Scholares nõ studẽtes, nõ gaudent priuilegiis scholarium.

ea causa cessante cessare debent & priuilegia.& idem tradidit ipse Bart.in.l.1. etiam per illum tex.C.de collegia.lib.11.Bald.in authen.habita,col.4.versi.sequitur in tex. scholaribus. C. ne fil.pro patre, Anto. in procemio decretal.col.3. ver.quid de scholaribus,vbi tamen declarat.Ioã. Ligna.in procem.clement.Panor.in.c.1.ad fi.de iudic.& clanculum ante hos Ioan.Monach. in procem.lib.6. col. 2. versicu.ex quibus colligo,& ibi quoque eius authoritate Io. And.& clarius Pet. Anch.col. quoque.2. versi.quartò no.quod dicit.& Imo.in cle. 2.col.3.versi.si verò constat qualitatem,de rescrip. Et facit text. in, c. cùm ex eo, ibi, literarum studio insistẽtes,de lectio.lib.6. & quod scribit gloss.vlti.in.l.1.C.de stud. liberal. vrb. Roma.lib.11.loquẽs de iis qui malè intenti castra ædificãt,& tegulas domus numerant.nam & ea gloss. solet à nostris in hunc casum allegari.

207 *De eadẽ re.* ¶ Et id credo verissimum,quamuis contrarium subobscurè ten ere videatur gloss. loquens de scholaribus parum studentibus,in.d. procemio.lib.6. in verbo, commorantibus,& ibi apertissimè Domi. qui ita dicit cõmuniter teneri,& Philip.Fran.

vterq;

vterque colum. vlti. super ea gloss. & Ho-stiē. etiam subobscure in. d. prooemio decretal. in verbo commorantibus, & ibi clarius Card. Flo. & Imol. vterq; col. 3. in. 8. oppositio. ibi, dicit autē hîc, nam vtriusq; est eadem omnino lectu. & iisdem verbis, vt Imo. à Cardinale eo vetustiore assumpsisse videatur. idem Car. non tamen adeò apertè, in. d. prooemio Clemē. col. 2. salutationis summi pōtificis, versi. quæro in eo quod dicit, ibi, itē quia dicit hîc. & Alberi. in. l. generaliter, col. vl. de episc. & cleri. & nouissimè Iason in. l. 1. col. vlt. versi. confirmo istam limitationem. ff. solu. matrimo.

208 ¶ Verùm hæc posterior opi. (quod iam dixi) mihi non placet, quando & id generale sit in omnibus actibus siue artificiis et operis vel negociis, aut muneribus, & officiis, vt priuilegia illis concessa tamdiu solùm durent, quamdiu quis in illis se exercet, per tex. in. d. l. semper. §. negociatores, in illis verbis, quamdiu in huiusmodi actu sunt, & rursum in. §. vlt. eius. l. & ibi Bart. in. 2. no. ff. de iure immunita. & in. l. athletæ, in princi. ibi, quoad in præsidatu sunt, & ibi gloss. in verbo, gentium, ff. de excusatio. tutor. & l. geometræ, & l. exactores, *De eadē re.*

K C. eo.

C.eo ti.& l.milites,& ibi glo.& doctor.& iterũ.l.ne quidã,quæ est penul.ibi, iis solis, qui in expeditionibus occupati sunt, C.de testa.milita. &. l.vlt. ibi, si in hostili loco,ff.eo tit.& d.§. 1. & ibi glo.in verbo, introduxit,& iterũ in.§.illis autem, & ibi Ange. Are.in.1.no. Institu.eodem tit.&.l. qui sub prætextu, ibi, cùm id munus non impleãt,& iterũ ibi, muneris quod minimè exequitur,rursũmq; ibi,sub nudæ appellationis velamine,& ibi Bar.et omnes, C.sacros.eccle.&.l.si quis,iũcta glo.in verbo,spoliãdus, C.de domest. & protector. li.12.Et voluerunt præterea ipse Bar.Bald. Paul.Ca.& alij recẽtiores in.l. scriniarios, C.de testa.milit.Bald. in.l in testamẽto,eo tit.& in.l.1.C.de iur.et fac. ignorãt.et in.l. militem.C.de procur. Saly.in.l. non prohibẽtur,C.qui accus.nõ poss.Panor.qui id dicit no.in.d.c.1. de iudi. Rom. latè in repe.l.si verò,§.de viro,in.34.fallẽt.ff.solut. matrim.Barb.cõ.57.preclarè scribitur,col. 2.ver.& si quispiã opponat,lib.1.Fel. in.c. clerici,col.1.de iudic.Io.Fran.Ozer. in.§. supradicta,col.2.nu.5.Insti.de milit.testa.

209 *Priuilegiũ* ¶ Et hanc quoque opi. confirmat quod post Gul. Cu. scripsit Bal.in.l. seruis,arg.

illius

illius tex.C.de episcop.& cle. quòd priui legiũ concessum studẽtibus vel habitantibus in certo loco,puta in Clusio Perusino non durat,nisi perseuerãte studio, vel habitatione: nam causa, inquit,cõmensurata tẽpori cõmensurat sibi effectũ secundum tẽpus.Ex eo no.ipse Bal, quòd consensus per aliquẽ præstitus contẽplatione certæ causæ finalis , tandiu intelligitur durare, quãdiu durat causa in esse, vt ipse loqtur.

Priuilegium datũ habitantibus certi loci,durat habitatione durante.

Causa cõmẽsurata tẽpori,cõmensurat effectũ.

210 ¶ Ad hęc mutatione personę quę est immediata causa priuilegii,mutatur et proinde extinguitur priuilegiũ,l.Paulus,et ibi Barto.ff.de acq.hæred.&.l.licitatio.§.vlti. ff.de publica & vectig. &.l. 1. C.de impo: lucra.descriptio.lib.10. Et ita per illos tex. voluit Bald. in rubri. C. de vsur. in. 4. quæstio. vbi ex hoc dicit, quòd si res ecclesiæ perueniat ad priuatum, cessat priuilegiũ.quod & dixerat Bart.in.d.l.Paulus. & sequitur Ioan.Ana. in.c.salubriter,col. antep. versi. quæritur etiam iuxta prædicta,ibi,pro quo etiam facit, co tit.de vsur. Et hoc quoq; alibi voluit idẽ Bal. in repe. l. 2. colum. 5. in. 7. quæstio.C. de seruit: & aqua , vbi & ad hoc allegat text. in. l. sed & si restituatur, ff. de iud. & ex hoc

Mutatione personæ mutatur priuilegium.

Ecclesiæ priuilegiũ non trãsit ad priuatum , ad quẽ res peruenit.

dicit, quòd licèt papa mihi concesserit castrum de plenitudine potestatis, poterit nihilominus cõtra me præscribi, quia mea possessio non est papalis: & mutata persona, mutatur priuilegium, quod dictũ pro singul. sequitur, & commendat Barb. in tracta. de præstan. Card. in .2. parte. 1. partis, col. 1. vbi dicit se super hoc consuluisse contra dominos de Corrigio. Et id quoque voluit Soci. consi. 93. circa primum, colum. 6. versic. ad quintam rationem, vbi & ad hoc allegat. l. si fundum per fideicõmissum. §. vlti. cum ibi no. ff. de lega. 1. & l. cùm patronus, ff. de lega. 2. & latè Philip. Deci. qui alios allegat, & id declarat, in. l. in omnibus causis. ff. de regul. iur. & consi. 48. cuius superscriptio incipit, priuilegium immunitatis.

211 ¶ Et ad hoc quoque faciunt quæ tractata *De eadẽ re.* sunt ab Archidiaco. & Io. And. in. c. 1. de immunita. eccles. lib. 6. & eod. Io. And. in. c. priuilegiũ, de regul. iur. eod. lib. 6. & in additio. Specul. tit. de censib. §. nũc dicendũ, in additio. magna incip. per hanc. l. ibi tractauit Vber. & ipso Specul. tit. de cleri. coniuga. §. 1. versi. ad huius autem articuli euidentiam. & post eos Alexand. con. 35.

viso

viso processu inter cõmunitatẽ, col. 4. ver. quantùm verò ad illud, lib. 4.

212 ¶ Sed & ad hoc quod hîc principaliter tractamus, videlicet cessante causa priuilegii cessare priuilegiũ, pertinent quæ suprà diximus de fauore cessante, & quæ de pace cessante, quę itẽ de paupertate cessante, & quæ præterea dicemus de cessante causa religionis, & quæ denique de cessante causa reuocandi domum, quæ hîc aliter scribenda non duximus. *De eadẽ re.*

213 ¶ Illud autem non prætermittendum in hac tractatione duximus, quòd tunc cùm cessat priuilegium cessante causa priuilegii, requiritur sentẽtia rescissoria, vt sentire videtur Bald. in, d. c. decet, in addit. Ioa. And. & ibi expresse Philip. Fran. qui & ad id dicit facere gl. ibi, in illis verbis, propria authoritate, & quod no. in. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & in. c. cùm secundum, de hæret. lib. 6. Id quod ex eo pendet, quod latè tractauimus in repe. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, num. 398. incipit, quinquagesimũ cùm pœna, & multis sequentibus. *Cùm cessat priuilegiũ causa illius cessante requiritur sententia rescissoria.*

214 ¶ PRODIGALITATE cessante cessat & id quod ob eam decretum est, verbi gratia *Prodigalitate cessãte,*

cessat quod ob eam decretum est. tia, prodigo datus est curator, si is desinat esse prodigus, cessat ipsa curatio, de quo nos latè diximus suprà in interdictionis causa cessante, vt videre ibi poteris, nam id tantùm hîc apponere volui, quò te eius loci admonerem.

215 ¶ PROHIBITIONIS causa cessante cessat prohibitio.l.1.& ibi Bal.col.2.versi. nota quòd cessat. C. si rector prouin. &. c. & si Christus, & ibi Bald.col.2.versi.dicit glo. quòd cessante, & Anto.in.1.no.de iureiurã.&.c.non debet, ver. cùm ergo prohibitiones, de consanguinit.& affinita. & §. his omnibus, &.c.neophytus, quod cõfestim sequitur, & ibi glo.in verbo, causa, Archid. Domi.& Card. Alex.61.dist. &.c. in literis, 7.q.2. And. Iser.in rub.quæ sunt regal.colu.3.versi.hæc pedagia, & ibi post eum Matth. Affli.col.vl.paulò ante fi.vbi dicunt quòd cessante causa prohibitionis, finitur authoritas statuti.per.l.quod ait, §. ait lex, ff. de repud.et.l.vbi lex. §. interdũ, ff.de vsucap.&.l.2. C. qui ad liber.perue. non poss. & alia iura, & per nostram regulam quòd cessante causa cessat effectus. & quia etiam, vt subdit And.cùm causa reducitur ad non causam, perinde est ac si à

Prohibitionis causa cessante, cessat prohibitio.

principio

principio causa non fuisset,l.1. in fi. ff. de cond.sine cau.

216 ¶ Et illud idem de cessante causa prohibitionis voluit Bal. cō.54.statuto cauetur, in fi.lib.2.vbi dicit id vsqueadeò procedere, vt propter cessationem causæ prohibitionis, videatur induci dispēsatio, per tex. quem dicit no.in.d.§.his omnibus, & . c. seq. Et bene etiam facit quod scribit gloss. in,c.quia sancta,§.verū,in verbo, destruxit.63.distinctio. *De eadē re.*

217 ¶ PROMISSIONIS causa cessante, cessare debet promissio,c.2.& ibi Anto.in.1. no. per eum tex. de custod. eucharist: & Rom.con.417.in proposito casu,co.1.post prin. & rursus col.2.versic.quartò considerandum,per.l.1.§.vlti.cum.l.seq.ff.de excusa.tutor.&.l.qui tutelam,in princ.ff.de testa.tute.&.l.etiam si partis,ff.de lega.1.&.l.si legatarius,C.de lega.&.l.forma.§. illā, ff.de censib.&.l.2.C.de alluuio.& ex hoc dicit,quòd deficiēte castro propter quod census erat promissus,deficiat & promissio. *Promißionis causa cessante, cessat promißio.* *Castro deficiēte deficit census ob id debitus.*

218 ¶ Ad quod proximè accedit quod diximꝰ suprà in priuilegij causa deficiēte, nu. 205.incipien.nam glo.in.c.Et quòd etiam

Obligatiões intelligi, rebus sic stantibus. Et iuramēta. Et cætera omnia.

solemus dicere promissiones, obligationes, iuramenta, & reliquos actus nostros intelligi rebus sic stantibus, atque in eodē statu manentibus, vt latè diximus & probauimus tam nostrorum authoritate, quā philosophorum, aliâs suorum promissorū vel ad superstitionē tenacissimorū, in repe.l.si vnquam, in pręfa.num. 166. incip. præterea iuramentum, & tribus seq. C. de reuocan. donatio.

R

219 *Recusationis causa cessante, cessat recusatio.*

¶ RECVSATIONIS causa cesāte, cessat recusatio, vt ex eo patet quod scribit Specul. tit. de iud. deleg. §. superest videre, ver. quid si sit socius, quòd licèt socius durante societate non possit dari iudex socio: & si detur, posit recusari: tamen ea societate finita potest esse iudex, nec vt suspectus recusari, cessante scilicet recusationis causa. Et sequitur Albe. in. l. cui eorum, §. affinitates, in fi. ff. de postulan. & in. l. affinitatis, C. com. de successio. & Hippol. Marsi: in. l. etiam si redhibitus, col. 2. ver. vlterius hæc lex potest induci, ff. de quæstio.

220 *Recusatio eius qui in di*

¶ Atque etiam ex eo quod ab Alex. trāditum est in. l. ex facto, in princ. col. 2. ver. item potest induci, ff. de vulg. & pupill.

quod

quòd si iudex delegatus nomine dignitatis, recusatus moriatur, cessat causa recusationis, ita vt non sit necesse ampliùs eligere arbitros, qui de recusatione cognoscãt, iuxta.c.cùm speciali, de appellatio. sed successor cognoscet de causa. Nisi tamen ille prior fuisset recusatus nomine dignitatis, nam tunc causa recusationis etiam in successore duraret, Io. And.& Dom.in.c.si iudex ab apostolica, de offic. de leg.lib.6. Et facit ad hoc caput quod dicã infrà de suspicionis causa cessante.

gnitate est, expirat eo mortuo, & successor cognoscit.

Nisi ille fuisset recusatus nomine dignitatis.

221 ¶ REDHIBITIONIS causa cessante, cessat redhibitio. verbi gratia, quispiam emit rẽ vitiosam, ob idq; egit redhibitoria, sed pendẽte iudicio vitiũ illud omnino cessauit, certè cessare debet ea actio redhibitoria, vt probatur ex.l.vlt.§.quoties, secũdum primum intellectũ, glo.in verbo, finiatur, & ibi Cepol.nu.2.ff.de ędilit.edic. & idem Cepola latè in.l.actioni, nu.5. & seq.ff.eod.tit.vbi inter cætera hac ratione innititur, quòd cessante causa cessat effectus.

Redhibitionis causa cessante, cessat redhibitio.

222 ¶ Verùm idem postea nu.11.credit quòd venditor debet in expensis eius condemnari, donec cessauerit vitiũ. At si emptor

An aũt venditor debeat condemnari postea in expensis.

postea perstiterit sciens vitium cessasse, debet in alijs expensis cōdemnari, quod probat ex continuatione duarum.ll. scilicet,l.properandum,§.sin autem ex gestis, C.de iudic. &.l. si quis inficiatus, & ibi Bar.ff.deposi. Quod & ipsum in simili casu voluit Bart.iisdem.ll.in.l.si rem, §. vlti. ff.de pignora.actio. Sed tu interim vide quæ dixi suprà in actionis causa cessāte.

223 *Religionis causa cessante, cessat quod ob eam cōcessum est*

¶RELIGIONIS causa cessante, cessat quod ob eam concessum est,per tex. in.l. qui sub prætextu,& ibi omnes docto. C. de sacros.eccles.&.c.abbate,in fi.de verbo. signifi.&.§.vlt.& ibi glo.in verbo,cessauerit.25.q.2.& voluit etiam glo.in.c. generaliter,in verbo,non denegantes,in fi. 16. q. 1.Et vide quod diximus suprà in priuilegij causa cessante,nu. 205. incipien. nam gloss.in.c.

224 *Renūciationis cā cessante cessat renunciatio.*

¶RENVNCIATIONIS causa cessante cessat renunciatio. vt nuncupatim voluit Bal.con.437.quædam puella,col.2.versic. in contrarium videtur veritas,lib.1. argu. l.his honoribus,§.auctis,ff.de vacat. muner.& Philip.Deci.qui ex hoc in pulchra specie consuluit,con.86.viso pūcto & diligēter,col.4.versi.quantū verò ad portionem

nem hæreditatis.& Paul.Parif.confi. 49ª Calafsino,col.7.nu.41.& duobus feq.lib. 3.Et huc quoque fpectat, quod nos alibi diximus de filia renunciante hæreditatī patris propter mafculos,vt fi illi moriantur,& ita ceffet caufa renunciationis, nō impedietur fuccedere patri, peræquè ac fi non renūciaffet. de quo & tu vide quæ fcripfim⁹ fuprà in exclufiōis caufa cefsāte.

225 ¶REPETITIONIS caufa ceffante ceffat repetitio,vt liquidò conftat ex. l. fi ob turpem,vbi id verbis conceptis expendit ex eo tex.Bal.in priore lectu. paulò ante fi.ff.de condictio.ob turp.cauf.

Repetitionis caufa ceffante,ceffat repetitio.

226 ¶RESCRIPTI caufa ceffante, ceffat & refcriptum vt ex facto interrogatus refpondit Paul.Parif.con.169.& fi confiderata difpofitione,col.3.verfi.poftremò nō obftabit,lib.4.innixus hac noftra generali regula,ceffante caufa ceffare effectū, ibi autem loquitur de refcripto quopiam Iulij fecundi,quo iubebat inquiri in quofdā delinquentes nō obftāte curfu quinquēnij ob caufam illic declaratam,quæ nō fuberat in cafu de quo loquitur.Et ante eum voluit idē Alex.poft alios in. l. ex facto, in prin.co.3.ver.extra gl.opp.ff.de vul.&

Refcripti cā ceffante,ceffat refcriptum.

pupil.

pupil.ſubſti.

227 ¶RESTITVTIONIS cauſa ceſsãte, ceſſare debet reſtitutio, vt videre licet ex Dy. Bal. Angel. & Roma. in. l. ſi conſtante, ff. ſolu. matrimo. loquẽtibus de reſtitutione dotis ob inopiam mariti, de quo tamen videas quæ latè de hoc ſcribam, infrà, in. 14. limitatio.

Reſtitutiõis cauſa ceſſante ceſſat reſtitutio.

228 ¶REVOCANDI DOMVM ius ceſſat, ceſsãte illius cauſa, legatione finita, l. ſi cui §. 1. ff. ex quib. cauſ. maior. & l. 2. §. planè ſi perfecta, ff. de iudici. & voluit Imo. in. c. licèt, quod eſt vltimum, in verbo, per alia, de for. competen. & Socin. in tracta. Fallent. in regula. 162. incip. domum reuocandi priuilegium, in. 4. fallen. Et facit quod in ſimili ſcribitur in. l. miles, &. l. qui mittuntur, §. vlt. ff. ex quib. cauſ. maior.

Reuocãdi domum ius ceſſat, ceſſante illius cauſa.

229 ¶REVOCATIONIS cauſa ceſſante, ceſſat reuocatio, Bal. loquens de reuocatione donationis inofficioſę, vt ea ſcilicet ceſſet, ſi pater poſt donationes tantum quæſiuit, quantũ ſufficit ad legitimam, in. l. 1. col. 2. ver. tertiò ſic, poſt glo. ibi in. 8. quęſt. C. de inoff. donat. arg. l. 1. §. ſi quis in fraudem, ff. ſi quid in frau. patro. Et idẽ quoq; voluit Angelus in authen. de immenſ. donatio. col.

Reuocatiõis cauſa ceſſante, ceſſat reuocatio.

col.vlt. & Albe. loquens de reuocatione, quæ fit ex.l. ſi vnquam, col.2. vbi ad hoc allegat, l.poſt diuortium, ff.de iure doti, vbi dos diuortio reuocata redintegratur redintegrato matrimonio. Et facit.l. 3. §. vlt.iũcta.l.ſeq.ff.de adi. lega. vbi legatum reuocatum ob inimicitias, redintegratur ſolutis inimicitijs, de quo & nos diximus ſuprà in legati cauſa ceſſante.

S

230 ¶ SALVICONDVCTVS cauſa ceſſante, ceſſat ſaluuſconductus, vt ex facto conſuluit Imo.conſi. 33. in caſu præmiſſo videretur prima facie, ſtatim poſt prin.motus hac noſtra regula, ceſſante cauſa, &c. quod poſtea declarat procedere in cauſa finali, ſed non impulſiua, de quo nos dicemus in.1.limitat. Et huc pertinet quod ſtatim dicemus in ſeq.verſic.

Saluiconductus cauſa ceſſante, ceſſat ipſe ſaluuſcõductus

231 ¶ SECVRITATIS conceſſæ cauſa ceſſante, ceſſat ipſa ſecuritatis conceſsio, vt in pulchro caſu etiam reſpondit Cornel. con.122. cuius exordiũ eſt, viſo dicto puncto & præſuppoſito, haud multò ante fi. lib.4. hac tantũ noſtra regula fretus, quòd ſante cauſa ceſſat effectus. Quod & ſpectat ad caſum præcedentem.

Securitatis cauſa ceſſante, ceſſat illius cõceſsio.

¶ Sententiæ

232 ¶ SENTENTIAE caussa cessante, cessat & ipsius sententiæ effectus.l. si à te. ff. de exceptio.vbi & id no.Soc.in.1.no.ná vt dicit, videmus ex eo tex.quòd cessante causa absolutionis cessat absolutio, vt etiã probatur ex.l.2.&.l.si mater,§.eandem, eo ti. de quo & nos diximus suprà in absolutionis causa cessante.

Sentẽtiæ cã cessante cessat eius effectus.

233 ¶ SOCIETATE cessante, cessat & omnis effectus societatis, vt ex eo patet quod suprà diximus in recusationis causa cessante, in princip.quòd recusatio quę poterat proponi contra socium aduersarij, cessat desinente eà societate, vt ibi videre poteris.

Societate cessante, cessat eius effectus

234 ¶ SPECIALITATIS causa cessante, cessat specialitas, & ad ius commune redeundum est, ita nuncupatim voluerunt Ioa. Monach.in.c.1.in verbo, è vestigio, & ibi Archi.col.2.in verbo, reuersura, Io.And. col.1.in eodem verbo, & Petr.Ancha.col. 2.in.6.no. de statu monachor.lib. 6. per. l. ex facto, ff.de vul.& pupil.&. l. generaliter, C.de episcop.& cleric.Et dicit prætere a Petr.Ancha.ad hoc optimè facere gl. in.c.cupientes,§.insuper, versic. & nihilo minus, de electio.

Specialitatis cã cessante, cessat specialitas.

¶ Statuti

235 ¶ STATVTI ceſſante cauſa vel ratione ceſſat ſtatutum, vt expreſsim voluit Paul. Pariſ.con.98.circa præſentem conſultatione, col.6.ver.& etiam quia inter, ſub nume.30. lib.1.in qua re nõ opus eſt hîc diutius immorari, cùm eam latiſsimè tractauerimus ſuprà in legis ratione ceſſante: & aliquid etiam diximus in conſtitutionis atque conſuetudinis cauſa ceſſante, in quibus locis videre poteris.

Statuti cauſa, vel ratione ceſſante, ceſſat ſtatutum.

236 ¶ SVBSTITVTIONIS cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa ſubſtitutio, vt probat text.in l.ſi ita quis, ff.de vulg.& pupil. ſubſtit. & l.vlt.C.de inſtit.& ſubſtitutio.&.l. penul. C.de impub.& alijs ſubſtitutio. Atque ita voluit illis iuribus innixus Signo. conſil. 254.ex viſione ſcripturarum, col.1. Et bene facit quod ſuprà diximus in inſtitutionis cauſa ceſſante.

Subſtitutionis cauſa ceſſante, ceſſat ſubſtitutio.

237 ¶ SVSPENSIONIS cauſa ceſſante, & ea quoque, & effectus illius ceſſare debet, ex ſentẽtia gl.in.c.quia diligẽtia, in fi.de electio.quę ex eo tex.no.quòd ſuſpẽſi ſuſpẽſione ceſſante omnia priſtina iura recuperãt, per eũ tex.& in c.beatus, 3.q.4.&.c.1. 4.q.1.&. c. illi qui, 6.q.1.&.c.nos ſanctorum, 15.q.6.&.capit.præceptum, in fi. 32. q.5.

Suſpenſionis cauſa ceſſante, ceſſat ſuſpenſio.

q.5.Et ſcribit famā quoque reſtitui, ſi infamia tātùm canonica fuerit irrogata, arg. c.illi qui,6. q.1. Et facit quod diximus ſuprà nu.60.incip.ſed & per illum, & rurſum nu.97.incip.excommunicatione ceſſante.

238 ¶ SVSPICIONIS cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio,tex.eſt in vulgari illo.c. cùm ceſſante,& ibi Bal. in.1.no.de appellatio. Ex quo illud fit vt cùm caueatur in. l. 1. C. de ſalga.hoſpitib.non præbend.lib.12. ne milites ſalgami nomine culcitras, lignum oleum à ſuis hoſpitibus extorqueant, ſed nec à volentibus quidem accipiant: ſemper enim,vt ibi dicit glo. quæ & alia ſimilia iura allegat, præſumitur quædam concuſsio,ſiue occaſio concutiendi ſub velamine donationis. Quid igitur ſi miles hoſpitatur in domo proximi cuiuſdam conſanguinei aut amici nō vulgaris,an ei prohibeatur aliquid accipere ab huiuſmodi hoſpite ſpōte ei offerēte? quod videri poſſet,cùm lex generaliter loquatur. Tamen Io. Platea ibi contrarium definiuit, quia ceſſat ratio illius ſuſpicionis, & præſumptæ concuſsionis,ideo debet ceſſare eius effectus,& diſpoſitio illius.l.per. l.adigere,§.

Suſpicionis cauſa ceſſante,ceſſat ſuſpicio.

re, §.quãuis. ff.de iure patrona.Et de hoc dicit esse tex.in.l.1.in fi.ff.ad leg.Iul.repe tund. vbi scribitur eam leg. repetũdarum non pertinere ad ea quæ à sobrinis & cognatis dantur:nam vt dicit gl.ibi,ratio sanguinis tollit eam suspicionem. & illum text.dicit pulchrum Maria.Socin.Iunior consi.38. in casu præmisso,col.2.nu.9. lib. 2.Et facit etiam quod diximus suprà in recusationis causa cessante.

T

239 ¶ TESTIMONII refutandi(ita enim Cicero pro Fonteio vocat, quod nos vulgò dicimus reproche)huius igitur refutationis testium cessante causa,cessat & hæc refutatio, vt satis patet ex his quæ diximus suprà in affinitatis causa cessante, nu.28. incipien.ex quo ipse Bald.& iterum in famulitio cessante,&quę in simili diximus de recusatione iudicũ,suprà in recusationis causa cessante,hæc enim à pari procedũt,nisi quòd faciliùs recusamus iudices, quàm testes,vt no.in.c.insinuante, de offic.& potest.iud.deleg.cum similib.

Refutare testes.

Testimonij refutandi causa cessante cessat refutatio.

240 ¶ Sed his quæ in illis locis diximus,poteris addere quod huc quoque pertinet, quòd licèt iudex non possit esse testis in

*Iudex testis esse non potest in cau_*

L causa

sa in qua iudex est. causa in qua iudex est, vt no. in. c. statutũ, 2. q. 6. & in. c. cùm à nobis, de testib. depo-

Nisi deposito officio. sito tamen officio iudicis testificari possunt, c. cùm dilectus, de electio. & c. 2. de arbitr. & c. dilecto, de testib. & c. cùm dilecti, & ibi Hosti. col. 3. in verbo, responsionem, Ioan. Andr. col. 2. in glo. simile, Car. Flor. col. quoque. in. 2. oppositio. Petr. Anchar. in. 7. not. Panor. col. 2. versi. nota quòd inquisitores, de accusat. & omnes in d. c. cùm à nobis, de testib.

V

241 *Voluntatis testatoris cessante causa, cessat voluntas.*

¶ VOLVNTATIS testatoris causa cessãte, cessat & voluntas & eius dispositio, vt voluit Car. Rui. con. 160. circa primũ quęsitũ, col. 4. ver. quantũ autem ad legatũ, li. 4. & ante eũ Bal. in. l. 1. in addi. ff. de offi. ei[9] cui manda. est iurisdi. per. l. quod ait lex. ff. de diuor. Quod & optimè ex eo probatur quod diximus suprà in institutionis causa cessante, item in legati causa cessante. Atq; itẽ ex tex. in. l. 1. §. vl. ff. de adimẽ. legat. vbi legata & fideicommissa censentur adempta ob graues inimicitias quę inter testatorem & legatarium intercesserunt, ob scilicet præsumptã ipsius testatoris mutatam voluntatem, vt dicit ibi glos. &

& doctor.& est similis tex.in.l.inimicitię ff.de his quib. vt indig. vbi etiam scribitur idem esse, si legatarius vel fidei commissarius testatori palam maledixerit, & infaustas voces aduersus eum iactauerit. Nam & sic (vt ibi dicit glo.) verisimile est testatorem nolle ei legatum vel fideicommissum præstari. Cessāte igitur (vt id quoque addam) causa volūtatis testatoris, qui verisimiliter non sine causa, sed ob meritum & beneuolentiam legauit.l.nec adiecit.ff.pro socio, Consequēs est vt legatum quoque ex cessante illa causa cesset, de quo & nos alibi suprà diximus.

242 ¶ VOTI causa cessante cessat votum, vt satis apertè colligitur ex scriptis à Panor. in.c.magnæ,col.2.in vlti.not.extrà de voto, dum postquam ex eo tex. notauit cessante causa voti nō cessare votum, subiunxit id ideo ibi esse, quoniam illa esset causa impulsiua, qua cessante, non cessat effectus, vt latè statim dicemus in.1.limatatio. citatque etiam text. quem dicit menti tenendum, in. c.ex parte tua, ibi, quamuis falsa sit causa, de conuers.coniugat. vbi etiam.gl. Card.Flor.in.20.opposit.Anto.& ipse Panor.intelligūt de causa impulsiua. *Voti causa cessante, cessat votum.*

Et ex illis intelligis quomodo & quando procedat. Vide tamen quæ dicam infrà in 39.limitatio.

LIMITATIONES QVAS VOCANT.

MVLTA igitur diximus, vt probaremus cõfirma remusq́; noſtrã hanc regulam, ceſſante cauſa ceſſat effectus. Verum quia nõ eſt ſemper perpetua, ſed recipit multas limitationes, quas noſtri interpretes appellant.

LIMITATIO PRIMA.

1 ¶ LIMITA IGITVR PRIMO hanc regulam procedere in cauſa finali ſiue ratiocinatiua, quam Græci *logikìm actíam* appellant, non etiam in impulſiua, quam & ipſi Græci vocant *oraitikìm actíam*, per tex in.l.2.§.vl.& ibi not.glo.Barto.& alij,ff.de donati.&.l.1.§.ſexum, & ibi etiam glo. Bart. & cæteri, ff. de poſtulan. &.l. ſed & ſi mors, §. vltim. ff. de donationibus inter virum

Regula noſtra procedit in cauſa finali, non etiã in impulſiua.

virum & vxor. &. l. generali, §. diuus, ff. de vſu & vſufruct.lega. &. l. cùm tale, ff. de condit.& demonſtra.& §. 1. in authen. de non eligend.ſecund.nubent. & cap.ex parte,le.1.& ibi glo.in verbo, cauſa,& Panor.col.vlt.de conuer. coniugat. &.c. magnæ,& ibi Panor.col.2.verſi. vltimò not. de voto,& cap.neophytus, & ibi gloſſ.in verbo,cauſa,ad fi.& Card.Flor. 61. diſtin. & cap. ſi propter, & ibi idem Cardina. 7. q.1. & cap.duæ ſunt,& ibi glo.& Archid. 19.q.2.& cap.tantum,32 q.7.

2 ¶ Et voluerũt præterea glo.in.l.1.in verbo, occupati, & ibi Bald. in vtraq; lectura,ff.de feri.& glo.in.l.ſi pecuniã,in prin. in glo.magna,ff.de cond.ob cauſ. & in.l.ſi repetendi,C. co.ti.& in.l. ſi mulier, & ibi Cy,Bal.& alii.C.de iure dot.& in.l.generaliter, in glo. vlt.& ibi omnes,C.de epiſcop.& cle.& in.l.1.in verbo,abſentiũ, ff. de negot. geſt. & in.l.1.in glo.magna,in.§. oppoſitio.C.de pact.& in.§.illis autem,in verbo,adiuuãtur.Inſtit. de milita.teſta.& in.c.& ſi Chriſtus,in verbo,ceſſat effectus, & ibi omnes,de iureiurã.& in.c.poſt tranſlationẽ,in verbo, ceſſante, & ibi Hoſtiẽ. in verbo,impedimento.Io.And.col. 4.ſu- *De eadẽ re.*

per ea glo. Collec. Bald. Card. Flo. Anton. Panor. & quotquot ſuper eo. c. ſcripſerũt, de renunciat. & gloſſ. in. c. ex parte tua, in verbo, falſa ſit cauſa, & ibi Hoſtien. Card. Flo. Petr. Anch. & Panor. de cõuerſi. coniugat. & in. c. cupientes, in prin. in verbo, periculoſis, & ibi Ioã. Mona. col. 2. nu. 4. Archid. in. d. verbo, periculoſis, Io. And. & Domi. de electio. lib. 6. & glo. in. c. decet cõceſſum. in gl. 1. & ibi Dyn. col. 1. ver. & in propoſito, & Philip. Franc. col. item. 1. de regu. iur. lib. 6. & gloſſ. in. c. quod pro neceſsitate. 1. q. 1. & in. c. duæ ſunt, in verbo, propter criminoſos. 19. q. 2.

3 *De eadẽ re.* ¶ Et vltra eas gloſſ. & qui eas ſecuti ſunt Ioan. Monac. in. cap. vlt. col. vlt. in verbo, ceſſante, & ibi quoque Ioan. And. in eod. verbo, de hęreti. lib. 6. Specul. tit. de diſputatione & allegatione aduoca. §. poſt hoc autem, ver. vel illud ſtatutum fuit ex cauſa, & tit. de inſtru. editio. §. nunc autem vidẽdum, verſi. item fuit ob cauſam. Collecta. in. d. c. cùm ceſſante, in princ. & ibi Panor. etiã in prin. de appellat. Guil. de mõte laud. in clem. 1. in verbo, quia fortè, de appellatio. Feder. Senen. conſi. 4. incip. teſtator in vltima voluntate. Barto. in. l. in

omni,

omni,ff.de adoptio.& in. l. demonstratio. §. quod autem,col. vlt.in.8.quæstio.ff. de condi. & demonstratio. & idem Barto.in extrauagāt.ad reprimendū,in verbo, absentia, in princip.Bald.in.l.1.col.4.versi. item an cessatio.ff.solu.matri. & in. l. vlt. in.1.oppositio.ff.de hæred.instit.& in repetit.l.2.col.27.versi.de tertio igitur,ibi,si cōsideretur tertio modo.ff.de iureiur. Nā causa (ait) impulsiua non est substātialis, ideo non dependet ab ea effectus, nec aliquid operatur , nisi ad bene esse, & in. c. quēadmodum,col.2.versi. nota tacitas cōditiones,extrà eo.ti. Alberi.in.l.si vnquā, col.2.versi.in contrarium. C.de reuocand. donatio. Angel.in.l.sciendum, la.2. ff. de ædilit.edic.& cō.124. visis prædictis, col. 2. versi.& pro hac parte. Imo. in. l. si.verò,§.de viro,col.2. ver.circa secundum articulum, ff.solut. matrim. & in.l. vlt. col. 2.versi.& nota diligenter,ff.de hæred. instituend.& in clem.2.col.3.versi.nam stante declaratione,de rescrip.& in cle.1.col.3. super glo.in verbo,fortè,de appellatio.& consi.33.in casu præmisso,col.2. versi. nec habet obstare. Panormi.in superscriptione procemij decretal.colum.penult.versi.

deinde primò quæritur. & in. c. ex parte tua,col.vlt.de conuerſ.coniugat.& in.c.cũ infirmitas,col.1.de pœni. & remiſſ. Paul. Caſt. con.314. ſuper eo quod quæritur,fa cit dubiũ,col.2.ver.nec obſtat,lib.1.Alex. & Iacob à S.Geor. vterq; col.1.C.de edic. diui Adria.tollẽ.Fely.in.c. cùm nuncius, col.1. de teſtib.Iaſon con.63.circa primũ, col.5.verſi.tertiò principaliter,in fi.lib.3. Matt.Affli. in cõſtitutione Sicil. incipiẽ, in locis demanii, col.4.verſi.ſed ſuper. d. l.& Philip.Dec.in.c.quoniã abbas, col.6. verſi.ſed reſpõderi poteſt, de offic. deleg. Fran.Rip.in l.ex facto,col.3.ſub nu.14.ff. de vulg.& pupillar.& noſtri doc.ſæpe.

4 ¶ Nec noſtri tantùm in hac fuêre ſenten tia, ſed & theologi, ex quibus eſt Adrianus Florentinus theologus certè præſtan tiſsimus, & qui noſtra memoria, virtute & doctrina aſcitus eſt in ſummũ põtificẽ, in iis quæſtionibus, quas doctè & ſanctè ſcripſit in. 4. lib. ſententiarum,in materia reſtitutionis,in ea quæſtio. cuius initium eſt, conſequenter quæro,vtrùm indiſtinctè, in ſolutione eius quæſtionis, ex quo intelligis, & hoc procedere in foro, quod conſcientiæ vocamus.

De eadẽ re ex theologis

¶ Huius

5 ¶ Huius autem limitationis causam affe runt nostri, quoniã causa ea propriè dicitur, quæ finalis est: impulsiua autẽ causa, abusiua et impropria est, Cy. in. l. generaliter, in 1. oppo. C. de epis. et cle. et ibi quoq; Bal. col. 2. in. 2. opposi. vbi & præterea dicit authoritate Aristotelis, quòd causa finalis est causa aliarũ causarũ, cuius locum nõ designat, sed est ex lib. 2. Physicorũ, & idẽ Bal. in rub. C. de institu. & substit. col. 1. versic. causa verò est, per. l. Titio centũ, in princip. ff. de conditio. & demõstra. & l. demonstratio, eo. titu. & l. 2. §. vlti. ff. de donatio. & rursus ipse Bald. in. d. cap. post translationẽ, col. 2. ver. quæro, vtrùm cessante, ibi, dicit Io. And. in nouella, de renũcia. & Soci. in. d. l. demõstratio, §. quod autẽ, col. 1, in. 2. not. vbi tamen dicit authoritate illius tex. appellatione causæ vtrãq; venire, & finalem, & impulsiuam. *Causa ea propriè est quæ finalis est.* *Causa finalis est causa aliarũ causarum.*

6 ¶ Alibi idem Bald. in. l. eam quam, col. 1. versi. venio ad no. C. de fideicõmiss. dicit quòd causa finalis est fons causarũ, quod ex eo reassumit Barba. consi. 30. sacro scriptum est, colum. penult. versic. præterea facit ad prædicta, lib. 2. & idẽ Bal. & post eum Matth. Afflict. in cap. 1. ad fi. titu. an *Causa finalis est fons causarum.*

mut.

Causa finalis substãtia dicitur. mut. vel aliâs imperfect. dicit, quòd causa finalis substantia appellatur, per glossam in.l. iuris gentium,§.quod ferè, ff. de pact. *Et forma.* Et alibi forma, vt dicit nota. in.§. item si quis postulante, Institu.de actio. *Causa finalis est primũ principium intentionis.* Sed & idem Baldus in lege, auia, colum. vltima. C. de iure doti. dicit, quòd causa finalis est primum principium intentionis, licet sit vltimũ executionis. & con. 340.& præmitto quòd istud ius, colum.1. lib.3.dicit quod suprà diximus, causam impulsiuã nõ propiè causam esse, sed quoddam motiuum ad disponendum vel contrahendum.

7 ¶ Ex aliis autẽ philosophis, Timæus Locrensis Pythagoricus *Causa finalis optima.* causam finalẽ apud sapientes optimam arbitratur habendam. Proclus quoq; in cõmentariis in Alcibiadem Platonis, *Præcipua ac potẽtissima* hãc primam præcipuámq; causarum atque potẽtissimã esse dicit: huius enim gratia & efficientes faciũt, & *Causa finalis ignorata facit & cæteras ignorari.* quæ fiunt, efficiuntur. Ideóque ignorantiam causæ finalis circa rem quamlibet efficere, vt cæteræ causæ ad eandem pertinentes similiter ignorentur.

8 ¶ Quæ cùm ita sint, ideo subtilis ille do- *Argu. ex* ctor (ita enim plerique appellãt.) Matth.

Mathesilla.in suo tractatu Extensionum, colum. 2. dicit quòd ex ratione finali tantùm potest argumentum elici, vel extensio, non etiam ex impulsiua, per tex. in authen. hæc constitu. inno. circa mediũ, & per. no. per Ioan. And. in nouella, & alios post glo. in. c. 1. in verbo, Italiæ, de tempo. ordinatio. li. 6. Et id ex eo reassumit & sequitur Ias. in authẽ. quas actiões, co. 4. versic. puto tamẽ disputatiõis gratia, & iterũ co. 7. ver. tertiò limita. C. de sacros. eccles. *causa finali sumitur, nõ etiã ex impulsiua.*

9 ¶ Et id nuncupatim de argumento à contrario sensu, vt scilicet sumi non possit ex causa impulsiua, sed finali tantùm, voluerunt Petr. Cyn. Iacob. Butrig. Bald. & Salyc. in. l. conuenticulam, C. de episco. & cleric. & Anto. in cap. publicato, colũ. vltim. de electio. & in. c. cùm apostolica, colum. vlti. versicu. item nec à verbis modalibus, de his quæ fiunt à præla. siue cõsen. capitu. Dom. in. c. imperatores, versic. quicũque. 9. distinctio. Pau. Cast. in. l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. Alex. & Iason in. l. 1. ille col. 11. versi. tertiò fallit, & iterum versicu. quintò fallit: hic col. 10. in. 6. fallen. ff. de offic. eius cui man. est iurisdict. Fely. in. c. significasti, col. pe. versi. itẽ *De eadẽ re.*

fallit,

fallit, in verbis causæ impulsiuæ, de for. competen. Nicol. Eierald. in locis legalibus, in loco à contrario sensu, col. 2. & rursus col. 10. versi. dicta regula.

10 ¶ Et huc quoque proximè accedit, quòd id quod suprà diximus in cessāte ratione legis, nu. 127. incip. ex quo & illud consequens, correcta ratione legis, legem quoq; ipsam correctā censeri, procedit in ratione siue causa finali, non etiam in impulsiua, vt videre poteris ex Eueraldo in illo eodem opere, in loco à ratione legis ampla siue generali, ad extensionem ipsius legis, col. eiusdem loci. 2. versi. primo casu.

Quod dicitur correcta ratione legis legē esse correctā, intelligitur de ratione finali.

11 ¶ Hæc tamen prima limitatio intelligēda est & declaranda, nō procedere in rescriptis ad beneficia, in quibus subreptio vitiat, non solùm quando fuit causa inductiua & finalis rescripti, sed etiam si fuit tātùm causa impulsiua: vt quia papa aliâs & sine causa concessisset, sed non tam faciliter siue leuiter, tex. habes egregium in . c. postulasti, in illis verbis, de leui non scribimus, de rescrip. vbi & hoc no. Imol. qui dicit diligenter notandum, in. 4. no. & Panor. col. 3. in vlt. no. vbi item illū dicit singularem, & semper menti tenendum, & Fely.

Causæ impulsiuæ cessatio in rescriptis ad beneficia, vitiat.

Fely.col.3.versic.per istũ tex.& Philipp. Dec.in.c.cum cessante,col.1.de appellatio. vbi & in hanc sententiam allegat Oldrad. con.256.Clemens episcopus,in. 1. dubio, qui tamen non admodum huc pertinere videtur. & nouissime Nicol. Eueraldus, vbi suprà,col.10.versic.hoc tamen limito, vbi & eum tex.dicit singul. Qui quidem omnes propemodum id esse dicunt in odium materię beneficialis, ad refrenandã scilicet ambitionem,arg.c.quãuis,de prebend.lib.6.

12 ¶ Sunt tamen qui eum tex. generaliter intelligunt,nõ solũ in beneficialibus, sed & in cæteris omnibus gratiosis & priuilegijs.Et ita eum tex.intelligit Panor. in. c.constitutus,colum.2.versi.itẽ nota quòd non omnia,de religios.domibus.Barb. loquens in materia legitimationis, cõsil.49. clementissimum deum & patrem,colum. 3.versi.rursus opportunè,lib.4. vbi & ad hoc illum tex.dicit singularem & meliorẽ de iure.& rursum consi.55.clementissimũ & omnipotentem,colum.1.eod.lib.4. vbi & illum dicit singul.& expressiorem quã qui sit alibi.& Corne. qui itẽ loquitur in legitimatione,con. 245. licèt aliàs consu-

Et in cæteris omnibus gratiosis & priuilegijs.

Vt in legitimatione.

luerim,

luerim,colum.1.in fi.lib.1. vbi etiam dicit ſingul.& con.227.videtur prima facie,col. 3.verſic.non enim attenditur, libr: 2. vbi etiam dicit illum tex.procedere in gratioſis reſcriptis ad lites,& ita allegari per doctor.in.c.ſuper literis,de reſcrip. & idem quoque Corne.con.98.quanquam videatur,col.2.verſic: ſolùm autem videndum, lib.3.vbi item dicit ſingul.& Alexan. loquens in remiſsione banni con. 114. ponderatis his quæ narrantur,colum.2.verſic. plus probat tex.lib.1.vbi & illum tex. dicit reputari ſingul.& Fran. Ripa in. l. ex facto,colum.3.nume.15.ff. de vulg. & pupil.ſubſtitutio.

Etiā in gratioſis reſcriptis ad lites.

Et in remiſſione banni.

13 ¶ Nec id quidem abs re,quando aliâs in materia ſubreptionis æquiparātur literę beneficiales, & priuilegia & aliæ literæ gratioſæ,Imol.vt à multis citatur,in. c. cū dilecta,de reſcript.Panor. qui id dicit notandum,in.c.ad audientiam,le.2. col. penul.verſic.mihi tamen non placet, & ibi latè Fely.qui multos alios concordan.adducit,col.penul.verſi.ampliaſecundò hāc regulam,eo titu.de reſcript.& idem Fely. in.c.ſuper literis,col.3.verſi.ſed caue quia intentio,eo.quoque titul.

Subreptio æquè vitiat literas beneficiales & gratioſas, & priuilegia.

¶ Et

14 ¶ Et si id verum est(vt certè verum est) nescio quid nobis emolumenti afferet id quod scripsit Bal.in additio.Ioan. Andr. in.c.decet,de regul.iuris lib. 6 . & ibi etiã Philipp.Franc.qui id dicit not . colum . 1. versic.& dicit hîc,quòd in gratijs & priuilegijs in dubio omnis causa præsumitur impulsiua,vt dicunt nostri in.l.2.§.vlt. ff. de donatio. Nam si in hisce gratijs & priuilegijs cessante causa impulsiua cessat effectus ęquè ac cessante causa finali, nihil est quod inquirẽdum sit an causa sit,siue presumatur finalis an impulsiua. *Causa quælibet præsumitur impulsiua in gratijs & priuilegijs.*

15 ¶ Sunt & denique,qui eum text. in.d. c. postulasti,trahũt simpliciter ad rescripta, & inter cæteros Cardi.Floren.in.d.ipso. c. col.1.in.8.not.ad hoc dicit eum tex.singu. & mirabilem,& ibi quoque Barb . col . 3. versicu.nota ibi,de leui.& ipse Panor. in. c.cæterùm,col.1.versic.exquo infertur,de rescript. Alexan.aut quisquis is est, in additio.Bar.in.l.demonstratio.§. quod autẽ, in verbo,longa differentia,ff.de conditio. & demonstra.& Iason.in.l.1. col.1 . versic. sed pro limitatione.C.si cõtra ius, vel vtilit.public.vbi & ad hoc allegat Panor. in. c.ex quęstione,col.1.versi.ego puto,quod *Causæ impulsiuæ cessatio vitiat in omnibus rescriptis.*

de qua-

de qualibet, de restit. spoliator. vbi ipse hoc idem tenet, non tamen per tex.in.d.c. proposuisti, sed per.c.ex literis, de dol. & contumac.&.c.in nostra, de rescript.& tamen postea dicit hoc relinqui arbitrio iudicis. vt dicitur de qualibet subreptione in.c.super literis, cum ibi nota. eo titu. de rescrip. Subdit etiam Iason vbi suprà, ad id facere tex.in.c.si motu proprio, in verbo, modicum, de præben.lib.6.& in.cap.si proponente, extrà de rescrip.

Id tamẽ arbitrariũ est.

Subreptio an vitiet, est arbitrariũ.

16 ¶ Sed Philipp.Dec.subtilis atque acuti vir ingenij, in.d.c.postula. in. 4. no. dicit illud considerandum, quòd si sublata causa impulsiua trahatur gratia ad aliũ casum non expressum, id certè verum est, quòd cessante ea causa impulsiua, quæ limitat gratiam in vno casu, non haberet locũ in alio, per cap.susceptum, de rescriptis li. 6. sed si cessante causa impulsiua remaneret gratia in eodem statu, non videretur (inquit) quòd gratia vitietur propter defectũ causæ impulsiuæ, quia sufficit quòd papa quouismodo fuisset concessurus, vt dicit probari in cap.dudum, ibi, nihilominus gratiosè donaremus, eo.ti.de præbend.li. 6. Ideo satis est, quòd gratia non retraxisset pa-

Declaratio præcedentium.

propter memoriam pristinæ dignitatis. quod & ipsum voluit glo.id tamen declarans in.c. degradatio, in fi. & ibi quoque Doctor.eo.tit.lib.6.& gl.in. c.accedēs.50. distinctio.& in.c.2.in glo.vlti. 54. distinctio.& in.c.dictū, 81. distinctio. & in cap. eos, in verbo, clerico. 20. q.3. Felyn.in.c. contingit,le.1.in fi. de sentent.excōmuni. Hippo.Marsil.d. sing.179. col.2.& è theologis Anton. Floren. in. 2. parte.3. partis summæ, titu. 25. cap. 1.

incidit in canonem.

5 ¶ Quinetiā eiusdem illius tex. authoritate,scribit alia glo.in cap.si qui episcopi,in glo.magna,paulò post mediū,92.distinct. quòd si quispiā clericus fuerit electus ad episcopatum,nec tamē eum potuerit assequi ob plebis seditionem, ei quæ renūciauerit,manet clericus sui episcopi,vt prius erat, & ab eo iudicabitur vt simplex clericus secundū. c. ad supplicationē, extra de renūciat.non tamen poterit eum deponere,ob memoriā pristinæ dignitatis , & sequitur Fely.qui eam gl.dicit not.in.c.quæ in ecclesiarū,col.32.in.5.fallen.versi. vnde dicit,de constitutionibus.

Clericus electus episcopus, & renuntiauit episcopatui, non poterit deponi à suo episcopo.

6 ¶ Hucque etiam vergit,quod dicit gloss. no.in. §. generaliter, in verbo, præsset, in

Filius ob dignitatē pa-

tria potestate liberatus in eam non redit finita dignitate.

authē.cōstit. quæ de dignitat. quòd filius qui propter dignitatem liberatus est à patria potestate, nō redit in eam dignitate finita & sequitur Alberic.in authē.sed episcopalis, versi.sed an liberatus. C. de episco.& cleri, & Ioā. Plat.in.l.vlt.C.de Consulib.lib.12.& idem voluit Dynus in.d.c. decet concessum, de regu.iur.lib.6.& nos quoque diximus in nostris legibus cōnubialibus, in gl.3.in verbo. & n'est plus en pouuoir de son pere, in princ.

Aduocatus officio deposito manet clarissimus. Nec torqueri potest. Et ad eum mittitur vt ad egregiā personam.

7 ❡ Et quod egregiè scribit Bart. in.l.1.per illum text. C. de aduocat.diuers.iudicum, quòd qui deposuit officiū aduocationis, est tamen vt prius erat, & appellatur Clarissimus, nec debet torqueri: & ad eum mitti debet, vt ad agregiam personam. & sequitur Felyn.in.d.c.quæ in ecclesiarum, vbi suprà, versi.& hinc est quòd qui deposuit, de constitutio.& Iason, dum illū simpliciter allegat, in.l.si ita stipulatus sit, col. 6.num.27.ff.de verb.oblig.&. d.cōsi. 179. col.2. versi.& faciunt dicta.

Abbas depositus sine culpa pri-

8 ❡ Et quod idē tradit Ioā. Lignam.in clemen.ne in agro, de statu. monachor. quòd qui semel fuit abbas deposito officio sine culpa, obtinet primum locum in choro &

conuentu

conuentu post abbatem, in memoriam pri stinæ dignitatis, & sequitur Imo. ibi, col. 14. ver. in vltima quæstione dicit. & Fely. vbi suprà, ver. & hinc est quòd qui semel. & Iason in. d. §. Chrysogonus, col. 6. versi. hinc est quòd qui semel, ff. de verb. oblig. A quo nō longè abest quod tradit Guid. Pap. decisio. delphina. 377. quid ergo si quis ex dominis, quòd domini parlamēti iisdē gaudent priuilegiis dignitate priuati, sola volūtate principis, & sine crimine, quibus & in ea constituti.

mū locum post abbatē tenet.

Cōsiliarius sola volunta tate princi pis deposi tus iisdem gaudet pri uilegiis.

9 ¶ ADDE quod pulchrè scribit Bald. id tamen declarans in. l. obseruare, §. proficisci, col. 4. versi. septimò quæritur, ff. de offic. Procōsul. ꝙ offendēs eius potestatem, vel eius familiā tempore syndicatus ita debet puniri, ac si eum offendisset tempore officij, propter reliquias pristinæ dignitatis arg. l. 1. C. vt caus. post puber. adsit tut. et sequitur Pau. Putea. in tract. syndicat. ver. an offendens, &. §. officialis finito officio, ver. 1. &. §. dicitur autē, col. 1. Augusti. Ari. in addit. Angel. Are. in tractat. malefic. in verbo, Caium Sempronij. char. vlt. ver. & diligenter pondera. & Iason in. l. sciendū, §. vlti. versi. facit quod sing. ff. qui satisd.

Potestatē offendēs tempore syndicatus eadē pœna punitur ac ante syndicatū.

cogā.vbi id dicit singu.& in.d.l.si ita stipulatus,§. Chrysogonus,vbi suprà, ff.de verbor.obligatio. & in. l. principalibus, col. vlti.versic.secundò quæro, ff. si cēr. peta. vbi ex eo. infert quòd sicut dans alapam potestati debet capite puniri ex sententia Bal.in.c.1.§.iniuria,in princip.tit. de pace iuramē.firman. ita & is qui dat alapam ei in syndicatu existenti.

Dans alapā potest ati capite punit.

10 ¶ Cui et illud germanum est,quod nota. traditum est ab Alberico in.2.parte statutor.quæst.20. incip. quòd si statuto. quòd percutiens eum qui fuit Prior vel Antianus,punitur eadem pœna,qua percutiens Priorem vel Antianum,per Lordo,ff. de public.iudic.&.l.ordine,ff.ad municipal. quam decisionem longè latéque approbat & confirmat reprobatis aliis , qui contrarium tenuerāt,Hippol.Marsil. singu.179. viget cōmuniter statutum. & faciunt alia quæ dicam in seq.limitatio.

Priorem antiquum percutiens eādē pœna punitur, qua si eum qui nunc est percuteret.

11 ¶ Sed hæc intelligenda sunt in dignitate tantùm,de qua etiam tātùm locuti sumus, nō etiā in mero officio,cui nulla est annexa dignitas : quia eo officio finito finitur & omne priuilegiū, quod ex eo proficiscitur,per text. iuncta gloss. vt à multis citatur

An superiora habent locū in mero officio vt in dignitate.

tatur in.l.1.& ibi etiã doctor.C.de excusa. muner. lib. 10. & voluit etiam Bart. in.l.1. col. 3.versi.sed quæro an talis dignitas,C. de mulierib.& in quo loco,eo lib.10. & in l.vniuersi,& ibi etiã Ioan.Plat. C.de legatio.eo.lib.& in.d.l.maximarũ,ad fin.et ibi quoq; Angel. & Io.Plat.in.6.no. eod.tit. vbi ipse Plat.allegat alia iura, & idẽ Plat. in.l.eam legem,eo quoque tit.

12 ¶ Ex quo redditur dubium quod no.voluit Bald.in.l.data,col.11.versi.de eo qui se asserebat,C.de his qui accus.nõ poss.quòd mitiùs ponitur is qui aliquãdo fuit notarius,sed postea priuatus officio cõficit instrumẽtum, propter primordiũ veritatis, siue(vt nonnulli qui eum citant,dicunt,in memoriam pristini officij, arg.§.quia verò verisimile,in authẽ. de non alienã. reb. eccles.quod & ipsum voluit idẽ Bald.in.l. si quis.C.de aquæduc.lib.11.Et illũ tamen sequitur Io. Ana.in.c.accedẽs,ad fi.de crimine fals.Alex.cõ.50.põderatis verbis statutorũ.col.2.ver.& idẽ dicit,lib.3.& Felv. in.c.quæ in ecclesiarum,col.32.in.5.fallen. versic.& hinc est quòd mitiùs, de constitut. qui & hoc tribuit memoriæ pristini officij. & in. c.super literis,col.20. versic.

Notarius olim qui conficit instrumentum an mitius sit puniẽdus.

pro quo facit, de rescrip. Iason qui id sing. dicit in.l.sciendū.§.vl.nu.10. ff. qui satisd. cogāt. & in.d.§. Chrysogonus.col.6. versi. ad idē vltimò facit. Hippol. Marsil. singu. 35. ille qui nunquā fuit. &. d. singu.179.col. 2. versi. & faciunt etiam quæ dixi.

13 *Contra illā opinionem.* ¶ Et ego certè vix illorū opinioni accederē quāuis neminē reperi qui ei cōtradixerit, hic enim plus delinqre videtur qui depositus ab officio ob crimē, illud nihilo minus exercet, cū præterquā quòd crimē falsi cōmittit, vt alius qui vnquā fuit notarius, contēnit iustitiā, estque magis incapax huius muneris, quā qui nūquā illud est adeptus: & est illud primordium, quo Bal. nititur omnino sublatū per priuationē factū ob crimē: nec quicquā operari potest ad cōmodū illius qui ita priuatus est, argu. l. nec infames, C. de decur. li. 10. & l. 1. & ibi Barto. C. de infamib. lib.12. cū aliis multis similib. à me adductis in tract. Nobilita. c.24. nu. 7. incip. intellige tertiò & multis seq. Et bene facit quod diximus suprà nu.8. de abbate deposito sine culpa qui potitur prærogatiua loci, vt priùs: sed si ob crimē depositus esset, minimè, vt voluere Ioan. Ligna. & alij ibi allegati.

Decima-

DECIMASEXTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOSEXTO limita generalius quã in præcedẽ.limitatiõe, vt nostra regula nõ procedat, quoties remanẽt reliquiæ pristinæ causæ, nã licet ea maxima ex parte cessauerit, non tamen omnino extinguitur effectus, propter illas reliquias. vt præter alios tex. quos citauimus in.d.præced. limitat. satis etiam probat tex. in.l.2. &. 3. & ibi Dy. qui id no.ff.rer.amot. vbi contra illam quæ destit esse vxor, nõ instituitur turpis actio, in honorem præteriti matrimonij. & tex. in.l. ex duobus.ff. de vulgar. & pup. &.l. sed si vnus, §. seruus, ibi, in memoriã pristini dominij.ff. de quæstio. &.l. seruos non solùm, C. eod. titu. vbi glo. alegat concordan. *Hæc regula non habet locũ vbi remanent quædã reliquiæ causæ.*

2 ¶ Et ita nuncupatim nostrã regulã limitãt gl. Dyn. Io. And. Alberic. & Philipp. Franc. in.c. decet concessum, de regu. iur. li.6. Io. And. in.c. post translationem, col. vl. & ibi Ant. col.4. ver. tu dic latiùs, Imo. col.5. nu.36. & col. seq. nu 40. & iterũ col. 8. nu.51. de renunciat. Bar. in.l.2. §. vlt. in fi. ff. de donatio. Bal. in.l. patre furioso, in pri. *De eadẽ re.*

lect.post princ.& in.2.ad fin.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.& in.vlt. colum. 4. versi.quartò quæro,ff.de feri.& in.c. cùm cessante,in.4.not.de appellat.Angel. in.l. minoribus,C.de his quib,vt indig. Henric.Bohic in.c.& si Christus, colum.1. de iureiuran.Alex.in.l.si cum dotem,§. si maritus,col.3.versi.vel poteſt respondere, ff. solu.matrim.& in addit.Nico.Neapol. in l.2.§.non solùm,ff.de excusa.tutor.Ias. in. l.sciendũ.§.vlt.col.3.versi.quartò pro ista parte,ff.qui satisd.cogan.Franc.Rip. in.l. ex facto.colum.3.nu.16.ff.de vulga. & pupill.substitut.

3 ¶ Et per tex.in.d.l.si vnus,§.seruus,ff.de quæstio.voluerunt Hostien. Cardi. Flor. Anton.Imo.& Felyn.in.d.c. quæ in ecclesiarum.ille col.1.in verbo,alienandi,versi. sed nunquid vasallus,alter in fi. Anto.col. 2.ver.an vasallus possit,Imo.col.3.ver. & intelligit etiam,Fely.col.32.in.5.fallen. in prin.de constit.quòd licèt vasallus possit renũciare feudo,inuito domino, per tex. in.c.1.tit.de vasall.qui cõtra cõstit.Lothar. non tamen post eam renunciationem potest,nec debet offendere dominũ ob memoriã pristini dominij.quod & ipsum voluit

Vasallus potest renunciare feudo inuito domino.

Non tamen potest eum postea offendere.

luit ipse Card.Flor.in clē. pastoralis, ver. deniq;,in.7.q.de iudi.vbi & ad hoc allegat tex.in.d.illo.c.1.

4 ¶ Quibus adde duo dicta Bal.Primū,in. l.genero,col.1.ver.vlterius oppo.C.de iu. dot.ꝙ ex patris stipulatione de reddenda dote quæritur filio emācipato actio vtilis, propter reliquias prę cedētis potestatis,ar gu.l.cū talē,§.vl.ff.de hęred.instit. Alterū est in.l.in reb⁹,col.3.ver.tertiò noto,ibi,tu dic ꝙ aut cōsideram⁹,C.eod.tit.de iur.dot. ꝙ vxor cōstāte matrimonio cēsetur quodā modo domina rerū dotaliū propter vestigia & reliquias præcedētis dominij,& in his vir imaginē vxoris reprę sētat,arg.l.cū notissimi,§.1.C de præscrip.30.annor.

Filio emancipato quæritur actio ex stipulat. patris de dote reddēda.

Vxor cōstāte matrimonio censetur domina dotis.

Vir in dote imaginem vxoris representat.

5 ¶ Adde & tu alia similia,in quib⁹ ob reliquias,vestigia,& memoriā pristinæ causæ effect⁹ nō cessat,etiā si causa ipsa cesset, quæ & tu videre poteris apud Io.And.in c.cōsulti,col.2.ver.in gl.1.dissolutæ, & ibi Anto.col.2.ver.gl.super verbo,seculariter & Panor.col,itē.2.ver.ex quo inferūt, extrà de regular.qui omnes loquūtur de memoria pristinæ religionis.& eūdē Io.An. in.c.vlt.ad fi.eo tit.Fely. latè in. c. quæ in ecclesiarum,col.32.in.5.fallen.de cōstit.&

Alia similia.

Hip-

Hippol.Marſil.ſing.179.viget communiter ſtatutũ,& quæ etiam nos diximus in præced.limitat.in qua ſpecialiter locuti ſumus de reliquijs & veſtigijs dignitatis.

6 ¶ Adde inquã & alia in quibus reliquię ſunt tanti roboris,vt perinde excludãt ſequentes ordine,ac ſi totũ ipſum remaneret.quod ex eo videre licet,quòd reliquię prioris tutelæ excludunt ſequentem tutelam,vt plenè nota.in.l.1.C.de teſta. tute. &.d.l.ſi quis ſub conditione,& ibi Barto. ff.eod.& voluit etiam Bal.in.l. cùm antiquioribus,col.6.ver.quintò ſic ſicut reliquiæ,C.de iure delib.& Card.Alex.in. c. 1.ver.quartodecimò ſicut reliquiæ,đ feud. March.& diximus in tracta.primigenior. qu.40.nu.71.incip.31.vbi rei quæ deficit.

Reliquiæ prioris tutelæ excludũt ſequentem.

7 ¶ Sed ita tamẽ vt nõ illud ſpecialiter omittamus,ꝙ inimicus reconciliatus non ſtatim eſt iudex vel teſtis idoneus,cũ adhuc dubium ſit,an remanſerint quędã reliquię odij,ſed expectandũ eſt, vt amicitia ſit longo tẽpore confirmata,& ſint obliterata omnia inimicitiarum veſtigia, per tex.no.in.c.accuſatores&teſtes,ꝙ eſt.2.& ibi gl.3.quęſtio.5.Et ita voluit gl.in.c. per tuas,le.1.in verbo,inimicitias capitales,in

Inimicus reconciliatus an ſit teſtis aut iudex idoneus.

ſi.&

fi.& ibi Ioan. Ana.col.3.ver.in glo. in verbo,capitales,& Fely.col.vlt.ver.in eadem gl.in fi.de ſimo.Inno.non obſcurè in.c. cũ oporteat,col.vlti.in verbo,inimicos,&ibi clariùs Panor. col.2.ver.itẽ aduerte, Ioan. Anan.col.3.verſi.nunquid autem reconciliatio,& Fely.col.5. verſi. nunquid autẽ reconciliatio,de accuſa. Idem Inno.in.c. cùm I.& A.paulò ante fin. & ibi etiã Im. col.pe.ver.tertia fuit quę colligitur, de re iudica.vt à nonnullis citantur. licèt aliud dicere,videantur,quamuis allegent.d.c.accuſatores.Specul.titu.de iud.deleg. §. ſupereſt videre, ver. iterum quòd quodam, & ibi Io.And.in additio.Roma. ſingula. 315.incip.Innoc.in.cũ I.Alex. con. 99. in cauſa inquiſitionis formatæ contra Iacobum,col.1.ver.& quamuis tẽpore,li.1.Firmia.in tract.de epiſc.in.4.parte lib.4.ver. decima tertia.Felyn.in.c.ſi pro debilitate, col.3.ver.cõfirmo hæc per tria,de offic.de leg.& in.c.1.col.1.poſt princi.de iudici.& in.c.quoties,col.1.de teſtib.& cõ.3. habẽt legiſtæ,col.vl.ver.4.adduco, vbidicit ſin. tex.ĩ.d.c.accuſatores.Hip.Marſ.ĩ.l.1.§.p̃terea,col.2.ver.ãplia etiã hũc tex. & hãc regulã, & ver. intellige tamẽ,de quæſtio. &

in repe.l.vl.char.16.C.de probat.& singu. 107.priuilegium dignitatis.versi.item adde quòd inimic9,&.d.sing.179.col.2. ver. item facit etiam,nã inimicus. Ludo. Care. in repe.l.obseruare,quæ est.2.in prin. nu. 118.ver.amplia etiã in inimicitia.C. quor. appella.non recip. Ioan. Crot.in tracta. de testib.char.6.col.3.versi.decimò extenditur.Maria.Soc. Iunior cõ.79.licèt in præsenti,col.10.nu.42.lib.1.Et facit quod in simili diximus,suprà in.12.limitat.num. 11. incip.adde &illud,de Iudæo recens facto Christiano.

8 ¶ Et has certè inimicitias recõciliatas esse suspectissimas docet Cicero in oratione pro Milone, In communi omnium lætitia,si etiam ipse gauderet,timeret, ne videretur infirmior fides reconciliatæ gratiæ. Et alibi, Ego cũ omnes amicitias tuẽdas sẽper putaui sũma religiõe & fide, tamẽ eas maximè quæ essẽt ex inimicitijs reuocatæ in gratiã,propterea ꝙ ĩtegris amicitijs officiũ prætermissũ imprudẽtiæ,vel vt grauius interpretemur,negligẽtiæ excusatione defenditur: post reditum in gratiam si quid est commissum, id non neglectum, sed violatum putatur: nec imprudentiæ,

De eadẽre, ex extrenis authoribus.

sed

ſed perfidię aſsignari ſolet. Idē pro Deiotaro rege ſcribit Cęſarē fuiſſe huiuſmodi, vt nemo illum placauerit inimicitijs, qui vllas reſediſſe in eo ſimultatis reliquias ſenſerit. Et huc reſpiciens Horat. ad Iuliū Florum, lib. Epiſtol. 1. Epiſto. 3.

Debes hoc etiā reſcribere ſit tibi curæ
Quantum conueniat Numatius, an mā
lè ſarta.
Gratia nec quicquā coit & reſcinditur.

Diuus autem Hieronymus ad Rufinum, profitetur ſe ad reconciliatas inimicitias purè colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Et idem alibi in ipſum Rufinum lib. 1. monet amicos poſt recōciliatam ſimultatē, etiā leues vt ſuſpitiones fugiant: ne quod fortuitò fecerint, cōſultò facere putentur. Vide tamen interim tex. in. §. inimicitiæ, Inſti. de excuſat. tutor.

9 ¶ Tamen contra hanc limitationem videtur eſſe text. in. l. vlti. ff. vnde lib. vbi ſi filius dedit ſe arrogandū, non poterit amplius dicere contra tabulas, licèt etiā poſt arrogationē remaneant quædam reliquię filiationis naturalis, l. tutelas, ff. de capit. diminutio. cum ſimili. Ideo Imo. & Rom. *Contra hāc limitationē*

in. l.

Resolutio huius limitationis. in.l.2.§.vl.ille col.2.versi. itē adde inquātum:hic col.vl.versi. vlteriùs inquantum, ff.de donatio. id presentientes dicūt illud in hac re dici posse,ꝙ cessante causa cessat dispositio,licèt maneant aliquæ reliquiæ. Nisi tamē in casibus , in quib⁹ lex aliquid statuit propter memoriam pristini status, vt in.d.l.vnus,§.seruus, ff. de quæstio.&. d.l.vlt.ff.de Decurio. &.c.1.ad fi.tit. constit.feud.domi.Lothar. Tanquam scilicet intelligāt reliquias pristinæ causæ nō esse considerādas in hac nostra regula , nisi in casibus expresſis. Et id fortè verius èst, nisi in reliquijs esset eadem ratio.

DECIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶DECIMOSEPTIMO limita hanc nostram regulam , vt procedat cùm omnino cessat causa: secus si sit suspensa tantùm,& non obrupta: nam tunc non etiam obrumpitur effectus. l. si extraneus , &. l. quod seruus , ff. de condictione ob causam. Et ita per illos textus dicit Bald.in.c. quemadmodum , colum. 2. versicu. nota tacitas conditiones,de iureiurando. *Hæc regula nō habet locū, cùm suspensa tantū est causa.*

¶Cui

2 ¶ Cui adde quod tradit ipse Bald.in.c.1. col.2.versi.& ad idẽ facit, tit.hîc finit lex, esse longam differentiam an aliquid suspendatur, an verò omnino abrumpatur, per not. in.l.2.§.ex his,& in.l.inter stipulantem,§.sacram,ff.de verbo.obli. & hæc verba dicit esse.l.illa institutio,§.1. ibi, in suspenso retinentur, nõ abrumpuntur,ff. de hæred.instit. Et ex his Bald.vbi suprà, decidit pulchrã quęstionem,post glo.ibi, vt apud eum videre poteris.& benefaciũt quæ dicam inferiùs in.31.limitatione. *Differentia an aliquid suspendatur an abrumpatur.*

DECIMAOCTAVA
LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOOCTAVO limita,vt ꝑcedat cessante,id est extincta causa,sec⁹ si interpretemur cessante adimpleta:nãtunc cùm scilicet adimpleta est, licèt cessare videatur,nõ tamẽ propterea cessat effectus,ꝑ id quod habetur in.l.si iã facta, &.l. cõditionem quę in futurũ,ff.de condit.& demõstra.vbi implementũ causę legati non resoluit,siue nõ facit cessare legatum, imò ipsum corroborat & cõfirmat,ꝑ quos quidem tex. Bal.in.l.filia legatorũ, col.1.in.2. *Hæc regula nõ habet locum cum causa adimpleta.*

quæst.

quæst.& ibi quoq; Saly.col.1.versi.sed an pro residuo. Ang.in prin. Paul.Cast.ver. sed pone quòd minus, vbi id dicit consulendo tenuisse, Corne.col.1.versi.sed dubitatur an posSit,& Ias.col.2.versi.prędicta, & isti tex.& Iacob.à.S.Georg.qui hãc dicit esse communem opinionem, C. de lega.sequuntur Oldra.qui fuit eius opinionis,vt testator, qui plus legauit pro dote, postea minùs dedit in dotem, nõ videtur minuisse legatum: quasi videlicet per illã vltimam dationem in dotem, & sequens matrimonium non cessauerit, id est, non extincta fuerit causa finalis legati: sed solùm cessauerit, id est, adimpleta fuerit.

Testator qui plus legauit pro dote, & postea minus dedit, non videtur minuisse legatum.

2 ¶ Quod nota, quia admodũ subtile est, & id etiam sequitur Paul. Cast.consi.148. proponitur in facto,quòd quædam testatrix,lib.2.vbi per hoc cõsuluit, quòd si ea cui quis testamẽto dotem reliquit, nubat interim antequam testator moriatur,sitq; ab alio dotata: ei tamen debetur legatum veluti causa legati nõ extincta, sed adimpleta. Id quod etiam antè tenuerat Guid. Cu.ĩ.l.cũ is,§.si mulier,ff.de cõdic.indeb. per tex.in.l.Publius, in prin.ff.de cõd.& demõst. atq; etiam Ray.Forliu. per.l.hæc conditio,

Dotata in testamento, postea ab alio dotata, legatũ dotis nõ perdit.

lis,per.d.l.sed & si mors.§.vlti.cum.l.seq. ff.de donat.inter vir. & vxor. &.l. quod adipiscendæ eod.tit. Aliâs impulsiua per. d.l. Titio,in prin.ff.de cond.& demonst. Sed & id Oedipo indiget.

39 ¶ Idem Cy.in.l.si quis pro redẽptione. C.de donat.aut causa,inquit, continet aliquid fauorabile vel pium, & præsumitur finalis.l. si ego, in princip. ff. de iure dot. aut nihil tale,& tunc aut interest alterius quàm donatarij.& præsumitur finalis.l. si tibi legatũ.ff.de legat.3.Aut non interest, nisi eiusdem donatarij,& præsumitur impulsiuã.l.2.§.vlt.&.l. seq.ff.de donat. Ipse quoq; Salic.in.l.conuentilã,col. 1. ver.sed tunc quæro.C.de episc.& cler.dicit quòd ea causa censetur finalis, cuius sensus non est contrarius iuri communi. Aliâs impulsiua,& dubitationis causa tantùm adiecta. l. si quis patrem.C.de condi.insert. *De eadẽ re.*

40 ¶ Verùm idẽ Salyc.latiùs prosecutus est in.l.si pecuniam,in princip.col.vlt. versi. nunc ad declarationem, ff. de condict. ob caus.Si,inquit,causa apposita cõcernit preteritum,& tunc dicendũ est, vt no. docto. in.l.si damus. ff.de condictio. indeb.Si futurum, tunc aut exprimitur per modum *De eadẽ re.*

 conditionis,

conditionis, & dicitur finalis. l. 2. §. vlt. ff. de donatio. & no. glo. vlti. in. l. si militem, C. de condi. ob cau. nisi in certis quibusdã casibus no. in. l. 1. C. de insti. & substi. Aut exprimitur in vim modi, & tũc aut causa respicit cõmodum dantis, & dicitur finalis, l. Titio, in princ. &. l. quibus diebus. §. vl. ff. de cõd. & demõst. Et ideo in quatuor cõtractibus innominatis mutuã correlatio nẽ habentibus causa finalis iudicatur, l. 1. ad fi. ff. de rer. permuta. & l. naturalis. §. 1. ff. de præscrip. verb. Et idẽ si cõmodũ tertij cõcernit. l. proximè allegata. & l. liberto, §. Lucius, ff. de annuis lega. & l. si tibi purè. ff. lega. 3. Aut cõmodũ recipiẽtis tantũ. & tũc aut expresio illius causæ requiritur necessariò ad substantiã actus qui geritur et iudicatur finalis. l. sed si mors, infi. & l. seq. & l. quod adipiscẽdæ, ff. de dona. inter vir. & vxor. Aut non est necessaria, & tunc iudicatur impulsiua. l. 3. §. si quis quasi, versi. quanquã, ff. de cõdict. ob caus. & d. l. Titio. 1. respõ. ff. de cõdi. & demõst. nisi si causa ob quam datur, est fauorabilis & pia, tunc enim præsumitur finalis. l. si quis pro redẽptione. C. de donatio. & l. si ego. ff. de iure dotium. Hæc ille.

41 ❡ Sed audiamus quid de ea re dicũt, Bar. *De eadẽ re.*
Imo. & Rom. in. d. l. 2. §. vlt. ff. de dona. Ille primũ dicit, quòd vbicũq; datur ob causam fauorabilẽ vel piã, causa finalis præsumitur, vt si quis tibi donat vt nubas, vel vt redimas captiuos, per. l. si ego, in princ. ff. de iure dot. et. l. si quis pro redẽptione. C. de donatio. Postea autẽ dicit, quòd est cõditio, modus, & causa, & quòd hæc tria assumũtur vt causa in hac materia. Aut igitur causa apponitur per modũ cõditionis, & tũc haud dubiè illa cõditio est causa finalis, & illa cessante cessat dispositio. l. cedere diẽ, de verb. signi. & l. qui hæredi, in fi. ff. de condi. & demonst. fallit in casibus no. in. l. 1. C. de institutio. & substit. & per glo. & Cyn. atque etiam Dyn. in. c. imputari, de regulis iuris, lib. 6. & l. in testamento, ff. de conditio. & demonstratio. Quandoque causa sumitur pro modo, vt in toto tit. de condict. ob caus. & in omnibus contractibus innominatis, do vt facias, & cæteris. Et aut modus iste siue causa respicit vtilitatẽ alterius quã eius cui datur, vt do tibi centũ, vt emas fundũ Titio, tũc præsumitur finalis, d. l. Titio, in fi. de conditi. & demonst. & l. quibus diebus, in. fi. eo. tit.

&.l.ſi tibi purè,ff.de leg.3. Quādoque reſpicit cōmodū eius cui datur,&tūc aut ad ſubſtantiam actus requiritur cauſa de neceſsitate, & tunc præſumitur finalis, d.l. ſed ſi mors,§.vlt.cum.l.ſeq.ff.de donat.inter vir.& vxo. Quandoque neceſſariò nō requiritur, & tūc impulſiua præſumitur, per.l.Titio centū,in.2.reſpon.de cond. & demōſ. niſi ille modus reſpiciat cauſam fauorabilē, per iura ſuprà in princ.allegata. Et ſubiūgit,quòd cùm quæritur,an ceſſante illa cauſa finali ceſſet effectus. Et in vltimis voluntatibus, inquit, ſi illa cauſa per modum modi adiecta ceſſat caſu fortuito, repeti non poteſt.l.ſi fundum,per fideicōmiſſum,§.1.ff.de lega.1.In contractibus autem ceſſante cauſa datur repititio,per.d.§.vl.& in toto tit.de cōd.ob cauſam. Tertiò, inquit, ſumitur cauſa propriè de præterito,vt.d.l. damus,de condict. indeb.&. l. ſi ita legatum,in fi.ff.de cōd.& demonſt. & tunc eſt quædam cauſa legis, & præſumitur finalis,l.cum tale.§.falſam,ff.eo. ti.niſi aliud expreſsè reperiatur,vt in.l.1.§.ſexū, ff.de poſtulā.Et ita,inquit, dicitur cōmuniter,ſed verū eſt quòd glo.in.d.§. falſam, nō loquitur de cauſa ſed de ratione legis,

quæ

quæ si habet locũ,habet etiã locum obseruantia ipsius legis,& de futuro est.l. cùm mulier.ff.solu.matri. Causa autem propriè est de præterito,quæ etiam si vera non sit, non vitiatur dispositio. per.d.§.sexũ,quia illa impulsiua est. Hæc ille.

42 ¶ Imo.autẽ & Rom.in.d.l.2.§.vl.se omnino referunt ad Bar. sed illud addunt ad id quod dixerat, causam præsumi finalem in his quę cõditionaliter proferũtur,vt procedat siue loquamur in contractu.l.1. ff.de donati. Siue in legato.§. lõgè magis. Insti. de leg.&.l.qui hæredi.ff.de cõd.& demõ. Siue in legibus & statutis,per no.à Cy.in l.conuẽticula.C.de epis.& cle. & ab omnibus in.l.generaliter,eo titu. Nisi vt subdit Imo. aliud appareat expressè vel ex coniecturis, quia sic intelligendo resultaret prauus vel obscuris vel rei cõtrarius intellectus.l.2.cum ibi no.C. de cond. insert. *De eadẽ re.*

43 ¶ Idem Bart.in extrauag. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia, ad fi.dicit,quòd cùm lex est declaratiua,eius finalis ratio colligi potest ex lege antiqua. quam hæc declarat, vt patet ex omnibus ferè legibus iurisconsultorum,& maximè ex.l. sed & si lege,§.item si rẽ, ff.de petit. *De eadẽre.*

 hæred.

hæred. &. l. stipulatio ista, §. alteri. ff. de verbo. obliga. & illa, inquit, propriè dicitur ratio. Si verò est lex noui iuris inductiua; tūc ratio illius ex eadem colligitur, si sit expressa, vel ex prefatione eiusdem, vt in. d. extrauag. & in. l. vlti. ff. de hæred. instituend. & l. 1. ff. ad Sc. Macedonia. Et ista magis propriè appellatur causa finalis, quàm ratio, l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de legat. & l. illis libertis, ff. de cond. & demonst. & l. adigere, §. quāuis. ff. de iure patron. Et hac cessante cessat lex, vt dd. ll. vbi verò ratio non apparet, debemus stare propriæ significationi verborum, l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exercit. actio.

44 *De eadē re.* ¶ Hæc Bar. cui Imo. in. d. l. 2. §. vlt. col. 1. ver. item adde circa id, & ibi quoque post eum Rom. col. 1. ver. & potest dubitari. ff. de dona. addunt, quòd hoc vltimo casu, cū scilicet non apparet de ratione, recurrendum est ad rationem naturalem, argum. c. quia ratio, de prebēd. & c. consuetudo, distinctio. 1. & §. sed naturalia. Insti. de iure natu. gent. & ciuil. Et idē voluit ipse Imo. in. c. post translationem, colum. 8. num. 50. de renunciat. Panorm. in cap. suggestum, col. 1. in 2. not. de appell. Iaco. à S. Georg.

in. l.

in l.vlt.colum.1.C.de edic.diui.Adri:tollend.vbi expresse, dicit quòd hæc ratio naturalis præsumitur esse finalis, & vide quæ dicam infrà, in hac eadem limitatione, nume. 67. incipi. quintum quòd ratio.

45 ❡ Nec omittemus quid de ea re scripsit Pau. Castren.cõsi.314.super eo quòd quęritur facit dubium, in.1.dubio, ibi, nec obstat, lib.1. quòd causa quæ mouet legislatorem ex parte ante, idest, quæ illum impulit ad sic statuendum, vt fuit improbitas illius Calphurniæ, aut vt alij legunt, Afraniæ: & illa quidem, nisi sit in lege expressa, non dicitur finalis, sed impulsiua, l. prima. §. sexum, ff. de postulando. Causa autem propter quam mouetur legislator ex parte post, id est, propter cuius finem & effectum fit, vt fuit in illo casu verecundia sexus muliebris in edicto Prætoris: & illa censetur finalis, qualitercunque possit apparere de ea, etiam si nõ fuerit expressa. Sed hæc manca sunt & mutila, nec omnino satisfaciunt. *De eadẽ re.*

46 ❡ Alij autem dicunt eam causam esse finalẽ, quæ cohæret dispositioni, aliâs impulsiuã, p gl. in l. demõstratio, §. quod autẽ

& Bar.in. 3. quæstio . & alibi sæpe in eo. §.ff.de cond.& demon. Et id quoque expressè voluit Sali.in.l.1.ad fi.C.de fal.cau. adiec.leg.& Soci.con.159.hoc exordio, in præsenti consultationis,col.6.versi. cõfirmantur etiam prędicta,lib.2. Quando autem causa dicatur cohęrere dispositioni vel non,declarat Salic in.d.l.1. & ibi quoque ante eum Bar.& idẽ Bar.in. d.§. quod autem,col.3.versi.tertio modo.& Imo.in. l.vl.col.2.versi.aduerte tamen.ff.de hęred. instit.Ange.Aret.in.§.si quis , Insti. qui. mo.testa.ĩfir. vti apud illos videre poteris.

Quando causa dicitur cohæreredispositioni.

47 ¶ Io.Monach.ante illos in.c.vl.col.vl.in verbo,cessante,& ibi post eum Ioã. And. in eodem verbo,de hæret.li.6.dicũt quòd in dubio pręsumitur causa impulsiua,per l.sed si mors.ff.de dona.inter vir. & vxor. nisi factum esset indifferens ad impressionem huius vel illius causæ,vt tunc in dubio donans videatur potiùs dirigere in quem vsum conuertat donatarius rem donatã,quàm vt necessitatẽ ei imponat,aliâs non daturus,vt in.l.2.§.vl.ff.de donat.Sed vbi factum non est in differens, sed limitatum ad vnum extremũ per ius scriptum vt in.d.c.vl.de hęret.causa cessãte quę fuit

De eadẽ re. Qui in dubio dicunt causam præsumi impulsiuã,nisi factum est indifferens.

causa

causa iuris communis mutandi, cessat ius speciale,& reditur ad ius commune, cùm speciale tollens ius commune, sit sublatū. Et idem voluit Collecta.in.c.cùm cessante,in princip.de appellat.

48 ¶ Sunt & qui simpliciter dicunt causam impulsiuam præsumi,& non finalem, in quibus est Accursius noster in.d.l.2.§.vlt. in glo.vlti.per.d.l.sed si mors,§. vlt. ff. de donat.inter vir.& vxor.&.l.si Titio,in.1. respon.&.§.sed cùm ante nuptias, circa fi. ff.de condi.& demonstra.&.d.l.si mulier, C.de iure.dot.Nisi aliter fuerit expressū, per.d.l.si quis ex redemptione, §. vlt. ibi nulla eis licentia danda, C.de donat.& gl. Dy.& Philip.Franc.in.c.decet,de reg.iuris,lib.6.vbi ad hoc præterea allegant. d. l.cùm tale,§.falsam causam,ff.de condi. & demonst.Iacob.Are.prout illū refert Cy. in.l.1.colum.1.in.3.opposit.C. quę sit lon. consuetud.& Collect.in.c. post translationem,colum.1.versic. sed quid si dubitatur, & ibi Cardi.Floren.in.§.cęterùm, colum. 3.versic.quęro in eo quod suprà,de renuncia.vbi hanc dicit esse cómunem opinionem.Paul.Castren.in.l.vlti. ff. de condic. ob caus.Angel.Are.in.§.illis autem,Insti. de

Qui simpliciter dicūt in dubio præsumi impulsiuam.

de testa.milit.vbi dicit illam gloss. suprà allegatam ad hoc esse singul. insértque ex ea, quòd in dubio cessante causa non cessat effectus, & quòd qui vult dicere eam cessare ex cessatione causæ, debet probare eam fuisse finalem. & ibi quoque Ioan. Franc. Ozerius, col.2. & Soci. qui idem dicit, consi.83. pro certo, ad fi. lib.3.

49 ¶ Sunt qui contrà constanter affirmant, in dubio causam esse, & dici finalem, & inter eos Ioan. Andr. in.c. post renunciationem, colum. vltima. de renunciat. hac ratione motus, quia propria significatio huius verbi, causam, denotat causam finalem. Impulsiua autem causa non est, sed occasio, per no. in. c. solitæ, de maiori. & obedien. & ita dicit vidisse se id in iudicijs defendi. Sed hæc ratio non placuit Imo. & Rom. in. d. l. 2. §. vltimo. illi quidē, colum.2. versicu. item adde ei, quia dicit: huic, colum.1. versicu. quoad secundum, ff. de donatio. vti apud eos videre poteris.

Qui contrà dicũt in dubio præsumi finalem.

50 ¶ Sunt item qui in ea sententia sunt, vt si causa sit expressa in dispositione, ea semper præsumitur esse finalis, ita enim voluit Soci. doctor quidē celeberrimus, d. cō. 83. cu-

Maximè si sit expressa.

83.cuius initium est,pro certo tex.est,colum.2.versicu. sed alia sit difficultas; lib. 3.per.l.3.& ibi no.ff.de hæred.instit. Sed tu hic omnino vide quæ dicam inferius in.21. limitatio.

51 ¶ Nec desunt qui in hoc dicunt inspiciē dam esse qualitatem personarum, vt secūdum eam iudicemus causam esse finalem, aut impulsiuā,id est, vt præsumatur quis fuisse aut non fuisse facturus, secundum Bal.quid id dicit menti tenendum,in.l.cū veterani,in.1.no.per eum tex.C. de dona. ante nupt.& deinde in vl.no.ex eo quoq; no.ex qualitate personarum aliquid præsumi,& sequitur Matth. Afflict.in.c.1.col. 4.nu.103.tit.ex quib.caus.feud.amitt. Id q certe propè ppetuū est in omni materia vt scilicet ex q̄litate psonarū dispositiões q̄slibet metiamur,vt videre licet ex.l.plenū, §.equitij.ff.de vsu & habitu.& ibi cōcord.

Personarū qualitas facit præsumi causam finalem aut impulsiuam.

52 ¶ Ex illis autē,quæ suprà diximus,multa colligi posšūt.Primū,quòd cū causa tēdit ad commodū solius accipientis,ea causa pręsumitur impulsiua. Si ad cōmodum concedētis vel alterius tertij,finalis. quod & pręter eos quos in id sparsim citauim⁹, voluerūt glo.Bar.Bal.qui eā glo. dicit no. Angel.

Causa impulsiua præsumitur, quæ tendit ad commodum solius accipiētis.

Finalis au-

tē si ad cōce dētis, vel alterius cōmo dum tēdit.

Angel.& Saly.in.d.l.si mulier,per eū tex. C.de iure dot.& glo.in.l.3.§. si quis quasi, ff.de condi.ob caus.Cy.post Pet.in.d.l.generaliter,in fi.& ibi quoque Alber. col.2. versi.in contrarium videtur, & Saly.C.de epis.& cler.Collect.in.d.c.post translationem;col.1.versic.sed quid si dubitatur, & ibi Anto.col.1.versi.an.autē in dubio, de renuncia.Bar.in.l.si fundum per fidei cōmissum,§.Iulianus,ff.de lega.2.Alberi.in l.vlti.C.de rer.permu.& in .d.l.si quis pro redemptione.C.de dona.Bal.in.l.2.§. vlt, ff.eo titu.Angel.Rapha.Co.& Paul. Castr.in.l.2.§.vlti.ff.de donat. Idem Angel. in.l.sciendum,la.2.& ibi Cæpola, ff. de ędilit.edic.& ipse Ang.cō.124.Iolus.col.3. ver.etpro hac parte,etiterū col.seq.ver.an ergo defectꝰ. Im.cōsi.33. in casu pręmisso, col.1.ver.cōtrariū videtur.Pau,Ca.cō.214. ego.Paulus,post mediū,li.1.Al.ī.l.vl.col. 2,ver.aliā etiā asignat,ff.de cōdic.ob cau. Soc,cōs.51.quoniā in pręsenti,col.7. versi. cōprobatur nā principalis intētio,li. 2. & cō.83.pro certo,col.3.nu.7.lib.3.Car.Ale. in.c.verū.colū.2.versicu. causa autem duplex est, de conditio . appos. Iason in.l. si pecuniam,colum.6.versicul. regula est,

ff.

ff.de condic, ob cauſ. & Hiero.Grat.con.
77.in præſenti cauſa,col.1.lib.1.

53 ¶ Et neminem vnum hactenus reperi, qui contrarium diceret præter Baldum, quãtum ad id quod de commodo alterius tertij pertinet, diximus. Namque is con. 440.premitto quòd iſtud ius, poſtprinci. lib. 3. concordat cum alijs, in cauſis quæ pertinent ad commodum accipientis & concedentis. Sed in ijs quæ pertinent ad commodum tertij, dicit eas ſibi videri impulſiuas, niſi is tertius eſſet huiuſmodi, cui ſtipulari poſſemus, aut paciſci, cùm ex ijs non ſurgat obligatio, ac ne exceptio quidem. Et ſic non ſurgit ius neque neceſſitas implendi, l.donationes in concubinam, §.ſpecies, ff.de donatio. Et ego vt facilè abirem in ſententiam Bald. ita ſcilicet vt illi tertio non competeret actio aduerſus illum, qui accepit, vt ei traderet. Sic etiam fateri oportet competere actionem concedẽti in eam cauſam, vt illi alteri traderet ad repetitionem eius rei, cauſa non completa, vt optimè probatur legibus in id à cæteris doctor. ſuprà allegatis. *Qui contrà quãtum ad cõmodũ alicuius tertij.* *Niſi is tertius talis eſſet, cui ſtipulari poſſemus.*

54 ¶ Sed quæri poteſt, quid ſi cauſa ad nullius vtilitatem reſpicit, veluti ſi nauis venerit *Quid ſi cauſa ad nulli-*

lius cōmodū respicit. nerit ex A fra. an tunc presumatur finalis, an impulsiua: & id quidem à nemine tactum comperi. præterquam à Bald. in. d. l. 2. §. vlti. in fi. ff. de donatio. vbi dicit præsumi impulsiuam, authoritate gloss. quam dicit not. in. l. 1. in princip. in verbo, secutum, eo titu. & subiungit facere l: si ego, ff. de iure dot. Ex illa autem glo. Imol. ibi not. quod conditio adiecta donationi quæ non respicit commodum vel affectionem donantis, sed quandam facti contingentiam, non facit, quo minus donatio dicatur esse propria.

55 *Quid si causa respiciens ad cōmodū accipientis necessariò requiratur.* ¶ Quod autē dictū est de causa respiciēte commodum accipientis, vt pro impulsiua habeatur, quibusdam modis intelligendum est, vt etiam ex supradictis videre licet. Primo, nisi ea causa respiciens commodum ipsius accipientis necessariò requiratur, tunc enim semper causa finalis præsumitur, ad cuiuscunque commodum respiciat, per. d. l. sed si mors, §. vlti. cum. l. sequen. ff. de donatio. inter virum & vxorem, & nemo in hoc contradicit.

56 *Quid si insit fauor do-* ¶ Secūdo modo intellige etiā ex iam dictis, nisi sit fauor dotis aut alterius piæ causæ & fauorabilis, tunc enim semper

pro

pro finali erit accipiēda, vt etiam omnes, qui de hac locuti sunt, voluerunt: ex quibus multos suprà retulimus, & præter illos Cyn. in. d. l. generaliter, & ibi Alberi. col. 2. & Saly. paulò ante fi. & omnes qui de ea locuti sunt. C. de episc. & cle. Collecta. in. d. c. post renunciationem, col. 1. ver. sed quid si dubitatur, & ibi Anto. col. 4. versicu. an autem in dubio, de renuncia. Raph. Co. in dicta. l. 2. §. vlti. & ibi quoque Paul. Castr. in. 4. casu, ff. de donatio. *tis aut alterius piæ causæ.*

57 ¶ Nam & aliâs semper in omni materia, fauore piæ causæ, præsumitur finalis causa, l. cū is, §. mulier, ff. de cōdict. indeb. & voluit Bal. in. l. dictā legem, col. 2. versi. ego dixi, C. de condict. ob caus. Alexand. in additio. Bart. in. d. l. 2. §. vlti. de donat. & Carol. Ruin. con. 137. verbis vtriusq; testamenti, colum. penul. nume. 10. lib. 2. *Finalis causa semper præsumitur fauore piæ causæ.*

58 ¶ Hæc autem intelligo, vt scilicet presumamus causam finalē, si sit fauor & commodum piæ causæ, vt talis præsumatur. Quòd si è diuerso id tēderet ad odium & incommodū ipsius piæ causę, tunc contrà præsumeremus non esse finalem. vt si agatur de reuocatione donationis factæ ob defectum causæ: nam tunc non præ- *Quid si esset incōmodum piæ causæ, si præsumeretur finalis.*

ſumeremus eā cauſam fuiſſe finalem,cùm id tenderet ad preiudicium pię cauſę,per text.in.c.verùm, & ibi Panor. qui illum in id ſingul.dicit,col.1.verſi. ſi autem modus,de condi.appo. Ad quod facit illa regula,quod fauore alicuius introductū eſt, non debet in eius odiū retorqueri,l.quod fauore. C. de legib. cum ſimilib. & alia, quòd introducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari.

Quid ſi cōmodū reip. ſit cōiunctū cū cōmodo accipientis.

59 ¶ Tertiò intellige vt procedat,niſi commodū reipublicæ ſit coniunctū cum commodo accipientis, vt ſi donem mulieri vt nubat,intereſt enim reipub.ne eā indotata ſit,l.1.ff.ſolu.matri.vel ſi alicui donē,vt reficiat domū ſuā,nam reipub.intereſt domos reparari,ne vrbs ruinis deformetur, l.ſingulari,C.de edifi.priua.tūc enim cauſa præſumitur finalis, & repeti pōt,quod in eam cauſam datū eſt,niſi cauſa impleatur, Alberi.in.d.l.generaliter,col.2. verſi. circa hoc tātū,C. de epiſ.& cle.ad hoc referēs.d.l. ſi quis pro redēptiōe,circa fi. C. de dona.&.d.l.ſi.ego, de iure dot. quāuis alij vbiq;,& ipſemet,vt alibi diximus,id tribuāt fauori piæ cauſæ.Sed vtrunq;,ſcilicet cauſam piæ cauſæ, & reipublicæ, in

hoc

hoc æquiparat Aegid. Bellam. in. d. c. & si Christus, col. 3. versicu. si dubitatur, de iureiuran. & Imol. in. d. l. 2. §. vlti. statim post princi. ff. de donatio. & alij multi. Quanquam & hoc spectat ad id quod suprà diximus de causa respiciente commodum alterius, quàm accipientis.

60 ¶ Secundum quod ex supradictis colligi potest, est, quòd causa finalis præsumitur ex dispositione conditionali. quod & vltrà alios multos, quos suprà etiam sparsim citauimus, volueruut Bart. in. l. demōstratio, §. quod autem, colu. 3. versicu. tertio modo, per eum tex. ff. de condi. & demonstra. Aegid. Bellam. in. c. post translationem, col. 4. versi. de conditione, de renun. Saly. & Ludo. Bologni. in. d. l. damius, ff. de condict. indeb. Raph. Co. in. d. l. 2. §. vlti. circa medium, & ibi Paul. Castren. versicu. secundus casus, ff. de donatio. Iacob. à. S. Georg. in. l. vlti. colu. 1. C. de edic. diui Adriani tollen. & Io. Franc. Ozer. in. §. supradicta, colum. 2. nume. 7. Instit. de milit. testa. *Causa finalis præsumitur ex dispositione conditionali.*

61 ¶ Et nemo repugnat, idq; optima ratione, etiã si deessent text. id expresim probantes, quos suprà ex alijs adduximus.

Conditio formam inducit. Nam cõditio formam inducit & solennitatem non lenem, Bal.in authen. matri & auiæ, col.1. versic. quidam tamen dicunt, C. quando mul.tute.offic. Alexã.in.l.2.§. vlti.col.2.versi.passus non est,& ibi quoque Fran.Are.colu.vlti. versicu. secundò principaliter, & Iason col.2. versic.limita istam regulam, ff. de vulg. & pupil.substitu.vbi ex eo dicũt, non leue esse, quod per cõditionem profertur, cum alijs concor.ibi ab illis adductis, & à me numerosiùs,in tracta.Retract.tit.2.§.2 glo.1.nume. 3. incip. & eò quidem magis. Idcirco ea est de substantia probationis,vt dicit ipse Bal.consi.122. vtrùm dictus processus,colum.1.versic. allegatur tertiò, lib. 3. & debet seruari in forma specifica, l. Meuius, & ibi Bart. in prin. &.l. qui hæredi, ff.de condi.& demonstra. & Doctor.vbique.

Et solennitatem non leuem.

Conditio est de substantia probationis.

Et seruãda est in forma specifica.

62 ¶ Tertium, quòd cùm lex vel dispositio est generalior ratione siue causa, ea causa censetur esse impulsiua, & non finalis, quod & præter eos, quos etiam suprà citauimus, voluit Ioã. And. in.c.quoniam, in verbo, dominorum,& ibi Domi.versi. quòd si aliquis,& iterã ver.secundò nota vnum modum, & Philip.Frã. paulò post medium

Causa impulsiua est, cum lex est illa generalior.

medium,de immunit. eccle.li.6.Bal.in.d.l.generaliter,col.2.ver.ſed in dubio,& ibi quoq; Alberi. col.2.verſi. ſi autem ceſſat, C.de epiſc.& cle. & idē Bal.in.d.l.de quibus,col.10.ver.quoad ſextum, ff.de legib. Anto.in clemē.1.de electio. Corne.cō.35. ſemper mihi viſa fuit,col.2.ver.& illæ ſubductiones,lib.3.& cō.88. licet in primo, col.3.verſi.& quādo ratio,lib.1. & cō.177. circa quod eſt primò videndū, col.4.ver. nec obſtat quod in contrariū,li.4.Fely.in c.cū nūcius,col.1.de teſtib.Iaſon in auth. quas actiones,col.4.verſi. puto tamen gratia,C.de ſacroſ.eccleſ.Nicol.Eueral.in locis legalib.in loco à ceſſatione rationis,in fi.Chaſſe.con.55.ſtante conſuetudine,col.9.num.3.& ſeq.& ad hoc ipſe Corne.vbique allegat glo.in.l.vl.ff.de offic. procur. Cæſar in. l.1. ff. de except. quæ mihi non admodum huc pertinere videntur.

63 ¶ Sed aduerte, lector amantiſsime, nam id ex diametro pugnare videtur aduerſus id, quod diximus ſuprà in ceſsāte ratione legis,nu.139.incip.proptereaq; diſpoſitio, & ſeq. videlicet φ diſpoſitio quātumlibet generalis reſtringitur per rationē ſpecialem. Niſi dicas ad tollendam huiuſmodi *Contra id quod dictū eſt.*

O 2 contra-

contrarietatem, quòd illud intelligitur de ratiõe legis vel dispositionis propriè sumpta, quæ restringit ac limitat dispositionẽ generalẽ. Hîc autẽ loquimur de causa differente à ratione propriè sumpta, vt etiam diximus suprà, post princi. huius operis, & secundum ea quæ scribit Bart. loquens de hac materia in.l.2.§.vlti.colum.2.versi. tertiò sumitur, ff. de donatio. & in.l. demonstratio. §. quod autem, colum.vlti.in 8. quæstio. ff. de cond. & demonstra.

Causa quæ ex procemio sumitur, finalis præsumitur.

64 ¶ Quartũ quòd causa quæ ex procemio siue præfatione sumitur, prẹsumitur finalis. & id præter eos, quos suprà in id adduximus, voluerunt Bart. Bal. Angel. & Imol. non semel, in.l.vlt. per tex.ibi iuncta glo.in verbo, modus, in fi.ff.de hæred. institu. & id dicit ipse Bal.in.2.no.notatu dignũ, nec aliam esse legẽ, quæ id ita bene probat, & iterũ ipse Bal.ibi, in.1.opposi. & idẽ Bal. in procemio, C.§.quibus, qui est vlt.in.1.no. & in.l.vt liberis, in.1.no.per illũ tex.C.de collatio.& in.l.nostrã, col.1. versi.tu dic, C.de testa.& in.l 1.ff.de orig. iur. & cõsi. 250. in quẹstione dñi Milani, col.vl.ver.itẽ procemiũ, li.1. Card.Flor.& Imo.ĩ.c.ex parte, quod est pe.vterq; ad fi.

de cle.

de cle.cōiug.Rom.con.180.ſi admittimus, col.2.verſi.præmiſsis tamen non refragantibus. Alex. con.119. viſo proceſſu cauſæ, col.vl.ver.circa ſecundū,li.5. Angel.Are. in.§.ſed & ſi quis,col.2.ver.in glo.expreſſum,Inſtit.quib.mod. teſta. infir. Philip. Fran.in.c.quoniā,poſt medium,de immunit.eccleſ.li.6. Soci.con.67.incip.cōſiliis, & c.viſis inueſtituris,colu.3. verſi.ſecūdò probatur,& iterū ver.tertiò ſi dicta cōcluſio,lib.1.quod cō.repetitur con.165.li.2.& idē Soci.con.159. in præſenti conſultatione præmittens aliqua,col.5.verſic. quartò & vltimò,lib. 2. & conſi.273. in præſenti conſultatione cōſiderata,col.vi.verſi.præterea dico quòd ex quo,d.lib.2.Iacob.à.S. Georg.in.l.vlti.col.1. C. de edic. diui Adria.tollē.Fran.Curt. Senior,con.39. viſis & diligenter,col.1. Philip. Dec. con.379. requiſitus pro conſilio, colum.3.verſic.& vlterius iſta cōcluſio.Io.Fran.Ozer. in.§. præterea,col.3.nu.10. Inſti. de milit.teſta. Maria.Soci,Iunior con.21.circa propoſitā quæſtionem,col.1. lib.1.

65 ¶ Et huc quoq; ſpectāt alij text.probātes mentem & voluntatem diſponentium ex procemio maximè colligi, ſcilicet.l. item, *Procemium oſtēdit mentem & vo-*

luntatẽ dispenentium. quia,§.vl.ff.de pact. &.l.cum hi, in princ. & ibi Bar.col.1.versi.itẽ no.ex isto verbo, ff.de transactio.&.l. regula,§.si quis, & ibi quoq; Bart.& Bal.ff.de regul.iur.&.l.Titia,§.idem respondit,ff.de verb.oblig.&l.1.& ibi Bart.ff. ad Sc.Maced.&.l. cum pater.§.dulcissimis,ff.de lega.2.& in cap.ex multa,§.secundò quæsiuisti, ibi, verùm si ad superiora,& ibi Panor.colu.2.in.4.no. de voto.&. c. vbi periculum, & ibi Ioan. And.ne cleri.vel monach.lib.6.Bart.in.l. eũ qui certarũ,ff.de verb. obli.& in procemio, C.col.vlt. ver. oppono & videtur & ibi Bald. in.§. vlt. in. 1.no. & idem Barto. in.l. ambitiosa,colu. antepe.versi.visis & examinatis, ff. de decret. ab ordi. facien. Imol.in.d.l.vlti.colu.1.ff. de hæred. instit. Rom.consi.16.viso themate, colu.1. vbi ex hoc dicit & probat sigillatim ex statuti præfatione,dispositionẽ constringi, extẽdi,& declarari.& cõ.90.viso themate quęstionis,col.1.ver.his tamẽ non refragantibus.Panor.con.93. statuto ciuitatis Grossetanæ,col.2.versic.secundò videtur,lib.1. Alexã.con.7. visis & diligenter animaduersis,col.2.ver.verba enim apposita, li.2. & con.55.quoniã causa,post prin.lib.5.

¶ Sed

66 ¶ Sed illud tamẽ quod diximus, ex præfatione præsumi causam finalẽ, intelligit Barb. aut quisquis is fuit, qui eã additionẽ fecit ad Panor. in. c. post trãslationẽ, de renũciat. vt id quidẽ nõ fit ex natura præfationis, vt eam vim obtineat, sed ex natura causę expressæ in ipsa pręfatione. Si enim in ea exprimeretur causa, quæ haud dubiè sua ipsius natura esset impulsiua, nõ fieret nec præsumeretur esse finalis, vti dicit voluisse Bart. in extrauag. ad reprimendũ, in verbo. ne ex eorũ absentia, vbi tamẽ id nõ dicit, sed simpliciter causam sumptam ex præfatione præsumi finalẽ, quòd certè verũ est, nisi natura ipsius causę repugnaret. *Declaratio eius quod dictum est causam proœmij presumi finalẽ.*

67 ¶ Quintũ, quòd ratio naturalis etiã non expressa in lege vel alia dispositione, facit præsumi eam esse finalem, vt ex Bar. & aliis diximus suprà nu. 44. Quibus adde tex. in. l. cũ ratio, in prin. ff. de bon. dãnato. qui dicit naturalẽ rationẽ esse legẽ quãdãtacitã. et in. l. 1. §. in primo, ibi, naturali ratiõe subnixũ, C. de caduc. tollẽd. Ex quo Bald. ibi, in prin. not. ea quæ sunt naturali ratione subnixa, debẽt intacta & illibata perpetuò custodiri: & ideo, inqt, ad naturalẽ rationẽ est recurrẽdũ, quæ optimus est legis *Ratio naturalis etiam nõ expressa præsumitur finalis.*

clypeus, quod dicit tenendũ mẽti. & ſequitur Fely. in. c. tua nos, col. 2. ver. & ad iſta, de iureiurã. & Matth. Afflict. in. c. 1. col. 5. nu. 25. titu. qui ſucceſſ. teneant.

68 ¶ Et videmus etiã aliâs iuriſcõſultos ſuis legibus inniti ratione naturali, l. 1. §. ſi id quod, ff. de actio. & oblig. ibi palã eſt naturali ratiõe inutilẽ eſſe, & in. l. itaq; in prin. ff. ad leg. Aquil. & in. l. ſi à patre, §. vl. ff. de petit. hære. & in. l. 2. §. 1. ff. de vſufru. earũ rer. quæ vſu cõſumun. & l. 1. §. parẽs. ff. de lib. agnoſcẽ. & §. 1. Inſtit. de nup. & §. conſtituitur, Inſtitut. de vſufruct.

Ratione naturali innituntur iuriſconſulti.

69 ¶ Vti & naturali quoq; æquitate, vt patet ex. l. 1. in princip. ff. de pact. vbi glo. declarat, & l. 1 in princip. ff. de minor. & l. 1. in princi. ff. de leg. præſtã. quod & ſæpe faciũt noſtri Docto. præſertim Bal. vt videre poteris apud eum, in. l. reſcripta, paulo ante fi. C. de precib. imper. offerend. & in l. 1. quam vnam legit. C. ſi aduerſ. delic. & in authen. niſi rogati, col. 3. verſi. hac ratione determinatur, C. ad Sc. Trebel. & in. c. 1. §. hoc quod nos, col. 1. in verbo, pro bono pacis, tit. de pace Conſtãt. Quod non lõgè diſtat à ratione ipſa naturali, vt dicemus poſtea. nã & rationẽ ſimpliciter pro æqui

Et naturali æquitate.

tate

tate naturali intelligit glo.in c.1.§.denique tit.quæ fuit prima cauſ.benefi.amittēd.

70 ¶ Súntq; & aliæ multæ leges quæ naturam pro vnico ac ſolido teſtimonio & ratione adferūt, vt.l.ſi nō ſortem.§. libertus, poſt prin.& iterū in fi.& vtrobiq; glo. in verbo, natura, ff.de cōdic.indeb.&.l.nā & hoc natura, eo tit.&.l.naturalis, in prin.ibi naturalis eſt, eo quoq; tit.neq; enim ibi naturalis dicitur cōdictio ea ratione, quā dicit glo.ibi, ſed quia natura id æquū erat, vt dicitur in.d.l.ná et hoc natura.& prætęrea adduci poteſt, l.adoptio, ff. de adopt. vbi adoptio in his tantū perſonis locū habet, in quibus etiā natura poteſt habere. Cuius legis authoritate atq; etiā, §.minorē Inſtit. eod. Doctor.ſępe illud aſſumunt legē atq; artē imitari naturā. & inter cæteros Bart. in.l. ſi is, qui pro emptore, col.12.ver eius quod eſt impoſsibile.ff. de vſucap.Sed & eius quoque, l. teſtimonio Ange. con. 10. ſanctiſsima col.5.verſi. fatetur fiſcus, dicit naturam legis eſſe pædagogam.

Naturæ teſtimonium.

Lex imitatur naturā. Et ars.

Natura legis pædagoga.

71 ¶ Et per eum quoque.§.minorem, tradit Bald. in. l. quoties, quoquæ eſt vlti. poſt princ. C. de ſuis & legit. virtutem legis in naturali ratione cōſiſtere. Legem enim ſeſe

Legis virtus in naturali ratione conſiſtit.

Lex se speculatur in natura. sese speculari in natura. & illum refert & sequitur Fely. in. c. tua. vos vbi suprà de iureiuran. Et cùm nos ederemus commentarios in.l. si vnquam. C. de reuocand. donatio. quæ, vt illic docuimus, ex meris naturę præcordiis & visceribus est deprompta, hoc disticho lusimus.

Est legis natura parēs, eadémq; magistra.
Si nescis, legito hæc, cōtinuóque scies.

72 *De eadē re.* ¶ Sed & in eandē sententiā faciūt aliæ leges, videlicet.l.3.§.ex cōtrario, ibi cōtra naturā, ff. de acq. posse. vbi Frā. Are. in. 1. no. illud quoq; ex ea no. quod lex imitatur naturā, quantū potest. &.l.1.§. furiosum, ibi, natura manifestū est, & iterū in. §. mutū, vtēte iisdē verbis, ff. de acti. & oblig. &.l. vbi autē, §. illud, ibi, ipsa natura manifestissimum est, ff. de verbo. oblig. Cuius etiam autoritate tradit Bal. in. c. 1. col. 5. versi. itē quæritur, ibi, dicit Ioā. de Bronesco, tit. an agna. vel fil. quod id quod apparet per rerum naturam, non indiget probatione. *Quod apparet per rerū naturā non indiget probatione.*

73 *Naturalis iustitia. Naturalis ratio sufficit sine lege* ¶ Nec omittendus est tex. loquēs de naturali iustitia, sed quē omnes vbique trahūt ad rationem naturalē, in. l. scire etiam oportet, ff. de excusat. tutor. Ex quo Iaco. Ray. Cyn. & ab eis Bald, circa medium

no.

no.sufficere naturalem rationē sine lege, quod ipse Bal.dicit no.dignum. & sequitur Iason in.l.illam,col.3.versi. limita tamen, C.de collatio .vbi ex hoc limitat id quod per eum tex.dici solet,quod erubescimus sine lege loqui. Ex eo quoque tex. idem Cy.in.l.non dubium,col.vlt. versic. primò quæro,C.de legib. dicit quòd propter rationem naturalem etiam non scriptam posumus recedere à verbis legis, & sequitur Bal.ibi,colum.3.versicu. sed hîc vnum quæro.& Panor.in.c.1.col. 3. versi. nota.ibi intentione, de iura.calum.

Ratio naturalis facit discedere à verbis legis.

74 ❡ A quibus non longè distat, quod scribit And.Iser.vti à nonnullis allegatur, in procem.Feud.col.vlt:versic. nam rationabile,quòd naturale & rationabile aliquod dictum sine lege,ita debet mouere iudicē vt ipsa lex.& ita illū citat & sequitur Maria.Soc.Iunior,cōs.61.inspectis,col.12.nu. 43.hinc dixit egregiè,lib.2.licèt And.ipse (nisi sit mendum in meo codice) nō loquatur de dicto naturali,sed tantùm de rationali.sed & in id allegat ipse Maria.Ange. con.275.thema super quo,col.vlti. dicentē,vt ipse refert authoritate Aristotelis, quęrere legēvel rationē,vbi naturaliter sētimus,

Naturale dictū sine lege ita mouere debet iudicē,vt lex ipsa.

turaliter sentimus, est infirmitas intellectus. timus, nihil aliud esse quàm infirmitatem intellectus, quamuis Ange. simpliciter loquatur, de his quæ sensui patent. At illud primùm, scilicet de his quæ naturaliter in nobis sentimus, dicit idem Angel. in alio loco, videlicet, consi. 367. in quæstione vertente, col. 2. versic. primò quia capta. quem in hoc sequitur Iason, qui & ipse priorem locum in id citat, in authen. si qua mulier. col. 2. versi. contrariam opinionem, C. de sacrosanct. eccles. & in. d. l. illam, vbi suprà de collatio.

75 *Lex non fingit quod natura impossibile est.* ❡ Quid quòd lex nunquam inducit fictionem aut præsumptionem contra naturæ potentiam, siue impotentiam, Idest, lex nō fingit id quod natura impossibile, glo. in. l. Gallus, §. si eius, in glo. magna, & ibi Bar. & alij, ff. de libe. & posthum. glo. in. l. 3. ff. pro soc. & ibi Bal. qui ex hoc dicit, quòd fictio imitatur naturam, Bart. in. l. si is qui pro emptore, vbi suprà, & ibi Iason col. 42. versicu. ex prædictis habes, qui est in num. 109. ff. de vsucap. idem Bart. in l. eandem, col. 1. & ibi quoque Ange. Imo. & Franc. Aretin. ff. de duob. reis. Pet. Anchar. con. 32. subtiliter & copiosè, colū. 2. versi. secundò probo, & doctor. vbique.

Fictio imitatur naturam.

Ad

Ad quod citari solet, l. si paterfamil. §. vlt. cum. l. seq. quæ est. d. l. adoptio, ff. de adoptio. & d. §. minorem, Insti. eo. ti. & l. qui ad certum, ad fi. ff. loca. & l. certè, in princ. ff. de precar. & l. si tibi electio, §. vnius, ff. de optio. lega. & d. l. 3. §. ex contrario, in princ. & iterum in fi. de acq. possessio. & l. si pupilli, §. quid ergo, in verbo, nec possit, ff. de negot. gest. & d. l. 2. ff. vsufruc. earum rerum quæ vsu consum. vbi scribitur naturalem rationem, authoritate legis immutari non posse.

Naturalis ratio authoritate legis non potest immutari.

76 ¶ Adde superioribus quod scribit Bald. in. c. 1. colum. 14. in verbo, aliquid, titul. de pace Constantiæ composita. prout illum citat Iasó in. d. l. si is qui pro emptore, col. 69. num. 62. quòd ratio naturalis est potẽtissima in statutorum interpretatione. Et quod tradit Angel. cõ. 345. primo matris, col. 2. versic. ego in hac disputatione, quod ratione naturalis certa est ratio, & in dubio habetur pro lege scripta, per. d. §. sufficit, loquentem (vt iam suprà diximus) de iustitia naturali. Nam vt Angel. subdit, naturalis ratio idem est quod iustitia naturalis, prę ualẽs rationibus cõiecturalibus.

Ratio naturalis potentissima in interpretatione statutorum.

Ratio naturalis pro lege scripta.

Ratio naturalis præualet rationibus coniecturalibus.

77 ¶ Finem huic rei fecero, modo recensue

Papa sine

rim

causa non dispensat contra rationē naturalem. rim nonnulla in hanc sententiā dicta Panor. Nam is in repe.c.per tuas,col.11. ver. nec obstat si dicatur,de arbit. quòd papa non potest dispensare contra legem canonicam fundatam in dictamine rationis merè naturalis,vti nec contra legem fundatā in ratione iuris diuini.& sequitur Felyn. in.c.ad audientiam le.2.col.5.versi. benefateor quòd vbi lex,de rescript.& August. Bero.in rubr.de rescript.nu.134.& iterum nu.151.idem Panor.in.c.vlt.col.4.versicu. & licèt ratio,de re iudica.quòd licèt ratio, non exprimatur in lege,tamen illa debet coniecturari, quæ potuit naturaliter mouere legislatorem.quod & idem voluit ipse Panor.in.c,secundò requiris,col.1. in.1.no de appellat.& rursum ibi,col.2. vers. vltimò no.ibi,ipse nāq;,quòd licitè ī decisionib⁹ causarū allegatur ratio naturalis.

Ea ratio cōiecturari debet quæ naturaliter mouet.

78 ¶ Sed & ipse Panor.in.c.cū sint,col.1. in vl.no.de deci.quòd cū ius scriptū deficit, debemus recurrere ad rationē naturalem, per.d.§.sufficit.& sequitur Francis. Curt. senior con.57. super eo quod ab ordine, col.2.nu.17.Denique idē Panor.in.c.nulla,in.1.no.depreben. quòd possumus argumentari à ratione naturali absq; allegatio-

Ad rationē naturlē recurrendum deficiēte iure scripto.

Argumentū à ratiōne

gatione iurium, per eũ tex. qui tamen simpliciter de ratione loquitur. Et eum tamẽ sequitur Felyn, in. d. c. tua nos, col. 2. versi. in tex, ibi res, de iureiuran. Id quod proximè accedit ad id quod ex Bal. diximus, suprà, num. ab hinc, 5. Et hoc quoq; spectat, quod dicemus infrà in. 3. limitatio. *valet absq; allegatione iurium.*

79 ❡ Sextum, quod superioribus annectendum duximus, quod gerundiuum facit sẽ perpræsumi causam finalẽ, Bar. in. d. extrauagan. ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia, col. 1. dicens id probari in l. 1. §. 1. ff. de dolo, in diffinitione doli, & in. l. 1. ff. de tutel. in diffinitio. tutelæ. Bald. in l. id quod pauperibus, col. 1. ver. iuxta hoc est sciendum, vbi id declarat, C. de episco. & cleric. Alex. in additio. Bart. in. l. 2. §. vl. ff. de donatio. Io. Plat. in. §. 1. versi. & sic habes, Instit. de actio. Angel. Aret. in rubr. eiusdem tit. col. 2. versic. ex qua etiam no. & ibi quoque Iason, colum. 14. in paruis, versicu. aduertendum tamen est. & Hieron, Grat. con. 124. cùm hæc causa, colum. 2. num. 18. lib. 1. *Gerũdiuum facit præsumi causam finalem.*

80 ❡ Et hoc confirmatur, quòd gerũdiuum importat necessitatem, glo. & Bal. in rubr. ff. de edend. Odofred. in rubr. C. eod. titu. *Gerũdiuum importat necessitatẽ.*

Bald.

Bal.in rub.ff.de liber.& posthu. vbi Bal. dicit quòd importat formam.& Angel.in l.1.in prin.eo.tit.vbi dicit quod importat necessitatem causatiuam,Maria.Soci. Senior, in. c.1. in fi.de mutu. petitio.de quo tamen,quia id perpetuum non est, vide Alex.& Ias.post alios antiquiores, quos citant,in.d.rub.C.de eden. & Salyc. in.l. 1.versic.quero ab extra, C.de his qui latrõ. occul.vbi & alia multa dicit de vi & natura gerundiui.

Et formam.
Et necessitatem causatiuam.

81 ¶ Sed vtcunque sit de ea re, tamen eã sententiam principalem fulcit, quod gerundiuum conditionem facit ex multorum sententia:quæ si vera est,huc admodũ pertinet,quia conditio denotat causam, finalem,vt diximus suprà nu. 60. secundum quòd ex suprà dictis.sed nec hoc quoque perpetuum est, vt scilicet gerundiuum faciat conditionem:sed tum demum,cùm iũgitur verbo futuri tẽporis, vt videre licet ex Bar.in.l.si tu ex parte,ante fi. & ibi Franc.Are.in.2.no.ff.de acq.hæred.& eodem Bar.in.l.1.col.vl.versic.octauò quero, ff.de cond.& demonstrat.Bal.in.l. falsus, col.3.versic.& notat hic in dictione,C. de furt.Corne.cons.90.in causa vertẽte,col.2.

Et conditionem.

versi.

versi.quia gerundiuum,lib.4.& con.143. licèt in hac consultatione,col.3.versi.illud enim gerundiuum,eod.lib.4.& Fely. in. c.exceptionem,col.3.versi. noto quòd illud,de exceptio.Io.Plat. & Angel. Are. vbi suprà,Philip.Dec.con.433.visa copia col.2.versic.non obstat quod secundo.

82 ¶ Septimum,dictio: quia, denotat causã finalem,Bal.in.l.1.col.1.per glo.ibi,in verbo,occupati.ff.de feri.in.1.lec.& in.l.1.col. 2.versic.& nota quòd causa,C.de fal. causa adiec. Verùm Imol.in.l.2.§.vltim. colũ. 1.versicu.item adde ei, ff. de dona. nulla Baldi mentione facta, contrarium tenuit, videlicet quòd causa expressa per hanc dictionem,quia,tam in contractibus quã in legatis non præsumitur finalis, nisi fuerit obligatoria,vel accessoria causæ obligationis,vel nisi ex illa speretur lucrum, vel euitatio damni, per ea quæ notat.Barto. in. l.damus, ff. de cond.indeb.& in.l.cùm tale,§.falsam causam,ff.de condit. & demõstrat.& in.l.1.C.de fals.caus.adiec. Sed tu hîc omnino vide ipsum Barto.in.l.demonstratio,§.quòd autem,col.2.in. 2. quæstio. penè per totam eam quæstio.ff.de condit. & demonstrat.

Dictio,quia an denotat causam finalem.

83 De eadẽ re. ¶ Ego verò cum Bal.sum huius opinionis, vt hæc dictio proprie sinificet causam propriam, & sic finalem, cùm nulla dictio sit magis finalis quàm hæc, vt etiam patet: ex no. à Card. Florẽ. in. c. quia propter, in 1. no. de electio. & in. c. verùm, post princ, de cond. apposit. Nisi tamen aut natura, siue subiecta materia, aut aliud quippiam ex his quæ diximus, aliud suaderent, vt bene intelligit ipse Card. Florẽ. in. c. quia circa, in fi. de consang. & affinit. nam semper & vbique naturam negocij siue subiectam naturam inspicere debemus, vt latè diximꝰ & probauimꝰ, in repe. l. si vnquã in verbo, reuertatur, nu. 37. & aliâs etiã vidimus, & seq. & alibi sæpe in ead. gloss.

84 De eadẽ re. ¶ Nec tamen omiserim quod ipse Bald. scriptũ reliquit in. c. quia propter, colũ. 4. versic. in tex. ibi quia, de elec. quòd huiusmodi dictio, quia, est redditio causę, vt no. in. l. si is qui animo, ff. de acqui. possess. Et quando, ait, ponitur à lege, pręsumitur finalis, vt no. in. d. l. cum tale, §. vlt. ff. de cõdi. & demõ. si verò profertur ab homine, & tunc aut est necessaria, vt ratio quæ redditur à teste, & tunc præsumitur finalis, c. cũ causã, de testib. aut est volũtaria, & pręsumi-

ſumitur impulſiua, vt.l.2.§.vl.ff.de donationibus.

85 ¶ Octauũ quòd in gratiis & priuilegiis in dubio omnis cauſa præſumitur impulſiua, potiùs quã finalis. id enim voluit Bal. in.c.decet, & ibi ei⁹ authoritate Phil. Frã. ante mediũ, ver. & dicit hîc Bal. de regul iur.lib. 6. per no. in.l.2.§. vlt.ff. de donat. Circa quod & tu vide quæ nos latè ſcripſimus ſuprà in hac eadẽ limitat.nu.11.incip. hæc tamen prima, cum mult.ſequentib.

Cauſa præſumitur impulſiua in gratys & priuilegys.

86 ¶ Nonum quod & ex præcedẽtibus depromitur, quòd cauſæ quæ cohærent diſpoſitioni, & quę inſpecta iuris diſpoſitione inducunt & arctãt ad ita diſponendũ, dicuntur finales, hanc enim veluti regulã ponit Soci.con.159. in præſenti conſultatione, col.6. verſi. confirmantur etiam prædicta, lib.2. & allegat.d.l.1. & ibi Bart. C.de fal.cau.adiec.lega. & ipſum Barto.in.l. demonſtratio falſa, §.1. verſicu. tertiò quæro de effectu cauſæ.ff.de condit. & demonſtrat. & in.l.damus, ff.de cond.ind. & expreſsiùs Imo.in.l.2.§.vlt.ff.de donat. & in c.poſt trãſlationem, de renũcia. Suprà autem diximus, quando cauſa dicatur cohærere diſpoſitioni.

Cauſa cohærens dicitur finalis.

87 ¶ Illud denique dixerim in hac tractatione causæ impulsiuæ, eam nõ omnino esse superuacuam inutilem & inefficacem, vt quæ sufficiat ad id, vt promissio nó dicatur esse nuda & sine causa, si sit causa quædam impulsiua, vt voluit Bal. in. l. generaliter, col. 3. versic. quartò quæro, C. de non numera. pecu. per. l. creditor, §. 1. ff. manda. & l. à Titio, ff. de verb. obligatio. quod dicit notandum. & Alex. con. 76. viso libello producto, col. 1. versi. ex his patet, libe. 6. & facit quòd scribit ipse ĩ. l. pactũ quod dotali, col. 3. in. 17. quæstio. C. de collatio.

Causa impulsiua facit, vt promißio non dicatur esse nuda & sine causa.

88 ¶ Sed & aliud quoque non contemnendum operatur: vt scilicet pręstet faciliorẽ causam dispensandi, vt videre licet ex. c. magnæ, & ibi Panorm. qui id ex eo expẽdit, & aduertendum dicit, col. 2. versi. vltimò nó. quòd cessante, ibi, aduerte tamen quòd licèt, extra de voto. Et idem voluerunt Anton. & Panor. in. c. ex parte tua, colum. vlti. ex. de conuersio. coniuga. per illum eundem tex. in. d. c. magnę. Et id certè maximè tibi notandum ducimus, quia multi statim prima fronte, ei sentẽtię minimè assentirentur, propter ea quę no. in. c. quia circa, de consangui. & affinit.

Causa impulsiua facit vt facilius dispensetur.

SECVNDA LIMITATIO.

1 ¶ SECVNDO limita hāc noſtram regulā qua ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt non procedat, quando is qui ex ceſſatione ſiue defectu cauſę contendit effectum ceſſare ſiue deficere, eo ipſo verſaretur in turpitudine, tex. eſt no. à paucis tamen in id priuatim annotatus, in. l. cùm profitearis. C. de reuocan. donat. vbi allegans defectum finalis cauſę non auditur, ſi id allegando propriam quoque turpitudinem allegat, & ad hoc illum text. expreſſim expendit Bald. ibi.

Hæc regula non habet locum, cū ea innixus verſatur in turpitudine.

2 ¶ Et id quidem generale eſt, vt non audiatur turpitudinē ſuam allegans, l. tranſactione finita. C. de reuocand. his quę in fraud. cred. & l. ſi creditoribus, C. de ſeruo. pigno. dat. manumiſ. & l. ſi ſeruus pluriū, §. 1. ff. de lega. 1. & l. 2. de cōdic. ob turp. cauſ. & c. ſicut, de teſtib. & c. cū ſuper quęſtio. de cōceſsio. præben. & c. inter dilectos, de donat. & c. nemini, 15. q. 3. & c. nō ſanè. 15. q. 5. Super quo tamē, quia recipit multas diſtinctiones, & limitatiões, vide gl. in. c. inter dilectos, in verbo, turpitudinem allegabat, & ibi doctor. de reuocand. donat. &

Turpitudinē ſuam allegans non auditur.

Bal.in.repe.l.2.col.29.versic.ad solutionē istius quæstionis.ff.de iureiuran. Panor. in.d.c.cùm super,de cōcess. præbend.Soci.con.154.visis in instrumento donationis,col.3.versi.circa primum,& multis sequen.per.3.vel.4.colum.lib.2. & quæ nos diximus in tractatu Retractuū,tit.1.§.1. gl. 2.in verbo,à vēdu,nu.15.at vnū est, & gl. 18.inverb.Lepris que la chose,& c.nu.20. quantū autē,& nu. 24. sed & aliud est,& seq.& iterum nu.72. aut etiam nisi dicas.

TERTIA LIMITATIO.

Hæc regula non obtinet, si ratio naturalis repugnat.

Ratio naturalis facit cessare omnia argumēta.

1 ¶ TERTIO limita,vt nō procedāt nostra regula quādo ratio naturalis repunaret,vt cessaret effectus ob cessationē causæ: neq; enī tūc posset assumi argumētū à cessāte causa,vti nec à cōtrario sēsu, nec quoduis aliud,vt pulchrè dicitur voluisse.Anto. ī. c.ad monasterium,colum.2. versicu. venio ad verb.ī refectorio,extra de stat.monac.vti refert & singū.dicit Vincē.Pallio. nominatim loquēs in casu nostræ regulæ, inter cō.Frā.Cur.senioris,cō.17.ī sāctæ nomine & indiuiduæ trinitatis,col.4 ver.ꝓterea in quātū:quāuis ī meo codice Anto.

id non ita scriptum sit. Tamē id admodū iustum est & rationabile, & id expressè tenuit ipse Anto. ab illis non citatus in.c. cū apostolica, col. vlti. & ibi quoq, Imo. col.5. versicu.si autem causa sit finalis, de his quæ fi.à præla. sine consen.capi. Et id confirmatur ex his quæ scripsimus suprà in.1.limita.nume.44.incipien.hæc Barto. & iterum nume.67.incip. quintum quòd ratio, & multis sequ. vsque ad nume. 77.

QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ QVARTO limita, vt non ꝓcedat, quā- *Causam*
do sufficit, vt causa adsit certo aliquo tem *adesse certo*
pore: nam si eo tempore adfuerit, non ces- *aliquo tem-*
sabit effectus si postea ea causa cesset. l. si *pore sufficit.*
quis hæredem, C. de institu. & substitut. vbi sufficit conditionē momento temporis quo adesse debuit, adfuisse, l. quæcunque, §.vlt.ff.de publicia. in rem actio. vbi sufficit possessio momēti, quo adesse debuit, quas.ll.ad hoc allegat & inducit Bal. declarādo dicta Pet.& Cyn.in.l.generaliter, col.3.versi.sed ego dico, C.de episc.& cler. Imo.in clemen.2.colum.2.versi. conclusionem autem, de rescript.& Felyn. in.

c.cùm cessante, post princi. & ibi Philip. Dec. col.1. versic. tertiò fallit, de appellat. idem Dec. in authen. preterea, in fi. C. vnde vir, & vxor. & consil. 24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam, col. 1. Iason in l. sciendum, §. vlti. versi. ad idē facit, ff. qui satisd. cogant. & Franc. Ripa in l. ex facto, colu. 4. num. 17. ff. de vulga. & pupilla. Et ad hoc quoque allegat Imo. vbi suprà, l. 3. ff. de aur. & arg. leg.

Vxor diues facta nō amittit quartā sibi delatam ob paupertatem.

2 ¶ Et ex eo dicit ipse Philipp. Dec. in d. auth. preterea, & d. con. 24. quòd si mulier, cui ob paupertatē delata erat quarta pars, de qua loquitur, d. authē. præterea, efficiatur postea diues, non propterea eam quartā amittit, quia qualitas paupertatis ipsius mulieris requirebatur tēpore mortis mariti: quæ cū eo tēpore semel adfuerit, sufficit vt perpetuò id beneficium duret.

Qualitatē adfuisse tēpore requisito sufficit.

3 ¶ Sed & huc quoq; pertinet, ꝙ si qualitas quępiā certo tēpore requiratur, satisfactū erit, si eo tēpore adfuisse reperiatur. l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxa. & l. ex facto, & ibi Bar. in pri. ff. de vulg. & pupil. & l. Titius, & ibi Bar. ff. de testa. mili. & d. l. sciēdū, §. vl. ff. q satisd. cogāt. vbi ille qui ꝙ tēpore iudicij possidet immobilia, releua-

releuatur à satisdatiõe, & si postea desinat possidere ea bona, non tamẽ tenetur prę-stare satisdationem, quasi causa cessauerit, quoniã tempus iudicij inspicitur. Ex quo no. Pau. Castr. ibi, ꝙ excusatio semel concessa propter aliquam causam, quæ aderat congruo tẽpore, durat, quamuis causa non duret. Et quod fortius est, etiã si cesset facto ipsiusmet excusati, vt ꝓbat ille tex. vti põderat Ias. ibi, col. 2. ver. no. ex isto text.

4 ¶ Et ex hoc quoq; fit, quòd cùm rescriptum Papę non nisi canonico ecclesiæ cathedralis vel similibus personis enumeratis in. c. statutũ, de rescript. lib. 6. & alijs iuribus, dirigi non possit: Si causa per rescriptum fuit commissa canonico, qui postea desinit esse canonicus, nam ob id cessat cõmissio, etiam cessante ea qualitate, secũdum Petr. in. l. generaliter, & ibi Bal. qui id tamen declarat, col. 4. versi. ex prędictis determinatur, C. de epis. & cle. nam vt dicit ipse Bald. decretalis non requirit istam qualitatem adesse, nisi tempore impetrationis, vt. d. c. statutum, post princi. & ibi Ioan. Andre. in nouella. col. 5. super glo. habẽtib⁹, vbi id latè tractat post alios multos antiquiores ab eo citatos. & certè idem

Rescriptum directũ canonico, aut alteri huiusce modi an cesset cessante illa qualitate.

idē ibi ante eum tenuere Io.Mona. col.2. versi.sed quęro aliquis tēpore,& Archid. col.3.ver.quid si causa fuit cōmissa, & ibi itē ipsemet Io.And.in glo.ordina.in verbo,canonicis,ante fi.ibi,& si tēpore datæ, & ibi quoq; Pet.Anch.col.2. ver. quartò quęro, dicitur, Domin.col.3.super ea glo. & Philipp.Fran. col.2. super eadē glo. & pręterea glo.in clemē.2.in verbo, principalis, ibi, sed quid si desijt, & ibi Paulus Eleaz.Cardin.Flor.col.2.in.6.quæstio. & Imo.qui latè tractat, versi.conclusionē autem, Panor.in prin.& Barb.col.7. in paruis, versi.quærit vlteriùs glo.eo.titu.Specul. qui distinguit, titu.de iudice delega. §.vlt.quid si causa. Domi.à Rota,deci.122. nota q͏ vbi aliquis,in antiq. & Fed. Senē. con.32.quęstio talis est,quidā de populo, col.2.versi. facit etiam quod no.Bald.in.l. prædia, post medium, versi. extra quæro quid si erat,C.de fideicō. Pau. Cast. con. 288. ad primum respōdetur quòd à dicta, col.3. versi.super tertio dico,lib.1. Domi. in.c.licet canō,in princ.col.2.versi.primo casu,de electio. lib. 6. Fely.latè in.c.quoniam abbas, col. 3. versi. sed nunquid desinens, & ibi quoque Philipp. Deci.qui

hanc

hanc dicit esse cōmunem opin. & id tamē duobus modis declarat. Tu tamen vide hîc Panor. qui contrariū tenere videtur in d.c. quoniam abbas. col. 4. versi. ex prædictis videtur mihi difficile, de offic. deleg. & ante illum, licèt non alleget, Cyn. in. l. tutelas. ff. de cap. diminution.

5 ¶ Quin & huc quoque nōnulli referunt quod alibi diximus, sufficere vt tempore delatæ hæreditatis quis sit agnatus, vt hæreditatē ipsam nāciscatur, etiā si postea desinat esse, quia id ampliùs nō dependet ex ea causa, l. vlt. de succes. edic. & l. vlt. ff. vnde lib. & l. cognatis. ff. de reb. dub. neque enim agnatio in acquirēda hæreditate respicit succesiuū effectū, quia vno momēto acquiritur, l. placet, de acq. hæred. Hæc enim propemodū Bald. in. d. l. generaliter col. 2. versi. in contrarium quia text. dicit, & iterū, col. 3. versi. quandoque autē causa finalis, C. de epis. & cler. & ibi quoq; ante eum Cy. post Petr. col. 1. ver. vnde quæro nunquid. & Imo. in. d. clemen. 2. colu. 3. versic. hæc ratio concludit, de rescript. & omnes vbique. Et hoc quoque potest pertinere ad id quod dicemus de actu cōsummato in. 12. limitatio.

Agnatum esse tempore delatæ hæreditatis satis est.

¶ Nec

6 ¶ Nec hinc longe distat quod voluit gl.
Minor non Vlciscẽs mortẽ patris nõ priuatur hæreditate. no.in.l.1.in verbo, non vlciscantur, & ibi post eum Alberi.Bald.Angel.Salic. Pau. Cast.& omnes præter Petr.& Oldra. qui contrariũ dicunt,& Cy.qui dubitat,C. in quibus causis restit. non est necess. quòd
Etiã si maior statim efficiatur. cùm is qui minor est tẽpore delatæ & aditæ hæreditatis nõ priuetur hæreditate, ob id quòd mortem patris non vltus est,quia scilicet minor est,per tex.ibi, Certè si paulò post,& vt verbis eius glo.vtar,post triduũ maior efficiatur, nec mortẽ patris vlciscatur,non priuatur hæreditate. Sufficit enim vt sit minor eo tẽpore.Quod & ipsũ voluit alia gloss.in.l.minoribus,in verbo, respondere,& ibi quoque Alberi.Bal.qui dicit no.colum.vlt. versic.quærit glo.hic, Angel. Salyc. latè Floria, qui ita dicit se consuluisse, Cornel. etiam latè, Alexand. Iason, & omnes etiam præter Petr.Cy.& Paul. Castr.C. de his quib, indig.& Rapha.Fulgos. consil.52. quidam Antonius, colum. 2.in.2. dubio.

7 *Idẽ de matre minore, quæ non pe-* ¶ Et quod in simili dicitur de matre,quę tenetur intra annum petere tutorem suo filio impuberi,aliâs priuatur eius hæreditate,l. sciant, C.de legit.hæred.&.l. omnes,

C.de

C. ad Sc. Tertullia. excusatur tamẽ, si ea minor sit, cùm eius maritus moritur, l. 2. C. si aduersus delic. & hęc quidẽ excusatio durat etiã si mater postea maior facta fuerit: sufficit enim eam fuisse minorem in illo priori tempore, vt voluit Specul. titu. de in integr. restitu. in prima parte (est enim & idem titulus in. 3. parte). §. quis autem, ver. sed quid si ipsa mulier, & ibi Bal. in additio. illius, per gloss. in. d. l. 1. C. in quibus caus. resti. in integ. nõ est necessar. & idem Bald. in. d. illa. l. 2. C. si aduers. delict. etiam per no. in. d. l. 2. & in. d. l. minoribus, dicitque se pluries hanc opinio. fuisse secutum ex naturali æquitate, & ibi quoque Salyc. Angel. Paul. Cast. Raph. Fulgos. & alij suprà allegati. & ipse Bal. in auth. si captiui, post medium, versic. secunda quæstio est, C. de episcop. & cleri. dicens aliud esse in filio minore, qui non redemit patrẽ captiuum, & interim factus est maior, nec tamẽ eum redemit, de quo nos diximus suprà in ætate cessante, vbi videbis rationẽ differentiæ. & idem Bald. in. l. qui contra, col. 1. versi. ibi, quos omnes, C. de incest. nupt. & in. l. precibus, colu. 3. versi. quid ergo si tempore primo, C. de impub. & aliis substitu.

tyt tuoorem filio.

Quid in filio minore, quid etiam factus maior non redemit patrem captiuum.

ſtitu. vbi hanc dicit eſſe cõmunẽ, & ſecun dũ eam ſe conſuluiſſe. Angel. in. d. l. 1. C. in quibus cauſ. reſtitu. in integr. nõ eſt neceſſ. Raph. Fulgo. d. conſi. 52. in. 2. dubio. Paul. Caſt. Alex. & Iaſ. in. l. ſciendũ. §. vlt. ille in. 1. no. alter col. 1. poſt princi. tertius, col. 3. nu. 11. ff. qui ſatiſd. cog. & Rom. ſing. 221. tu habes, vbi & in id allegat. l. qui cùm maior. poſt princi. ff. de bonis libert. & l. 3. §. ſcio, ff. de minorib.

8 *Dclaratio ſpeciei præcedentis.*

¶ Ex quibus tamẽ ipſe Paul. in. d. l. ſcien dum, §. vlt. id declarat, niſi efficeretur maior intra illum annum, reſtarétque tantum temporis ex eo anno, vt poſſet ipſa tutelã aſſumere, vel alium tutorem petere, quia nõ fuit omninò excuſata, cùm toto tẽpore anni minor nõ fuerit. quod & ipſum voluit Alex. in. l. ſi. cùm dotem, §. ſi maritus, col. 2. ver. & iſtud in terminis, ff. ſolut. matri. & ita intelligendus eſt Angel. qui con trarium prima facie videbatur tenere eius quod ſuprà diximus, vt ſcilicet mater non excuſatur, & ita illum intelligit Alex. in. d. §. ſi maritus. De quo tamen vide ipſum Alexan. in. d. l. minoribus.

9 *Excuſatio*

¶ Eiuſdem monetæ eſt quod Bart. tradidit in. l. ſi cum dotẽ, §. ſi maritus, per eum

tex.

tex.versic.si autem tantus, ibi, vt sanitatis nulla spes supersit,& ibi etiam Paul.Cast. circa medium,ibi, & per hoc determinat, & Alexand. colum. 2. versic. in text. ibi, nulla spes,ff. solut.matrimo. quòd si quis est excusatus à muneribus propter morbum, de cuius sanitate nulla spes erat, illi semper proderit ea excusatio, licèt postea præter spem conualescat, & allegat etiam Bar. ad hoc.l.pe.in princi.ff.de vacat. muner.& Paul.etiã allegat quod not.per glo. in.d.l. 1.C. in quibus caus. in integr.resti tu. non est necess.

ob morbum desperatum durat post morbum.

10 ¶ Et id quoque quod à plerisque scriptũ est,quòd si quispiam ob numerum liberorum à tutela fuerit excusatus, & postea is numerus decrescat morte liberorum, non propterea extinguitur ea excusatio & immunitas,quã habuit,per tex.in.d.l.sciendum,§.vlt.ff. qui satisd.cog. & in.§. illud, in auth.constit.quæ de dignitat. Ita enim voluit Ioan. And.qui dicit ita fuisse in publica disputatione determinatum, & per præstantissimos doctores cõsultum, in. c. decet,de regu.iur, li.6. & ibi quoque Bal. in quibusdam additio.quas fecit ad ipsum Ioan.Andr. & Alberi. qui id.c. legit sub

Nec excusatio ob numerum liberorũ illis deficientibus.

titu.

titu.ff.eo tit.de regu,iur. Bar.nutans tamē in.l.2.§.non solùm,& ibi ipse Alberi. qui eum.§.legit cum princ.l.ff.de excus.tutor. per tex.in.d.§.nō solùm. ipse Alberi. in.l. si vnquam,col.2.ver. item in excusatione. C.de rei vendi.per tex.in.d.l.2.§.oportet, ff.de excusa.tutor.Fulgo.d.con.52. quidā Antonius,col.2.ante fi.Imo.consi.77. visis ac ponderatis,in.3.dub.Marti.Laud.in tractatu de fisco,conclu.198.habens priuilegium, vbi ita dicit se consuluisse. Ioan. Ana.con.105. eodémque vl.circa dubium oblatum.Soci.& Iason latè in.d.l.sciendū, §.vlt.ille col.1.ver.secundò inducitur: hic col.2.versi.no.ex isto tex.ff.qui satisd.cog. ex quibus Soci. dicit hanc esse cōmunem opinio.nec ab ea in iudicando & cōsulendo esse discedendū.Phili.Dec.in. d. auth. præterea,ad fi.C.vnde vir & vxor.& in.l. vlt.in princip.ff.si cert.pet.&. l. in omnibus,col.vlt.ff.de reg.iur.& in.c.cū cessante,colu.1. de appella. vbi id dicit not.&.d. con.24.col.2.ver.quintò accedat.Hippol. Marsil.in.l. si redhibitus,col.1.ff. de.quæstio.Fran.Ripa in.l.ex facto, colu.3. versi. præmissa faciunt,ff.de vulg.& pupil.

11 ¶ Verùm ipse Alexan.in additio.Nicol.

Neapoli.

Neapoli.in.d.l.2.§.nō solùm, ff. de excus. *Cōtra illud.*
tutor.dicit quòd licet id sequeretur & cō-
sulendo & iudicando,tamē contrariā opi-
nio. esse veriorem, & in eam sententiam
factum fuisse statutū Bononiæ , vt scilicet
decrescente numero liberorū, cesset priui
legium immunitatis,nisi vnus tantùm fue
rit mortuus.Sed & in additio.Bart.in.d.§.
non solum,& etiā in.d.l.si quis cùm dotē,
§.si maritus ,col.2.ver.secundò adde,& al-
liis multis seq.ff.solu.matri.palam illā opi
nio.reprobat,& vbiq; multas rationes ad
ducit,quas tu videre poteris. Sed quibus
respondet Iason in.d.l.sciendum,§.vlt.vti
etiam illic videre in prōptu est , ne hîc ea
omnia repetendo, diutius te detineam.

12 ¶ Vt tamen nō omiserim pro priori illa *Pro priori*
opinione vltra ea quæ allegari solent, be- *opinione.*
ne facere tex.in.l.2.§. qui ad munera,ff.de
vacat.muner.vbi qui vocātur ad munera,
viuorum se liberorum numerum habere,
tempore quo propter eos excusari deside
rant,probare debent:numerus enim libe-
rorū postea impletus,susceptis antea mu-
neribus nō liberat, & ibi glo. allegat alios
tex.cōcordam.Ex quo sequitur,vt nec nu
merus postea deficiens,tollat immunitatē

iam acquisitam ex eo tẽpore quo requirebatur hunc numerũ adesse: vt idem operetur propositũ in proposito, quod oppositũ in opposito, l. vlt. §. si. filius, ff. de leg. 3. & c. vlti. de cõsuetud. & ad hoc illũ tex. expendit Franc. Ripa, in d. l. ex facto, vbi suprà, de vulg. & pupil.

13 ¶ Sed eam tamẽ priorem opinio. & alia similia intellige procedere in tutela, aut aliis muneribꝰ iam ordinatis, & cõsummatis. verbi gratia, si quis habens. 12. liberos ex statuto sit exemptus à datiis, certè si cũ datiæ erant ordinatæ, cumque dies partim cesserit, partim nõ cesserit, & ita nondum erãt prorsus cõsummatæ, ex duodecim liberis vnus aut duo moriãtur, nihilominus pater erit prorsus ab illis exemptus: inspecto initio, quo immunitas incipit habere vim suã. l. incola. ff. ad municip. nõ autẽ à futuris nondũ ordinatis, si res peruenerit ad casum à quo nõ potest incipere, l. Titia Seio, §. vsuras, ff. de leg. 2. Et ita in specie consuluit Bal. con. 117. verba domini. ita dicunt, lib. 1. & eum nuncupatim refert, & sequitur Fran. Rip. in. d. l. ex facto, colu. 3. nu. 17. in fi. ff. de vulg. & pupil. substit.

Quid in muneribus non dum cõsummatis.

14 ¶ Quinctiã in illa ipsa specie excusationis

nis à tutela ob numerũ liberorum, vt scilicet semel excusatus à certa tutela, quæ iam cesserat, ob eum numerũ liberorũ, perpetuò maneat excusatus (etiam mortuis postea libertis) ab eadẽ tutela. non etiam ab eadem tutela. non etiam ab aliis quæ post mortem liberorum superuenerunt, vti voluerunt nonnulli, quos citat Io. And. in d. c. decet, quos tamẽ si ipse nõ sequitur. sicuti nec facit Soci. in. d. l. si cũ dotem, §. si maritus, ff. solut. matrim. Sed id tamẽ placuit Philip. Franc. in. d. c. decet, & nõ obscurè Bar. in. d. l. 2. §. non solùm, ff. de excusat. tutor. & plerisque omnibus, qui hanc rem tractarunt. Et hoc mihi verius videtur, ad quod & tu vide quę dicã infrà in .12. limita. nu. 24. incip. intellige secundò. *De eadẽ re.*

QVINTA LIMITATIO.

1 ¶ QVINTO limita nostram regulam, vt non procedat, quando tractatur de lucro captãdo, siue quærendo: quia tunc per cessationem causæ, siue rationis non disceditur à verbis legis, aut alterius dispositionis, ex sententia Bart. in. l. omnes populi, colum. 18. versi. secundò quæro an statuta, ff. de iusti. & iure, per tex. in. l. prospexit, *Causa cessãte non cessat effectus ad lucrum.*

 ff. qui

ff. qui & à quibus, vbi & idem ſentit ipſe Bart,& ſimiliter in.l.adigere, §. quamuis, ff. de iure patrona. & eum ex primo loco refert, & ſequitur Marian. Socin. Senior conſil. omnium, 1. in caſu ſuprà narrato, colum. vltima.

2 *De eadẽ re.* ¶ Sed tu hîc omnino vide Felyn. in. c. ſi quando, col.8. verſic. ſed videtur mirabilis,extrà de reſcript. & quæ nos latè ſcripſimus ſuprà in ceſſante ratione legis nume.146. incip. intellige ſecundò, & multis ſequẽ.ex quibus facilè intelliges, quid hîc dicendum ſit, neque enim repetenda viſa ſunt, quæ alibi diximus præſertim in hoc ipſo opere.

SEXTA LIMITATIO.

1 *Ceſſante cã tãtũ probabili, & non neceſſaria, nõ ceſſat effectus.* ¶ SEXTO limita, vt etiam nõ procedat noſtra regula, quando cauſa eſt duntaxat probabilis non neceſſaria, tunc enim ea cauſa ceſſante,licèt etiam ſit finalis,nõ ceſſat effectus ſiue diſpoſitio,vt eleganter ſcribit Bal.in.l.1.col.5. verſic.item an ceſſatio, ff. ſoluto matrimo. per. d. l. proſpexit, ff. qui & à quibus. loquitur tamen ipſe Bal. cùm ratio, vel cauſa non eſt expreſſa, ſed

venit

venit interpretatiuè ex alia dispositione. licet eum simpliciter, sine ea declaratione sequatur Marian. Socin. Senior. d. consi. 1. vbi suprà in præcedē. limitatio. Et ad hoc bene facit quod ex Iacob. Bel. in. l. 2. §. vlt. ff. de donationi. affert Alberi. in. l. generaliter, colum. 2. ibi, si autem cessat culpa, C. de episc. & cleric.

2 ¶ Et quòd aliâs in vniuersum causa sine ratio, aut etiam argumentū probabile, & non necessarium non cōcludit necessariò, vt videre licet ex no. à gloss. & aliis, in. l. si de interpretatione, ff. de legib. & in. l. 1. C. eo. tit. Bar. & aliis in. l. 1. ff. si cer. pet. Bald. in authē. conuenticula, col. 2. versi. item est argumentum, C. de episc. & cleri. *Probabile tantū & nō necessarium nō cōcludit necessariò.*

3 ¶ Glossa autem in. l. non omniū, ff. de legib. dicit quòd ratio debet esse talis, quæ sit necessaria. Sed & alia gl. in. l. si cum exceptione, §. post annum, in verbo, & rei habet, ff. quod met. caus. specialiùs dicit, quòd ratio debet esse necessaria, nedū probabilis. Et deinde dicit, tum demū necessariā rationē, cùm lex deficit ipsa deficiente, & cùm eadē locū habet. tum ipsa ratio locum quoque habet, quæ res proximè spectat ad hanc nostrā limitationem. *Ratio debet esse necessaria nedum probabilis.*

SEPTIMA LIMITATIO.

Regula nostra non habet locum, quando causa cessat in singulis personis:

¶ SEPTIMO limita, vt non procedat quando ratio, siue causa cessat in singulis quibusdam personis tantum: veruntamen verificatur, vt in pluribus, nam eo casu non cessat effectus ex cessatione causæ siue rationis in illis singularibus, vt pulchrè voluit Bal. qui quoquò te vertas, illū vbique reperies, in. l. 1. col. 1. versi. in ea glo. ibi, sed impulsiua. ff. de fer. in. 1. lect. per tex. in. l. iura, ff. de legibus.

OCTAVA LIMITATIO.

1 *Cā cessante in vna persona nō cessat effectus in alijs.*

¶ QVIN generaliter, & hæc erit pro OCTAVA LIMITATIONE, cessante causa in vna persona, nó cessat effectus in aliis personis, per tex. in. l. Lucius. §. quisquis, ff. de lega. 2. & in. l. vnū ex fratribus, ff. de cōdi. inst. & no. gl. in. c. & si Christus, in verbo cessante, & ibi quoq; Bal. col. vlt. versi. dicit glo. quod cessante, de iureiurā. & idem Bal. in. d. l. generaliter, col. 2. versi. sed in dubio. C. de episc. & cleric.

2 *Leges loquē*

¶ Et huc pertinet quòd generaliter dispositiones loquētes de quibusdam personis

nis ad alias nō trahuntur, l. si verò, §. de vi tes rō, ff. soluto matrimōio. Et ita q̃dē, vt si aliâs extensio fieri posſit ad alium caſum ex certa quadā ratione, videlicet ex præsumpta mente diſponentis, ſecundum no. l. tale pactum, §. vltimo, ff. de pactis, & in. l. Titius, §. Lucius, ff. de libe. & poſthum. Id tamen non fit de vna perſona ad aliam etiam in fauorabilibus, per. l. si quis ita, §. si quis cùm ignoraret, ff. de teſta. tute. & id voluit Raph. Co. in. l. cōmodiſsimè. ff. de lib. & poſthu. Fran. Are. & Iaſon in. l. Gallus, §. & quid ſit tantum, ff. de libe. & poſthum, cum aliis multis concord. adductis à me in rep. l. si vnquam, in verbo, libertis, nume. 28. incip. ídque maximè, & duobus ſeq. C. de reuocan. donatio.

de quibuſdam perſonis ad alias non trahuntur.

Extēſio non fit de vna perſona ad aliam, etiā vbi aliâs fit extenſio.

NONA LIMITATIO.

1 ¶ NONO LIMITA, & idē propemodū eſt cum duabus præcedentibus limitationibus, vt hæc noſtra regula procedat in ratione generali, quę ſcilicet conſideratur in ſua generalitate, id eſt in generibus ſingulorū, nō in ſingulis generū. licèt enī in aliquo caſu ſingulariſsimo ceſſet ratio legis,

Regula noſtra procedit in ratione generali.

 non

non tamen cessabit lex. Bal. in .l. non dubium, col. 2. versi. sequitur videre de inter pretatione, C. de legibus, ita intelligens, d. l prospexit, ff. qui & à quibus. & sequitur Pet. Ancha. in. c. 1. char. 9. versicu. circa secundum articulum, de cōstitu. & Alex. con. 32. clarissime domine, col. 2. versicu. ad idem bene facit, lib. 7.

2 *Contrariũ.* ¶ Sed id non placet Fely. doct. certè celeberrimo, in, d. c. si quando, colum. 8. versi. considera secundò verba, extrà de rescript. neque enim, inquit, iustum est, vt in illo casu quamuis singulari cessante ratione legis, lex ipsa affligat, ita enim loquitur: Sed tu tamen hîc vide, quę diximus suprà in. 1. limitatio. nume. 62. incip. tertiũ, quod cùm lex, & seq.

DECIMA LIMITATIO.

1 *Causa in qua dictio fortè ponitur, cessātè, non cessat effectus.* ¶ DECIMO LIMITA, vt hæc nostra regula nō procedat, quādo in causa, siue ratione ponitur dictio fortè, aut similis, ex sententia glo. in clem. 1. in verbo, fortè, aut vt alij collocāt eam glo. in verbo, appellādum, de appella. quæ quoniam tex. dixerat, quia fortè de facili eorum præsentia

simul

ſimul haberi non poſsit, dato ergo, inquit, quod haberi poſſet eorũ copia, locus eſſet ei quod hîc dicitur: Et eã glo. ſequũtur do cto. ibi, magna ex parte, ex hoc dicentes eã dictionẽ, fortè, denotare cauſam impulſiuã, non finalem, vti videre poteris apud Card. Flor. poſt antiquiores, ibi, col. 2. in. 12. q. & Imo. col. 3. verſi. gl. fortè quærat. atque etiã Anto. in. c. quoniam, §. niſi fortè, col. vI. verſi. quæro qualiter probabitur, & ibi Panor. col. 6. qui eũ, §. niſi fortè, legit cũ princ. ver. quæro quid ſi nõ facta, extrà vt lite non cõteſt. per eũ tex. in verbo, ne fortè hoc procuret. Imo. in. l. gerit, colũ. 2. verſi. nec obſtat prędictis, ff. de acq. hęred. Alex. qui illam glo. dicit no. in. l. in ratione, la. 1. §. quod vulgò. col. 8. verſi, in ea ibi, §. ſi verò non fecerit, ff. ad leg. Facild. vbi ex hoc reprobat deciſi. Bal. in. l. filiumquẽ col. pe. verſi. & quia de inuentario, C. famil. Herciſcun. & eundem Alex. in. l. 1. §. ſi is qui me, col. 1. verſi. ratio autẽ qua mouetur, & ibi Iaſon, qui tamen id declarat, & eam glo. dicit ſingul. colũ. 2. ver. & ſi tu ſubtiliter diceres, ff. ad Sc. Trebellia. Barb. in rep. c. Raynaldus, col. 44. verſi. ponderãdũ eſt, rurſúmq; col. 53. ver. vnde pódero

Dictio fortè denotat cauſam impulſiuam.

Dictio fortè respicit facti accidētia, non iuris dispositionem.

ro illū tex. de testa. vbi per eam gl. dicit, ꝙ causa, in qua apponitur hęc dictio, fortè, respicit factum, siue facti accidentia, & nō iuris dispositionē. Fely. in. c. 2. col. vl. versi. primò quòd vbi lex, vt lite nō cōtesta. Ias. in. l. si pecuniā, col. 6. ver. itē nota ꝙ vbicūque, ff. de cōd. ob cau. & in. l. substitutione col. 2. ver. vltimò circa dictionē, ff. de vulg. & pupil. & in. l. si ex falsis, col. 2. in. 5. no. C. de transact. & in. §. æquè, si agat, col. 7. in paruis, nume. 27. Insti. de actio. Et hæc certè limitatio pertinet ad primā illā limitationē, qua tractauim⁹ de causa impulsiua.

2 *Alia de hac dictione fortè & similibus.*

¶ Quod si alia quædam scire cupis de vi & natura huius dictionis, fortè, forsitā, forsan, fortasse, fortassis, quæ sunt eiusdem significationis, vt id obiter dicam, vide gl. in. l. mutus, in verbo, forsitan, ff. de procuratorib. & in. l. si duo, in verbo, fortasse, ff. de recept. arbitr. & in. l. 1. §. 1. in verbo, nisi fortè, & in glo. sequen. ff. de rei vendi. & in. l. in cōmodato, §. sicut, in verbo, peritura, ff. de commod. & in. d. l. in substitutione, in verbo, nisi fortè, & ibi Bal. in fi. Angel. etiam in fi. Raph. Co. Im. col. 1. Ale. latè col. itē, 1. & Iacob. latiùs, col. quoq;. 1. ff. de vulg. & pupil. substit. & gloss. in. c. super

per literis,in verbo,nisi forsá,& ibi Barb. char.antepe.versi.venio ad glo. in verbo, forsan,& Augus.Beroi.nu.74. de rescrip. & glo.in.c.tuæ,in verbo,si forsan,de procura.& in.c.nisi cùm pridem,in princi. in verbo,forsan,de renũciat.& in.c.2.in verbo,propter cõtumaciam,& ibi Hostiẽ. & Ioan. And.vtrunq; in verbo,fortè, Card. Flor.in.3.no. Anto.paulò.ante fi.& Pano. in fi.& Fely.col.pe.versi. vltimò dum dicitur,vsque ad fi.illius,c.vt lite non contesta.& glo.in.c.2.in verbo,fortè,& ibi Hostien.in eodem verbo, Ioan. Andr,ad fi: Cardi.Floren.in.4.no.Imo. col. 1. in vltino.& Barb.colum.5.versi.& no. etiam ex ista,extrà de testamen.& glo.in.c.ex parte,in verbo,ne si fortè,post princip.& ibi Antoni.versic.oppono quòd omnino, & Panor.circa medium,de celebra.missar.& gl.in.c.tua nos,in verbo,fortè, & ibi Inn. in prin.de spõsali.& gl.in clemẽ.2.ver.deniq;,in verbo,forsan,& ibi Card.Florẽ.in prin.de sentẽ.& re iudica.& in.c.admonere,in verb.si fortè.33.q.2.& ĩ.c.quãobrẽ,in verb.si fortè, de pœnitẽ.distic.1. & Spec. tit.de alleg.& disputat. aduoca.§.post hoc autẽ,ver.vel in princi.ibi. itẽ dictio fortè.

Alberũ

Alberi.in ſuo lexico,in verbo,forſan, for ſitan,fortaſsis & fortaſſe. Card.Floren. in. c.1.col.1.in.5.no.de poſtulā.Barb. in repe. c.Raynaldus,col.2. verſi. & ſi quiſpiā dixerit,de teſta.Steph.Maleret. in tract. de electio.char.13.col.2.verſic. & quia de verbo,fortè.

3 ¶ Vt interim nō omittas illud D.Io.c. 8. ſi me ſciretis,forſitan & patrem meum ſciretis,quam eandem ſententiam,c.14. ſine dictione dubitatiua poſuit.Si cognouiſſetis me,& patrem meū vtique cognouiſſetis,in quo illud notandum, interpretē in priore loco coniunctionem,at, vertiſſe in forſitā:in poſteriore,in vtiq;.Auguſtinus autem in priore loco monet illud forſitā. non eſſe dubitantis,ſed increpantis,quod nos lectores admonere voluimus,quia omnes ferè noſtrates ſuprà citati hūc locum adduxerunt,nec tamen id dixerunt.

De eadē ex Theologis.

VNDECIMA LIMITATIO.

1 ¶ VNDECIMO LIMITA noſtrā regulam,vt non procedat vbi ius iam eſſet alicui quęſitū ex cauſę exiſtētia,vt ita loquar nā licèt cauſa ipſa poſtea deficiat ſiue deſinat,

Cauſa ceſſā te nō ceſſat effectus in

ſinat, ius tamen illud quæſitum retinetur, *iure quæſito*
vt per.l.ſi poſt mortem,§.1.&.l.non puta-
uit,§.ſed ſi poſt mortem,ff.de bonor.poſ-
ſeſſ.contra tab.&.l.cùm vxori,C. quando
dies leg.ced.&.c.ab eo,de electio.lib.6.&
clemen.conſtitutionẽ, col.pe.in fi.eo. tit.
voluit Io.And. in.c.decet,col.3.verſic. &
idẽ in ſimili.de regu. iu.lib.6. & Bal.in.l.
filiam,ff.de Senat.in.1.lectu.

2 ¶ Ad quod etiam facit,quod ſcribit Bal. *Reſtitutio*
in.l.generaliter, col. 3. verſicu. ecce aliud *quæſita nõ*
exemplum,C.de epiſco.& cle.quòd cùm *ceſſat ceſſan*
reſtitutio in integrum acquiratur in pri- *te cauſa.*
mo inſtanti & momento læſionis cõſum-
matæ ob abſentiam , licèt poſtea ceſſet ea
abſentia, ob quam competebat eadem re-
ſtitutio , non tamẽ ceſſat ea reſtitutio iam
quæſita per.l. quod tempore,C. de reſtit.
milit.&.l.vlt.§.ſed quod ſimpliciter.ff.eo.
titu. & idem propemodũ dicit Cyn. poſt
Petr.in.d.l.generaliter,faciuntq; alia mul
ta quæ dicam in ſequen.limitat.

3 ¶ Sed hoc tamen intelligendũ eſt,quan- *Quid ſi ius*
do ius illud quæſitũ fuit de iure commu- *ſit quæſitũ*
ni, ſecus ſi quodã iure irregulari ſiue ex- *ex iure ſpe-*
traordinario & ſpeciali fuerit quæſitum, *ciali.*
nã tũc illud ius ceſſat ceſsãte cauſa ipſius,
vt pul-

vt pulchrè voluit Bald. in. l. si pro ea, col. 3. in. 8. quæstion. C. mand. quod dictum pro no. refert & sequitur Philipp. Franc. in. c. cum cessante, col. 1. versi. secundo con clusio limitatur, extrà de appella.

4 *Ius speciale faciliùs tollitur quàm commune.*

¶ Nam vt dicit Bald. vbi suprà, faciliùs tollitur priuilegium siue ius extraordinarium & speciale, quàm ius commune, l. eius militis, §. 1. & ibi glo. quæ id no. in verbo, quocunque modo, & ibi Barto. Bald. & Angel. ff. de milit. test. & §. quia verò verisimile, in fi. in authen. de non alienan. reb. ecclesi. & id quoque voluit gloss. in. l. 2. in verbo, interpretari, & ibi Barto. colum. 1. ff. de consti. princip. & glo. vlti. in. l. 1. ad fi. C. si aduers. venditio. & in. l. 1. in gloss. vlti. versic. item quartò, quia faciliùs, C. si de momenta. possess. & in. l. asiduis, in verbo, licet anterioris sint, paulò ante medium, C. qui pot. in pigno. hab. Bald. in. c. post translationem, colum. 2. versicu. quæro vtrùm cessante, de renuncia. Et addit ipse Bald. in dicta. l. si pro ea, facere no. in. l. ad comparandas, in fi. C. eod. tit. mandat.

DVODECIMA LIMITATIO.

DVO-

1 ¶ DVODECIMO limita & generaliùs, vt non procedat hæc regula, cùm effectus causæ esset iā consummatus & perfectus, & vt nostri loquuntur in esse productus, per.l.vlt.in prin.ff.vnde lib.&.l.inter stipulantem, §.sacram, in illis verbis, nec reuocātur in obligatione, & ibi Ias.in.4.no. ff.de verb.obli.&.l.patre furioso, ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.&.l.qui res, §. areā. ff.de solut.&.l.tutelas, in prin.ff.de cap.diminut.&.c.quęris, & ibi glo.in verbo, cōtrahatur, de consecra. distinct.4. vbi obligatio semel extincta propter aliquam causam extinguentē, non conualescit cessante ea causa, &.c.de bigamis, extra de biga. ex quo no. Anto.in.2. locis quòd cessante causa efficiente non cessat effectus iā impressus, &.c. sanè, de renunciatio. ex quo etiam no.idem Anton.post prin. perempta causa non perimi effectum iam in esse productū.&.c.vl.de offic. leg. ex quo no. Imo.in.2.no.quòd extincta causa non perit iuris effectus in esse deductus, sec⁹ si sit in fieri, vt ipse loquitur, & res sit integra. *Causa cessāte non cessat effectus iā consummatus.*

2 ¶ Et ita quoque, vt scilicet nō cesset effectus consummatus per cessationem causæ, voluit Cyn.in.l.generaliter, col.2.versi. *De eadē re.*

in con-

in contrarium quia lex dicit, & ibi Bald. col.3. versic. item exemplum de causa, & iterum versi. quandoque autem causa finalis, C. de episc.& cle. Bart. in.l.2.§. vlti. ad fi. ff. de dona. & in. l. pluribus, §. & si placeat, ad fi. ff. de verb. obliga. bona pars Canonistarum, in. c. post translationem, de renuncia. Bal.& in.l.vbi, col.pen. versi. formatur etiã alia quæstio, C. de iure dot. & in.l.1.col.2.versi.priuilegia autem, ff. so lu.matrim. vbi & alia iura allegat, & in.c. & si Christus, col. vlt. de iureiuran. Alex. in addit. Nicol. Neapol. in.l.2. non solùm, ff. de excusa. tutor. Corne. consi.24. omisso primo dubio, col.5. versi. nec obstat quòd in secunda, lib.3. Soci. con.81. non est dubium, col.4. versic. nec obstat nunc, lib.3. Philipp. Dec. in.l.1. col. antepen. nu.79. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdi. & in.c. quæ in ecclesiarum, col.7. versi. sed aduertendum est, de consti.& in.c. cum cessante, col.1. versi. secundò conclusio limitatur, de appellatio.& con.24. cuius factum incipit, mulier cui propter inopiam, colu.1. versi. tertiò suadetur ex eo.& con.31. cuius superscriptio est, quando valeat renũciatio, col. vl. ver. tertiò nõ obstat, vbi ex hoc

consuluit

consuluit in pulchro casu, Franc. Balb. in tracta. præscriptio. in. 3. parte prin. in. 9. quæstio. in fi. Fran. Ozer. in. §. 1. nu. 5. per eum tex. Instit. de exhæred. libero. Fran. Curt. Iunior, in. l. 2. col. 9. nu. 78. C. de edē. & Hieron. Grat. consi. 63. visis elegantissimis, colum. penul. nume. 37. lib. 2.

3 ¶ Propterea dicit glo. no. in. c. in argumentum, de regu. iu. lib. 6. quòd ista regula procedit circa facta, non facienda. Bald. autem in. d. l. 1. §. 1. in fi. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. scribit cessante causa priuilegij non cessare priuilegium, quod retro sortitum est effectum. & sequitur Ias. in. d. l. filius à patre, §. 1. col. 2. versic. limita istam regulam, ff. de liber. & posthu. quo etiam loco ipse Bal. Angel. & alij tradiderunt, quòd si aliqua terra exiuit de obedientia dñi, & ob id fuerit bãnita, licèt postea ad obedientiã redierit, non tamē per hoc remittuntur banna, nisi id expressum fuerit, quod tamē pugnare videtur cũ eo quod diximꝰ suprà in bãni causa cessãte.

Regula nostra procedit circa facta non facienda.

Priuilegiũ quod sortitum est effectũ non cessat cessante causa illius.

Bãni causa cessante, an cesset bannum.

4 ¶ Et huc quoque spectat quod ab ipso Bal. proditũ est (nam is vbiq; in omnibus quęstionibus & dubijs reperitur, adeò fecundus est) in. l. Titius, quæ est pen. per

Vxor quæ per impudicitiã amisit legatum, nõ

id recuperat per pudicitiam. illum tex.ff.de excusat.tuto.quòd si testator reliquit vxorem suam vsufructuariam bonorum suorum, donec caste vixerit, ea autem primo anno pudicè vixerit:secundo autem impudicè, ob quod legatum illud suum amiserit: deinde verò ad castitatem redierit, non per hoc recuperat legatum, quo iam per impudicitiam decidit, quod non ob aliud est, quàm quòd effectus impudicitiæ consummatus est.

5 *Nouale qđ desijt esse nouale non reassumit eã qualitatem per reditũ ad priores.* ¶ Ante hunc & cæteros illos Specu. ille quem omnes vbiq; miris laudibus extollunt, in ti. de proba.§.1.versi.circa nouale, illud tradit, quòd nouale tãdiu erat, quã diu à primis religiosis detinetur: quòd si ad alios peruenerit, desinit esse nouale, per.c.vl.de priuileg.nec si ad primos illos redierit, recuperat illam nouali tatis, vt ita dixerim, qualitatẽ, per tex.in.d.§.inter sti pulantem, §. sacrã, ff. de verbo.obliga.suprà in princ. huius limitat.allegatum.

6 *Instantia perẽpta non perimuntur effectus consummati.* ¶ Ex hoc quoq; albo illud est, q̃ id quod dicitur, perempta instantia perimi omnes effectus eiusdẽ, intelligitur in effectibus iam consummatis per litis contestationem. verbi gratia, quis fit malæ fidei possessor ob litem contestatam, l. certum, C. de rei

de rei vēdicat.&.l.nemo, C. de acquiren. possessio. item perpetuatur actio, l.vlt.C. de præscript.30.vel.40.anno.item res efficitur litigiosa, authen. litigiosa, C.de litigios. Certè hi effectus, & si qui alij sint similes, non perimuntur perempta instantia, cùm sint (vt diximus) consummati, ita voluit Panor. in. c. causam quæ, col.vlti. versi.sed circa hæc secundum recentium, extra de testib. sed tu de hoc vide gloss.& doct. in.l. 2. C. de fruct. & lit. expens. & in. c. significauerunt, de testib. & in. l. properandum, §.1. C. de iudic.

Vt mala fides: Actionis ꝑpetuatio. Vitium litigiosi.

7 ¶ Sed & eò spectat, ꝙ cū per superueniētiā liberorū ipso iure reuocetur donatio, per.l.si vnquā, C.de reuocā. donatio. certè si liberi nati ob quos ea reuocatio facta fuerit, postea moriantur, non tamen cessat reuocatio, cū per eorū natiuitatē cōtinuò ipsius effectus, id est, ea reuocatio fuerit cōsummata. Ita enim voluit, illā ipsam rationē ad hoc adferēs Alb.in.d.l. si vnquā. & Bar.in.l.Titia, §. imperator, col.vj.ver. pone ꝙ filij, ff. de leg.2.& alij multi, quos tibi lōgo ordine enumerauimus in repet. l.si vnquam, in verbo, susceperit liberos, nume.203. incip.& ne post tot tantásque.

Reuocatio donationis per liberorū natiuitatē, non tollitur morte illorum.

8 ¶ Et illud quoq; , quòd si mater, quæ tutrix erat filiorum, transiuit ad secūdas nuptias, ob quod priuata fuerit ea tutela, & postea soluatur secundum illud matrimonium morte mariti, non reassumit eadem mater tutelā, sed manet perpetuò priuata: cùm effectus priuationis fuerit statim cōsummatus, quàm ad secundas nuptias cōuolauit, vt satis declarat tex. in. §. quia verò, in illis verbis, mox vt secūdas nuptias contraxerit, in authen. vt sine prohibitio. matr. & aui. Ea enim dictio, mox, ostendit priuationem esse factam ipso iure, ex sententia gl. in. §. 1. in verbo, imminere, & ibi Bar. & Ange. in auth. de incest. nup. cum alijs multis similibus à me collectis in illa repet. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nume. 109. incip. vigesimoseptimo.

Mater priuata tutela per secundas nuptias non eam recuperat morte secundi mariti.

Mox significat priuationem ipso iure.

9 ¶ Et ita vt scilicet mater illo casu nō recuperet tutelā filiorum, voluerūt Cy. qui tamē id declarat, in authen. matri & auiæ, col. vl. versi. octauò quæro, & ibi etiā Alberi. col. 3. ver. itē quæro, & Ang. qui & ipse declarat, col. vlti. versi. vltimò scias, C. quando mul. tutel. offic. & Hippol. Marsil. qui id dicit no. in l. etiam si redhibitus, col. 2. versi. patet etiam hoc, ff. de quæstio.

Iterū de illa matre.

Nam

10 ¶ Nam & quod plus eſt,ſi mater declarauerit,ſe velle nubere,ideóque priuetur tutela, & alius tutor ſit datus:non eam reaſſumit, etiam ſi poſtea nolit nubere, Bald. in.d.l. cum ancillis, col.2. verſi. item collige argumentum,arg. illius tex.C. de inceſt.nupt. & in.l. imperiales, in fi. princ. etiam per eum tex. C. de nupt. & in.l. omnē,col..1.C.ad Sc.Tertulli.& cō.423. datalis Abrami,in fi.lib.2. & alibi diximus pleniùs in noſtris cōſuetudinibus Pictonū,nam & hoc quoq; caſu ipſo iure amittit tutelā,vt etiam probatur in.d. §.ſi verò.

Idem ſi mater ſe velle nubere declararit, & etiāſi id non fecerit.

11 ¶ Adde,& illud,quod huc proximè accedit,quòd nōnulli aſſumunt ex tex.in. c. conſtituit,iuncta glo.in verbo, qui ex Iudæis,17. q. 4. quòd infamia remanet apud infamem, etiā extincta infamiæ cauſa. inter quos eſt Hippol.Marſil.ſing. 107. ver. & quia vt noſtri.Quāquā nec ille tex. nec glo.illius illud adeo ſpecialiter dicunt,ſed id tantùm, vt ſicut Iudæus non poteſt ad publica officia admitti, ita nec qui ex Iudæo Chriſtianus nouiter factus eſt. & ita eam glo.intellexit Archidia.ibi. & Rom. qui ſingul . dicit ſingul. 72. nunc veniamus ad l[illegible]rſic.ſed quid de eo.Io.

Infamia remanet etiā extincta infamiæ cauſa.

Iudæus nouiter factus Christianus non admittitur ad publica officia. Ana. in. c. cùm sit. col. vlt. ver. vltimò quia tex. & ibi Felyn. col. 1. de Iudæis. & idem Felyn. in. c. etiam te, col. 8. versic. limita secundò, de rescript. & ipse Hippol. singul. 179. viget communiter statutum. colum. 2. versi. item & facit glo.

12 *De eadē re.* ¶ Verùm facilè crediderim infamiā iam contractam non aboleri sublata causa ob quam contracta est, cùm iam effectus consummatus sit, nec quod factū est infectum fieri nō potest. vt nō sine ratione Cladius Cæsar apud Suetoniū, cùm orantibus familiaribus cuipiā dempsisset notā, litura tamē (inquit) maneat, de quo & nos diximus in tractatu Constituti, parte. 3. limi. 7. nu. 10. & illius quoque. & vide etiā suprà nu. 115. incip. infamiæ causa.

13 *Iterū de illo Iudæo.* ¶ Sed quod dictū est de Iudęis de nouo factis Christianis, id fit, quoniā verēdum est, ne adhuc restēt quædam reliquiæ Iudaismi. donec diutissimè probati fuerint: qua ratione hi promoueri in episcoposnō possunt, vt scribitur in princ. 48. distinct. quanquā & aliæ eius rei causæ ponuntur. Et hoc quidē pertinet ad. 16. limitationē, num. 7. incip. sed ita tamen, vbi etiam loquemur de inimico recens conciliato.

¶ Et

14 ¶ Et huc item referri potest, quod diximus suprà in cessatione causę exclusionis, num.96.incip.quod tamẽ intellige, fœminam semel exclusam ob masculos, perpetuò manere exclusam, etiã si masculi postea deficiant, cùm iã effectus exclusionis sit consummatus. Et quod præterea diximus in.4.limit. num.5. incip.quin & huc quoque, de eo cui acquisita est hæreditas, quoniã esset agnatus tempore delatæ hęreditatis, licèt postea desinat esse agnatus. Quódq; etiã ibi duximus, nu.10. incip.& id quoque, & multis seq. de eo qui excusatus est à tutela ob numerũ liberorum, qui postea deficit. Et quod deniq; dicemus infrà, in.14.limitatio.de dote restituta ob viri inopiã, qui postea diues efficitur, nã & id tribuit cõsummationi effectus, Bal.in.l. vbi adhuc, col.6.versi.formatur etiã, C. de iure dot. vide omnino in.d.4. limitatio. *Quædam similia.*

15 ¶ Nec hinc longiùs abest, quòd generalius dicimus, quòd vbi actus est iam consummatus, casus superueniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, vt quæ semel vtiliter cõstituta sunt, durent: licet casus extitetit, à quo initium habere non potuerint, de [illegible] in lege non est nouum, *Actu consummato, casus isuperueniens non vitiat.*

ff. de regul. iur. & in. c. factum legitimè, eo titu.lib.6. id enim apertè colligitur ex l. pluribus, quæ est pen. §. & si placeat, vbi Bart.& alij,ff.de verb. oblig. & præterea voluerunt Pet.à Bel.Pert. & Bal.in.2. lect. in. l.patre furioso.per eum text.ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. Bartol.in.l.ex facto, in princip.colum.2.ver. vltimò hæc lex,ff. de vulga.& pupill. de quo latè per Dy.in.d.c. factum legitimè,& Deci.in.d. l. non est nouum.

16 ¶ Id quod procedit etiã in foro conscientiæ. verbi gratia,quis præscripsit rem alienam cum bona fide, præscriptione autem cõpleta superuenit sciẽtia rei alienæ,certè cũ effectus præscriptionis sit iã perfectus & cõsummatus,potest hic qui ita præscripsit,iustè rẽ retinere,glo.in.c.vl.& ibi Inno.in verbo, temporis,& Hosti.colu.2.in verbo,in nulla tẽporis parte, & latè Imo. qui hãc dicit esse cõmunẽ opi.legistarũ & canonistarũ,col.15.versi.venio ad glo. vlt. & Panor.col. 7.versi.idem sentit,de præscriptionib. glo.in.c.1.in verbo, pellendi, de concessio.præben. Inno. in. c. cura,in fi.& ibi Hostien. in verbo, legitimam,de iure patrona.& idẽ Inno.in cap.quia ple-

Etiã in foro conscientiæ.

Præscribens bona fide non tenetur restituere, si mala fides superuenit, præscriptione completa.

rique.

rique,col.1.verſi.quia tutius eſt,& ibi etiã Panor.col.8. verſi.ſeptima quæſtio,de im munita.eccle.Hoſti.in ſumma tit.de præſcriptio.rei immobil.§.verùm,verſicu.ſed quid.ſi iam completa,vbi id probat autho ritate veteris teſtamenti.Io.Ligna.in.c.vi gilanti,&ibi Bal.col.1.Card.Flor.Imo.Pa nor.& Felyn.col.vl.de præſcrip. Io.And. in.c.poſſeſsio,in vlt.articulo, & ibi etiam Pet.Anch.col.5. verſi. quæro cùm debitũ naturale,& Philip.Fran.col.pen.verſi. in ea glo. ibi qui completa, de reg.iur.lib. 6. Bar.nõ obſcurè in extrauagã.ad reprimen dũ,in verbo,videbitur,in fi.Bal.in.l. cùm quis,col.7.ver.poſt hoc ſcias, C. de iur.& fact.ignoran.& in.c.de cauſis,col. 3. verſi. vtrùm poſsit renuntiari,de offic.deleg.& in.c.1.col.vl.verſi.& an ius naturale,tit.de cõtro.inter dom.& fidel.de inueſti. feud. & in.c.1. ante fi.tit.de controu.inter dom. et vaſall.& in.c.1.§.ſi quis per.30.col.1.ver ſi.dicit Innoc.quòd,& ibi Iacob.Aluaro. col.6.verſi.quæro an quando quis, & Car di. Alexan.in fi. titu.ſi de feud.fuer. controu. inter do. & agna.& conſi. 295. fama viciniæ eſt,in fi. lib.1.& con. 315. ponitur quòd antiquitus,col.2.ver.& facit ad prędicta

dicta. Rayner. in superscrip. con. Feder. Senen.130.casus talis est, quidam testator. Io.Fab.in.§.1.col.2.versi.quid si ea completa, Instit.de vsucap. Angel. qui id late tractat per. 5.col.postremas, in repe.l.1.C.de iudic.Petr.Anch.con.170.principale contra istos, colum.2.præterea contra Bar.est. Imo.in repet.c.vl.col.18.ver.venio ad glo. vl.& mult.seq.de præscript. Panor.cõ.89. in quæstione quæ ad præsens, col.3. versi. ad idem quod no.Roma. in repe. rub. de arbit.colu.1.& in.l.filiusfamilias, ff. de dona.& consi.149. conclusionẽ primã, col.2. versic.quintum autem, Corne.consil.177. in hac re aliâs consului, colum. 2. versic. cùm & videamus, lib. 2. Francis. Aretin. consi. 92. viso legato, colum. 2. versicu. nec potest intelligere. Iason in.l. post diuisionem, colum.2.versicu.hinc videmus, C. de iur. & fac. ignorant. Philipp. Dec. in authen. præterea, colu.6.versicu.vel illud dictum, C.vnde vir & vxor. & in.c. 1. colum. 7. versicu. secunda est, de constitutio. in. 1. lectu. & in cap.iurauit, paulò ante fin. de probati.& nouissimè Fran. Balb.in tracta.præscript. in.9.quæst.3.partis principalis, vbi in h[illegible] vtitur ea quam [illegible]iximus

diximus ratione, quòd actus iam consummatus est.

17 ¶ Et e Theologis diuus Thomas quotlibet. 12. argu. 25. & quotlib. seq. cor. 6. Sco. in. 4 senten. distinct. 15. Anto. Floren. in. 2. parte prin. suæ summæ, li. 1. c. 7. versi. qui autem ex beneuolentia. Angel. Claua. in summa, in verbo, præscriptio, §. 46. incip. verùm tutus præscriptione. Diuus Bernard. in suis sententijs alioqui seuerior, in lib. de euangelio ęterno, sermo. 32. argum. 2. c. 1. & iterum, c. 3. quæstio. 1. vbi & alios aduocat idem tenentes, vt ibi videre poteris, & Adrian. Florē. qui nostra ætate Romanus pontifex fuit, in suis quæstio. in. 4. senten. *Ad idē ex Theologis.*

18 ¶ Quanquam scio nonnullos simpliciter contrarium tenuisse, alios diuersimodè id distinxisse, vt videre licet ex glo. in. c. 1. & ibi Archidiac. 14. q. 6. & glo. in. c. si virgo, 34. q. 2. & gl. in. c. vigilanti, in verbo, nouerit, de præscript. Bald. in auth. ad hæc, col. 3. versi. reuertor igitur ad quæstionem. C. de vsur. & alijs multis quos tu citatos videbis ab Ange. in repe. d. l. 1. C. de iudi. & nouissimè And. Alciat. in multis locis, nā is sēper cōstātissimè hāc opinionē tenuit. *Qui contrarium tenuerunt.*

¶ Amplia

19 ¶ Amplia autem hanc nostrã limitatio-
Quid in effectu nondum cõsummato, sed inchoato.
nem, vt non solùm habeat locum in effectu omnino consummato, sed & in inchoato, qui habetur pro perfecto, secũdũ. l. & si nõ sint, §. infecti, ff. de aur. & arg. leg. nam nec is effectus ita inchoatus cessat, etiam cessante illius causa, vt expresse per eũ tex. voluit Franc. Curt. Iunior, in. l. more, col. 2. nu. 12. ff. de iurisd. om. iud. Cui adde quod per illum text. in. d. §. infecti, voluit Bar. in. l. cętera, §. sed si separauit, ff. de leg. 1. illud haberi pro completo, quod cœptũ est, vt etiã voluit in. l. quo minus, in. 5. quęstion. princip. non multò. post principi. ff. de fluminibus.

Cœptum habetur pro completo.

20 ¶ Adde inquam alium tex. in. l. vestimẽtum, ff. eod. titu. de aur. & argẽ. leg. cuius hæc verba sunt: vestimentum id est, quod detextum est, & si desectum non est, si sit consummatum quod in tela est, nondum tamen prætextum, vel detextum, contextum appellatur. Quem text. Nicol. Neapol. referens Iacob. Are. ibi dicit notandum ad statutum loquens de vestimento, vt habeat locum in eo quod in tela est. &, illum tex. dicit singul. Barb. in clemẽ. causam, char. 13. in paruis, versic. sed dubium

De eadẽ re.

esset

esset,de electioni.& in tractat.de præstãt. Cardinal.in.5.quæstio.1.partis,col.3. versi. & si dicatur, ad hoc vt ea sunt in fieri (ita enim loquitur)censentur esse in facto, & valde singul.idem Barb.con.57. præclarè scribitur,col.5. versic. item faciat quod dictum,lib.1.,& con.14.clementissimi,col. 2.versi.& si quispiam diceret,lib.2.dequo & nos diximus in nostris.ll.Connubialibus glo.2.nu.7.incip.ad idem etiam.

21 ¶ Et ego certè vt dicam quod sentio, si aliquis sit casus, in quo id quod cœptum est,habeatur pro completo, crederem tũc sufficere esse cœptum, vt effectus nõ cesset cessante causa, postquã cœptum esset, vt forte in illis casibus. Aliâs verò huic sententiæ non accederem,præsertim cùm initium pro fine & consummatione non habeatur, nisi certis casibus aut respectibus, vt videri potest ex his quæ scripsimus in.dd.nostris legibus connubialibus in gl.2.in verbo,en pouuoir de son mary, vbi latè tractauimus an,& quãdo,& quomodo sponsa habeatur pro vxore. *Resolutio huius ampliationis.*

22 ¶ Amplia secundò vt procedat hæc nostra limitatio etiam in effectu nondum cõsummato. sed qui tamen consequentiam habet *Quid item in effectu nondũ con-*

summato. habeat ab ipso actu perfecto: quod patet
sed qui se- ex.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel
quitur ex alie.iur.dum loquitur de ijs qui nascũtur
actu perfe- post furorem ex matrimonio cõtracto tẽ-
cto. pore sanæ mentis.& ad hoc illũ tex. expẽ
dit Imo.in.l.pluribus, quæ est pe.§. & si placeat, versi.circa tertium membrum, ff. de verb.obligatio.

23 ¶ Sed hanc principalem nostram limita
Hæc limita tionẽ intellige tribus modis non contem-
tio procedit nendis, primo vt procedat in causa fiẽdi,
in c. fiẽdi. (sic enim mihi permitto loqui post nostrates) hac enim cessante cessat illud fiẽdum, non tamen idem factum tollitur: secus autem in causa essendi, quaquidẽ ces-
Non in cau sante non solùm impeditur fiendum, sed
sa essendi. & factum quoque tollitur, vt voluit Bald. in.c.& si Christus, col.vl.ver. adde quòd cessante, ibi, cessante causa, de iureiuran. authoritate Io.Monach.in procem, lib. 6.

24 ¶ Intellige secundò ita procedere: vt nõ
An limita cesset effectus iam cõsummatus pro tem-
tio procedat pore præterito, sed bene pro tẽpore futu-
pro futuro ro, si effectus est successiuus, per.l.tutelas,
tempore. ff.de capit.diminutio.aut etiam si momentaneus, nisi superueniat causa infirmans, quo casu etiam cessaret effectus, per. l. si

quis

quis hæredē.C.de insti.&substi.per quos tex.ita voluit Bald.in.c. quemadmodum, colum.2.versi.circa tacitas cōditiones, de iureiurand.& Franc.Ozer.in.§. supradicta,colum.4.num.16.Instit.de milit.testa. Et hîc vide quę dixi suprà in..limitatio. nu.13.&.14.& quę dicā infrà in.23.limita.

25 ❡ Intellige tertiò, vt procedat hęc nostra limitatio,nisi superueniat causa retro cōtraria,remouens illud iam consummatū, & in esse productum:tunc enim cessat effectus etiā perfectus & cōsummatus. verbi gratia,grauamē est causa appellationis, & ea quidem in esse producta confestim, quàm interposita est,& tamē reuocato, & ita cessante grauamine cessat appellatio, per tex,in.c.cùm cessante,de appellat.vbi id expressè no.Bal.in.4.notab.

Et quid si superueniat causa retro contraria.

26 ❡ Intellige quartò,nisi is ad cuius commodum effectus fuit consummatus,fuerit in mora: nam tunc poterit effectus ipse cessare,cessante causa, vt patet ex. l.quod tempore, C.de resti.milit.vbi si intra annum vtilem restitutio intentata fuerit, ea amittitur & cessat, & ita eum text. ad hoc expendit Fran.Ozer.in.d.§. supradicta,col.4.num.17.Institu.de militar.testa.

Quid si in mora fuerit is, cuius cōmodo effectus fuerit cōsummatus.

❡ Intellige

27 *Quid si cessaret causa specifica.* ¶ Intellige quintò, vt non cesset effectus consummatus cessante causa generali, per c. suggestũ, de decim. secus si cessaret causa specifica, nam tunc cessaret effectus etiã consummatus, vt voluisse videtur Anto. in capi. post transslationem, col. 4. versicu. tu dic latiùs, de renunciat. vti eum refert Imo. ibi, col. 6. nu. 41. vbi tamen in hoc secundo membro non ei accedit, per tex. in. l. vlt. ff. vnde liber.

28 *Quando dicatur actus cõsũmatus.* ¶ Denique quantum ad hanc limitationem pertinet. si quis scire cupiat, quando actus, vel effectus sit cõsummatus vel perfectus, vt sit vel non sit locus huic limitationi, legat Franc. Are. post alios in. d. l. pluribus, §. & si placeat, colum. 2. ver. attẽde quia quoad solam mentem, ff. de verbo. oblig.

DECIMA TERTIA
LIMITATIO

1 *Regula nostra non procedit in occasione cessante.* ¶ DECIMOTERTIO limita principaliter hãc nostram regulam, vt procedat in causa cessante, prout ea ipsa regula loquitur, nõ etiam in occasione, qua quidẽ cessante minimè cessat effectus. per tex. in. l. vlti.

vlt.ff.de rescind.venditio. quã ad hoc pro no.allegat Bal.in cap. solitæ,in fi. de maiorit.& obedien.

2 ¶ Neque id quidem mirum est, quoniá occasio est causa iniusta, insufficiens, minimè vera ac propria, vt videre licet ex Hostien.Io.And.Pet.Ancha.Anto. Im. & cæteris,in.d.c.solitę, per eum tex. & id quod scribitur Prouerb.18.in princip.occasionẽ quærit, qui vult discedere ab amico.Collect.in.c.cum cessante,de appella. Archid.in.c.statutum, colum.pen.in verbo occasionem,de rescript.lib. 6.& in.c.1. §.porrò,in princip.de sta.regul.eo. lib. 6. & in.c.consequens,post princ. & ibi quoque Domi.11.distinctio.Andr.Iser.in.c.1. §.conuenticulas,colum.1.per eum tex.titu.de pace iuramen.firman.Lucas Pen.in l.quicunq;,per eum tex.C.de fund.patrimonial.lib.11.& in.l.1.in verbo,occasio.C. de frum.Alexã.eo.lib.11.& in.l.1. colum. 4.in verbo,occasionem.C.de Castren.pecul.lib.12.Cardi.Floren.in clemẽ.causam, colũ.1.in.1.opposit.de electio.& in clemẽ. dudum,in versi.ab olim,colum.1.in.3.opposit.in fi.de sepul.Panor.in.c.2. colum.1. ver.in glo.1.in fi.de consti.Corne.con.153.

Occasio est causa iniusta & insufficiens.

in præſenti conſulatiône,column.1.in litera E,lib.2.& conſil.266.conſtat dicta credita,colum.1.lib.4.

3 De eadẽ re. ¶ Ad quod optimè facit tex.à nullo illorũ allegatus in.l. Labeo,ibi,magis occaſione,quàm tunc cõtigerit,ff.de riuis. & tex. in.l.famoſi,§.1.ff.ad.l.Iul.læſæ maieſtatis, cùm dicitur non in occaſione, ſed in veritate rei.& in.l.omnimodo,in princip. ibi, occaſionẽ ſubuertendi,&c. C. de inoffici. teſta.& in.l.vlti.ibi , incolatus occaſione. C.de municip.& originar.lib.10.& .l.vlti. ibi,occaſionis huiuſmodi calumniam, C. de conueniend.fiſ. debit lib . 10 . & in. c.1. poſt princip.ibi,ſumentes occaſionem,de confirma.vtil.vel inutil.vbi Dec. in prin. cum tex.ad hoc annotauit , vt occaſio in malã partẽ accipiatur. & in. c. qualiter & quando,le.1.poſt prin.ibi , qualiter occaſione,de accuſat.& tex.in.d.c.ſtatutum,§. inſuper,ver.prouiſurus,ibi,occaſionẽ nõ aſſumit,de reſcript.lib.6.vbi Domi. colũ. 1.nota,inquit,tex.declarantem,quid ſit occaſio,nempe quæ in veritate facti eſt falſa, ſed exteriùs apparet coloratè inſta.& tex. in.c.1.ver.quia verò,ibi,peccandi occaſio. & ibi,Archi . in verb. quia verò occaſio.

præ-

præbetur.de iureiurand.eo.lib.6. & in. c. 2.versicu.si autem causa,ibi,occasionē cessioni dederat,de offic.ordi.eod.lib.6.

4 ¶ Ideóq; Ioan.And.in.c.post translationem,col,vlt.de renūciat.ꝙ in dubio causa impulsiua videtur esse occasio,& ibi quoq; Card.Florē.qui id singu.dicit,col.3.ver. quæro in eo quòd suprà.Domi.in.d.c. cōsequens,11.distinctio.dum dicit causā sumi pro ratione finali, & occasionem pro causa captata,& Pano in.c.1.col.1.in.9.no. vt ecclesiast.benef.& Imo.in.l.2.§.vlt.col. 2.ver.item adde,& quia dixit,ff. de dona. & Cor.d.cō.153.col.1.in litera.d.lib.2.Fely. in.d.c.solitæ,col.1.versi. inquantum dicūt hîc,de maio.& obed.& Barb. in. c. super quæstionū,col.1.ver.nota ibi occasione,de offic.& potest.iudi.dele. Et secūdum hoc id pertinet ad primam limitationē.in qua plenissimè locuti sum⁹ de causa īpulsiua. *Causa impulsiua censetur esse occasio.* *Causa pro ratione finali.* *Occasio pro causa captata.*

¶ Scio autem aliud esse causam, & occasionē,vt videri potest ex.d,ca.solitę, post princip.ibi non causam,sed occasionē prębuit,vbi omnes,præter id quod ex illis supra diximus,dicunt causam in iure consistere,occasionem in facto.&.d.c.1.§.porro versicu. & ideo nec,ibi, causam & occasionem *Causam & occasionem differre.* *Causa in iure,occasio in facto consistit.*
5

sionem præstant, vt ecclesiast. benef. vbi id no. Cardi. Floren. in. 8. eodémque vlti. no. & Panormitanus in vltimo nota. & d. capitu. 1. §. porrò, ibi, causam seu occasionem, & ibi Domi. de sta. regul. lib. 6. & cle. dudum, §. in studiis autem liberalibus, ibi, ex aliqua ratione, vel causa, de sepultur. & gloss. in. l. si ego, §. interdum, in verbo, partum me vsucapere, in fi. ff. de public. in rem actio. & Bald. in. l. certum, ad fi. C. famil. herciscum. & ex Cicerone in oratione pro Milone, Quæ tum non modò occasio, sed etiam causa illius opprimēdi fuit.

6 *Alia differentia inter causam & occasionē.* ¶ Quid autem inter eas intersit, iam vides ex his quæ iam diximus, vt tamen nō omittam quod in eam rem à Bal. scriptum est consi. 119. statuto cauetur quòd turbās, colum. vlti. versi. quæstio denique expensarum, lib. 2. inter eas id differre, quòd occasio dicitur, omne id quod ordinatur ad aliud per se vel per accidens. Causa verò propriè, dicitur id, quod ad aliquid per se ordinatur, per. l. verum est, ff. de furt. &. l. si mulier, ff. rer. amo.

7 *Occasio quæ* ¶ Alij dicunt occasionem illā dici quæ non est ordinata ad eff[...]ū de quo agitur, sed

sed accidētaliter, & fortuitò contingit. ita enim voluit Philip. Dec. in rub. C. qui admitti, col. 3. ver. sed cōsiderāda, & iterū in dic. c. vl. post prin. de cōfir. vl. vel inut. per tex. in. l. vl. §. sed cū ī secūdā, ibi, ex rei suę occasione ortā, C. de furt. & l. rescriptū, §. 1. ibi, ex occasiōe ei⁹ redactū, ff. de distrac. pignor. & l. generaliter, §. proinde, ver. planè si min⁹, ibi, p testamēti occasionē, ff. de fideicō. libertat. et. l. fori, ibi, ex huiusmodi professione, vel ipsi⁹ occasione quęsierit, C. de aduoca. diuers. iudicio. Ex quo Bar. no. aliud esse, aliquid esse ex aliquo, aliud eius occasione. *nō est ordinata ad effectū de quo agitur, sed accidētaliter cōtingit.*

8 ¶ Sunt & qui dicunt occasionē denotare causam remotā, & inter hos Ioā. And. post Roffred. in additio. Specul. tit. de iniuriis, §. sequitur, ver. sed pone inimic⁹ tuus. Bar. in. l. vxori, ff. de aur. & arg. leg. vbi id dicit probari, in. l. cū de lanionis, §. asinā, ff. de fūd. instru. & Bal. cō. 136. proponitur quòd Titius, ad fi. li. 2. Saly. ī. l. omnimodo, §. imputari, col. 2. ver. secūdo modo probat, C. de inoffic. testa. & in. l. fori, per eū tex. C. de aduoca. diuer. iudic. Ange. cō. 63. nobilis miles, col. 3. ver. nec ostbat si dicatur. & cō. 288. viso themate supradicto, col. 2. ver. *Occasio causa remota.*

illud enim verbum,& vtrobique per. d.l. vlti.§.sed cùm in secundū, C.de furt. Imo. in.2.§.vlt.col.3.versi.item adde ei quia dixit,ff.de donatio.Barb.& Ias.in rubr. C. qui admitt.ad bonor.possess.ille,col.5.Iason,col.3.versi.in prima parte,per no. in. d.c.solitæ.de maior.& obedien.& in.d.c. post translationem,de renunciat.& in. d. c.cùm cessante,de appellatio.& idem voluit Franc. Aretin.consil.161. verum est q̄ Comicus,colum.4.versicu.patet igitur ex præmissis,ibi,nam causa mediata, dum dicit causam mediatam & remotam potiùs dici occasionem,quàm causam, & Corne. d.con.263.post prin.lib.4. Alex.in.l.si patroni,col.2.versi.secundo modo probatur ff.ad Sc.Trebellian.vbi in id citat, glo. in d.l.si ego.§.interdū.ff.de public.in rem actio.& in.l.prętor.§.quod de fructibus. ff. de bon.author.iud.possidend.& Soci. cō. 156.pro fundamento,col.vlt.versi. confirmatur,nam licèt.& Iason cōsil.63.circa primum col.5.versi.tertiò principaliter,lib.3.

9 *De eadē re.* ¶ Et eò respicit,q̄ post Pet.tradit Cy. in d.l.generaliter,in.2.quæsti.& ibi quoque Salv.C.de episcop.& cleric. quòd causa finalis est,propter quā aliquid immediatè

con-

conceditur. causa impulsiua, quæ occasionem remotam præstat. quod & nos alibi ex illis diximus. Id quod satis probat, etiã si nihil aliud esset, cessante occasione non cessare effectum. quoniam cessante causa remota nõ cessat effectus, vt latè dicemus infrà in vicesima limitatione.

DECIMAQVARTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOQVARTO limita hãc regulam non procedere vbicunq; cessatio causæ superueniens, & effectus eiusdẽ secutus tendunt ad eundem finem, tunc enim nõ cessat ipse effectus. Exẽpli causa, vxor dotem exegit à marito propter ipsius mariti inopiam, secundum tex. in. l. si cõstante, in princip. ff. solu. matrimo. & in. l. vbi adhuc, C. de iure dot. postea vir è paupertate emersit, & diues fact9 est, & ita cessat causa illa restitutiõis dotis, nõ tamẽ cessat effectus illius, id est, restitutio semel facta, vt voluit glo. ĩ. d. l. vbi, in verbo, abutatur, & ibi Cy. col. vl. in. 17. quęst. Odof. Iacob. Butrig. vti illũ allegat & sequitur Bal. col. 6. versi. formatur etiam alia quęstio, & Io.

Hæc regula nõ habet locum, quãdo causæ cessatio & effectus illius ĩ eũdem finẽ tendunt.

Restitutio dotis ob paupertatẽ viri facta, nõ reuocatur ob illius diuitias superuenientes.

Fab.col.2.versi.itē quid si venit, & Salyc. in.§.1.eius.l. versi.quæro septimò, de iure dot.Ioan.And.in.c.per vestras,col.2.ver. in glo.& bona, & ibi quoq; Car. Flo.col. pe.versi.sed quæro post hãc glo.& Anto. col.2. in.2.opposit.paulò ante fi.illius, de donat.inter vir.& vxor.& idem Io.And. in addit. Specul.ti.de dote post diuor.resti.§.vlti.versi.quid si vir vocatus, Bar.in. d.l.si cõstante,in.9.quæstio.vl.partis,quæ est in col.vl.& ibi quoq; Alber.circa medium, versi.itē quærit si dote exacta,Imo. col.vl. versi. itē adde ei quod tangat, in.9. quæstio.& Alex.col.vl. idē Bar.in.l.pluribus,quæ est pe.§.& si placeat, col.2.ver. induco ad quęstionē,& ibi Imo.col.2.ver. in eadē glo.in fi. & iterũ versi. tu autē dictis,rursúmq; col.vlti.paulò ante fi.& ibi quoque Paul.col.1.versi. sed oppo.contra regulam,ff.de verb.obli. Ange.in.§.illud, in authen.de æqual.dot. Imo.dum allegat Bar.in.d.§.& si placeat,in.l.2.§.vlti. col.2. versi.sed in casu, ff.de donat. Paul. Castr. in.l.sciendum,§.vlti.in fi.ff. qui satisd.cogan. Cãpez in tracta.doti.in.3.parte,quæstio.47. Soci.con.60. in præsenti consultatione omnibus,colum.3. versicu.præterea

rea ad quid,lib.1.Hippo.Marsil.in.l.si redhibitus, colum. 2. versicu. & facit nota. verbum,ff.de quæstionibus.

2 ¶ Moueturq; pręterea Bar.& Pau.Cast. alijs rationibus, & ea potissimùm, quòd quandocunq; casus superueniens, qui ab initio impediuisset actum geri, tendit ad eundem effectum cum actu gesto,tunc nõ tollitur quod gestum est ex superuenienti illo casu,l.verbis legati, in fi.ff.ad.l.Falcid.&.§.ex contrario, versic. quod si vno, Instit.de legat. vti etiam voluit Dy. in.c. factum legitimè,de regu.iu.lib.6. & idem Bar.in.l.si in metallum,ff. de his,quæ pro non scrip. Imo.in.d.l.pluribus,col.2.ver. in eadem glo.in fi.& iterum versi. tu autẽ dictis,ff.de verb.obliga. & Philipp.Dec. in.l. non est nouum, col.1.sub nume.2.in fi.ff.de regul.iur. Igitur cùm hæc restitutio facta mulieri,propter inopiã viri,tendat ad securitatem mulieris,vti etiam tendit cessatio illius causę,scilicet diuitiæ superuenientes, certè tolli non debet effectus,id est,ipsa restitutio. Super hac tamẽ ratione,vide quod dicam infrà nume.9. *Ratio illius opinionis.*

3 ¶ Et dicit etiam Bart. ad id videri casum in.d.l. sciendum,§. vlti. qui satisd. cogan. *De eadẽ re.*

vbi

vbi cautio interposita ꝓ securitate à paupere nõ tollitur ꝑ superueniẽtes diuitias, quia id quod superuenit, tendit ad eundẽ effectũ securitatis. Et ibi Pau. Cast. qui hãc opinionẽ tenet, vt suprà diximus, dicit eũ textũ esse ad hoc meliorẽ, quã nullũ aliũ. & ita inquit Bar. potest respõderi ad quędam iura, quę dicũt paupertatis causa cessante, cessare & illius effectũ, vt in. l. cura, §. deficiẽtiũ, ff. de mune. & honor. & alijs, quæ nos adduximus suprà in paupertate cessante: ea enim procedunt, quando diuitiæ tendunt ad contrarium effectum.

4 *Qui contrarium tenuerunt.* ¶ Nec tamẽ hæc opinio in casu, de quo loquimur, caruit cõtradictoribus, nempe Oldra. & Richar. Malũ. vt citãtur à Bal. in d. l. vbi adhuc. & ibi quoq; Alberi. col. 5. versi. itẽ quærit idẽ, C. de iure doti. & Dy. in. d. l. si constante, & ibi quoq; Bal. & Ange. sibi contrarij, & vterque in fi. princi. & Roma. col. pe. versi. item in quãtum, in. 9. quæstio. ff. solu. matrimo. idẽ Dy. in. l. post finitã, ff. de suspect. tutor. Collecta. in. d. c. per vestras, colũ. 2. versi. sed quid si in casu, de dona. inter vi. & vxo. Bal. in. l. ad cõparãdas, in fi. C. manda. Angel. in. l. si cum dotem, §. si verò, ff. solu. matrimo. Pet. Ferrar.

rar.tit.for.libelli.quo vxor agit ad dotem, in verbo, vxor quondam domini, col.5.in paruis.versi.sed quid dices. Et omnes quidem hac nostra regula innixi, quòd cessante causa cessat effectus. cui tamen responsum est ex eo quod diximus.

5 ¶ Verùm & ad tutandā hanc posteriorē opinionē afferunt.d. c. per vestras, de donat.inter vir.& vxor. vbi probatur, quòd marito exigēti dotem à tertio, qui eam promiserat, non obstat exceptio, quòd vergat ad inopiam, si offerat cautionē de restituēdo, vel petit eam deponi apud mercatorē, ita vt per depositū res sit secura. Sed Imo. in.d.l. si cōstante, in prin.col.vlti.ver.item adde ei, dicit eum tex. si bene inspiciatur, id nō probare, vt patet ex his quæ ante dixerat circa intellectū illius. Sed & dici potest ꝙ inopia nō allegabatur à muliere, sed à tertio, qui promiserat dotem, cui tātus fauor nō debebatur. imò qui non videbatur posse allegare hanc exceptionē. & ideo in d.c. disponitur, vt suprà diximus, et hoc patet manifestè, quia ibi dicitur, quòd statur soli iuratoriȩ cautiōi mariti, si aliā reperire nō potest, & tamen certū est, quòd si maritus est inops, nō per hoc cōsulitur mulieri *Pro posteriori opi.*

nec

nec euitatur restitutio ex capite inopiæ. imo tenent communiter doctores in. d. l. si constante, quòd restitutio dotis illo casu nõ euitatur per præstationẽ cautionis.

6 *Præcedentiũ opi. concordia.* ❡ In qua re Henric. Bohic, in. d. c. per vestras. in fi. de donatio. inter vir. & vxor. hanc controuersiã concordãs tradit, quòd si maritus nõ solùm factus est diues, sed & sapiens & discretus, procedat posterior opinio. Si autem diues tantùm factus est, fortè ex successione parentum, vel aliâs citra industriam, tãquam scilicet dormientis illius rete ceperit, vt est in veteri prouerbio, & tunc procedat prior opinio. Et pro hoc (inquit) facit. l. si creditores, ff. de priuilegiis creditorũ, &. §. suspectus, &. §. vlti. Instit. de suspect. tutorib. Et id nuncupatim sequitur Ioan. Lup. in repe. d. c. per vestras, §. 25. incip. ampliabis quartò, in fi. dicens hanc concordiam menti esse tenendam, quia de iure & æquitate procedit, nec alibi eam reperit.

7 *Altera concordia.* ❡ Alij autẽ in hac re aliter distinxerunt. nam aut dos ita fuit vxori restituta, vt dominium ad eam transiret, vt contigit cùm actum est actione personali ad restitutionem dotis, vel declaratum est à iudice do-

minium

miniũ eſſe apud eã: quod itẽ cõtingit, quã do actũ eſt reiuẽdicatione: & tũc vera ſit prior opinio, cũ ſit perfectiſsima executio ſecuta traditione, iuxta ea quę ſcribũtur in l.1.C.de pericul.& commu. rei vẽdi. licèt res deueniat ad caſum, à quo nõ potuiſſet incipere, vt in dicto.§.& ſi placeat, & in.l. vt pomum, ff. de ſeruitut. Aut mulier egit hypothecaria, & res illi adiudicata eſt iure pignoris, vel prætorij, vel conuentionalis.& tunc ceſſante cauſa ob quam datum eſt id pignus, ipſo iure pignus reſoluitur, per.l. ſi pecuniæ, §. primo, ff. vt in poſſeſsio.legat.& ex regula tradita à Bar.in.l. ſi finita, §.Iulianus, ff. de damn. infect. Et ita nuncupatim voluit Franciſ. Aretin. in dicta.l. pluribus, §. & ſi placeat, colum.1. verſic.& ex hac concluſione, ff. de verbo. oblig. vbi id dicit eſſe de mente Bald. in d.l. vbi adhuc.

8 ¶ Alij denique ita hãc controuerſiã componũt, vt ſi pendẽte iudicio, quo vxor maritũ conuenit, vt illi fiat dotis reſtitutio ſecundum.d.l. vbi adhuc, ipſe maritus deſinat eſſe pauper, debeat ceſſare id iudiciũ ceſſante ſcilicet cauſa illius: ſed ſi iudiciũ finitum fuerit, ita vt iam facta ſit executio, & dos *Alia item concordia.*

& dos mulieri aſsignata, nõ debeat ceſſare ea reſtitutio, ſiue aſsignatio: & ita voluit Cepola, in.l.actioni, num.9.ff.de de ædilitio edicto.

9 *De eo quod dictũ eſt ſuprà.num.2.* ¶ Sed quid ſit de illo caſu, illud tamen ſcire debes, non ſemper obtinere quod diximus, caſum ſuperuenientem, qui tendit ad eundem effectum cum actu geſto, non tollere, quod geſtum eſt: ſed tum demum tantùm, cùm nihil intereſt debitoris, vt per ſecundam cauſam ſuperuenientem irritetur prima, vt in iuribus ſuprà in id allegatis. At ſi illius intereſt, ſecus dicendũ eſt, per text. in.l. ſi fideiuſſor. §. primo, ff. qui ſatiſdare cogantur, &.l. 1. §. 2. ff. de curat. furioſ. quas in id expendit Franciſ. Aretin. in dicto. §. & ſi placeat, colum. 2. verſicu. vel ſi vis dicere.

DECIMAQVINTA LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ procedit in priuilegijs dignitatum.* ¶ DECIMOQVINTO limita noſtram regulam, vt non procedat in priuilegiis dignitatum, quæ durant etiam finita dignitate, vt videre licet ex.l. eos qui, & ibi Io: Plate. C. de excuſat. muner. lib. 10. & l.

maximarum

maximarum, ad fi. & ibi glo. vlti. Bart. Angel. & Io. Plat. eo titu. & l. eam legem, eo. quoque tit. ex qua no. glo. quòd immunitas nõ cum dignitate, sed cum persona extinguitur, & ibi etiã Io. Plat. & l. eos qui, & ibi item Ioan. Plat. C. de fabricens. lib. 11. & l. vlt. in fi. & ibi quoq; Plat. in fi. C. de Silentiar. lib. 12. & l. iubemus, & ibi idẽ Plat. C. de Prox. sacror. scrinior. eod. li. 12. & l. 1. & ibi glo. & Plat. C. de magistrat. scrinior. eod. lib. 12. & l. 1. & 2. & vtrobique glo. & Pla. de Præfect. prætor. eod. lib. 12. & l. 1, & ibi Plat. de Præpo. sac. cubi. eod. lib. 12. & l. 1. de Primice. vbi etiã notat idẽ Plat. quòd dignitate deposita retinẽtur vestigia dignitatis. & l. 1. C. de Comi. qui prouinc. regunt, eo lib. cuius argu. scribit Specu. tit. de legato, §. finitur, qui est vlt. versi. item no. quòd ei, quòd qui semel fuit legatus, semper ei debetur reuerẽtia in memoriam pristinæ dignatis. & sequitur Felyn. in c. quæ in ecclesiarũ, colu. 32. in. 5. fallen. ver. & hinc est quòd ei, de constit.

2 ¶ Atque ita, vt scilicet priuilegia dignitatum non cessent cessante dignitate, voluerũt (præter eos quos suprà citauimus,) Dyn. Io. And. Alber. & Philip. Fran. in c. *De eadẽ re.*

decet

decet conceſſum,de regu.iur. lib.6. Nam Alberi.vti alibi,ni fallor,diximus,id.c. legit ſub titul. eiuſdem titul. ff. & voluerũt item Inno.Bald.& Barb.in cap. ſedes apoſtolica,extrà de reſcrip.Hippo.Marſil.latè ſingul. 107. priuilegium dignitatis. & ſingula. 179. viget communiter ſtatutum, col.2.verſi. & vltra prædicta.

3 *De eadẽ re.* ¶ Et facit pręter tex.ſuprà allegatos alius tex.in.l.vl.ff.de decurio.vbi qui fuit olim decurio,torqueri non poteſt, in memoriã priſtinæ dignitatis. Ex quo dicit ibi Frác. Tig. quod Marti. Fanen. liberauit quendam à morte,qui cùm à iudice fuiſſet morti adiudicatus, appellauit. & inter cætera allegauit, quòd & ſi olim fuiſſet decurio ſuæ ciuitatis,tamẽ poteſtas illũ quæſtioni ſuppoſuerat,& in quæſtione cõfeſſus fuerat:ideóq; cùm quæſtio nõ valuiſſet, neq; etiã cõfeſsio facta in ea, quod dicit notandũ Barb.ĩ.c.ſedes apoſtolica, col.4. verſi. & etiam allego, & Hippolit. Marſil. d. ſingular.107. & d. ſingu. 179.

4 *Clreicũ degradatum percutiens* ¶ Sed per illum tex.ſcribit glo.in cap.ad abolendam,in verbo,prærogatiua,de hæretic. quòd percutiens clericum degradatum incidit in canonem, ſi quis ſuadente:

propter

propter memoriam pristinæ dignitatis. quod & ipsum voluit glo. id tamen declarans in. c. degradatio, in fi. & ibi quoque Doctor. eo. tit. lib. 6. & gl. in. c. accedēs. 50. distinctio. & in. c. 2. in glo. vlti. 54. distinctio. & in. c. dictū, 81. distinctio. & in cap. eos, in verbo, clerico. 20. q. 3. Felyn. in. c. contingit, le. 1. in fi. de sentent. excōmuni. Hippo. Marsil. d. sing. 179. col. 2. & è theologis Anton. Floren. in. 2. parte. 3. partis summæ, titu. 25. cap. 1. *incidit in canonem.*

5 ¶ Quinetiā eiusdem illius tex. authoritate, scribit alia glo. in cap. si qui episcopi, in glo. magna, paulò post mediū, 92. distinct. quòd si quispiā clericus fuerit electus ad episcopatum, nec tamē eum potuerit asse- qui ob plebis seditionem, ei quæ renūciauerit, manet clericus sui episcopi, vt prius erat, & ab eo iudicabitur vt simplex clericus secundū. c. ad supplicationē, extra de renūciat. non tamen poterit eum deponere, ob memoriā pristinæ dignitatis, & sequitur Fely. qui eam gl. dicit not. in. c. quæ in ecclesiarū, col. 32. in. 5. fallen. versi. vnde dicit, de constitutionibus. *Clericus electus episcopus, & renūtiauit episcopatui, non poterit deponi à suo episcopo.*

6 ¶ Hucque etiam vergit, quod dicit gloss. no. in. §. generaliter, in verbo, præstet, in *Filius ob dignitatē pa-*

T authen.

tria potestate liberatus in eam non redit finita dignitate. authē.cōstit. quæ de dignitat. quòd filius qui propter dignitatem liberatus est à patria potestate, nō redit in eam dignitate finita & sequitur Alberic.in authē.sed episcopalis, versi.sed an liberatus. C. de episco.& cleri, & Ioā.Plat.in.l.vlt.C.de Consulib.lib.12.& idem voluit Dynus in.d.c. decet concessum, de regu.iur.lib.6.& nos quoque diximus in nostris legibus cōnubialibus, in gl.3.in verbo. & n'est plus en pouuoir de son pere, in princ.

7 ¶ Et quod egregiè scribit Bart. in.l.1.per illum text.C. de aduocat.diuers.iudicum, quòd qui deposuit officiū aduocationis, est tamen vt prius erat, & appellatur Clarissimus, nec debet torqueri: & ad eum mitti debet, vt ad agregiam personam. & sequitur Felyn.in.d.c.quæ in ecclesiarum, vbi suprà, versi.& hinc est quòd qui deposuit, de constitutio.& Iason, dum illū simpliciter allegat, in.l.si ita stipulatus sit, col. 6.num.27.ff.de verb.oblig.&. d.cōsi. 179. col.2. versi.& faciunt dicta.

Aduocatus officio deposito manet clarissimus. Nec torqueri potest. Et ad eum mittitur vt ad egregiā personam.

8 ¶ Et quod idē tradit Ioā. Lignam.in clemen.ne in agro, de statu. monachor. quòd qui semel fuit abbas deposito officio sine culpa, obtinet primum locum in choro &

Abbas depositus sine culpa pri-

conuentu

conuentu post abbatem, in memoriam pristinæ dignitatis, & sequitur Imo. ibi, col. 14. ver. in vltima quæstione dicit. & Fely. vbi suprà, ver. & hinc est quòd qui semel. & Iason in. d. §. Chrysogonus, col. 6. versi. hinc est quòd qui semel, ff. de verb. oblig. A quo nõ longè abest quod tradit Guid. Pap. decisio. delphina. 377. quid ergo si quis ex dominis, quòd domini parlamẽti iisdẽ gaudent priuilegiis dignitate priuati, sola volũtate principis, & sine crimine, quibus & in ea constituti.

mũ locum post abbatẽ tenet.

Cõsiliarius sola volũtate principis depositus iisdem gaudet priuilegijs.

9 ¶ ADDE quod pulchrè scribit Bald. id tamen declarans in. l. obseruare, §. proficisci, col. 4. versi. septimò quæritur, ff. de offic. Procõsul. ꝙ offendẽs eius potestatem, vel eius familiã tempore syndicatus ita debet puniri, ac si eum offendisset tempore officij, propter reliquias pristinæ dignitatis arg. l. 1. C. vt caus. post puber. adsit tut. et sequitur Pau. Putea. in tract. syndicat. ver. an offendens, &. §. officialis finito officio, ver. 1. &. §. dicitur autẽ, col. 1. Augusti. Ari. in addit. Angel. Are. in tractat. malefic. in verbo, Caium Sempronij. char. vlt. ver. & diligenter pondera. & Iason in. l. sciendũ, §. vlti. vers. facit quod sing. ff. qui satisd.

Potestatẽ offendẽs tempore syndicatus eadẽ pœna punitur ac ante syndicatũ.

cogã. vbi id dicit singu. & in. d. l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, vbi suprà, ff. de verbor. obligatio. & in. l. principalibus, col. vlti. versic. secundò quæro, ff. si cer. peta. vbi ex eo. infert quòd sicut dans alapam potestati debet capite puniri ex sententia Bal. in. c. 1. §. iniuria, in princip. tit. de pace iuramẽ. firman. ita & is qui dat alapam ei in syndicatu existenti.

Dans alapã potestati capite punit.

10 ¶ Cui et illud germanum est, quod nota. traditum est ab Alberico in. 2. parte statutor. quæst. 20. incip. quòd si statuto. quòd percutiens eum qui fuit Prior vel Antianus, punitur eadem pœna, qua percutiens Priorem vel Antianum, per Lordo, ff. de public. iudic. & l. ordine, ff. ad municipal. quam decisionem longè latéque approbat & confirmat reprobatis aliis, qui contrarium tenuerãt, Hippol. Marsil. singu. 179. viget cõmuniter statutum. & faciunt alia quæ dicam in seq. limitatio.

Priorem antiquum percutiens eadẽ pœna punitur, qua si eum qui nunc est percuteret.

11 ¶ Sed hæc intelligenda sunt in dignitate tantùm, de qua etiam tãtùm locuti sumus, nõ etiã in mero officio, cui nulla est annexa dignitas: quia eo officio finito finitur & omne priuilegiũ, quod ex eo proficiscitur, per text. iuncta gloss. v[illegible] multis citatur

An superiora habent locũ in mero officio vt in dignitate.

tatur in.l.1.& ibi etiã doctor.C.de excusa. muner. lib. 10. & voluit etiam Bart. in.l.1. col. 3.versi.sed quæro an talis dignitas, C. de mulierib.& in quo loco,eo lib.10. & in l.vniuersi,& ibi etiã Ioan.Plat. C.de legatio.eo.lib.& in.d.l.maximarũ,ad fin.et ibi quoq; Angel. & Io.Plat.in.6.no. eod.tit. vbi ipse Plat.allegat alia iura, & idẽ Plat. in.l.eam legem,eo quoque tit.

12 ¶ Ex quo redditur dubium quod no.voluit Bald.in.l.data,col.11.versi.de eo qui se asserebat,C.de his qui accus.nõ poss.quòd mitiùs ponitur is qui aliquãdo fuit notarius,sed postea priuatus officio cõficit instrumẽtum, propter primordiũ veritatis, siue(vt nonnulli qui eum citant,dicunt,in memoriam pristini officij, arg.§.quia verò verisimile,in authẽ. de non alienã. reb. eccles.quod & ipsum voluit idẽ Bald.in.l. si quis.C.de aquæduc.lib.11.Et illũ tamen sequitur Io. Ana.in.c.accedẽs,ad fi.de crimine fals.Alex.cõ.50.põderatis verbis statutorũ.col.2.ver.& idẽ dicit,lib.3.& Fely. in.c.quæ in ecclesiarum,col.32.in.5.fallen. versic.& hinc est quòd mitiùs, de constitut. qui & hoc tribuit memoriæ pristini officij. & in c.super literis,col.20. versic.

Notarius olim qui conficit instrumentum an mitius sit puniẽdus.

pro quo facit, de rescrip. Iason qui id sing. dicit in.l.sciendū.§.vl.nu.10. ff. qui satisd. cogāt. & in.d.§. Chrysogonus.col.6. versi. ad idē vltimò facit. Hippol. Marsil. singu. 35.ille qui nunquā fuit. & .d.singu.179.col. 2.versi. & faciunt etiam quæ dixi.

13 *Contrà illā opinionem.*

¶ Et ego certè vix illorū opinioni accedere quāuis neminē reperi qui ei cōtradixerit, hic enim plus delinqre videtur qui depositus ab officio ob crimē, illud nihilo minus exercet, cū præterquā quòd crimē falsi cōmittit, vt alius qui vnquā fuit notarius, contēnit iustitiā, estque magis incapax huius muneris, quā qui nūquā illud est adeptus: & est illud primordium, quo Bal. nititur omnino sublatū per priuationē factū ob crimē: nec quicquā operari potest ad cōmodū illius qui ita priuatus est, argu.l.nec infames, C.de decur.li. 10. &.l. 1.& ibi Barto. C.de infamib.lib.12.cū aliis multis similib. à me adductis in tract. Nobilita.c.24.nu. 7. incip. intellige tertiò & multis seq. Et bene facit quod diximus suprà nu.8. de abbate deposito sine culpa qui potitur prærogatiua loci, vt priùs: sed si ob crimē depositus esset, minimè, vt voluere Ioan. Ligna, & alij ibi allegati.

Decima-

DECIMASEXTA LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOSEXTO limita generaliùs quàm in præcedē.limitatiōe, vt nostra regula nō procedat, quoties remanēt reliquiæ pristinæ causæ, nā licèt ea maxima ex parte cessauerit, non tamen omnino extingui tur effectus, propter illas reliquias. vt præter alios tex. quos citauimus in. d. præced. limitat. satis etiam probat tex. in. l. 2. &. 3. & ibi Dy. qui id no. ff. rer. amot. vbi contra illam quæ desiit esse vxor, nō instituitur turpis actio, in honorem præteriti matrimonij. & tex. in. l. ex duobus. ff. de vulgar. & pup. & l. sed si vnus, §. seruus, ibi, in memoriā pristini dominij. ff. de quæstio. & l. seruos non solùm, C. eod. titu. vbi glo. alegat concordan. *Hæc regula non habet locū vbi remanent quædā reliquiæ causæ.*

2 ¶ Et ita nuncupatim nostrā regulā limitāt gl. Dyn. Io. And. Alberic. & Philipp. Franc. in. c. decet concessum. de regu. iur. li. 6. Io. And. in. c. post translationem, col. vl. & ibi Ant. col. 4. ver. tu dic latiùs, Imo. col. 5. nu. 36. & col. seq. nu 40. & iterū col. 8. nu. 51. de renunciat. Bar. in. l. 2. §. vlt. in fi. ff. de donatio. Bal. in. l. patre furioso, in pri. *De eadē re.*

lect.post princ.& in.2.ad fin.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.& in.vlt. colum. 4. versi.quartò quæro,ff.de feri.& in.c. cùm cessante,in.4.not.de appellat. Angel. in.l. minoribus,C.de his quib,vt indig. Henric.Bohic in.c.& si Christus, colum. 1. de iureiuran. Alex.in.l.si cum dotem,§. si maritus,col.3.versi.vel potest responderi, ff. solu.matrim.& in addit.Nico.Neapol. in l.2.§.non solùm,ff.de excusa.tutor.Ias. in. l.sciendū.§.vlt.col.3.versi.quartò pro ista parte,ff.qui satisd.cogan.Franc. Rip. in.l. ex facto.colum.3.nu.16.ff.de vulga. & pupill.substitut.

3 *Vasallus potest renunciare feudo inuito domino.*

¶ Et per tex.in.d.l.si vnus,§.seruus,ff.de quæstio.voluerunt Hostien. Cardi. Flor. Anton.Imo.& Felyn.in.d.c. quæ in ecclesiarum.ille col.1.in verbo,alienandi,versi. sed nunquid vasallus,alter in fi. Anto.col. 2.ver.an vasallus posit,Imo.col.3.ver. & intelligit etiam,Fely.col.32.in.5.fallen. in prin.de constit.quòd licèt vasallus possit renūciare feudo,inuito domino, per tex. in.c.1.tit.de vasall.qui cōtra cōstit.Lothar: non tamen post eam renunciationem potest,nec debet offendere dominū ob memoriā pristini dominij.quod & ipsum voluit

Non tamen potest eum postea offendere.

luit ipse Card.Flor.in clē. pastoralis, ver. deniq;,in.7.q.de iudi.vbi & ad hoc allegat tex.in.d.illo.c.1.

4 ¶ Quibus adde duo dicta Bal.Primū,in. l.genero,col.1.ver.vlteriùs oppo.C.de iu. dot.ꝙ ex patris stipulatione de reddenda dote quæritur filio emācipato actio vtilis, propter reliquias pręcedētis potestatis,ar. gu.l.cū talē,§.vl.ff.de hęred.instit. Alterū est in.l.in reb⁹,col.3.ver.tertiò noto,ibi,tu dic ꝙ aut cōsideram⁹,C.eod.tit.de iur.dot. ꝙ vxor cōstāte matrimonio cēsetur quodā modo domina rerū dotaliū propter vestigia & reliquias præcedētis dominij,& in his vir imaginē vxoris repręsētat,arg.l.cū notissimi,§.1.C.de præscrip.30.annor.

Filio emancipato quæritur actio ex stipulat. patris de dote reddēda.

Vxor cōstāte matrimonio censetur domina dotis.

Vir in dote imaginem Vxoris repræsentat.

5 ¶ Adde & tu alia similia,in quib⁹ ob rę- liquias,vestigia,& memoriā pristinæ causæ effect⁹ nō cessat,etiā si causa ipsa cesset, quæ & tu videre poteris apud Io.And.in c.cōsulti,col.2.ver.in gl.1.dissolutæ, & ibi Anto.col.2.ver.gl.super verbo,seculariter & Panor.col,itē.2.ver.ex quo inferūt, extrà de regular.qui omnes loquūtur de memoria pristinæ religionis.& eūdē Io.An. in.c.vlt.ad fi.eo tit.Fely. latè in. c. quæ in ecclesiarum,col.32.in.5.fallen.de cōstit.& Hip-

Alia similia.

Hippol.Marsil.sing.179.viget communiter statutũ,& quæ etiam nos diximus in præced.limitat.in qua specialiter locuti sumus de reliquijs & vestigijs dignitatis.

6 ¶ Adde inquã & alia in quibus reliquię sunt tanti roboris, vt perinde excludat sequentes ordine, ac si totũ ipsum remaneret. quod ex eo videre licet, quòd reliquię prioris tutelæ excludunt sequentem tutelam, vt plenè nota.in.l.1.C.de testa. tute. &.d.l.si quis sub conditione, & ibi Barto. ff.eod.& voluit etiam Bal.in.l. cùm antiquioribus,col.6.ver.quintò sic sicut reliquiæ, C.de iure delib.& Card.Alex.in.c. 1.ver.quartodecimò sicut reliquiæ,d feud. March.& diximus in tracta.primigenior. qu.40.nu.71.incip.31.vbi rei quæ deficit.

Reliquiæ prioris tutelæ excludũt sequentem.

7 ¶ Sed ita tamẽ vt nõ illud specialiter omittamus, ꝙ inimicus reconciliatus non statim est iudex vel testis idoneus, cũ adhuc dubium sit, an remanserint quędã reliquię odij, sed expectandũ est, vt amicitia sit longo tẽpore confirmata, & sint obliterata omnia inimicitiarum vestigia, per tex.no.in.c.accusatores & testes, ꝙ est.2.& ibi gl.3.quęstio.5.Et ita voluit gl.in.c. per tuas, le.1.in verbo, inimicitias capitales, in fi.&

Inimicus reconciliatus an sit testis aut iudex idoneus.

ſi.& ibi Ioan. Ana.col.3.ver.in glo. in verbo,capitales,& Fely.col.vlt.ver.in eadem gl.in ſi.de ſimo.Inno.non obſcurè in.c. cũ oporteat,col.vlti.in verbo,inimicos,& ibi clariùs Panor. col.2.ver.itẽ aduerte, Ioan. Anan.col.3.verſi.nunquid autem reconciliatio,& Fely.col.5. verſi. nunquid autẽ reconciliatio,de accuſa. Idem Inno.in.c. cùm I.& A.paulò ante fin. & ibi etiã Im. col.pe.ver.tertia fuit quę colligitur, de re iudica.vt à nonnullis citantur. licèt aliud dicere,videantur,quamuis allegent.d.c.accuſatores.Specul.titu.de iud.deleg. §. ſupereſt videre, ver. iterum quòd quodam, & ibi Io.And.in additio.Roma. ſingula. 315.incip.Innoc.in.cũ I.Alex. con. 99. in cauſa inquiſitionis formatæ contra Iacobum,col.1.ver.& quamuis tẽpore,li.1.Firmia.in tract.de epiſc.in.4.parte lib.4.ver. decima tertia.Felyn.in.c.ſi pro debilitate, col.3.ver.cõfirmo hæc per tria,de offic.de leg.& in.c.1.col.1.poſt princi.de iudici.& in.c.quoties,col.1.de teſtib.& cõ.3. habẽt legiſtæ,col.vl.ver.4.adduco, vbi dicit ſin. tex.ĩ.d.c.accuſatores.Hip.Marſ.ĩ.l.1.§.pterea,col.2.ver.ãplia etiã hũc tex. & hãc regulã,& v[illegible]. intellige tamẽ,de quæſtio. & in re-

in repe.l.vl.char.16.C.de probat.& singu. 107.priuilegium dignitatis.versi.item adde quòd inimic⁹,&.d.sing.179.col.2. ver. item facit etiam,nã inimicus. Ludo. Care. in repe.l.obseruare,quæ est.2.in prin. nu. 118.ver.amplia etiã in inimicitia. C. quor. appella.non recip. Ioan. Crot.in tracta. de testib.char.6.col.3.versi.decimò extenditur.Maria.Soc. Iunior cõ.79.licèt in presenti,col.10.nu.42.lib.1.Et facit quod in simili diximus,suprà in.12.limitat.num. 11. incip.adde & illud,de Iudæo recens facto Christiano.

8 ¶ Et has certè inimicitias recõciliatas esse suspectissimas docet Cicero in oratione pro Milone, In communi omnium lætitia,si etiam ipse gauderet,timeret, ne videretur infirmior fides reconciliatæ gratiæ. Et alibi,Ego cũ omnes amicitias tuẽdas sẽper putaui sũma religiõe & fide, tamẽ eas maximè quæ essẽt ex inimicitijs reuocatæ in gratiã,propterea q̃ ĩtegris amicitijs officiũ prætermissũ imprudẽtiæ,vel vt grauius interpretemur,negligẽtiæ excusatione defenditur: post reditum in gratiam si quid est commissum, id non neglectum, sed violatum putatur: nec imprudentiæ,

De eadẽ re, ex extrenis authoribus.

sed

ſed perfidię aſsignari ſolet. Idē pro Deiotaro rege ſcribit Cęſarē fuiſſe huiuſmodi, vt nemo illum placauerit inimicitijs, qui vllas reſediſſe in eo ſimultatis reliquias ſenſerit. Et huc reſpiciens Horat. ad Iuliū Florum, lib. Epiſtol. 1. Epiſto. 3.

Debes hoc etiā reſcribere ſit tibi curæ
Quantum conueniat Numatius, an malè ſarta.
Gratia nec quicquā coit & reſcinditur.

Diuus autem Hieronymus ad Rufinum, profitetur ſe ad reconciliatas inimicitias purè colere, & non iuxta Plautinam ſententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Et idem alibi in ipſum Rufinum lib. 1. monet amicos poſt recōciliatam ſimultatē, etiā leues vt ſuſpitiones fugiant: ne quod fortuitò fecerint, cōſultò facere putentur. Vide tamen interim tex. in. §. inimicitiæ, Inſti. de excuſat. tutor.

9 ¶ Tamen contra hanc limitationem videtur eſſe text. in. l. vlti. ff. vnde lib. vbi ſi filius dedit ſe arrogandū, non poterit amplius dicere contra tabulas, licèt etiā poſt arrogationē remaneant quædam reliquię filiationis naturalis, l. tutelas, ff. de capit. diminutio. cum ſimili. Ideo Imo. & Rom. *Contra hāc limitationē*

in. l.

Resolutio huius limitationis.

in.l.2.§.vl.ille col.2.versi. itē adde inquātum:hic col.vl.versi. vlterius inquantum, ff.de donatio. id prçsentientes dicūt illud in hac re dici posse,q̃ cessante causa cessat dispositio,licet maneant aliquæ reliquiæ. Nisi tamē in casibus, in quib⁹ lex aliquid statuit propter memoriam pristini status, vt in.d.l.vnus,§.seruus, ff. de quæstio.&. d.l.vlt.ff.de Decurio. &.c.1.ad fi.tit. constit.feud.domi.Lothar. Tanquam scilicet intelligāt reliquias pristinæ causæ nō esse considerādas in hac nostra regula, nisi in casibus expressis. Et id fortè verius est, nisi in reliquijs esset eadem ratio.

DECIMASEPTIMA LIMITATIO.

Hæc regula nō habet locū, cùm suspensa tantū est causa.

1 ¶ DECIMOSEPTIMO limita hanc nostram regulam, vt procedat cùm omnino cessat causa: secus si sit suspensa tantùm,& non obrupta: nam tunc non etiam obrumpitur effectus. l. si extraneus, &. l. quod seruus, ff. de condictione ob causam. Et ita per illos textus dicit Bald.in.c. quemadmodum, colum. 2. versicu. nota tacitas conditiones,de iureiurando.

¶ Cui

2 ¶ Cui adde quod tradit ipse Bald.in.c.1. col.2.versi.& ad idē facit, tit.hîc finit lex, esse longam differentiam an aliquid suspendatur, an verò omnino abrumpatur, per not. in.l.2.§.ex his,& in.l.inter stipulantem,§.sacram,ff.de verbo.obli. & hæc verba dicit esse.l.illa institutio,§.1. ibi, in suspenso retinentur, nō abrumpuntur,ff. de hæred.instit. Et ex his Bald.vbi suprà, decidit pulchrā questionem,post glo.ibi, vt apud eum videre poteris.& benefaciūt quæ dicam inferiùs in.31.limitatione. *Differentia an aliquid suspendatur an abrumpatur.*

DECIMAOCTAVA
LIMITATIO.

1 ¶ DECIMOOCTAVO limita,vt pcedat cessante,id est extincta causa,sec⁹ si interpretemur cessante adimpleta:nā tunc cùm scilicet adimpleta est, licèt cessare videatur,nō tamē propterea cessat effectus,p id quod habetur in.l.si iā facta, &.l. cōditionem quę in futurū,ff.de condit.& demōstra.vbi implementū causę legati non resoluit,siue nō facit cessare legatum, imò ipsum corroborat & cōfirmat,p quos quidem tex. Bal.in.l.filia legatorū, col.1.in.2. *Hæc regula nō habet locum cum causa adimpleta.*

quæst.

quæst.& ibi quoq; Saly.col.1.versi.sed an pro residuo. Ang.in prin. Paul.Cast.ver. sed pone quòd minus, vbi id dicit consulendo tenuisse, Corne.col.1.versi.sed dubitatur an possit,& Ias.col.2.versi.prędicta, & isti tex.& Iacob.à.S.Georg.qui hãc dicit esse communem opinionem, C. de lega.sequuntur Oldra.qui fuit eius opinionis, vt testator, qui plus legauit pro dote, postea minùs dedit in dotem, nõ videtur minuisse legatum: quasi videlicet per illã vltimam dationem in dotem, & sequens matrimonium non cessauerit, id est, non extincta fuerit causa finalis legati: sed solùm cessauerit,id est,adimpleta fuerit.

Testator qui plus legauit pro dote, & postea minus dedit, non videtur minuisse legatum.

2 ¶ Quod nota, quia admodũ subtile est, & id etiam sequitur Paul.Cast.consi.148. proponitur in facto,quòd quædam testatrix;lib.2.vbi per hoc cõsuluit, quòd si ea cui quis testamẽto dotem reliquit, nubat interim antequam testator moriatur,sitq; ab alio dotata: ei tamen debetur legatum veluti causa legati nõ extincta, sed adimpleta. Id quod etiam antè tenuerat Guid. Cu.ĩ.l.cũ is,§.si mulier,ff.de cõdic.indeb. per tex.in.l.Publius, in prin.ff.de cõd.& demõst. atq; etiam Ray.Forl. per.l.hæc conditio,

Dotata in testamento, postea ab alio dotata, legatũ dotis no perdit.

conditio,la.1.eo titu. quos ipſe Pau.citat.

3 ¶ Sed & id quoq; tenuerunt Oldra.Bar. qui tamē declarat, & alij in.l.Lucius,la.1. ff. de lega.2. Bald. in. l. huiuſmodi,§.cùm pater, & ibi recentiores, ff. de lega. 1. & idem Bald. in .l. vlti. ad fi. C. de ſenten. quæ ſine cert. quantit.& con.330. caſus talis eſt, auus reliquit nepti,lib.5.& iterum con.493.cōſiderato, quòd teſtator,eo lib. 5. vbi & ipſe diſtinguit Pet.Anchar.in.c. filius,col.vlt.verſi. vltimò circa proximè dicta,de teſta. Alexan. con. 7. viſis & diligenter animaduerſis,colum.4. verſi.hoc in terminis,lib.2. quod repetitur,cōn.88. lib. 6. vbi illū omnimodo vide. & ipſum quoque Alexan. conſi. 95. repetitus, col. vlti.verſicu.circa ſecundum, lib.7.& Bal. conſi.360.quia dictum legatum,lib.4. *De eadē re.*

4 ¶ Et huc quoq; pertinet,ꝙ per.d.l.ſi iam facta,de condi.& demonſtra. atque etiam per.l.antepen.de inſtitu.& ſubſtit. voluit ipſe Bald.in.d.l.vlti. colum.2. verſi.pone teſtator,C. de ſenten. quæ ſine cert.quantit. proferuntur, quòd ſi teſtator reliquit decem Berthæ, pro ea maritanda, quæ ipſa tempore teſtamenti erat iam maritata, debetur i[illegible] legatū. quē refert & ſequitur *Dos teſtamento relicta debetur ei quæ iam maritata erat.*

V Alex.

Alex. con. 146. in causa, & lite inter nobilem Raphaëlem, colum. 2. versi. & similiter dicit, lib. 5. & Hippol. Marsil. in repet. rubr. de fideiussorib. nume. 85. & Ioan. Lupus in repet. c. per vestras, §. 20. versi. ex hoc dicebat, de donatio. inter virum & vxorem. Tu autem vide Paulum Castr. consil. 308. in isto facto, colum. 1. versicu. secundò facit dubium, lib. 1.

DECIMANONA LIMITATIO.

1 *Causa nullitatis cessãte nõ cessat nullitas.* ¶ DECIMONONO limita nostram regulã, non procedere, quãdo actus quispiã est nullus, propter aliquã causam: quia si etiã postea cesset ea causa, non tamẽ cessat effectus nullitatis, id est, non reconualescit actus, propter cessationẽ causæ, vt probatur ex. §. 1. Insti. de exh. liber. iuncta, l. Papinianus, in princ. ff. de inoffi. testa. & ex l. eius qui, ff. de testa. & §. præterea. Insti. quibus nõ est pmiss. fac. testa. & §. 1. Insti. de inutilib. stipu. & c. 1. de despõsa. impu.

2 *De eadẽ re.* ¶ Et ad hoc quoque facere videtur. l. filiam, ff. de Senato. quę repetitur ad verbũ, *Declaratio* in l. generali, §. vlti. ff. de ritu. nupt. vbi si

filia

filiá Senatoris contraxerit matrimonium cum libertino, id quidem matrimonium nullum est:nec vires reassumit, etiá si causa, ob quam illud matrimonium non valebat, cessat, quia scilicet pater desijt esse Senator. Verùm Bal. ibi, in priori lectura, dicit illud ibi ideo procedere, quod ius iã filiæ erat quæsitum,quod pertinet ad vndecimam limitationẽ,vbi diximus. In posteriore autem lectura idem Bal.dicit eam causam fuisse remotam, qua cessante non cessat effectus,& id pertinet ad sequen.limitatio.vbi dicemus. Vel dici quoq; potest,vt dicemus ex Alberico, infrà in. 33. limitatio. Vel etiam dici posset vltra eos, quòd ibi qualitas impediens non cessat, quia filia per casum patris, non desinit esse filia Senatoris, per. l. emancipatum, §. si quis conceptus, ff. eo titulo de Senator. quod bene animaduerterunt Ray. & Alberi. d. l. filiam. *l. filiam, ff. de Senator.*

3 ¶ Sed si hæc qualitas desineret, ita vt res venisset ad eũ casum à quo incipere potuisset,vtrũ actus vires assumeret, ingens est labyrinthus. Ideo lectores relego ad glo. Bart. [F]oria. à sanct. Petro, in. l. per fundum, ff. de seruit. rustic. præd. glo.& *Vtrũ res inualida quæ ad eũ casum venit, à quo incipere potuit, reconualescat.*

 Bar.

Bar.col.2.in.l. cum viro,ff.de vſucap.glo. & alios in.c. quod initio, & in. l. quæ ab initio,quæ eſt pen.ff.de regu.iur. Dyn.& Bar.in.l.filius,ff.de ſolutio.eundem Dyn. & alios in.c. non firmatur,& in.c. factum legitimè,de regu.iur.lib.6.Bar.in.l.pluribus,quę eſt pe.§.& ſi placeat,ante mediũ, verſi.circa primũ, & ibi cęteros recentiores,ff.de verb.obli. & eundē Bar.in.l.cætera,in princi.ff. de lega.1. Bald.in.l.patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Roma. conſil. 509. circa propoſitam conſultationem, in. 5. dubio. Barba. qui alios multos citat, conſil. 70. illud in medium referam, colum. 1. &. 2. lib. 3.

VIGESIMA
LIMITATIO.

Hæc regula procedit in cãimmediata, non in mediata.

1 ¶ VIGESIMO LIMITA, vt noſtra regula procedat in cauſa propinqua & immediata,non etiam in remota,ſiue mediata, vt voluit glo.in.l.ſi mulier, per eũ tex. ff.rer.amotar.& alia glo.à paucis in id annotata,in.l.1.in verbo, te filio,in.5. oppo. C.de pact.Dyn.non obſcurè in.c.priuilegiũ,in ſolut.1. oppoſitio. de re[illegible].iu. lib.6.

Bal.

Bal in.l.filiam,per eum tex.ff. de Senator. in.2.lectu.& in.l, si cùm dotem,in princi. col.vlt.ver. secundò inducuntur,ff. solut. matrimo.quòd posita causa immediata, & proxima,ponitur effectus: remota, remouetur effectus. Panor.in cap. ex parte tua, col.2.ver.secunda solutio,de conuersi.cōiug. Cepol.caus.criminal.consi.2.super casu homicidij,colum.2. versic.& quòd hoc sit verum,cum multis sequen.vt col.3.ver. & ideo cùm sumus, vbi dicit, quòd causa proxima est vera,&propria causa:remota autem ficta, & impropria. Ideo non habet locum in statutis.

2 ¶ Nec id à nostratibus tātùm fuit annotantum, vt scilicet deficiente causa remota non deficiat effectus,quando & Theologi scolastici,non pauci fuerint eiusdē sententiæ, & inter cæteros Alex. Hales illorum antesignanus, & è cuius schola, veluti ex equo Troiano prodierunt cæteri eiusdem notę proceres,in.4.parte suę summę,q.20. mēb. 2.arti.2. §. 1. col.2. in solu.2. argumē. & Diuus Bonauentura lib. 4. sententiar. di. 22. ar. 1. quæst.1.& Gabriel Biel. lib.1. eiusdem operis,dist. 45.quæstio.vnica, & iterum lib.4.di.1.quæst.2.in.2.no. *Ad idē ex Theologis.*

3 ¶ Nã & aliâs causa finalis immediata attendi debet, vt scribit Signo. Homod. doctor laudatissimus. con. 79. cuius exordiũ est, factũ sic se habet, in quæstione vertẽte inter dominũ, col. 2. versicu. præterea causa finalis, per. l. cùm quis, cum ibi nota. ff. de dol. mal. & l. si ob turpem, ff. de condictio. ob turp. caus. & l. nec tamen, ff. quod met. caus. Et bene facit, quod diximus in. 13. limitatio. num. 8. incipiente sunt & qui dicunt, scilicet causam remotam, & media tã dici potiùs occasionẽ, quàm causam.

Causam immediatam attendi debere.

4 ¶ Sed quòd semper aliâs magis operatur causa proxima, quàm remota, l. sociũ, qui in eo, §. 1. ff. pro soc. vbi Bald. dicit causam remotam æquiparari causæ impulsiuæ, & non finali, & l. qui domum habebat, in fi. ff. loca. & l. huic scripturæ, ff. ad legem Aquil. & l. idẽ & si. §. sed & quod meretrici, ff. de cõd. ob turp. caus. & l. sed & si plures, §. in arrogato, & ibi Bar. & iterũ, l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil. & l. 2. §. sicuti, ff. de hæred. vel actio. vend. & l. sed si sic, §, vlti. ff. de legat. 3. & l. rogasti, ff. si certum petat. & l. metus autem, §. sed licèt, ff. quòd met. caus. vbi not. Bartol. quòd in dubio tex. loquens de cau

Causam propinquã magis operari, q̃ remotam.

Causa remota æquiparatur impulsiuæ.

sa

ſa intelligitur de proxima, nō de remota, &.l.carbonum, ff. de verb,ſigni.&. l.cùm de hoc,ff.de except.rei iudic.&.l.2. C.eodē tit.&.c.nō poteſt,de præbend.lib.6.

Cauſa in dubio intelligitur de propinqua.

¶ Et voluit præterea Oldra. cō.25.thema tale eſt, aliqui propter defectū,col.1. verſi. præterea quātò cauſa eſt,vbi dicit quòd iuriſtę proximā cuiuſq; rei cauſam attēdūt, Io.And.in addit.Spec.tit. de iniur.§.ſequitur,ver.ſed pone inimicus Bar.in.l.vl.col. 2.verſi. præterea in cōditione,ff.de cōd.ſine cau.Bal.in.l.ex placito,col.1.&.2.C.de rer.permut. vbi id probat multis rationibus,& in.l.1.§.ſimili modo,C. de Lat. lib. tollen.& in.l.cùm antiquioribus,col.pen. verſi.ſextò quia filius,C. de iure delib. & in.l.ſub prætextu,la.1.col.2.verſi.præterea ſi dolus, C.de tranſact.& in.l.vxor tua,C. famil. herciſcun.& in.l.1. paulò ante fi.C. ſi cert.pet. vbi dicit, quòd cauſæ multùm remotę non conſiderantur,quia actus non ſunt cōſecuturi ab iis niſi in virtute maiori acceptionis cauſæ,per.l.ſociū, qui in eo.§. vlt.ff. pro ſoc.& ipſe Bal,in.l.cede,colu.2. verſi.quæro,de quibus vſibus,C.loca. vbi dicit,quòd non tenetur quis cōſiderare remota, ſed propinqua, & allegat Senecam,

De eadē re.

Remota quis non tenetur conſiderare.

vt ibi videre poteris. & idē Bal. in authen. ex testamento, colum. 4. versic. 13. capitulū, in fi. illius versi. C. de collat. Pet. Anch. in procemio. 6. col. 3. versic. & alibi dubitatur, vbi & illud dicit. quòd iuristæ attribuūt rem causæ proximæ nō remotæ, per d. l. si mulier, & idem Pet. in. c. nō potest, de præbend. lib. 6. & con. 26. in quæstione supradicta, col. vlt. & cō, 315. dominus Bar. circa medium. & con. 329. dubitationē facit, vbi & illud quoq; dicit, quòd secundū iuristas debet semper actus attribui causæ proximæ, & ab ea denominari, & nō à remota. & consi. 404. tria dubia, colum. 4. ver. & istam opinio. Imol. con. 139. præfatus Symus debitor, colum. penul. ver. præterea posito. Panor. consi. 45. quædam. D. G. coniugata, col. 3. ver. restat nunc respōdere, lib. 2. Fran. Areti. con. 161. verum est, quòd Comicus, col. 4. nu. 5. vbi dicit causam mediatā & remotam dicit potiùs occasionem, quàm causam. & consi. 148. in quæstione proposita, colum. vlti. Philip. Corne. consi. 266. circa primam consultationem, col. vlti. lib. 4. Barb. con. 43. illud in medium referam, col. 13. versi. restat modò videre, lib. 2. vbi dicit, quòd [illegible] constat de

Actus semper attribuitur causæ proximè.

Actus à causa proxima denominatur.

Causa remota potiùs dicitur occasio, quàm causa.

de causa propinqua, non curatur de remota. Iacob. à. S. Georg.in.l. cùm hi,in princip. in.1.lectu.colum. 2. num.12.ff. de transactio. Francis. Curti.Iunior,consi.1. primùm complector,colum,3.num.9. & iterum,consi.2.circa præmissam,colu.2.versi. quarta præmittitur cōclusio Philip.Deci. con.137.cuius superscriptio incipit, de absolutione facta,col.3. versi. secūdò principaliter.Matth.Affli.in.c. 1.col.4.nu.6.tit. Imper.Lothar.& deci. Neapol.127.mater habet duas,Hiero.Gratus cōsi.177.in præsenti causa,col,2.nu.8.lib.1.Paul.Pari.con. 127.lucrū dotis,col.1.nu.4. li.1. & con.41. Ioannes testator,col.2.nu.7.lib.3.

6 ¶ Quibus adde quod in vniuersum voluit Cōpostel.in.c. cùm in cūctis.col.4.de electio.quòd in quibuscūq; hominū actionibus causa immediata inspicitur, quē sic refert,& sequitur Ludouic.Gōmez.super regula cōcellariæ. de iure quæsito nō tollēdo,q.3.colum.2.ver. & tenendo istam partem. Sed & Ange. consi. 110. sanctissima, & illustrissima, col.pen.ver. & ideò concludo,dicit generaliter, quòd semper prima causa est intuenda: neque enim secunda causa aliquam operatur, nisi quātum sibi

Causa immediata in omnibus actionibus inspicitur.

Causa secunda nihil operatur, nisi in quantum si

sibi à prima instiut. sibi à prima influitur, per.l. Prętor, §. prædium, ff. de lega.2. &.l. si quis domum, §. hîc subiungi potest, ff. loca. &, l. necessario, §. vlt. ff. de pericul. & com. rei ven. & l. si ex duobus, & ibi glo. ordinar. ff. de assigna. libert. nā vt ait philosophus, vt ipse *Prima causa magis influit in causatū, quàm secunda.* Angel. ait causa prima magis influit in causatum, quàm secunda. Et ideo causæ secundæ tāquam subalternæ, plusquam causę primę concedi non debet, l. Publius, §. 1. ff. de cond. & demonst. &, l. si viua, versi. nam licèt, C. de bon. mater. &, l. 2. in princip. ff. de interdict. & relega.

7 *Cā remota non imputatur ad homicidium.* ¶ Ante hos omnes glo. in. c. de cætero, in verbo, vnica de homicid. dicit, quòd causa remota nō imputatur ad homicidium, aut aliud delictum, argu. d.l. qui domum habebat, ff. loca. &, c. exhibita, eo. titu. de homicid. Quam gloss. sequuntur. Hostien. Io. And. Henri. Bohic Io. Ana. Panor. Feli. & cęteri, ex quibus ipse Panor. no. ꝙ ap*Causæ appellatione venit tantùm proxima.* pellatione causę venit tātùm proxima. & idē voluit ipse Panor. in. c. quia diuersitatē, col. 3. ver. in glo. in verbo, non tamen, de cōcessio. prebēd. & in, c. discretionē, col. 2. versic. sed ego adderem, de e[illegible]qui cogno. consang. vxor. suę & Felyn. qu[illegible]alios citat

in.d.c.ſolitæ,col.1.verſi.pro qua differentia, de maiorit.& obedien.

8 ¶ Vt nõ immeritò ſcripſerit Bal. ille omnium noſtrorum ſcriptorum (pace illorũ dixerim)vberrimus,ne quid ampliùs dicam,vix enim ſine præfatione honoris citare poſſumus,conſil.136. cuius initiũ eſt, proponitur,quòd Titius percuſsit,paulò ante fi.lib.2.quòd euentus,qui procedit à cauſis proximis, & immediatis, attẽditur reſpectu illarũ cauſarũ: ſi autem non ſunt cauſæ immediatæ,tunc euentus non attribuitur illi princip,remoto,ſed cauſis propinquioribus,per.d.l.ſi mulier,ff.rer.amotar.&.d.l.huic ſcripturæ,ff. ad leg. Aquil. Ideo(vt ſubdit)non ab euentu,ſed à cauſis immediatis argumentum concludit. *Euẽtus cauſæ proximæ attribuitur nõ remotæ.*

9 ¶ Nec tamen interim omittamquod tradit idem Bald.in.l.1.col.2.in.4. oppoſitio. C. ſi ſer. ext. ſe emen. manda. dum loquens de proxima cauſa, & remota dicit,quòd poteſt conſiderari cauſa proxima,quando non eſt inſtrumentum,ſed fit per accidens,vt ſi pulſo aliquem, vnde in lapidẽ impegit,quo vulnert⁹ eſt:& tũc propriè non d[illegible]or vulneraſſe: nec ſi ille moriatur, d[illegible]tur mortuus ex meo vulnere: *De eadẽ re.* *Vulneraſſe propriè non dicitur, qui aliũ pulſat,*

quia

pidẽ impegit vnde is vulneratus est.

quia non vtebar eo lapide vt instrumento, quo eum vulnerarem. Ideóq; statuta loquentia de percussione, & similia non habent locum in hoc casu. & idem propemodum dicit, idem Bal. in. l. de pecoribus, ff. ad leg. Aquil. & ibi quoq; Salic. qui tamẽ nutat, & Flor. à S. Petr. in. l. qua actione, §. Celsus, ff. eod. Paul. Ca. in. d. l. qui domũ, ver. & no. hîc arg. ff. loca. Io. Ana. & Fely. in. d. c. de cætero, de homici. & Cepol. qui id dicit singul. d. con. 2. super casu homicidij, col. 3. ver. secũdo modo potest. Angel. Areti. in tracta. malefic. in verbo, & ipsum Titium percussit. Fran. Are. con. 146. visa consultatione, col. 4. ver. hoc premisso. Fely. qui solum Angel. allegat, in tracta. quãdo conatus puniatur, col. 4. ver. ex his intulit, vbi id dicit nouum & elegans. Hippol. Marsil. in. l. nihil interest, col. 4. versi. adde etiã aliud singu. ff. de siccar. & cõ. 136. consului proximis diebus, col. 4. ver. item cõtra doctrinam. Matth. Afsli. in cõsti. Sicil. incip. si quis aliquem, col. 3. in. 7. quæst. & ante hos Bar. in. l. si gemina. col. 2. versi. quæro quod si te, ff. arb. furt. Cæsar. Et optimè ad id facit tex. in. c. stu[r]bat, & ibi glo. 50. distinctio.

¶ Postea

10 ¶ Postea autem subdit ipse Bald. (neque enim id omittere volui) in.d.l.1.C.si ser.ex ter, quod inspecta veritate, causa causæ, nõ dicitur causa causati, per.l.1.§.deiecisse, ff. de vi & vi arma.&.l.quoniam multa facinora, C.ad leg.Iul.de vi publi. & sequitur idem Cepol.d.con.2.col.3.ver.sed in quæstione nostra, vbi dicit, quòd id non procederet in statutis, in quibus verba debẽt propriè & strictè intelligi.

Causa causæ non dicitur verè causa causati.

Ideo nõ procederet in statutis.

11 ¶ Ex hac autem ratione quam diximus de causa remota, multi fuerunt in ea sentẽtia, vt legati principis, aut ciuitatis non teneantur restituere, id quod eis donatũ est ab his, ad quos missi sunt, nam licèt sit eis collatum in honorem principis, vel ciuitatis, tamen id ad propriam eorum vtilitatem datũ fuisse censetur: nam hæc est causa proxima, altera remota, vt dicit Bal. in. d.l.sociũ, qui in eo.§.1.ff. pro soci. De quo tu vide glo.in.l.qui proprio, §.procurator vt in cæteris, & ibi latè Alberi.col.1. vers. vltimò dicit glo.& sic fuit, Guil.Cu. Bart. Bald. Angel.& Paul. Ca. ff. de procurat. glo.in.l.si verò, §.itẽ quicquid, & ibi Bart. Bal.qui eu[illegible], §.legit eum.l.dotalem seruũ, Alberi.q[illegible] eundem, §.legit, cum prin. l. si

Legatus prĩcipis donatum, an illorum debeat esse propriũ.

verò

verò,col.2.ver.aliæ glo.satis patent, Ang. qui &.d.§.legit cū.d.l.dotalem.Imo.qui& ipse illum.§.legit cum.d. l. dotalem, in fi. Rom.qui idem facit,col.pe. versi. in glos. eiusdem.l.Paul.Ca.qui idem fecit in fi. & Alex.ff.solu.matrimo.& gl.in.l.sed si plu res,aut vt alij.ll.separant in.l. qui liberis, §.in arrogato, in verbo, beneficio, & ibi Angel.Imo.Paul.Ca.Franc.Are. & Ale. ff.de vulg.& pupil.substi.Cy.in.l.1. col. 2. in.7.quæstio.& ibi Alber.col.2.ver.& ex prædictis,C.de sacrosan.eccles. & eundē Cy.in.l.vl.col.vlt.ver.quintò colligit, sic. & ibi Bal.in.§.sed cùm in secundam,C.de furt.Io.Andr.Pet.Anch.Dom.& Philip. Fran.in.c.à collatione,quod est pe. de appell.lib.6.Alberi.in.l.cū aliquis, circa medium,ver.itē allegatur hæc lex,& ibi quoque Salic.post medium,ver. item præstat argu.C.de iure delib.Io.Cald.Card.Flor. Anto.Im.& Panor.in.c.postulastis,quod est pe.de cōcessio.præben.Bal.in.l.extraneo,C.de donat.& cō.194.præmissis verbis,post prin.lib.2.& cōsi.378. saluo semper,col.2.versi.ad tertiam rationem,lib. 5.

12 ¶ Hæc tamen quę causam r[illegible]notā nō cō

Causa remo siderant,sed tantum propinqu[illegible]n, declara bis

bis primò vt procedant, nisi essent quęst. de damno dato causa alicuius: tunc enim ad imparia non iudicantur causa remota & proxima, vt no. consuluit Calder. cō. 4. abbas locauit, sub ti. de loca. quod pro singul. sequitur Chassen. con. 1. Burgundiones, in. 4. parte, colum. 3. versi. miror tamē de isto dicto, vbi tamen declarat, vt apud eum videre poteris. Et id certè reuocandū est ad ea quę latè scripta sunt in. d. c, de cętero, de homicid.

ta & propinqua non impares iudicātur, cū est quæstio damnato causa alicuius.

13 ¶ Secundò declarabis, vt procedat, nisi illa remota causa descenderet ex causa proxima, vt voluit Pau. Ca. cō. 119. cuius prin. est, hæreditas predicta videtur pertinere, col. 2. versi. itē dico quòd statutum, lib. 1. in id allegans Bal. in. l. illam, col. 2. versi. quin tò, quia sufficit, C. de collatio. Cui adde, ꝙ prima causa semper repręsentatur in secūda, in quam influit, l. licèt, §. ea obligatio. ff. de procurator.

Causo remota descēdēs à ꝓpīquata censetur esse propinqua.

Prima causa repræsentatur ī secūda, in quam influit.

14 ¶ Tertiò declarabis, vt procedat nisi secūda causa talis esset, vt effectus sequi sine ea nō possit: tunc enim magis respiceremꝰ secūdā eā causam, quā proximā. verbi gratia, in vsucap[illegible]e causa ꝓxima est dominiū secunda, p[illegible]sessio: sed qa sine possessione

Causa secunda, sine qua effectus sequi non potest, inspiciēda est.

vsuca-

vſucapio non procedit,l.ſine poſſeſsio.& l.nō videtur,ff.de vſuc.magis inſpicimus poſſeſsionem,licèt ſit remota cauſa, quàm dominũ,quæ eſt proxima,vt ſcribit Bart. in.l.1.col.1.in vl.oppoſi.ff.de cōſtitu.prin. Et vide quæ dicam in ſeq.declara.& iterũ in nu.18.incip.ego in meo codice.

Quid ſi prima cauſa inducit ſecundam ſed non effectũ eius.

15 ¶ Quartò declarabis(& hæc quidem declaratio proximè ad præcedentem accedit)ſecundum ea quæ ſcribit Bal.in. c.imperialem,§.illud,col.1.ti.de prohib . feud. alienat.per Federic.dum tractat in cauſis ſubordinatis, à qua eorum denominetur effectus.nam aut prima,inquit,cauſa inducit ſecundam,ſed non effectum eius,& tũc ex ſecunda tantùm inſurgit effectus:vt patet in mandante & mandatario,nam mandans eſt cauſa anterior,mandatarius autē, qui contractum explicuit,cauſa poſterior & quia effectus cōtractus in hac poſteriore includitur,& non in priore , ideo actio incipit à poſteriore,& ei attribuitur actio directa:& non à priori,cui vtilis attribuitur,l.quæcunque gerimus,ff.de acti.& obligat.&.l.Iulianus, §. ſi procurator , ff. de actio.empt.&.l.idémque,§.ſi quis Titio, ff.manda.Sed quando prima cauſa ſecundam

Mandās.cā anterior.

Mandatarius poſterior.

Mādatario datur actio directa.

Mādati vtilis.

dam includit,& effectum eius, tunc primam eã causam inspicimus,l.si ita stipulatus fuero,§.vlt.cum.l.seq.ff.de verbo.obl. &.l.si quis pro eo.§.si nummos,ff.mand. Hæc ille,qui ex hoc decidit quæstionem, an vasallus vasalli offendens dominũ,domini amittat feudum, vt ibi videre poteris,& eum quoque ibi sequitur Car. Ale. col.2.ver.nõ obstat,& Matth. Afflict. col. 2.versicu.secundò nota ad idem. Et vide etiam quæ dicam infrà nu.17.& seq.

Vasallus vasalli offendẽs dominũ domini an feudũ amittat.

16 ¶ Quintò declarabis hanc limitationẽ,vt procedat in causa multùm remota:secus si non sit adeò remota,sed proximè coniuncta,tunc enim æquè attenditur, ac causa proxima immediata,per.d.l.cùm de lanionis,§.asinam,ff.de fund.instruct.&.l.in lege Censoria,ff.de verb.signific.&.l. vxori quis,ff.de aur,& arg.lega. vbi Bart. nõ. quòd causa intelligitur etiam de causa remota non multũ,non item de multũ remota,quæ magis dicenda est occasio quã causa.idẽ Bar.in.l.vt iurisiurandi,in prin. circa mediũ,ff.de oper.liber.& in.l.ambitiosa,col.5.in.2.regula,versi.sed quero pone habẽte,ff.de decre.ab ordi.faciend.& in.d.l.se[illegible] plures,§.in arrogato,versi.ego

Quid in causa non multũ remota.

Causa multum remota dicitur occasio.

limito hoc dictũ, ff. de vulg. & pupill. substitutio. vbi eius rei exemplum ponit, & ibi quoque Alex. col. 1. versi. item not. ex eo tex. & Iason col. 2. versic. nota diligenter. Ioan. Ana. in. d. c. de cætero, in fi. de homicid. vbi etiam allegat. l. quæ religiosis, ff. de reiuendic. Fran. Aret. in. l. si ante nuptias, col. vlti. ff. solu. matrimon. & con. 6. viso instrumento diuisionis, col. 3. versic. nam ista est regula. & iterum con. 14. viso & diligenter examinato, col. 4. versi. cùm igitur prima vice. & con. 29. diligenter maturè consideratis, col. 5. versic. verùm igitur ad quintum. & Soci. dum allegat, d. l. vxori, & ibi Bart. in. l. certi condictio, in. 2. not. ff. si certũ petatur. & bene facit quod suprà diximus ex Bal. in. d. l. 1. C. si seruus extero se emi mandauerit.

17 *Contrariũ.* ¶ Qua in re tamen illud annotãdum est, quòd Fran. Aret. sibi in hoc contrarius, in. d. §. in arrogato, quem legit sub. l. si pater, col. 2. versi. tractat etiam Bar. hîc, tradit causam mediatam ita cohærentem proximæ, vt nulla inter eas sit media, nõ accipi pro proxima, vt dicit, colligi satis euidẽter ex. l. Proculus, ff. de neg. gest. & . [illegible]netum, §. sed licèt, ff. quod met. cau. & vt[illegible]biq; Bar.

ídque

idque dicit esse de mente.d.l. lege Censoria, quam tamen Bart.in.d.l.ambitiosa, adducit pro sua illa sententia. Nec obstat(inquit)d.l.vxori, quia ibi vestes emptæ pro ancillis, non veniunt tanquam paratæ mediatè in vsum vxoris, & vt legatum per se factum: sed veniunt accessoriè ad ipsas ancillas, quæ erant paratæ vxoris causa, legauerat enim testator quicquid vxoris causa paratum erat: ad legatum autem principaliter factum veniunt accessoria, tanquã pars legati principalis, l.creditor, §.vltim. ff.de libera.lega.& bene facit. l. prima, §. quæ depositi, ff.de pos. Non solùm autem non attenditur causa mediata, quæ non intenditur à disponente, tunc cùm fit dispositio: sed nec etiam causa illa mediata, quæ intenderetur à disponente tanquam causa causæ immediatæ. vnde licèt procurator emat, quia sibi fuit mandatum, tamen causa acquisitionis mediata est emptio: & quia illa causa venit à procuratore, ipsi acquiritur ius directum, l.Iulianus, §.si procurator, ff.de action.empt.& ita dicit voluisse Bald.in.c.imperialem, §.insuper, titu.de prohi.feudi alienat. per Federic.
¶ Ego in meo codice Baldi nihil tale reperi Responsio.

peri in eo loco, credóque Franc. Areti. voluisse illum allegare, non in illo, §. insuper sed in. §. illud, qui illum confestim sequitur, cuius in eo loco dictum citauimus suprà nu. 15. Sed quicquid sit, ego in hac re magis assentio Bart. sententiæ, vti etiam faciunt Alex. & Ias. qui dicit Bart. satis respōdere rationi Aret. Præsertim verò quādo huiuscemodi causa mediata siue remota talis est, vt sine ea nullo modo causa propinqua & immediata produceretur, tunc enim haud dubiè consideratur ac ipsa causa immediata, vt not. Bal. in. c. cùm omnes, col. 6. versi. item quia quando, de constit.

19 vbi dicit quòd quādo causa proxima agit vi alicuius causæ, inspicimus eam causam quæ vim & efficaciam tribuit, per tex. in. l. vtrùm, §. cùm quidem, ff. de reb. dub. & idem Bal. in. c. literis, in. 3. no. de rescript. dum no. ex eo tex. quòd causa remota inspicitur, cū ea est fūdamētū proximę. Et id est ꝑpemodū ꝙ suprà diximꝰ nu. 14. & 15. q sunt. 3. & 4. declaratio huius limitationis.

Bal. in eam rem dist inctio. Actus denominatur à prima causa cùm non transit per medium. Si verò transit per medium cuius

¶ In qua re non possū prętermittere quę idem Bal. scribit in duobus locis. primùm in. l. tutores, per eum tex. ff. de testa. tute. quòd quando res procedit à prima causa per

per medium,nec tamen tranſit per ipſum medium,tunc denominatur à prima cauſa,vt ibi.Cùm verò tranſit per medium,& requiritur virtus & influētia medij, tunc non ſimpliciter fit denominatio à prima cauſa,ſed ab vtraque,ſcilicet à prima cauſa & medio influente.verbi gratia, in tutore teſtamentario confirmato per iudicem qui non eſt merus teſtamentarius, nec merus datiuus, ſed habet quandam mixtam qualitatem, Ideo ~~dubium eſt~~ an præferatur legitimo , de quo per Dyn . & Iacob. A re.in.l.ſecundò. ff.de confirm . tutorū.

virtus requiritur, denominatur ab vtraque.

Tutor teſtamētarius à iudice cōfirmatus habet mixtā qualitatē.

Vtrū autem is præferatū legitimo.

20 ¶ Alterum ipſius Bal.dictum eſt,in.l.nō ideo minus,col.2.ver.& ideo oportet , C. de accuſat.quærentis,quando concurrunt duæ cauſæ,ſcilicet cauſa proxima & remota , & quid agat cauſa remota in effectu. Quędā,inquit,ſunt cauſæ primæ,quæ aliquid de ſe ipſis & eorum ſubſtantia tranſmittunt,& transfunduntur in cauſas ſecūdas.verbi gratia , prima cauſa calefaciens eſt ignis,ſol ſecūda cauſa: prima autem & proxima illa cauſa aliquid trāſmittit de ſua eſsētia effectiua.Dicetúrne igitur,ꝙ ſol calefacit,ſiue ꝙ à ſole calefio? Et certū eſt, inquit,ꝙ ab vtroq;,ſcilicet à prima & ſecūda cau-

Altera eiuſdē Bal. diſtinctio.

 da cau-

da cauſa: quia à prima cauſa ſemper aliquid transfunditur in ſecundam: ſequitur igitur quòd ei inhæret, ita vt cauſa ſecũda nihil agat, quin & prima etiam agat inhærens ſecundę. Quædam autem ſunt primę cauſæ, quæ de ipſorum eſſentia nihil trãſferunt in ſecundas: & tunc aut ſecũda cauſa talis eſt, quæ nihil agit abſente prima: verbi gratia, ego percutiò te baculo, ego ſum prima cauſa, baculus ſecunda, ſed hęc nihil agit abſente ſiue non agente prima: Ergo prima hæc cauſa illa eſt quę principaliter actum agit. Aut ſecunda cauſa agit abſente prima, vt ſi faciam te percuti per aliam interpoſitam perſonam, ea perſona ſic interpoſita eſt ſecunda cauſa, quę liberè absẽte prima potuit agere. Ideo prima cauſa non aſſiſtit actui, quia non eſt concreta ſecundę cauſę, ſed diſcreta, diſtincta & ſeparata. Et ita eſt in mãdãte & mandatario. Hęc ille, qui ex iis quaſdam quęſtiones decidit vt ibi videre poteris.

21 ¶ Sed vt redeam⁹ ad id ꝙ diximꝰ, cauſam mediatã, nõ multũ remotã, ęquè cõſiderari ac ipsã proximã, intelliges primò procedere, quãdo vtraq; cauſa, ſcilicet mediata et immediata, nõ multũ remota, eſt iã de-

Cauſa non multũ remota tũc cõſideratur. cũ

ducta in esse, vt nostri loquũtur, sicuti in d.l.vxori, ff.de aur.&arg.leg. vbi vxor habebat ancillas, quę ei seruiebát, quibus parata erát vestimẽta. Igitur cũ ancillæ quæ erant causa proxima vestimentorum, iam erant in seruitio vxoris, cõstat quòd causa immediata erat producta in esse, scilicet ancillæ seruientes: vnde nõ mirũ si vestes dicuntur paratæ causa vxoris: quia quicquid est causa causæ, dicitur causa causati, influit enim causa immediatè existens in actu, vim & robur in causam mediatam, propter connexitatẽ quã habet ad eam, & dependentiã quam habet ab ea. Ita subtiliter, vt semper aliàs tradit Franc. Areti.d. cõ.6.col.pe.vers.cõfirmatur ista cõclusio. *iã deducta est in esse.*

22 ¶ Intellige secũdo modo, quando ambæ causę, proxima scilicet & remota, nõ tamẽ multùm remota, aut quæ etiam est fundamentũ proximæ, tendunt ad eundem effectum siue finem. Nam si essent alterius naturæ & qualitatis, ita vt ad diuersos effectus siue fines tẽderẽt, magis inspiceretur causa propinqua quàm remota, vt voluit Bal.in.d.c.literis, in.3. no. de rescript. per no.in.d.l. mulier, ff.rer.amot.dicitq; hãc rem nos naturam docere, nam si quis in *Et cùm tendit ad eũdẽ finẽ ac propinqua.*

pruno inserit pirum, facit pira, nō pruna.

23 ¶ Quæ autē dicatur causa proxima, quæ remota, intelliges ex glo. & alijs in. l. pen. ff. de condict. ob turp. caus. & ex alijs multis, quos suprà citauimus, præsertim Frāc. Aretin. d. consi. 14. col. 4. versi. cùm igitur prima vice. & è Theologis Gabr. Biel. li. 2. sententia. distinct. 1. quæstio. 2. in. 2. notat. & ex philosophis, Iacob. Fab. in introductione quam fecit in Physicam Aristotelis, statim post prin. ex sententia ipsiusmet Aristotelis, lib. 2. Physico. & iterū in dialogis introductionis ipsius Physices.

Quæ causa proxima dicatur, quæue remota.

24 ¶ Vt tamē non omittamus dictionē propter, significare causam remotam, vt videtur probare tex. in. l. 1. & ibi Bar. in. 1. not. Bal. col. 2. versi. quintò no. differentiam, & iterum in. 4. opposi. rursumq; col. vlt. ver. vltimò quæritur extra, & Saly. ver. quintò not. differentiam, Paul. Castr. post medium, vers. quintò not. ex eo, C. si ser. ext. se māda emēd. & tex. in. l. eo tēpore, §. vlt. in fi. & ibi Bar. Bal. Alberi. Salyc. & Paul. Ca. ff. de pecul. & in. l. 1. §. nūc videamus, & ibi Bar. qui eū. §. legit, cum. §. emācipatus, ff. de coniungend. cū emancip. liber. & in. l. 1. §. ex incendio, & ibi Barto. ff. de

Dictio, propter, significat causam remotam.

incend.

incend.rui.naufrag.& in.l.sociũ,§.socius, & ibi Bal.post Richard.ff.pro soc. Et voluit Collecta. in. c. quod dilecto,col.1.nu. 3. de consang.& affini.Barto.in.l.non dubium,col.pen. versi. nota quòd dictio, & ibi Ias. col.5.versicu. adde idem esse,C.de legib.& idem Bar.in.l.1.col.7. versic. circa hoc est videndum, ibi, cuius gratia debes scire,C.de senten.quæ pro eo quod interest.Bald.in.d.l.qui proprio, §. procurator vt in cæteris,ff. de procuratorib. & in.l. si ex arrali,paulò ante fin.C. de actio. empt. Imo.in.c.qualiter,in vl.no.de electio. Lu. Pen.in.l.qui per potẽtiã,C.de omni agro deser.li.11. & Frã.Aret.d.cõ.14.viso & diligenter considerato,col.4.versi. sicut enim vasallus. Corne.cõ.290. ardua plurimum, col.antepe.in litera,r. lib.3. Alex.in.l.diuortio,§.si vir,col.2.ver.aut quęritur vtrũ, ff.solu.matrimo.& con.144.viso themate, col.3.num.13.lib.6.& Fely.in.c.solitę,col. 1. versi. & dixit, de maior. & obedien.

25 ¶ Quamuis aliquando causam proximã denotet, l. si propter, ff. rer. amot. prout nõnulli eã allegãt,&.l.aditio,ff.de acquir. hæredit.Id[illegible]Calder.cõ.4. abbas locauit, titu. de loc[illegible]. quod est omnium consi. 83. *Licèt aliquã do proximã denotet.*

dicit

dicit eam dictionem, vtramque causam simul significare. Angel. consil. 312. prout patet ex themate. Sed cùm significat propinquam, est ex improprio significatu, vt dicit Saly. in. d. l. 1. C. si seru. exter. & Frá. Aretin. in. d. l. aditio, in. 3. nota. & alij multi ex ijs quos suprà citauimus.

26 *Dictio propterea causam remotã denotat.* ¶ Sed & dictio propterea, quæ ex illa cõficitur, denotat causam remotam, vt tradit Soci. con. 156. incip. pro fundamẽto decisionis, col. 5. versi. secundum fundamentum, lib. 2. vbi in id allegat loca quæ loquuntur de illa dictione, propter. Sed col. sequen. versi. præterea respondetur, nam posito, dicit quòd etiam denotat aliquando causam proximã, prout, inquit, habetur in. l. cãcellauerat, & ibi Bal. post princip. ff. de his quæ in testa. delen. & per Bald. in. d. c. quia propter, de election. cuius dictum in eo loco suprà citauimus.

Et aliquando proximã.

27 *Dictio, ob, causam remotã denotat.* ¶ Similiterq; dictio, ob, propriè causam remotam significat, d. l. non dubiũ, & ibi Bar. col. vl. versi. no. quòd dictum, & Bal. col. 1. in. 5. not. & Iason, col. 5. in. 9. not. C. de legi. ipse Bar. in. d. l. eo tempore, §. vl. & ibi Bal. ff. de pecul. & idem Bart. in. d. l. 1. vbi suprà, C. de sentent. quæ pro eo quod

interest.

intereſt.Bald. in, d. l. qui proprio, §. procurator vt in cæteris, ff. de procurat. Imo. & Panor. in cap. qualiter, vterq; in vlt. no. per eum text de electio. idem Panor. in, c. auditis, col. 1. in. vl. no. etiam per eum text. de procur. & in, c. inter dilectos, col. 4. ver. nota ibi ex eo, de fid. inſtrumẽ. & in, c. exhibita, colu. 2. in vlti. not. de rer. permutat. Domi. in, c. deliberatione, §. prohibemus, in vlt. notat per eum tex. de offic. lega. lib. 6. Felyn. in cap. ſolitæ, colum. 1. vbi ſuprà, de maior. & obedien.

28 ¶ Verùm dictio, pro, ſignificat cauſam propinquã & immediatã, vt proditum eſt à Bald. in, d. c. quia propter, quo loco ſuprà citauimus, vt dicit notari in, l. dominus Sticho, ff. de pecul. lega. Ex quo & illud quoque fit, vt eadem denotet cauſam finalem, vt ſi alicui legetur pro alimentis, vt dicit idem Bald. in, l. pro arrali, C. de actio. emp. per, l. cùm, ij, §. ſi cui, ff. de tranſaction. quæ tamẽ nihil huc facit. Nam ea dictio non afficit rem cui addiicitur, vt cũ dicitur pro fundo, vt ſcribit Luc. Peñ. in l. 2. colum. 2. verſicu. item not. differentiam, C. de his qui ex public. ratioc. lib. 10. per, l. 2. §. vlt. C. ſine cenſ. vel reliq. Et dicit

Dictio pro, cauſam propinquã dicit.

Et ideo cauſam finalẽ.

Qui contrà.

Ea rẽ nõ afficit.

Archidiac.

Archidiac.in.c. Agatho,63.diſtinct.quòd hæc dictio aliquãdo denotat cauſam finalem,aliquãdo efficientẽ, aliquando aliter. & in.c.iudices,paulò poſt medium, 1.q.1. quòd nõnunquam denotat cauſam remotam & occaſionalẽ. & in. c. ordinationes, colu.2.verſi.& propter hoc,1. quoque.q.1. quòd interdũ non notat cauſam finalem, ſed excitatiuã.vt etiã Corne.conſi. 82. imminet, col.2. circa medium,lib.3.

26 *Dictio ex, cauſam proximã ſignificat.*

¶ Sed & dictio, ex, cauſam quoque propinquã ſignificat,vt videre licèt ex omnibus propè locis ſuprà citatis in dictione propter, & præterea ex text.in.l. qui liberis,§. hæc verba,& ibi Franc. Areti. ff. de lega.1.& voluit Collecta.in.d.c. quod dilectio,nu.3.de conſang & affinita. Bart.in l.1. §.ſi plures,in repet.colum. 4.verſi. expediius de oppoſitione,ff.de exercit.& in d.l.eo tempore,§. vlt. & ibi quoque Bald. Alberi.Saly. & Paul. Caſtren.ff.de pecul. & idem Barto.in.l.liberorum, col.5.verſi. pręterea probatur quòd propria,ff.de verbo.ſignificat.Bald.in.l.3.§.quacũque, poſt medium, verſi.circa ſecundũ punctum,ff. de iureiur. & in.l. maximũ vitium , col.3. verſi.præterea cui non cõpetit, C. de libe. præterit.

præterit.& in.l.1.col.1.verſi.quæro quid ſi dicatur,& ibi Paul.Caſtr.circa mediũ, C. de cõd.inſert.& idẽ Bal.in.l.vlt.circa medium, ver. quæritur nunquid ex dicta, C. de teſtam.manum. vbi ex hoc dicit, quòd vbi lex dicit ex ſtipulatione alterius agi poſſe, intelligitur ſine ceſsione,& in.c.iniuria,col.vlti.verſic.ſi ſtatutũ dicit, titu.de pac.iuram. firmanda. Angel. in.l.Lucius, la.2.poſt principium, ff. de hæredibus inſtituendis, niſi (inquit) aliud ſuaderet naturalis æquitas vel ratio, vt ibi per eum. Luc.Pen.in.l.2.col.2.ver. item quod præpoſitio, C. de iis qui ex public. rationib. lib.10.vbi & ad hoc allegat,l. ex libero. ff. de quæſtion.&.§.impuberes, Inſtitut. de ſuſpect.tutor. Anton.in.c. pactũ,in.2. not. per eum tex.de verb.ſignifi.Imol.in.d.l.ſi finita,§.1.col.1. verſi. no. quòd dictio, ff.de dam.infect.& in.c. qualiter, in vlti. notat. de electión.Paul.Caſtrẽ.conſi.164.in præſenti cauſa,col.4. verſi. cõſtat autem quòd illa dictio,lib. 2. Domin.in.d.c. deliberatione,§. prohibemus,in vlti.not. per eum text.de offic.lega. lib. 6. Panormi. in cap. auditis,col.1.in vlti.not.per eum text.de procurat.& in. c. inter dilectos, colum. 4. verſi.

Si lex dicit ex ſtipulatione alterius agi poſſe, intelligitur ſine ceſſatione.

versi.no.ibi ex eo, de fid.instrumen.Fran. Aretin.in.l. causa cognita, circa medium, ff.de vulgar.& pupill. vbi sequitur & dicit singul.id quod suprà diximus de stipulatione alterius. & in,l. Prætor ait. col. 2. versicu.si autem teneas, ff. de acquirend. hæredit. & in,l. quoniam, la.1.in fin.C.de inoffic. testamen. Alexand.in,l.diuortio, §. si vir, colum.2.vbi suprà, ff.solut.matrimon. & in,l. petens, colum.2.ver. sed hoc est violare, C.de pact.& cōsi.49.viso processu, col.1.versic.& licèt dicta bona, lib.3. & consil. 124. semper primo quæsito. col. vlti.versi.non ob.quod dictio ex, lib.4. & consil.56. Aldronandus, colum.2.num.3. lib.5.& consi.61.viso processu, col.2.nu.6. eod.lib.5. & consi.144. viso themate, col. 3.nu.12.lib.6. & consi.198. perspectus his, colum. penul.nu.11.eod.lib.6.Corne.con. 25.in presenti consultatione, colum.3.ver. & sic est indifferens, lib.1.& consi.122.circa præsentem consultationem, col. antep. in litera,c.lib.2.& con.199.in præsenti cōsultatione, colum.12.versi. & pro hac conclusione, lib. 2. & consi. 200. consuluerūt, in addit.col.vlt.lib.3.& consi. 90.tota vis, col.1.in litera,b,lib.4.Maria.Soci.Senior.

Iterum de stipulatione alterius.

con.

con.14.sequendo ordinem,col.2.versi.tertiò probatur,lib.1.& consi.51. visa facti narratione,col.2.num.7.lib.4.Fely. in.c.solitæ,col.1.vbi suprà, de maior. & obed. Ias. in.l.1.in.1.not.ff. de iustitia & iur. & in. l. certi condictio,in prin.col.5.versic.primò quòd dictio,ff.si cert. petat.& in,l. si mihi & tibi,col.2. ver.secūdò & fortiùs,ff.de lega.1.& in,l.non dubium,col.5.in.9.no.C. de legib.Franc.Rip.in.l. ex facto,§.si quis ita,col.1.versi.pro ista parte facit,ff.ad Sc. Trebellian. & omnes vbique.

30 ¶ Licèt nōnunquam hæc dictio causam quoq; remotā significat, vt patet ex.l. 1. §. ex incendio,vbi Barto.& Angel.no.ff.de incend.rui.& naufra.&,d.l.aditio,ff.de acqui.hæredi.&.l.si pupillus, & ibi Francis. Aretin.in. 1. no.eo titu.&,d.l. si plures, §. in arrogato,ff.de vulga.& pupill. substit. &,l.cum filius,& ibi Bart.post princip.ff. de lega.3.&,d.l.si finita, §.1. in princip. & ibi Bar.& alij,ff.de dam.infec.&,d.l.Prætor ait,§.1.ad fi.& ibi quoq; Bar.ff.de bon. authē.iud.possi. &,l. apud Trebatium,in prin.cum glo.1.ff.de aqua plu. arcē. &.l.1. cum ex causa,C. de inofficio. testament. & authen. ex causa, & ibi Corne. colu.2. *sed & ea nōnunquam causam remotam designat.*

versi.

versic.not, quòd præpositio ex, C.de liber. præter.&.l.ex falsis, C.de transacti.&.c.1. & ibi Anton.in vlt.not.de cleri.pugnant. induel.& glo.in.l.cùm oportet, in verbo, ex eius substantia,& ibi expreßiùs Bart. col.1.versi.quæro ergo qualiter, C.de bon. quę lib.Raph.Fulgos.consi.13.circa primū col.3.versi.illud porrò, Corne. consi. 144. viso dicto themati, col.2. in litera o, lib. 1. Sed id certe est ob subiectam materiam, vt dicit Corne.in.d.authent.ex causa. & cō.1. circa primū, col.7.in litera, q, lib.4.regulariter autem contrà, vt patet ex supradictis in præcedē.& dicit Bart.in omnibus propè locis in hoc versicu. citatis.

Sed id est ob subiectā materiam. Regulariter autem contrà.

31 ¶ Nam & dictio de, quæ eiusdē significationis est,(vt scribit Bar.in.d.l.Prætor ait, §.in fi.ff. de bon.author. iud. poßidend.) siguificat etiā causam propinquā, vt probat text.in.d.l. 1. §. nunc videamus, & ibi Bart.in.§.emancipatus, ff.de coniungend. cum emācip.liber.& voluit etiam Bart. in d.l.1.§.ex incendio, ff. de incend.rui. naufrag.Bald.post Iacob.in.d.l. non dubium, col.1.in.5. no. & ibi Iason col.5.in no.not. versic.adde idem esse, C. de legib. & ipse Bald.in.l. de pecoribus, versi. item dictio de

Dictio de, est eiusdem significationis, vt dictio ex. Eáque causam propinquā denotat.

de, C. ad leg. Aquil. & in, d. l. eo tempore, §. vlt. in fi. ff. de pecul. Imo. in. l. si finita, colu. 1. ff. de dam. infecto, & ibi quoq; Alex. in, 1. not. nisi (inquit) constet, aliud esse de mente loquentis, per eum text. Paul. Castren. d. con. 164. vbi suprà, lib. 2. Franc. Aret. in. d. l. Prætor, col. 2. ff. de acq. hæred. Corn. con. 290. ardua plurimùm, col. pen. in litera, c, lib. 3.

Nisi aliud constet de mente loquentis.

32 ¶ Hæc enim dictio de, notat substantiã, vt dicit Bal. in. c. excõmunicatis, ver. quæro quę est ratio, de offic. lega. per. d. l. 1. §. videamus, ff. de coniũgend. cum emancipat. liber. Ideo, iuquit, legati de latere dicuntur quasi sint de substantia sedis apostolicæ. & idem dicit in. c. cùm in veteri, col. 1. ver. nota consiliũ requirendũ, vbi in id allegat magistrũ sentẽtiarũ, lib. 1. di. 26. in fi. & sequitur Corn. cõ. 48. de pluribus, col. 4. in litera, g, lib. 2. & cõ. 26. in hac cõsultatione, col. 6. ver. vrget & fortius, lib. 3. idẽ autem Bald. posteriori loco, colum. quoque, 1. versi. sed nunquid est necesse, dicit quòd si sententia ferri debet de cõsilio iurisperiti, necesse habet iudex sequi consilium illius, cùm illa dictio de, det ei potestatẽ, argu. d. §. videamus: licèt secus esset,

Dictio de, notat substantiam.

Legati de latere sunt de substantia sedis apostolicæ.

Iudex qui de consilio alterius iudicare iubetur, debet sequi illius

consilium. Secus si cũ consilio.

si diceretur cum consilio. & illum quoquẽ in hoc sequitur ipse Corne. consi. 53. pro decisione, col. 2. in literis, c. & . d. lib. 1. & . d. cõsi. 290. vbi suprà, lib. 3. Sed & quòd substantiam significat tradit Corne. con. 1. circa primum, colum. 7. in litera, q, lib. 4. licet, vt ibi dicit, impropriatur secundum subiectam materiam, vt etiã apparet ex. d. l. si finita, §. 1. ibi, de eo opere, iuncta gloss. & ibi Bar. & alij, ff. de. dam. infec. quod & ipsum itellexit ipse Bart. in, d. l. 1. §, ex incẽdio, ff. de incend. rui. naufrag. & ipse item Corne. con. 167. in hac consultatione, col. penul. in litera, c, lib. 2.

Hæc tamen dictio ĩpriatur secundũ subiectam materiam.

33 ¶ Sunt autem qui dicunt hãc dictionem de, minùs afficere rem, cui adiicitur, quam dictionẽ ex, vt si dicimus ex fundo, ipsum afficit. l. defuncta, §. 1. ff. de vsufruct. & . l. Caius, ff. de annuis lega. At cùm de fundo dicimus, ipsum nõ afficit, l. vlt. §. 1. ff. de contrah. empti. Ita enim voluit Luc. Pen. in. d. l. 2. colum. 2. versi. nec differentiã, C. de his qui ex publ. rationib. lib. 10. At idem contrarium tenuit in. l. qui potentiã, C. de om. ag. de ser. lib. 11. vt enim, inquit, D. Augustinus super illud ad Rom. 11. Quoniam ex ipso est, & per ipsum, & in ipso sũt omnia.

Hæc dictio minùs afficit rẽ quàm dictio ex.

Atten-

Attedendum est, quòd non ait de ipso, sed ex ipso: ex ipso enim cælum sunt & terra, quia fecit ea: non autem de ipso, quia non de substantia sua. Frequenter tamen, vt subdit, vnum pro altero ponitur. Et ita dicit Lucas, se dixisse, in. d. l. 2. de his qui ex publ. rationib. vbi tamē cōtrariū dixerat.

34 ¶ Ex his autem quæ diximus in dictionibus propter, pro, propterea, ob, ex, & de, satis intelligis eas propriā naturam exuere: & impropriam induere ex subiecta materia. quod generale est, & perpetuum in omnibus dictionibus, vt videre licet ex. l. si vno, in princip. & ibi glo. Bar. & Bal. ff. loca. & l. si. lege, ff. eo. titu. & l. si stipulatus, ff. de vsur. cum multis conconcordan. adductis à Fely. & Decio, in cap. nam cōcupiscentiam, de constitu. & in. c. quoniā abbas, de officio delegat. & Iason, in. l. 3. in secundo not. C. de transactio. & à me, in repet. l. si vnquam, in. verbo, reuertatur, nume. 36. incip. fallit secundò & generalius, & . 2. sequen. & alibi sæpe in ea glo. C. de reuocan. donatio.

Omnes dictiones impropriantur ob subiectā materiam.

35 ¶ Si autem alia scire vis de huiusmodi dictionibus, vide de primis illis, propter, et pro, gl. in. l. dominus Sticho, in princ. in

Alia de dictionib⁹ suprà memo-

ratis: verbo, pro quibus, & ibi Alberi. ff. de pecul. Io. And. in. c. vlt. in prin. de donatio. & in, c. petistis, post princi. de priuilegi. De dictione, ex, Bal. in. l. hoc iure, col. 4. in 7. oppo. ff. de iustitia & iur. De dictione de, Io. And. in, c. nullus ex consilio, in multis locis: de reg. iur. lib. 6. Bal. in. l. 1. §. ius naturale, col. 2. versic. quintò circa alimenta, ff. de iustitia & iure, & in, d. l. ex hoc iure, vbi suprà, eodem titulo.

VIGESIMA PRIMA LIMITATIO

1 *Hæc regula habet locũ in causa expressa, non in tacita.*

¶ VIGESIMO PRIMO limita nostram regulam, vt procedat in causa expressa, secus in causa tacita, & in mente tantùm retenta, per tex. in. l. si maiores, C. de transactioni. vbi transactio nõ rescinditur ob defectum causæ non expressæ, & ibi, id no. omnes doctor. & in. l. si repetendi, & ibi quoq; glo. & docto. ff. de condict. ob caus. &, l. 3. §. si quis quasi, & ibi, item doctor. eo. titu. &, l. quod quis, ff. de cond. indeb. & l. cùm in plures, §. locator, & ibi doctor. ff. loca. & no. Barto. in. l. si ego, in. 2. opposit. ff. si certum petatur, & in. l. si ego, in. c.

ex parte tua, colu. 2. versicu. secunda conclusio, de conuer. coniuga. & diximus in repet. l. si vnquam, in verbo, libertis, nu. 24. & hæc quidem, C. de reuocãd. donat. vbi & alios citauimus.

2 ¶ Et huc quoque respicit quod à Baldo scriptum est in. l. vlt. in. 2. oppo. ff. de hære. instituen. quòd si ratio statuti est expressa in statuto, ea attẽdi debet, l. milites agrũ, ff. de re. milit. secus est si non sit expressa, nec in lege scripta, tunc enim magis atten di verba, quàm rationem, per, l. prospexit, ff. qui & à quibus, quod & propemodum voluit Paul. Castren. consi 314. super eo quod quæritur, in. 1. dubio, lib. 1. Sed quod propiùs accedit ad id nostrum propositũ, idem Bald. in. l. 1. col. 5. versi. an cessatio, ff. solu. matrimo. dicit, quòd cessante ratione legis in eadem lege scripta, cessat lex. Si autem non sit scripta, id non perpetuum est, vt ibi videbis, de quo et nos alibi diximus in cessatione causæ, siue rationis legis, & rursum, in. 1. limitatione. *De eadẽ re.*

3 ¶ Sed hoc multis modis intelligendum est. Primo, quantũ ad contractus pertinet, vt procedat, quãdo causa fuit tantùm considerata in mente promittentis aut donan- *Quid si cã tacita fuit cogitata ab vtroque con-*

trahente. tis, prout illa iura in princip. allegata loquuntur. At si causa fuit ab vtroque cogitata tanquam finalis, & propter quam facta fuit promissio, aut donatio, tunc ea cessante cessat promissio, vel donatio, licèt expresse non fuerit adiecta, l.1. §. vltimo, cum. l. sequent. ff. de excusatio. tutor, & l. quæ tutelam, ff. de testam. tut. &, l. etiam si patris, ff. de legat. 1. & l. si legatarius, ad fi. C. de legat.

4 *De eadē re.* ¶ Et ita per illa iura dicit Rom. con. 417. in proposito casu aduertendū, post princ. Et id quoque ante illum voluit Barto. in. l. cùm quid, per illum tex. col. 2. versic. vlterius dubito hîc, ff. si cert. pet. vbi postea docet qualiter probetur, quòd ab vtroq; causa fuit considerata. Et tandem in fi. ex hoc infert post Guil. Cune. ad hanc speciem, cùm scholasticus recens veniret è studio, abbas illi dedit fundum fruēdum, dum viueret: postea cùm iret ad Palatium pro abbate, detecta est eius imperitia: potest abbas illi fundū auferre, cùm cesset causa inter ipsos verisimiliter, ac præsumptiuè cōsiderata, vt scilicet abbatē in suis litibus iuuaret, nisi tamē de alia causa appareret. & illum sequitur Roma. d. cō. 417. reprehen-

Quomodo probetur fuisse ab vtroque cogitata.

dens

dens Io. And. aliter sentientem, in addit. Specula. in rubr. de præben. & alia multa similia adfert ipse Rom. ex quibus, & in alio pulchro casu consuluit, vt ibi videre poteris. Sed cui adde Bald. in. c. peruenit, quod est tertium, in. 1. no. de iureiuran.

5 ¶ Intelligendum est & secundo, quantū ad cōtractus, procedere in iure fori, vt nostri appellant: non etiam in iure poli, id est, conscientiæ, ex eo quod scribit Adria. Florentius insignis Theologus, qui summum pontificatū tandem adeptus est, in suis quæstio. lib. 4. sententiarum, in materia restitutionis, in quæstio. incipien. consequenter quæro vtrum indistinctè, in solutione illius quæstionis, vbi dicit, quòd si quicquam datum fuit propter aliquam causam, quæ tamē expressa non fuerit, is tamē cui datū est, in foro animæ tenetur restituere, si causa non subsit, quāuis lex repetitionē nō cōcederet, per. d. l. si repetendi, quā allegat. Nihil enim, ait, refert, quoad ius diuinū & naturale, an causa tacita fuerit, an expssa, modo de ea vtriq; cōstiterit. *Quid in foro conscientiæ.*

6 ¶ Sed hic aduerte, quia si Florētius intelligit de causa ab vtroq; considerata, nō solū id procederet in foro cōscientię, sed & in fo- *De eadē re.*

in foro iudiciali, modò de ea re constaret, vt diximus in prçceden. declar. At si intelligit de causa considerata à donante tantũ vt in casu. d. l. repetendi, quam allegat, est magna, & no. limitatio: vt videlicet is, cui donatum est, teneatur reddere, quando sibi constiterit fuisse donatũ ob causam cõsideratam à donante, quæ non suberat, vel postea cessauit. Scio autem Deũ Optim. Maxim. non tam verba considerare quàm animum, vt si verba donantis, & causam exprimentis faciant locum repetitioni, faciat quoque animus.

8 ¶ Intelligendum est tertiò, & id pertinet ad leges, & constitutiones, non procedere, quando illa tacita, siue cõiecturata causa, & nõ expressa, esset vnica, nec alia reddi posset: quia huiusmodi causa habetur pro expressa, argu. text. in. l. nominatim, quæ est. 2. ibi, si modò vnicus sit, ff. de lib. & posthum. & l. fundus, qui locatus est, in fi. ff. de fund. instruct. & l. milites agrũ, ff. de re milit. & l. si domino, & ibi Bar. & alij, ff. de lega. 1. & l. patronus, §. 1. ff. de lega. 3. & l. si tibi, §. 1. & ibi Bar. & rursum, l. si hæres, & l. si optio. in. 1. respon. ff. de optio. lega. & §. nominatim. Insti. de exhęred.

Vnica causa vel ratio habetur pro expressa.

red.lib.&.c.ex parte,l.1. & ibi glo. vl. & Panor.colum.2.versi.in glo.fi.ibi,& Fely. in fi.qui eũ tex. dicit ad hoc singularem, de offic.& potesta.iudic.deleg.

8 ¶ Et id quidem vt scilicet, cùm vna tãtũ ratio reddi potest,pro expressa habeatur. Et ita quidem, vt ab ea,vel à simili,vel eadem,vel à cessante ipsa,vel aliâs argumentari possimus,tenet glo,in. l. quamuis, & ibi Bal.in princip.Paul.Ca.Raph.Fulgos. Philip.Corne.& alij recentiores,C.de fideicom.ex quibus ipse Bal.docet,tunc nõ esse interpretationem extensiuam,sed intellectiuam, & id procedere tam in testamentis,quàm in statutis,Dy.in.c. vlti. de regul.iur.lib.6.Bal.in.l.maximum vitium colum.3.versi.sed Bar.dicit,C.de lib.præter.vbi expræsse dicit, quòd ex ea potest sumi argumentum,vt ex causa finali.& in l.quoties,col.1.versi.nota ex qualitatè, & in.l.vlti.C.de natura.lib.& in authẽ, quas actiones,col.2.in.3.quęst,& ibi Ias.col. 6. ver.adde idem esse.C.de sacrosanc.eccles.

A ratione vnica tacita argumentari potest, ac ex expressa.

Nec tũc est interpretatio extensiua, sed intellectiua.

Ea ratio vnica censetur finalis.

9 ¶ Sed & alij plures vltra Bal. & alios suprà adductos,idem voluêre Im.in.l, vlti. colũ.3.versi.item etiam aduerte,ff. de hæred.instituen,Panorm.in.c.vlti.colum.3.

De eadẽ re.

versi.

versic.& plus ego puto,de rescript. & in. c.nihil,col.5.ver. nec obstat si dicatur, de electio.& in.c.cùm inter vniuersas, colū. 2.versic.& quanquam ista iura, eo titu. & con.75.quidam decessit,colum.4.versi.& sic in quacunque materia,lib.1.Raph. Ful gos.con.15.proponitur,col.2.ver.quę nanque alia ratio.& con.78.supposito statuto tenoris qui sequitur,statuimus,col.2. ver. & licèt hæc ratio.& con.109. si qua quæstio,col.penul.ver.quę nanq; potest alia. & con.152.supposito statuto tenoris,qui sequitur videlicet,colum.vlt.ver. quæ nanque potest,nam idem fermè cōsiliū est cū illo.78. Alter Raph. Co.in.l.si verò, §. de viro,ver.item nisi ratio esset, & ibi Paul. Gast.paulò ante medium,versi.idem, si ratio non esset,ff.solu.matrim. idem Raph. Co.con.2.proponitur,quòd Ser. Blancus, col.1.in fi.& con.146.Simon Helius, colū. pe.in fin.Roman.con.32.visa municipali constitutione,col.2.ver.tertiò hoc statutū. & con.100.in pręsenti causa,colum.1. versicu.ratio autem,cum sequē. vbi loquitur in casu nostræ.regulę, vt scilicet cessante ratione constitutionis,quæ sola reddi potest,licèt non sit expressa,cesset constitutio.&

tio & con.120.circa primũ,in fi. & consi. 404.in causa propositę cõsultationis, col. 1.ver.his tamen non refragãtibus, vbi etiã loquitur in casu nostræ regulę.& cõsi.411. quatuor sunt,col.1.ver.à qua quidem. Pa. Ca. con. 251. visa quadam securitate, ante medium,lib.1.& con.256. videtur dicẽdũ, quòd dictum consilium,post mediũ, eod. lib.1.& con.40.præsens casus,post mediũ lib.2.& con.8.quod est simili initio,col. 1. eo.lib.2.Alex.in.l.si cõstante,in prin.col. 3.ver.fortiùs videtur,quia etiã,&ibi quoque Claud.Seisel.col.3.ver.tertiò fallit, ff. solu.matrimo.vbi & hoc dicunt procedere in correctoriis.idem Alex.con. 48. super extractione,col.2.ver.& cum nulla alia,lib.1.& con.24.animaduersis his, ante fi.lib.2.& cõ.50.visis actis causę,col.3.ver. & saltem vbi scripta,eo lib.2.& con.22. cõsideratis verbis statuti,col.1.lib.4. & con. 52.circa hanc dubitationem,col.4.ver.qui nimo plus dico,eo li.4.& con.85.animaduersis optimè his, col. 1.ver.secundò pro hoc facit,eo lib.4.& con.100.visa parte testamenti,col.2.ver.quòd autẽ testator, eo li.4.vbi & id dicit procedere in cõtractib. & vltimis volũtatib⁹.& cõ.89.circa primũ

dubium

dubium,col.2.versi.vnde sicut quãdo,lib. 6.& con.7.attentis & põderatis,col.3.ver. aduertendum est,lib.7.& con.129.super primo dubio,col.2.versi.præsuppono & secundò,eod.lib.7.Cepol.in.l.sciendum, la.2.col.2.nu.7.ff.de ædil.edic.& causarũ criminal.con.74.viso statuto Taruisij,col. vl.versi.quia respondetur.Baptista Cacia. in repe.l.omnes populi, in materia interpretationis extensiuæ,char.16.ff. de iustitia,& iur.Corne.con.217.Quirianus,colũ. vlt.lib.3.Barb.in repe.rubr.de fide instrumen.col.9.& con,32.sapiẽter scripsit, col. 1.lib.2.Philipp.Fran.in.c.suggestũ, & ibi alter.Philp Dec.latè in.2.no.de appella. Fran,Curt.senior con.9.Ticinensi statuto,col.9.versi.ego respondeo, & con.45. statuto,seu consuetudine,colum.6.versic. præponendæ sunt. & latè consi.81.rectè præfatus,colum.3.nu.12.& Soci.inter cõsilia illius,consi.40.cùm in presentiarum, col.3.versi.igitur illa est.& ipse Soci,con. 28.quidam Petrus,colum.3.versic.quintò confirmatur,lib.4.Ludo.Bolo.in repe.l. 4.§.Cato,char.vltima,colum.1.ff. de verb. oblagatio. & consil.60.cor mundum,&c. viso igitur puncto,colum.1.Fely.in.c.trãslato,

ſtato, ad fi. de conſtit. & in.c.cùm omnes, colum.13.verſi.ſecunda opinio fuit, eo tit. & in.c.ſi quando, colum.9. verſi. ſed certè licèt, de reſcriptis, Cardi. Alex.in.c.verũ, col.2.verſi.item vbicunque nõ poteſt; de condi.appoſ.vbi tũc dicit præſumi rationem, ſiue cauſam finalẽ, cùm non niſi vna eſſe poteſt, Iaſ. in.l.de quibus, col.4.verſi. puto, quòd vtrũq;, ff.de legib. vbi & poſt alios dicit procedere etiã in correctorijs. & in.l.certi cõdictio, §.quoniã, col.pe.ver. ego pono pro cõſtanti, ff. ſi cert.pet. & in l.ſiue apud acta, col.2. ver. tertiò moueor, C.de tranſactio. vbi & id dicit procedere etiam in correctorijs. & in.§.omnium, col. 8.nu.38.Inſtit.de actio. Matth. Afflic.loquens in caſu noſtræ regulæ, in conſti.Siciliæ, incip.intentionis, colum.7.in.3.no. Philipp.Dec.con.374. in caſu propoſito, col.2.verſi.& ideo iſta ratio. Pau. Pari.loquens etiam in caſu noſtræ regulæ, con.5. vnio iſtius monaſterij, col.8.nu. 57.lib.4. Maria.Soc.Iunior, con.1.præſentis conſultationis, col.15.nu.53.li.1. & Laurẽ. Sylua. qui id quoque dicit, procedere in correctorijs, conſi. 21. noua offertur dubitatio, colum.6. verſicu.ſextò & vltimò.

Ratio finalis præſumitur, cum nõ niſi vna reddi poteſt.

Etiã in correctorijs.

¶ Et

10 ¶ Et hanc sententiam admodum confir-
mant alia multa similia, quæ tibi collegi
Expressa cẽ in nostris legi.connubialibus, in glo.7. in
sentur, quæ verbo, expres, num.128.incip.sed & illud
in vno tan- sciendũ, & multis seq.quibus vsq; ad.146
tùm verifi- ostẽdi ea expressa dici, & existimari, quæ
cantur. in vno tantũ verificantur, licèt aliter non
Etiã si ex- sint expressa. Et ibi quoq; videbis id pro-
pressum pro cedere, etiã si quid expressum pro forma
forma requi requiratur, ex Fran.Cur.Seniore, con.50.
ratur. memoriæ recolendæ, col.21.nu.126.& Ias.
in.l.Gallus, §.quidam rectè, col.2.ver.no-
ta ex isto tex.in.2.lect.ff.de liber.& post-
hum.per text.ibi, & in.d.l.2.eod.titu.Sed
Etiamq; si & id item procedere, etiam si dispositio
dispositio lo- loquatur numero multitudinis, per.l.Ti-
quatur nu- tius, in princip.secundum vnam lect.ff.de
mero plura liber. & posthum. & ita ibi voluit Salyc.
li. Imol. Francisc. Aret. & Alexand. cum
alijs concord. ibi à me adductis.

11 ¶ Super eo tamẽ quod dictũ est de cau-
An autẽ in sa, vel ratione, quę vnica est, illud annotã-
dubio præsu dum est, non præsumendum vnicam esse
matur vni- in dubio, nisi id probetur, præsertim ad
ca ratio, nec extensionẽ constitutionis correctoriæ, vt
ne. voluisse dicitur Salyc. in. l. si serui vestri,
col.5.ver.quapropter ego reassumo, C. de
noxal.

noxal.actio.per.l.præcipimus,in fi.C.de appella.& ita (licet non adeò planè id dicat) illũ citat, & sequitur Alex.qui id dicit no.& menti tenendũ,in.d.l.si cõstante, in prin.col.3.ver.sed quid si petem, ff, solu.matrimo. & Ias. in.d.auth. quas actiones,colum.6. ver. & quid erit tunc, C. de sacrosan.eccle.vbi id dicit singul.& in.l.1. col. 3. ver. sed dictum Bar. ego confirmo, C. de success. edic.vbi tamen subdubitat. & in. d.l. quamuis, colum. vlti. C. de fideicommiss.vbi id dicit singul.& Thom. Parpal.in repe.rub.ff.solut.matrimo. col. 3. versic. cauete, quia hoc fundamentum. & Franc. Curt. Senior, con. 81. rectè præfatus, colum.2.versi.vltimò fortius vrget.

12 ¶ Imò verò sunt, qui simpliciter negant ex tacita ratione etiam vnica debere fieri extensionem in correctorijs. & inter hos Alexan.subobscurè,con.115.circa dubitationem,col.vlti.ver. nec potest dici,lib.2. ꝙ magna ex parte trãsplantatum est, con. 76. Francisc.lib.6. quod tamen in vltima impresione resecuit Carol. Moli.vt sup-fluũ.& cõ.80.viso,& opportunè animaduerso,col.4.ver.rursus dixit Bar.li.1.& cõ. 97.viso themate suprascripto, col.vl. ver. nec obstat

Qui contrà dicunt ĩ correctorijs.

nec obſtat vltimũ argu.lib.2.atq; etiã clari culum Frã. Are.in.l.cùm quidam,§. quod dicitur,col.1.ff.de acquir.hæred. & paulò apertius,in.l.mutum,col.pe.verſi.confirmatur iſta concluſio,eo.tit.& con.27.proponitur ex facto,col.7.verſi.nõ obſtant iura.atq; etiam ſubobſcurè Philip. Dec. cõ. 309. viſo puncto, in quo in effectu, col.4. verſic. præterea non videtur.& conſi.315. ſuperioribus diebus,col.3.verſi.præterea à tali ratione. & clariſsimè,conſi.679. viſo eleganti conſilio,circa medium.

13 *De iiſdem rebus. De ratione ſtatuti excludentis fœminas.*

¶ Sed aduerte, quòd horũ maxima pars innititur authoritate Bar.in.l. liberorum, col.5.ver.his pręmiſsis reducamus,& col. ſeq.ver.pone retento,ff. de verb.ſigni. dũ ibi dubitat,an ratio ſtatuti excludẽtis fœminas,propter maſculos,ſit illa quę reddi à pleriſque ſolet, vt ſalua ſit agnatorum familia,& dignitas:& an ea ſola ſit,cùm ſcripta non ſit:ideoque contendit non poſſe, nec debere id ſtatutũ extẽdi ex illa ratione.quẽ ſequi videtur Bal. in.l.ſi defunctus, poſt mediũ , verſi.quæro ergo vtrùm ſtatutum , C. de ſuis & legit. & Imol. in.l.ſi verò.§. de viro, colum. vlti.ff. ſoluto matrimo.& Frã.Are. con.27. proponitur ex

facto,

factō,col.2.verſi. non obſtāt iura. & Alexan.cō.80. viſo & opportunè animaduerſo,col.4.verſi.rurſus dixit,lib.1.

14 ¶ Et ego certè huius ſum opinionis, ꝙ ſi ſit dubium,an ratio quæ redditur,ſit ſola, propterea quòd & aliæ reddi poſſunt, vt contendit Bar.in illo ſtatuto, haud dubiè non ſit ab ea argumentandum. Quòd ſi is qui contendit aliam eſſe rationem, tamen nullam probabilem adferre poſsit, vt minimè ſit dubium illam quæ redditur, eſſe omnino veriſimilem & probabilem, nec aliam adduci poſſe: ita vt ſit certum illam eſſe ſtatuti rationem,& eam quidem vnicam,tunc crederem ex ea poſſe ſumi argumenta, vel ab extenſione, vel aliâs, æquè ac ſi expreſſa eſſet, ex priori illorum opi. Id quod bene & ſcienter declarat Franc. Curt. Senior, d.con.81.colum.2. nume.8.

De eadē re. Cùm certū eſt vnicam rationē reddi poſſe, ex ea poteſt argum. ſumi. Contrà autem ſi ſit dubium.

15 ¶ An autē illius ſtatuti excludētis fœminas ob maſculos ſit ea ratio cōſeruandæ familię,& an ea ſola ſit (vt id obiter dicam) intelliges ex Io.Andr.in addit.Specul.in rub.de ſucceſſ.ab inteſta.Pet.& Cy.in.l.1. C.ad leg.Iul.de adulter. Alex.in authen. itaq;,col.vlt.verſi.item inſpicienda eſt,C. com.de ſucceſsio. Bal.in.l.maximū vitiū,

Iterū de ratione ſtatutorū excludentium fœminas.

col. 3. ver. præterea istud statutum, C. de liber. præter. & in. l. Titia, §. Lucius, per eum tex. ff. de lega. 2. & con. 218. statuto ciuitatis Florentiæ, colũ. 1. ver. nunc igitur restat, lib. 2. & inter con. Angel. con. 344. Martinus Ioannis de Florentia, colum. 2. ver. si dicerem excludi, & iterum versic. secundo, ratione cuiusdam. Panor. con. 7. quidam decesit, colum. 4. versicu. & hic idem, lib. 1. & Paul. Castr. in. l. si vero, §. de viro, circa medium, ff. solut. matrimo. & con. 40. præsens casus modicam, post medium, lib. 2. & con. 84. quod est eiusdem exordij, colum 1. eodem lib. 2. Raph. Fulgos. con. 54. item quod quælibet, col. 1. & con. 85. in proposita quæstione, in fi. Roma. con. 16. viso themate consultationis, colum. 2. vers. secũdum autem quod principaliter. & con. 32. visa municipali consuetudine, colum. 2. ver. quintò illud. & con. 411. quatuor sunt quæ refragantur, ferè per totum. Corne. con. 82. licèt in hac consultatione, colum. 2. & 3. lib. 4. & con. 305. in hac consultatione, colum. 2. versi. & statutum generaliter loquens, eo. lib. 4. Alexand. in. l. Gallus, §. quod si is, colum. 2. versicu. facit etiam iste tex.

ad aliam quæstionem, ff. de liber. & posthum. Lauren. à Palatijs, in tracta. statutorum excludentium fœminas, colum. 1. vers. quæro pro intelligentia. Maria. Socin. Seniore con. 30. quamuis ex his, colum. 3. versicu. primò ad hoc respondetur. & con. 31. prosequendo ordinem, colum. 1. versicu. cùm ergo ratio. & eius filio. Barto. Soci. con. 28. fuit quidam Petrus, colum. 3. versicu. quintò confirmatur, lib. 4. & inter con. Francis. Curt. Senioris, con. 40. cùm in præsentiarũ, col. 5. ver. sed hic est q̄ quãdo, & eod. Curt. latè con. 44. sępenumero in hoc passu, col. 1. & con. 81. rectè præfatus egregius, col. 1. & Barb. con. 43. præclarè scribitur, col. 3. ver. q̄ iste, lib. 4. Maria. Soci. Iuniore. d. con. 1. col. 11. ver. secundò principaliter, lib. 1. & con. 4. circa præsentem, col. 1. eod. lib. 1. & con. 10. si in præsenti, num. 16. & iterũ. 21. eo. lib. 1. & con. 20. in proposito casu, col. 2. nu. 5. eod. lib. 1. & con. 23. casus iste, col. 8. nu. 22. eo. lib. 1. & con. 36. præsens consultatio, colum. vlti. nume. 1. eodem lib. 1.

VIGESIMASECVNDA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOSECVNDO limita nostrã regulã non procedere, quando essent duæ aut plures causæ: tũc enim vna tantùm illarum cessante, non cessat effectus siue dispositio, per tex. in. l. si nõ lex AElia Sentia. ff. de hæred. instit. ex qua no. Oldrad. Bar. Bal. Imo. ꝙ quando plures leges concurrunt ad vnum effectũ, vna cessante remanet virtus alterius, & dicit Bal. eã. l. ad hoc solere allegari, quod diximus in prin. & tex. in. l. tutor petitus, §. quæ tutoribus, ff. de excusat. tutor. & l. 1. in prin. ff. si quis à paren. manumiss. fuer. & l. 2. §. corporis debilitas, ff. de vacat. mune. & l. quod ait Pretor, §. exercitum, ff. de his qui no. infa. & l. assiduis, C. qui pot. in pigno. habean. & §. affinitatis, versi. nam si adhuc, Insti. de nupt. & §. vlt. in authen. vt deter. sit nu. cleric. & §. si verò altera, & ibi glo. in auth. de nupt. & §. sed & si quis, & §. si verò nullus, & §. vl. versi. ex vtroque, in authen. de instr. cau. & fid. & §. vnum, in authenti. de resti. & ea quę par. vndec. men. & c. 1. §. maximè, de renunciat. iuncto. c. nisi cũ pridem, §. pro delectu, eo titu. & c. quæris, versi. & nisi fortè, de æta. & qualit. & c. tãtum, 32. q. 7. quod loquitur de matrimo-

Causa vna ex pluribus cessante, non cessat effectus.

nio

nio quod non cessat siue dissoluitur ob sterilitatem: neque enim sola causa prolis est in matrimonio, sed & euitatio libidinis, fides, &c. hæc enim omnia iura solent à nostris in eam sententiam allegari, quanquã sunt, qui illius.c. tantũ, aliam rationem, reddunt, vt dicemus in.25.limitat.

2 ¶ Et id quoque voluit glo.in.l. liberorũ, §.1.in verbo, collocare, & ibi etiã Iaco. Butrig. Bar. Bal. Albe. & Paul. Cast. qui eum §.legit cũ prin.l.1.ff. de his qui no.infa. & glo.in.l.liberos, §. 1.in verbo, deductus, ff. de capit. diminut. & glo.in.l.si ventri, §.in bonis, in verbo, credere, & ibi etiam Dy. Bar. Albe. & Ange.ff.de priuileg.cred. & glo. vt à multis citatur in l.si quis ad exhibendũ.ff.de excep. rei iudic. Dy.in.l.1. §. hoc interdictũ.ff. quor. legator. Cy. in.l.2. C.de secũ.nup. Bar.in extrauagã. ad reprimendũ, in verbo, ne ex eorũ absentia. Ioã. Fab.in.l.1.C.quor.legat. Bal.in.l.generaliter, col.2.versi.secũdò oppono dicitur, ibi, vbi tamẽ essent. C.de episco.& cle.& in.c. 1.col.vl.tit.an mut.vel imperfec. & in,c.& si Christus, col.vl.ver.adde quòd cessante vna, & ibi quoq; Hẽric, Bohic.col.1.de iureiur. idẽ Bal.in sua marga.in verbo, gene- *De eadẽ re.*

ralis. Ang.in.§.maiores,in fi.in authen.de nupt.& in tractatu substitutionū, in materia substitutionis pupillaris,col.3.versicu. quæro vltra alios.& con.118.super puncto prædicto,factum verò incipit,auia pro ne pte,post mediū, versi.secundò ratione successionis. Lap.Castel.allegat.100.in ciuitate Florentiæ,col.pe.versi.circa seundū statutū,ibi;nec ob quod no. Saly. in auth.ingressi,colu.2.versi.nō obstat quod no.glo. C.de sacrosanct.ecclef.Card.Flor.& Imo. in. c. ex parte,quod est pe.vterq; ad fi. de cleri.cōiuga.Ant. & Imo.in.c. cū apostolica:ille col.vl.hic col.5. ver. & secundum prædicta,de his quæ fiūt à præla. sine cōs. ca.Aegi.Bell.in.c.post trāslationē, colu.5. ver:aut nō tanta de renūciat.Imo.in.l.3.§. ex contrario,col.2.versi.sed certè ex quo, & ibi Alexand.col.6.versi.tamen aduertēdum est,ff.de acq.posses. idem Imo.in.l.si verò,§.de viro,col.2. versi. circa secūdum articulū,ff.solu.matri.& Roma.in.l.2.col. 2.versi.nō obstat glo.ff.de donat.& in.l.tāis,§.1. quem legit cum princ. legis, colu.2. ver.in eadem ibi nūquid,ff.de donat. cau. mort.& con.179. amplissime doctor, col. 5. versi.clarum est autem.Panor.in.c.cùm

nuncius

nuncius,col.1.de teſtib.& in. c. quoniam, col.3.verſi.ego intelligo hoc procedere,de iure patro.& in.c.vlt.verſi.item quia fruſtra,de immun.eccleſ.& in.c.iuuenis,col. vl.de ſpōſal. Alexan.in.l.1.col.3.verſic.ſed Imo.dicit non debere,ff.de acq.poſſeſsio. & in.l.ſi cōuenerit, col.4. verſi.paſſum habui pro ſatis dubio, de re iudica. & in.l.1. col.3.verſicu.& aduerte quia, C. de eden. Fran.Areti.in.c.1.de proba.& con.41. diligenter & maturè penſata,col 2.verſicu.ex his apparet,& conſi.50. copioſè & eleganter,col.2.verſi.non obſtat id quod dicebatur, Barb. in.l.2.col.11.ver. ego pro Archidi.ff.de verb.oblig. & in repe.c. Raynaldus, colum.9. verſi.ex iſto text no.& iterum col.164.verſi.decimoquartò,de teſta. & con.11.ſcripſit belliſsimè,col.15.verſi.& ſic ponderet dominus,lib.1.& con.41.immortalē & omnipotentē deum,col.2. ver. quinimo dico quòd poſito,lib.4. & conſi. 73.magnanimus,col.2.verſic.tertio ſi quiſpiam dixerit,eo lib.4.Maria. Soc.Senior cō.1.in caſu ſuprà narrato,col.vl.lib.1.Corne.in repet. l.ſi paſcenda,colum.9. verſic. ideo nō licet arguere,C.de pact.& cō. 312. in hac conſultatione,colum.6.verſi.& vbi

duæ rationes,lib.1.& con.122.circa præsentem,col.vl.paulò ante fi.lib.2.& cõ.83.pro certo,col.vlt.li.3.& cõ.253.ardua eſt,col.3. verſi.facit etiam,lib.4.& con.291. videtur prima facie,col.3.verſic.profectò iſtæ etiá cauſæ,eod.lib.4. Franc.Curt.ſenior con.1. col.5.ver.ſed etiam ſubeſt.Iaſon in.l.quod dictum,col.1. verſi.limita prædictam regulam,ff. de pact.& in.l.licèt inter priuatos, in fi.C.eo.titu.& in.l.vt liberis,col.6.ver. ſed nunquid ſit correcta,C.de collatio.& in.l. in teſtamento quidem,colum.12.verſicu. tertiò facit quia quando. C. de teſta. mili.& in.l.1.col.2.ff.de cõd. ob cauſ. & in l.1.cùm filiofa.col.25.verſi. confirmo vltra eum,ff.de lega.1.Philip.Dec. in.c.ex literis,colum.5.ver.non obſtat tex.hic,de conſtit.& in,c.quoniam abbas, col.6. ver. ſed reſponderi poteſt, de offic. deleg. & in,c. cum ceſſante,col.1. verſic. quartò cõcluſio fallit,de appella.Franc.Rip. in.l.ex facto, col.3.ver.crederẽ igitur,de vulg.& pupil. ſubſti.Marc.Mãt.con.25.in facto præſupponitur,col.3.nu.32.Franc.Ozer.in,§. ſupradicta,col.4.nu.18.Inſti.de excuſ.tutor. Maria.Soc.iunior cõ.30. inſpectis his,col. 11.nu.40.lib.1.Io.Lupus, in rep.c. per veſtras

ſtras,§.20.col.3. verſi. & ita quãuis de dona.inter vir.& vxor. Lauren. Silua. cõ.25. adiutorium noſtrum, nu.29.

3 ¶ Et id quidem confirmat tex.in.l. legatis,ff.de lega.2.ex qua no. Raph. Comen. in priori lectu. quod illa dicitur eſſe cauſa alicuius rei, quæ ſola eſt cauſa: non autem ſi ſit cauſa ſimul cũ alia,& in id quoq; allegat,l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aqui. vbi id trahit ad quandam Baldi in eo loco quæſtionem. Sed & in ſecunda lectu. no. ex eodem text. non dici cauſam finalem, quæ ſola non eſt.

Cauſa ea dicitur quæ ſola eſt, non quæ cũ alijs eſt.

Cauſa finalis non eſt, quæ ſola nõ eſt.

4 ¶ Et huc quoq; ſpectat quod ſuprà diximus in legis ratiõe ceſſante,nu. 127. incip. ex quo & illud,ratione legis correcta,legẽ quoque ipſam correctã cẽſeri, procedere, niſi duæ ſint eius legis rationes, vna enim earum correcta,tamen manet lex illæſa,vt eſt gl.no.in.d.l.tam is,§.1. in verbo patris, ibi,item nunquid poterit. ff. de dona.cau. mort.& ibi Imo. qui eam ad hoc expẽdit, col.1.verſi.in ea glo. ibi reſpõdeo & ad id quoque allegat no.in.l.liberorum,§.1.ff.de his qui no.infa.& voluit quoq; alia glo.in §.minima,in verbo,vel contra,in fi. & ibi Ange.Aret.etiã in fi .ff.de capit.diminut. vbi

Correcta ratione legis vna ex pluribus, non cẽſetur lex correcta.

vbi & ipse Ange. dicit facere. l. 3. §. planè, ff. de itin. actúq; priua. & §. quamobrem, in authen. de resti. & ea quæ parit, & voluit etiam Alex. in. d. l. si cõuenerit, col. 4. vbi suprà, ff. de re iudic. & Iason in. d. l. vt liberis, vbi supà, C. de collat.

5 *Arg. non sumitur à cõtrario sensu vnius causæ ex pluribus.*

¶ Et illud quod vbi duæ sunt causæ cuiuspiam constitutionis, non sumitur argumentũ à cõtrario sensu ab vna tantùm causa, cùm plures sunt. vt expresse voluerunt Iacob. Butrig. in. l. conuenticula, C. de episcop. & cler. Ant. & Imo. in. d. c. cùm apostolica, quibus locis suprà citauimus, extrà de his quæ fiunt à præl. sine cõsen. cap. Fel. in, d. c. significasti, col. pen. ver. itẽ fallit in verbis causæ finalis, de for. comp.

6 *Sentẽtia sustinetur ex vna causa vera, licèt altera sit falsa, vide infrà, nn. 13*

¶ Sed & illud quoq;, quod si in sentẽtia expresse sin duæ causę, quarũ altera est vera, altera falsa vel erronea, sustentatur sentẽtia ex ea causa quæ vera est, per. l. Titianus, ff. quod cum eo. & §. si igitur omnes, & §. si tales, in authen. vt cùm de appella. cognosci. & c. cùm. I. & A. de re iud. & c. per tuas, le. 1. & ibi Hostien. colum. 2. in verbo, iudicasti, Io. And. col. 1. in eod. verbo, Card. Flo. in. 2. not. Pet. Anch. in. 6. no. Anto. in. 5. not. Panorm. qui eum tex. dicit

no.

no.colum.2.ver.quoad tertium, & Cardi. Alex.in.11.no.qui fil.sint legit. & voluit Innoc.in casu non admodũ absimili,in. c. in presentia,in verbo,præter ista, in fi. & ibi Anton.col.2.ver.quandoque sententia est lata,& Panor.col.item.2.in eod.ver.nã est eadem vtriusque lect.de renunciat. Hosti.in.c.ex parte,colum.3.in verbo, occasionẽ cõcilij,per illum text. & ibi Anton. col.1.ver.& no.per hanc decretal.de concessio.præbend. Io.And.in. c. cùm inter, col.2.in verbo,expressè,& ibi Anto. col. 2.ver.oppo.quòd valeat,& Panor.qui dicit singul.col.3.ver. & ob hoc dicit, de re iudica. Petr.Anch.con.289.de viribus sententiæ,col.2.ver.item falsa causa.Imo. in. l.si plagij,circa medium,ff.de verb. oblig. vbi id dicit sing.& in, l. quod dicitur patrẽ,col.5.ver.secũdo casu,eo tit.& in.l.si is ad quẽ,col.2.ver.aduerte tamẽ, ff. de acq. hered.Domi.in.c.in tantũ, ꝙ est vl. col.3. ver.dic,aut causa est falsa,21.distin. Anto. in.c.ab excõmunicato,col.3.ver.sexta patet ex sequẽtibus,de rescrip.& Panor.qui dicit sin.in.c.1.col.3.ver.nũc autem quæro ibi,aut cessat,& ibi Fely.qui alios adducit colum.5.ver.limita secundò nisi causa, de

re iud.

re iud.& idem Panor.in.c.ſicut,col.3.ver. ſed ſi iudex in ſententia,eo.titu. Alex. in. l.impoſsibilis,col.1.verſi. iuxta prædicta, ff.de verbor.obliga.vbi id dicit communiter approbari.& latius in.l.qui Romæ, §. duo fratres,col.27.verſi.& quia dictũ eſt, ff.eo tit.vbi id dicit ſing.& in addit. Bart. in.l.ſi is ad quem,ff.de acq.hæred. Barb. qui eum tex.in.d.c.per tuas, ad hoc dicit not.con.6.illud in medium adducam,col. 11.verſi.facit quod ſingul.voluit,lib.4. Angel. Aret.in,§.ſed quia,col.1. ver. ſi autem expreſsit plures cauſas, Inſtit. de fideicõ. hęred.& vide infrà num.20.verſicu. & ad id ſpectat.

7 *Vnã ex multis cauſam appellationis probare ſufficit.*

¶ Et ſimiliter ſi in appellatione fuerunt expreſſæ,& id quidem copulatiuè,plures cauſæ ipſius appellationis, ſufficit vnam illarum probare,vt apertè probat text. in. c.exhibita,extrà de iudic.& in. c. iamdudum,de præben.& voluit Panor. in. c. cũ cauſam,in fi.extrà de appellationibus.

8 *Impedimẽtũ vnum ex multis ſufficit ad repel*

¶ Quò etiam pertinet illud, quòd ſi cui ſint duo impedimenta quempiam repellẽtia,ſi alterum tãtùm ſublatum fuerit, alterum autem ſuperſit æquè repelletur, ac ſi ambo ſubſiſterent,per tex.in. l. ſi domus,

ff.de

ff.de seruitu.vrba.prædior.&.d.c.cùm nũcius,& ibi Anto.Imo.Panor.&Fely.omnes post prin.de testib.&.c.ex tuarum,de author.& vsu pall.& c.si gratiosè,in fi. de rescript.lib.6.&.c.non potest, de præbẽd. eod.lib.6.no.glo.in,c.statutum, in princi. in verbo,canonicus,de rescrip.eod.lib. 6. Oldrad.Bal.Angel.& Im.in.d.l.si nõ lex, ff.de hæredi.institut.vbi id trahunt ad legitimationem siue dispẽsationem factam de vno impedimento vel inhabilitate siue macula.

lendum.

Legitimatio vitiatur si vnũ tantũ impedimentum ex multis tollitur.

9 ❡ Ex hac autẽ limitatione illud fit, quòd filia maritata potest petere dotem à patre, neque enim dos ob eam tantũ causam datur filiæ,vt maritetur,sed etiã,vt ea alatur, cùm dos sit loco alimẽtorum,Bal.có. 456. recoloco.l.2.versi.præterea dos,lib.5.cum similib.à me collectis in tracta. Primigeniorum,quæst.62.num.5. Et vt maritus onera matrimonij faciliùs sustinere possit, l.pro oneribus,C.de iure dot.cũ similibus Et vt denique vxor velut indotata, à marito non contemnatur,vt fieri solet, §. sic itaque matrimonia,ver.si quis enim duxerit,in authent.de nupt.&,§.quẽ autem, in authen.quib.mod.natur.effic.legit.& Bal. in au-

Filia maritata potest petere dotẽ à patre.

Vxor indotata cõtemnitur à viro

in authen.res quæ,col.1. ver. quæro pater viuens, C.com.de lega.vbi & ad hoc allegat.l.si ita stipulatus,§.si tibi,& l. vtrũ turpem.ff.de verborũ obligationibus. Et in hac sententia, vt scilicet ea filia iam maritata posit tamen petere dotẽ à patre, fuit glo.in.l.obligamur,§.lege. ff. de actionib. & obligationibus, quam sequitur & dicit singularem Bal.in.c.iurauit, colum.2. versicu.item si esset hoc, extrà de proba. & in l.vlt.colum.2.ver.pone vir cepit. C.de sentẽt.quæ sine certa quantit.profer.& in.l.1. col.3.ver.sed si nupsit filia,& ibi Imo.col. quoque.3.versi.in ea.glo.ibi, qui liberos, & Roma.col.1.ver.sed an si est iuxta. ff.solu.matrimo.idem Bal.in.c.iurauit, colũ.2. ver.item si esset hoc, de probat.vbi eã glo. dicit sing. Angel.& Paul.Ca.in.d.authen. res quæ,& ibi Iason col.5.ver. quartò quęritur.C.com.de leg.Io.Cãpez in tracta.de dot.par.1.q.13.Io.Lup.in repe. c. per vestras.§.4.col.2.ver.sic ergo videtur. Et hęc est communis opi.etiamsi Guil.& Bar. aliter sentiant, ille in.l.cum his.§. si mulier. ff.de cond.indeb.hic in.d.l.obligamur. Et ea quidem confirmatur ex iis quæ diximus suprà in.18.limita.nume.2.3.& 4.

Quæ

10 ¶ Quæ etiam eò vsque procedit, etiam si filia inuito patre nupserit, si credamus gl. in.c.hoc sanctũ, quod est vlti.in glo. 1. 32. quæstio.2.quam dicit singul. Imo.in.d.l.1. solu.matrimo.sed est & alia clarior & melior, vt dicit, Roma.ibi, in.c.de raptoribus in verbo, excusata, 36.q.1. Quod tamẽ semper intellige, modò non nupserit indigno ex sententia Bald.in.d.l.vlti.vbi suprà, C. de senten.quæ sine cer.quan. *Quid autẽ si filia inuito patre nupserit.* *Quid si nupserit indigno.*

11 ¶ Sed & ex hoc quoque procedit, quòd cùm priuilegia doti dentur, nõ solùm propter sobolem procreandam, sed & propter fragilitatem sexus, & propter onera matrimonij, & obsequia, quæ præstat vxor marito, l. assiduis, C. qui potior. in pignor.habean.cessante causa illa sobolis, quia mulier sterilis est: tamen cùm subsint aliæ causæ, non cessante priuilegia dotis, Barto.post Iacobus Are.& Cy. in l. 1. colum.pe.versicul.quartò quæro quid in muliere, ff.solut.matrimo. tum illa ratione, quam diximus in nostra limitatione, tum per tex.in.l.si quis posthumus.in prin.ff.de liber.& posthum. & sequuntur Bald.in.d.l.1.col.2.versicu. item an cessatio, & ibi quoque Im.& Rom. vterq; col. *Mulier sterilis gaudet priuilegijs dotis.*

vlti.

vlt. Alex.col.2.ver.ſecundò inferturquòd mulier, Iaſon col.4.ver.ſextò no.ff. ſolut. matrimo.idem Bal.in rub. C. de priuileg. dot.col.1.ver.ſed hic quæro,&.c.in. l. aſsiduis, ibi, ſiue liberos habeat mulier, &c. C.qui pot.in pigno.habeã.& in.d. authẽ. res quæ,col.vl.ver.quæro nũquid iſta authen. C.com.de lega.& Lapus alleg.110.in ciuitate Florentię,col.pen.verſic. circa ſecundum ſtatutum,ibi,nec ob.quod no.

Quid ſi omnes cauſæ ſimul & collectim cõſiderentur.

12 ¶ Sed hęc noſtra limitatio primò intelligenda eſt procedere,quando ſunt duę aut plures cauſæ diſtributiuæ,id eſt, quarum quęlibet ſola ſatis eſt ad producendum illum effectum:ſecus ſi omnes ſimul conſiderentur,nam hoc caſu ceſſatio vnius facit ceſſare effectum.tex.eſt no in.c.quoniã frequenter,§.porrò, iuncto,§.ſi autem, & in priori loco,Panorm.in fi.qui eum text. reputat ſingul.vt lite non conteſta. Barto. in. d.extrauaganti ad reprimendũ, in verbo,ne ex eorum abſentia.Bal.in.d.l.generaliter,col.2.in.2.oppoſit.C.de epiſcop.& cleric. dum loquitur de pluribus cauſis, quarũ quęlibet per ſe influit,& in . d . ſua marga.Angel.in,d.§.mitiores, in anthen. de nupt.Panor.in,d.c.cum nuncius, poſt princ.

prin.& ibi Fely.col.1.de testib. idem Panor.in.d.c.cũ cessante,in.1.not.& ibi Dec. col.1.in.4.fallen.de appella.& ipse quoq; Panor.in.d.c.quoniã,de iure patrona. & con.70.id de iure quæritur,col.2.ver. tertiò probatur alia ratione,lib.2. Iason in.l. dedi,colum.1.ver.confirmatur,quia vbicũ que,ff.de condict.ob caus.vbi id latè probat,& Roman.in.d.l.in testamento quidẽ, colum.12.ver.tertiò & notabiliùs, C.de testam.milit.Hippol.Marsi.in.l. si quis viduam,colum.1.ver. sed tu ad saluandum, per illũ tex.ff.de quæstio.Nicol.Euerald. in locis legalibus,in loco à contrario sensu,colum.11. versicul. primò vt procedat. Francis.Rip.in.l.ex facto,colum. 3. num. 14ff.de.vulg.& pupill.vbi tamen id declarat,vt ibi videre poteris.

13 ¶ Nam quòd suprà diximus num. 6.sententiam latam ex duabus causis, quarum altera vera est,altera falsa vel erronea,substineri ex vera causa, intelligi debet si illa vera causa per se & sola sufficiat ad validitatem sententiæ: aliàs enim non valeret.verbi gratia,si iudex pronuntiet testamentum impuberis valere,quia impubes potest testari, & quia in eo sit sufficiens

Sentẽtia sustinetur ex vna ex multis causa vera, si ea per se & sola sufficiat.

numerus teſtium:tunc enim licèt hęc poſterior cauſa ſit vera, tamen ea non ſufficit vt valeat teſtamentum: quia non ſufficit ſolennitatem fuiſſe adhibitan, niſi teſtator ſit habilis, l. ſi quæram⁹, ff. de teſtam. ideo ea ſententia non ſuſtinetur ex illa cauſa vera non ſufficiēti. Et ita nuncupatim voluit Panor. qui id dicit eſſe bene notandū, quia alius nemo tetigit in. d. c. 1. colum. 4. verſi. hoc tamē dictum, & ibi quoque Felyn. vbi ſuprà, ibi, & intellige dummodo, de re iudica.

14 *Alterum ex copulatis ſufficit, cum alterū non eſt neceſſarium.*

¶ Et ad hæc facit, quod in ſimili dicitur, quòd ſi ex duobus etiam copulatiuè poſitis, alterum tantùm ſufficiat ad id obtinendum, de quo quæritur, ſufficit alterum eſſe verum: non etiam, ſi vtrumq; ſit neceſſarium, per. l. ſcire oportet, §. ſcire, & l. propter litem. ff. de excuſat. tutor. & c. accepta de reſtitut. ſpoliat. & c. quædam, de iureiuran. & c. peruenit, in fi. de fideiuſſor. & c. 1. 48. diſtinctio. & c. qui periculoſum, 7. quæſtio. 1. gloſſ. in. c. 2. in verbo, & perpetuo, & ibi Bald. colum. 2. ver. & iuxta notabilem, Card. Floren. colum. 3, ver. quęro, in eo quod hic, Petr. Anch. colum. 2. verſicul. ſunt duæ qualitates, Anto. colum. 1. in,

4.no.& iterum col.2. ver.hic descendo ad factum, Imo.col.1.in vlt.no. rursumque super glo.1.Panor.super eadem glo.1.Felyn. qui alios multos citat, colum.11.versi.fallit tertiò vbi plura copulantur, de rescript.& glo.in clemen.vt circa, in verbo, probare, de electio.lib.6.Bart.& recentiores in .l. diuus, ff.de re iudic.idem Bart.in.d. extrauagan.ad reprimendum, in verbo, ne ex eorum absentia, ver.sed cùm in lege.Bald. in.l.1.in prin.col.4. versi. & extra quæritur, ff.de eden.& in.l. 1.colum.pen.ver. itē do aliam, C.de condict.indeb.dum allegat glo.in.d.clemē.vt circa, & in.c. 1. de exceptio.& in.d.c.licet causá, de probat .& idē Bald.in.l.minoribus, col.2.versicu. vnum scias quod pluribus, C. de his quibus vt indig.& in.l.conuenticula, col.3. versicul. item est argumētum ab effectu.C. de episcop.& cleric.atque etiam Alexand . con. 61.viso processu causæ, colum . 1. versicul. sed in casu nostro, lib.2. & Francis. Aret. in.l.si quis ita stipulatus, versicu.ex præmissis sequuntur, ff.de verborum obligationibus.

15 ¶ Nam quādo duo vel plura coniūctim requiruntur ad actū, vno dificiēte, totum cor- *Vno ex pluribus coniun*

Ctim requisitis deficiẽte totum corruit.

corruit, l. vl. §. ait lex, ff. de diuor. & d. l. si quis ita stipulatus, & ibi Bart. & alij, ff. de verbo. obligat. & l. si is qui ducẽta, §. vtrũ, ff. de reb. dub. glo. in. l. 3. §. hoc autem interdicto, in verbo, competere, ff. de itiner. actúque priua. Ioan. Andr. in. c. sine culpa, col. 2. ver. secundò matrimonium, de regu. iur. lib. 6. Cyn. post Iacob. Are. in. l. sancimus, §. si quis autem, le. 1. in fi. C. de donatio. Bal. in. l. Titia, in princip. ff. solu. matrimo. Cepo. caus. crimin. consil. 2. super casũ homicidij, colum. 2. ver. tertiò quod illud auxilium, vbi huius rei reddit rationem, quia tunc de forma videtur aliquid fuisse omissum, vt dicit singul. Bal. in addit. Specul. tit. de arbitr. §. potest, col. 1. ver. sed quid si compromittatur.

Ratio, & ipsius ratio, necessariò requiritur. Si altera ratio ponatur vt maior, altera vt minor, vtraque

16 ¶ Et ex hoc fit, vt si ex duabus causis vna ponatur vt ratio, altera vt ratio ipsius, rationis, vtraque requiratur, per. l. sed & si lege, §. idem si rem, ff. solu. matrim. Et similiter si vna ratio ponatur vt maior propositio, altera vt minor, altera earũ falsa, corruit argumentum, vt videre licet ex Bart. in. d. extrauaganti ad reprimendũ, in verbo, ne ex eorum absentia. Et vtrunque voluit ad comprobationem eorum quæ su-

prà

prà diximus, Franc. Ripa. in. d. l. si ventri, §. in bonis, col. 3. versi. ideo si vna causa, ff. de priuileg. credit. *requiritur.*

17 ¶ Secundò hæc nostra principalis limitatio intelligenda est, quando vtraque ratio consideratur ad effectum producēdū. Secus si vna ratio non habetur in consideratione, tunc ènim hac cessante non cessat effectus, vt dicit Ripa in. d. §. inbonis, col. vl. ver. item intellige quando vtraque ratio consideratur, per id quod voluit Bald. in. c. 1. §. his verò, post princi. tit. de successio. frat. siue de gradibus successio. in feu. quòd in feudis frater vtrinque coniunct⁹ non præfertur fratri ex parte patris tantū, licèt enim duæ partes concurrant, tamen cùm altera earum, scilicet matris, sit imper pertinens, ex ea non augetur effectus.

Quid si ex duabus rationibus vna tantùm cōsideratur adeffectum producēdū.

In feud. vtrinq; cōiunctus nō præferturfratri ex parte patris tātùm.

18 ¶ Quē, vt id Ripæ addas, sequūtur Marti. Lauden. & Card. Alexand. ibi: ille, colum. 2. versi. quęro circa istam: hic colū. 3. ver. eiusdem initij. & voluit etiam Iacob. Ardiso. in summa rubr. de successio. feud. sub rubr. an frater ex vtroque parente excludat fratrem ex patre tantùm. And. Iser. in. c. 1. colum. 2. & 3. titul. de natu. successio. feud. Bald. in. 1. post princip. versicu. & *De eadē re.*

per hoc determinatur, & ibi quoque Pau. Cast. & Corne. C. de legit. hered. Ipse Bal. con. 170. ad euidentiam, colum. 2. ver. item sciendum, lib. 2. & con. 304. donatio, in fi. eo lib. 2. & con. 54. proponitur, quod quidam nobilis, lib. 3. & cō. casus talis est, primo dominus, eo lib. 3. Marti. Lauden. in c. 1. §. & quia, colum. 6. versi. quæro an vtrinque coniunctus, & ibi etiam Cardi. Alex. colum. vltim. ver. eiusdem exordij, tit. qui feud. dare possunt. Alexand. con. 9. ponderatis, in fin. lib. 5. Petr. Ferra. ti. for. libel. quo agit. ad reuocationem feud. in verbo, nec superstitibus, colum. 4. versiculo, sed quid si vnus. Soci. consil. 304. eodémque vltim. viso statuto, ad fi. lib. 2. Franc. Curt. Iunior in. 3. parte, 3. part. principalis tractatus feudi, quæstio. 6. Philipp. Dec. consil. 444. concurrit patruus, colum. 1. Io. Cro. in repet. l. filiusfamilias. §. diui, colum. 2. post princip. & iterum char. antepe. ver. quartò quæritur, ff. de lega. 1. & ipse Fran. Rip. in. l. ex facto, col. 24. nu. 98. ff. de vulg. & pupil. & diximus etiam in tracta. Retractuum tit. 1. §. 14. gl. 2. nu. 10. incip. illud autem inter omnes. Et faciunt quæ etiam ibi diximus in nu. sep. incip. quo in loco.

19 ¶ Tertiò intelligēda est nostra limitatio, quando vtraque ratio exprimitur in lege, aut alia cōstitutione. Secus si vna tantùm, licèt altera posit etiam considerari, tunc enim cessante expressa, cessat dispositio, licèt altera militare quoque videatur, vti pulchrè declarat Lancelo. Deci. in. l. singularia, colum. 3. ff. si certum peta. & ab eo Franciscus Rip. in. d. §. in bonis, colum. vlti. num. 16.

Quid si ex duabus rationibus, altera expressa cessat, altera citata non cessat.

20 ¶ Et ad id spectat, quòd si in sentētia, expressa est vna tantùm causa sed ea quidem falsa, sententia corruit, licèt sit alia causa, tacita, & ea quidem vera, qua sustentari potuisset, si expressa fuisset, vt voluerūt Anto. & Panor. in. d. c. in præsentia, vterque col. 2. ver. si vna tātùm est expressa, de renuntia. Hostien. Io. And. & alij in. d. c. per tuas, qui fil. sint legi. & maxima pars eorū, quos citauimus suprà nu. 6. huius limitatio. incip. sed & illud quoq;, ex quibus intelliges illud interesse, inter id quod ibi diximus, & id quod nūc dicimus, vt scilicet illud procedat, quādo sunt expressæ duæ causæ, quarum altera vera est, altera falsa: hoc autem, quando expressa est vna tantū causa falsa, tacita altera vera.

Causa falsa expressa in sentencia, eam vitiat licèt sit altera tacita vera.

 ¶ Quarto

21 ¶ Quartò item intelligenda est hæc limitatio, quando illæ duæ rationes sunt vniuersales, siue etiam generales: si enim vna est generalis, altera specialis, tunc sola illa generalis cõsideratur. quòd ex eo satis patet, quòd ab ea tantùm, non etiam à speciali sumitur argumentum à contrario sensu, per text. in. l. regula, §. vlti. & ibi Barto. & Bal. ff. de iur. & fac. ignor. quem ad hoc dicit no. & menti tenẽdum Nicol. Eueral. in locis legalibus, in loco à contrario sensu, col. 11. versi. secũdò istud limito. Cui adde in simili text. in. l. 2. §. si mater, versi. quid si curatoris, & versi. quid si decesserit, ff. ad Sc. Trebellia. & l. nomen debitoris, §. vlt. ff. de leg. 3. Et tu interim vide quæ suprà diximus in cessante legis ratione, nume. 149. incip. secundum autem, & iterum, in 1. limitatio nume. 62. incipi. tertium quod cùm lex, & quæ etiam dicemus infrà, in. 32. limitatione.

Ex duabus rationib⁹ altera generali, alter speciali hæc tãtùm cõsideratur.

22 ¶ Quintò intelligẽda est hęc nostra limitatio, nisi ex duabus causis altera principalis sit, seu primaria, altera accessoria, siue secundaria. Nam tunc sola principalis causa est consideranda, vt cesset, vel non cesset effectus: non etiam accessoria, vt expressè

Cã principali cessante cessat effectus, non etiam acces-

& in

& in hac ſpecie voluit Franciſc. Ripa. in dict. l. ex facto, colum. 3. nume. 14. ff. de vulga. & pupil. ſubſtitut. & idem propemodum voluit Panor. in cap. ex parte tua colum. vlti. per eum text. extrà de conuerſ. coniugat. *ſoria.*

23 ¶ Nam illud perpetuũ eſt, vt eius quod principale eſt ratio habeatur, non etiam eius quod acceſſoriè venit & ſecundariò, ſiue in conſequentiam, vt patet ex. l. 1. ff. de authorit. tutor. & l. ſi ſponſus. §. donationis, & §. generaliter, ff. de donatio. inter virum & vxorem, & l. non ſolum, §. vlti. ff. de procurator. iuncta. l. 1. §. penult. & vlti. de ſuſpect. tutor. & l. ſi vnus, §. illud, ff. de pact. & l. arbor. §. aquarum, ff. com. diuidunt. & l. cùm probatio, & ibi gloſſ. ff. de probati. & cap. ad audientiam, & ibi gloſſ. in verbo, principaliter, de præſcriptio. cum aliis infinitis concordan. text. & doctor. à me collectis in cõmentariis conſuetudinum Pictonum tit. 9. qui eſt de tenir noblement en fief, §. vigeſimo, in glo. 1. in. 1. limitatione.

Principale tantũ conſideratur non etiam acceſſorium.

VIGESIMA TERTIA LIMITATIO

¶ VIGESIMO

1 *Causa cessã te cessat effectus in successiuis, non etiã in momentaneis.*

¶ VIGESIMOTERTIO limita hãc nostram regulã procedere in his, quæ habent tractũ successiuum in futurum. verbi gratia, in excusatione à muneribus, quæ successiue, & diuersis temporibus imponuntur: quæ quidem excusatio cessat, cessante causa ipsius, per. l. cura, §. deficientium, ff. de muneribus, et honor. At in his quę sunt momẽtanea, cessante causa non cessat effectus, vt per Bal. in. l. generaliter, col. 2. ver. sed ego dico, C. de sacros. ecclesi. quem ita simpliciter citat, & sequitur Alexã. in. l. si cùm dotẽ, §. si maritus, col. 2. versi. sed certè hoc nõ puto, ff. solu. matrimo. in addit. Nicol. Ma. in. l. 2. §. non solùm, ff. de excusat. tutor. & Socy. in. l. sciẽdum, §. vl. circa medium, ff. qui satisd. cog. & con. 81. nõ est dubium, col. 4. versi. non obstant nunc in cõtrarium, lib. 3. & consi. 84. accuratissimè, col. versi. præterea ibi conceduntur, eod. lib. 3. & Philip. Dec. consi. 24. mulier, cui propter inopiam, col. vlt. versi. non obstat tertiò. Io. Frã. Oze. in. §. supradicta, col. 4. nu. 16. Instit. de excusat. tutor. Et idẽ quoq; apertè voluisse videtur Panor. in. c. suggestũ, col. 1. versi. vltimò scias, de deci. dũ dicit, quòd priuilegium, quod habuit perfectionem

Priuilegij perfecti & non

ctionem suam, nec continet actum succes- *successiui,*
siuũ, non reuocatur, licèt postea cesset cau *cã cessante*
sa priuilegij: secus in priuilegio habente *non cessat*
causam successiuam, per eum tex. *priuilegiũ.*

2 ¶ Sed in hoc vide quod scipserit Bart. in *De eadẽ re.*
l. ex facto, in princi. col. 2. versi. secundò op
pono, dicũtur hic. ff. de vulg. et pupil, sub- *Qualitatẽ*
stitu. quòd cùm dispositio est momenta- *iunctã ver-*
nea, si iũgitur qualitas verbo dispositiuo, *bo disposi-*
tunc sufficit eam qualitatem edesse secun- *tionis mo-*
dum tẽpus dispositionis, licèt postea desi *mentaneæ*
nat, per. l. Mela, in prin. ff. de alimẽ. & cib. *sufficit ades*
lega. vbi si legatur puero, vel puellæ, suffi *se tempore*
cit, ꝙ sit puer vel puella, secundũ tẽpus le- *dispositionis*
gati facti. Si verò iungitur verbo notanti
effectũ, aut executionẽ dispositionis, suffi
cit secundũ illud qualitatem adesse, l. 3. ff.
de aur. & argen. lega. vbi si lego vxori ea
quæ parata sunt tempore mortis, illa ce-
dunt legato, quæ tunc parata reperiuntur:
& sufficit illa esse parata, licèt ex post fa-
cto, vel antè parata non sint. Et ita illam se-
quitur Imo. in cle. 2. col. 3. ver. si verò con-
stat qualitatem, de rescript.

3 ¶ Verùm & de ea re multò pleniùs & la *Causas hoc*
tiùs, Cy, & ipse Bald. post. Pet. & alios an- *respectu es-*
tiquiores, in dict. l. generaliter. & Henri- *se in quadru*

plici differentiæ. cus Bohic,& Aegid.Bella. in.c.& si Christus, de iureiur. Causas enim esse in quadruplici differentia, quasdã enim esse momentaneas, quæ & momẽtaneum habent effectum. Aliâs quidem & ipsas momentaneas, sed quæ effectum habent successiuũ. Aliâs item successiuas, quæ & successiuum effectum habent. Aliâs denique & ipsas successiuas, sed quæ habent effectum momentaneum.

4 *Momentaneũ, quid dicatur.* ¶ Et intelligunt momẽtaneum, cuius est esse tẽpore momentaneo, vt quod momento acquiritur, veluti hæreditas, per. l. placet, ff. de acqui.hæred. & agnatio, quæ scilicet quæritur eo momento temporis, quo quis nascitur. §.sui, Insti.de hæred. qualit. & different. item momento quis consequitur beneficium, siue sacerdotium, vt legitur in.c.si tibi absenti, de prebend. Successiuum autẽ dicitur, quod ad suum esse, vt ipsi loquuntur, requirit succesionem temporis, vt est tutela, quæ est ius in successione temporis cõsistens, & ad sui esse requirit totum tempus impubertatis.

Hæreditas dicitur momentanea.

Sacerdotiũ.

Successiuũ, quid dicatur.

Tutela successiua.

5 *Quid igitur [illegible]* ¶ In primo igitur casu, quando scilicet causa est momẽtanea, habens etiã momentaneũ effectum. Refert an causa cesset post

com-

completum effectũ, & tunc nõ cessat ipse effectus. exẽpli causa, agnato defertur hæreditas, ideo & agnato sufficit momentanea agnatio, eo tempore, quo quæritur hæreditas, & si postea desinat causa, id est, ipsa agnatio, non desinit effectus iam quęsitus, scilicet hæreditas, l. vlti. in. 1. respon. ff. vnde lib. & arg. d. l. sciendum, §. vlti. ff. qui satisd. cogant. & l. cognatis, in. 1. respõ. ff. de reb. du. & dicit præterea Henric. de hoc esse casum in. l. 1. C. de pactis, vbi pactum, siue cõtractus innominatus, scilicet dationis sextantis, ex parte filij testatoris ab ipso testatore rogati restituere hæreditatẽ Licinio Frõtoni, si sine liberis decederet, & remissionis eius fideicõmissi ex parte eiusdem Frontonis, fuit completus: Et ideo licèt causa propter quã cõtractus, siue pactũ interuenerat, scilicet metus filij, ne decederet sine liberis, cesset, qa decessit relictis liberis, non tamẽ cessat effectus, quia nõ reuocatur cõtractus cõplet⁹. Et ad id quoq; facit, vt ille subdit, l. naturalis, §. primo, ff. de præscriptis verbis.

tanea. h... te effectum momentaneum, cũ cã cessat post effectũ completum.

6 ¶ An verò causa cesset ante completum effectum (id enim est secundum membrũ primi casus) & tunc cessante causa cessat

Quid si ea causa cesset ante com-

effectus.

pletum effectum. effectus. verbi gratia, Agnatis defertur hę reditas & tutela, fac igitur, quòd quis desinat esse cognatus, nónne hic habebit hæreditates, vel tutelas, quæ postea deferuntur, & certè non habebit, per. d. l. vlti. in. 2. respon. ff. vnde liber. & .l. 1. in fi. ff. vnde legit. & . l. non solùm, §. si emancipatus filius præteritus, ff. de bonorum possessio. contra tab.

8 ¶ In secundo casu, quando scilicet causa est quoq; momētanea, sed quę habet effectum successiuū, vt est in tutela legitima, quæ defertur agnatis, & quæ quidē tutela est quidã effectus successiõis, vt dictũ est, & tũc dicendũ est vt priùs. Nam aut ante completũ effectũ cessat causa, & cessabit quoq; effectus. Ideo si ante finitã tutelam delatam agnato ipse capite minuatur, finitur tutela, l. tutelas, ibi, sed legitimæ tutelæ, ff. de capit. diminutio. & . §. vlti. Instit. de legit. agna. successio. & . §. sed & capitis, Instit. quibus mod. tut. fini. Quod intelligendũ dicit Bal. vbi suprà, pro tēpore futuro, quia administratio præteriti tēporis manet firma, vti & ipse quoq; declarat in. c. quēadmodũ, col. 2. versi. nota tacitas conditiones, de iureiu. per. d. l. tutelas, & alibi quoq;

Quid in cã quoq; momētanea habēte effectum successiuũ.

quoq; diximus. Aut cessat causa post effectum cõpletum, & tunc nõ cessat effectus.

9 ¶ In tertio casu, quando scilicet causa est successiua, quæ etiã successiuũ effectũ habet, cessante causa cessat effectus. exempli gratia. Absentia reipublicę causa, est quid successiuũ, & similiter excusatio à tutela est effectus successiuus. ideo si tutor abest reipubl. causa, is excusatur quãdiu abest: cessante autẽ absentia cessat & excusatio. §. item qui reipublicæ. Instit. de excusat. tuto. Itẽ clerici, vel monachi excusantur à tutela & curatione, quamdiu insistunt diuinis officijs, nõ aliâs, d. l. generaliter, C. de episc. & cleric. Et hoc quoq; idem patet ex. d. c. & si Christ⁹, in fi. & in. c. post translationem, §. cæterùm, de renunciat. vbi causa & effectus sunt successiui. *Quid in causa successiua habẽte effectum successiuum.*

10 ¶ In quarto casu, quãdo causa est successiua quidem illa, sed quæ habet effectum momentaneum, cessante causa cessat effectus, vt patet in illa ipsa absentia reipublicæ causa, quæ causa est dãdi restitutionẽ in integrũ, si absens læsus fuerit. Ideo ea absentia cessãte, si interim ille lædatur, cessat restitutio. l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter, ff. ex quibus causis maior. *Quid in causa successiua habẽte effectum momẽtaneum.*

&. l.

&.l.quod tēpore, C. de resti.milit. Quod intelligit Bal. vbi suprà, vt in eo, quo fuit læsus tempore absentiæ, non cesset effectus, cùm ipse iam quæsitus sit, ita intelligens iura suprà allegata.

11 *Beneficium datur propter officiū.* ¶ Sed & id quoque patet in officio, propter quod datur beneficium, c. pręter hoc, 32. dist. & c. cos, & c. si quis sacerdotū, 81. distinct. & c. quia nonnulli, & c. relatum, de cleric. non resid. & c. pastoralis, de appellatio. & c. latores, de cleric. excommu. ministran. & c. vlti. de rescript. lib. 6. Et ideo, si beneficiat⁹ in eum casum incidat, saltem culpa sua, vt officium facere non possit, amittit beneficium, vt not. in c. 1. de æta. & quali. & c. tua nos, de cleri. ęgro. & nos alibi diximus suprà, in beneficij causa cessante.

Beneficiat⁹ sua culpa in id incidens vt officiū facere nō possit, priuatur beneficio.

12 *Declaratio præcedentium.* ¶ Bal. autē vbi suprà, relata illa opi. quā diximus, eam ita declarat, vt si requiratur causam adesse certo & determinato tēpore, sufficit eam adesse eo tēpore: nec ea postea cessante cessat effectus, siue causa sit momētanea, siue successiua. quod & nos latè tractauim⁹ suprà, in quarta limitatio. Et aliter quoque hæc declarat, quæ hîc de industriā prætermittimus, quia ea adscri-

psimus

psimus in alijs locis magis peculiariter ad ea pertinentibus.

VIGESIMA QVARTA LIMITATIO.

1 VIGESIMO QVARTO limita regulã nostrã nõ procedere in vltimis voluntatibus, in quibus si fortè fortuna cessat causa vice modi adiecta, nõ propterea cessat effectus, vt & nos suprà alicubi transeunter diximus, & probatur in. l. si fundum per fideicõmissum, §. Iulianus si Titio, aliâs, si Titio, qui est. §. 1. & ibi Bar. & alij, ff. de lega. 1. & idem Bar. in. l. 2. §. vlti. colũ. 2. versi. vbicunque dixi. ff. de donat. & in. l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonstrat. & Imo. in. d. c. post translationem, colũ. 6. num. 39. de renunciat. *Hæc regula non habet locũ in testamentis cum causa vice modi est adiecta.*

2 Cæterũ comperiẽs apud Bar. in illo. §. Titio genero, istud nõ procedere, quañ do modus de necessitate inesset legato, vt in casu. d. §. Titio genero, secundum Ray. quãquam Bar. ibi dicit deficere legatum, quia non erat modus, sed conditio. *Nisi modus de necessitate inesset legato.*

3 Sed quia hæc res est admodum scrupulosa super intellectu vtriusque illius loci, *De eadẽ re.*

b ideo

ideo antequam hîc tuũ iudicium firmes, vide omnino Bald. Imol. Paul. Castren. Rapha. Com. Angel. Peru. & Iaso.in dicta. l. si fundum per fideicommissum. §.1. & omnes scribentes, in.d.§. Titio genero, & latè Bald.ipsum in. l. generaliter, col.5. vers.quintò quærit, C.de episcop. et cleri.

VIGESIMAQVINTA LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ habet locũ in cã ob quã habendã aliquid fit.*

¶ VIGESIMOQVINTO limita procedere in causa pro qua excludenda aliquid cõstituitur, secus in causa propter quã habendam aliquid fit: nam licèt cessaret illa causa, nõ propterea cessaret id quod factũ est propter illã. Verbi gratia, contrahitur matrimonium propter prolem; si tamen vxor sit sterilis, ita vt prolem non habeat, non propterea dissoluitur matrimonium c.dixit dominus.32.quæst.1.&.c. tantum. 32.q.7.vbi id expresse no.glo.quod diximus. atque etiam glo. in.c. & si Christus ad fi. in verbo, cessante causa, de iureiu.& ibi quoq; Anto.in.§.vl.post mediũ, versi. oppo. ꝙ cessante, vbi dicit per eam gloss. ꝙ cessante causa facti, non cessat factum,

Cessante cã facti nõ cessat factum.

quanquã

quãquam alij aliò hæc referunt, nempe q̄ proles non sit sola causa matrimonij, vt diximus suprà, in. 22. limitatio. nume. 1.

VIGESIMASEXTA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOSEXTO limita & hãc nostram regulam, vt procedat, quando causa cessat non solùm actu, sed & exemplo: ita vt videlicet nō possit trahi in perniciem exēpli, aliàs nō cessaret effectus, ita enim expressè magna authoritate affirmãt glo. in. c. neophytus, in verbo, causa, ibi, vno modo sic, 61. distinct. per tex. in. §. verū, 63. distinct. & sequuntur Archid. & Domin. in. d. c. neophytus. Et ad hoc præbet aliquod argumentū tex. in. l. si quis aliquid, §. qui abortiuū, ff. de pœnis, & c. principatus, 1. q. 1. cū alijs cōcord. ibi traditis à glo.

Hæc regula ꝓcedit quando cā cessat actu & exēplo.

VIGESIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMOSEPTIMO limita non procedere in causa essentiali, aut vt alij vocant efficiēti, quādo causa ipsa & effectus sunt in diuersis subiectis, vt pater et filius:

Hæc regula non procedit in causa efficien-

te, quādo ea & effectus sunt in diuersis subiectis. tunc enim cessante causa non cessat effectus, licèt enim cesset, siue desinat esse pater, non tamen desinit filius: siue sit iam natus, siue posthumus, l. Gallus, ff. de liber. & posthumis, per quam ita in specie voluit Bald. in. c. cùm cessante, colū. 1. in. 4. not. de appellatio.

2 *Nec cū effectus potest per se stare.* ¶ Aliter autem, licèt in eundē finem, loquitur idem Bal. in. l. generaliter, colum. 3. versicu. sed quandoque requiritur, C. de episcopis & clericis, vt scilicet nostra regula non habeat locum in causa efficiēte, cùm effectus per se potest stare, per. l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, sicut inquit, quotidie videmus, quòd mortuo pictore manet pictura, mortuo patre manet filius, mortuo igne, manet calor homini ab igne datus, & sic de similibus, subdítque facere legem, qui libertinos, §. 1. ff. de oper. libert. &. l. 2. in princip. ff. de excusat. tutor.

3 ¶ Idem in. d. l. patre furioso, in. 1. lect. col. 1. non multò post prin. ff. de his, q sunt sui vel alie. iur. postquā retulit Dy. dicentem ꝙ cessante causa ex toto, cessat effectus, secus si remanēt reliquię, vt suprà alibi diximus, subiūgit duas esse causas fiēdi, scilicet *Causæ duæ fiendi.* efficien-

efficientem & finalem & duas esse causas essendi: scilicet materialem & formalem. De duobus autē primis intelligi ipsū Dy. De tertia & quarta, si in totum destruantur, destruitur quod fundatur in ipsis, l. si ex legati causa, ff. de verb. obliga. & .l. in naue Saupheí, ff. loca. & l. qui vsumfructū arez, ff. de contrah. empt. & l. quæsitum, §. illud, ff. de leg. 3. Et idem propemodū repetit ipse Bal. in. 2. lectura eiusdem. l. patre furioso, paulò ante fi. nisi quòd clariùs dicit, cessante causa materiali, & formali, effectum cessare: quia is effectus est inseparabilis à causa: & ea quidem causa dat esse rei, & rem in esse conseruat. l. Iulianus, ff. ad exhibend. Tandem dicit in eadem. l. patre furioso, causas esse velatas, non absorptas, postea verò in versicu. tertiò not. quòd multa, ex eo tex. no. multa impedire contrahenda, vt furorem: quę non vitiant iā contracta: eiusque rei rationē esse, quia ea quæ sunt perfecta, sunt in suo esse præcedēte consensu. vt no. in. l. si is qui animo suo, ff. de acq. possessio. At super illo, inquit, brochardo, dic quòd aut est impedimentum ex parte causæ materialis, & tūc vitiat, l. inter stipulantē, §. sacrā, ff. de ver- *Causæ etiā duæ essēdi.*

 bor.

bor.obligat.aut ex parte causæ finalis, & idē:aut ex parte causæ efficiētis,& tūc aut effectus dependet à causa,quia est in fieri, & vitiat. Aut nō depēdet à causa, quia est in facto esse,& nō vitiat,vt in.d.l. patre furioso. Aut est impedimentum alterius accidentis,& tunc si potens est ad resoluendū,resoluit:aut nō est potēs,& nō resoluit l.nō distinguemus,§.sacerdotio, ff. de recept.arbit.secūdū Iacob.Butrig. Aut impedimentū est circa ipsum principale, & tūc aut nō cōpatitur se cū principali,& vitiat,l.pro parte,ff.de seruit.&.l. existimo, ff.de verb.obligat.Sed Pet. vt subiungit, ita distinguit,aut actus peruenit ad cōfirmationē,& tunc casus superueniēs nō vitiat:aut nō,& tūc aut sequitur absurdū, & tūc vitiat,l.vl.& ibi Pet.& Cyn.in add.ff. rer. amot. aut non sequitur absurdum, & non vitiat.§.ex contrario,Instit. de lega. Hæc Baldus, vbi suprà, quorum magna pars pertinet ad ea quæ diximus suprà in.12. limitatione.

4 ¶ Sed & aliter Salic.post Iacob. Butrig. in eadem.l.generaliter,circa medium, nā cessante,inquit,causa efficiēte, cessat effectus,quādiu res est in fieri,ita enim loquitur,

Iterum de causa efficiente.

tur,non etiam quãdo est in facto esse, per l.furiosum, C.qui testa.fa.poss.&.d.l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Licèt ait Saly.vbi suprà,secus sit in causa materiali, quia ea cessãte semper cessat effectus,siue sit in fieri,siue in perfecto esse,l.non moriturũ,C.de cõmit.stipul.&.l. inter stipulantem,§.sacram,ff. de verbor. obligat.&.l.qui res,§.aream,ff.de solut.Et idem de formali in.l.Iulianus, §. sed & si quis,ff.ad exhib. & .l. Seio, §. Caio,ff.de aur.&arg.le.&.l.is quiquadringẽta,§.quędam,ff.ad leg.Falcid.quæ iura,vt id addas solent in id allegari, quòd forma dat esse rei,de quo & nos alibi latè diximus.

Quid in causa materiali.

Quid de formali.

5 ¶ Et idem propemodum voluit Im.nullam Salic.mentionem faciens,in.d. c. post translationem,colum.5.num.37.& seq. de renunciat.vbi tamẽ intelligit quod dictũ est de causa materiali,vt scilicet ea cessante cesset materiatum, tamen si mora interueniat,remanebit quis obligatus ad æstimationem ipsius materiati,per.l. si ex legati causa,ff.de verb.obligat.&.l.quod te, ff.si cert.petat.

Ad causam materialẽ redit.

6 ¶ Denique & aliter,licèt in eandem propemodum sententiam, AEgid.Bellam.in.

Et ad eadẽ causam efficiẽtem.

c.post translationem, colum. 4. ver. recipiẽdo ergo causam, de renunciat. In causa (inquit) efficiente quoad effectus cõsumptos & iam in esse productos, & quorum conseruatio ab existentia causæ nõ dependet, non habet locum regula, cessante causa, l. vlt. in. 1. respon. ff. vnde lib. & l. 1. C. de pac. & l. naturalis, §. 1. de præscript. verb. & c. vlt. de offic. lega. & c. licèt, de sentent. excom. lib. 6. & arg. l. sciendum, §. 1. ff. qui satisd. cogan. & l. si cognatis, in respon. ff. de reb. dub. Et ideo (inquit) mortuo patre nõ sequitur quòd mortuus sit filius. Quoad effectus verò nondum productos aut pendentes in fieri, sed quorum cõseruatio in esse dependet ab existentia causæ, habet locum ea regula, d. l. vlt. in. 2. respon. vnde lib. & l. 1. in fi. ff. vnde legit. & l. non tantũ quæ est. 3. §. si emãcipatus filius, le. 2. ff. de bon. possess. contra tab. & l. tutelas, ff. de capit. diminu. & §. vl. Insti. de legit. agnat. success. Et id certè totũ pertinet ad. 12. nostram limitationem.

VIGESIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 ¶VIGESIMOOCTAVO limita proceden-

cedere in his quæ dependent ex animo & intentione, ita vt aliter ſtare non poſſint. Secus in his quæ non dependent ex intentione, poſſúntque ſtare ſine animi diſpoſitione, quia ceſſante in illis cauſa etiam finali, non ceſſat effectus, vt dicit Bald. in. d. l. generaliter, colum. 4. verſic. ſequitur videre, C. de epiſcopis, & cleri. vbi ponit huiuſmodi ſpeciem. Ego ædificaui domum ad eum finem, vt illam habitarem: ſi ceſſat poſtea ea cauſa finalis, quia ego non habito, non propterea ceſſat domus, quia habet eſſe ex materia & forma, quæ adhuc ſuperſunt, & non ex intentione mea, velim enim aut nolim, domus eſt.

Hæc regula nõ habet locum in his quæ non dependent ex intentione.

VIGESIMANONA LIMITATIO.

1 ¶ VIGESIMONONO limita hanc noſtram regulam, vt non procedat in cauſa ſiue ratione, quæ fundatur id ſola præſumptione, per id quod no. voluit Bald. con. 250. cuius exordium eſt, in quæſtione domini Milani, colum. vlt. nõ multò ante fi. libr. 1. quòd ſcilicet huiuſmodi ratio non reſtrin-

Hæc regula non habet locũ in ratione, vel cauſa fundata in ſola præſumptione.

restringit dispositionem generalem legis vel statuti, per not. à Iacob. & Oldrad. in. l. 1. ff. solu. matrimo. quod & nos diximus suprà in cessante ratione legis, nu. 142. incip. igitur vt repetamus, sed hic repetere voluimus, quoniam ex illo sequitur non cessare effectum cessante huiusmodi ratione, vt quæ legem vel statutum non restringit. Et faciunt quæ diximus suprà in. 21. limitatio. vbi locuti summus de causa tacita.

TRIGESIMA
LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ procedit cùm spes est reditus causæ cessantis.*

TRIGESIMO limita vt procedat, cũ omnino cessat causa, non tantùm pro præsenti tẽpore, sed & pro futuro, ita vt nulla sit spes reditus siue reuersionis causæ. Secus si sit quædam spes vt redeat, nam tunc ea redeũte non cessat effectus illius. verbi gratia, in priuilegio cõcesso cænobio cuipiam, vt aliud monasteriũ occurrente vacatione teneatur eligere vnũ ex monachis illius cœnobij: contigit autẽ vt nullus illic tẽpore electiõis esset idoneus, ita vt causa tũc cesset: ideo fuit alius electus qui nõ erat hui9 cœnobij, quæsitũ est an si postea tem-

tēpore alterius sequentis electionis, sit aliquis idoneus, an eligentes teneātur illum eligere vi illius priuilegij. Et hāc quæstionem tractat glo. in. c. abbate, in si. de verb. significat. dicitque primùm videri id priuilegium fuisse prorsus ac perpetuò extinctum, quia vnico actu perditur priuilegium, c. cùm venissent, de constitut. &. c. constitutus, de rescript.

2 ¶ Tamen decidit contrarium, vt scilicet teneantur eligere idoneum ex illo cænobio, si quis reperitur tempore electionis, licèt antea nullus fuisset, arg. l. & Atticinus, ff. de seruit. rustic. præd. & cap. quia diligentia, de electio. Et illam glo. sequuntur omnes, ibi, ex quibus Panor. qui illā dicit no. expresè illud assumit, quod in prin. huius limitationis diximus, quod dicit bene notandum. & sequitur Philip. Dec. in cap. cùm cessante, colum. 1. versic. quintò limita, dum simpliciter allegat Panorm. vbi suprà. Et faciunt quæ diximus suprà in. 17. limitatione. *De eadē re.*

TRIGESIMA PRIMA LIMITATIO.

¶ TRI-

1 ¶ TRIGESIMOPRIMO limita (& hoc proximè accedit ad ſuperiorem limitationem, atque etiã ad .16.) vt procedat hæc regula quando cauſa omnino ceſſat, ſecus ſi pro parte tantùm, vt voluit gloſſ. in. c. cùm acceſsiſſent, in verbo, cõtrauenerint, & ibi Roch. Curtius de cõſtit. & Philip. Dec. in d. c. cùm ceſſante, de appella. vti eos allegat Nicol. Bellon. con. 8. reſpondendo diuerſis dubiis, nu. 5. licèt mihi id dicere nó videantur. Sed tamen hoc verum eſſe puto per ea quæ diximus in dd. duabus limitationibus.

Hæc regula nõ habet locum cũ cauſa pro parte tantum ceſſat.

TRIGESIMASECVNDA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOSECVNDO limita, vt procedat, quando cauſa ſiue ratio legis vel conſtitutionis generaliter ceſſat: ſecus ſi in vno tãtùm caſu inter multos, quos conſtitutio complectitur, ceſſaret ſiue deficeret: tunc enim non ceſſat conſtitutio, vt expreſsè voluit Franc. Areti. in. l. 2. colum. 5. ver. tu autẽ aduerte, ff. de vulga. & pupil. ſuſtit per not. per Bart. in. l. cũ ij, §. eam autẽ, ff. de tranſa. & per optimũ (vt dicit) tex.

Hæc regula non habet locũ cũ in vno tantum caſu cauſa ceſſat.

in. l.

in.l.1. in.fi.ff.de minorib.quod & nos alibi diximus suprà in leges cessante ratiōe, sed hîc inter limitationes itē ponere optimū putauimus.vt faciliùs lector inueniat.

TRIGESIMA TERTIA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOTERTIO limita nostrā hanc regulam, vt non procedat quādo culpa illius, qui aliquid dedit aut concesſit, cessat causa, nam tunc non cessat effectus, si credimus, vt credendum existimamus, Iacob. Beluis. qui id ipsum voluit in. l. 2. §. vlt. ff. de donationibus, per.l. filiam, ff. de Senator. vti illum refert & sequitur Alberic. in.l. generaliter, colum.2. versic.sed pro prima parte, C. de episcop. & cleric. Quanquam sunt qui aliò referunt. d.l. filiam, vt diximus suprà in.19. limitat.nu. 2. incip. & ad hoc quoque.

TRIGESIMA QVARTA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOQVARTO limita, vt procedat quādo effectus finalis causæ siue

finis,

cũ, si ex tũc & nõ retro ãfectus cau sæ impediat effectum. finis, est ordinatus ad impediendum effectum ex tunc & retro, nam tunc cessante ea causa, haud dubiè cessat effectus. Secus si ex tunc & non retro, tunc enim retro nõ cessaret, vt post Iacob. Butri. scripsit Saly. in. d. l. generaliter, in. 3. oppos. C. de episc. & cleric. vbi dicit primum probari ex. l. pro parte, ff. de seruit. lega. &. l. 3. §. adeo, ff. de liber. agnoscend. &. l. Vranius, §. quẽadmodum, ff. de fideiussor. Secundum ex, l. tutelas, in prin. ff. de capit. diminut. & l. vl. ff. vnde lib. &. §. item qui reipublicæ, Insti. de excusat. tutor. Sed id multũ obscurum esse videtur, nisi intelligas secũdum ea quę diximus suprà in. 12. limitat. nu. 24. incip. intellige secũdò, et in. 23. limita. pręsertim nu. incip. in secundo casu, & sequẽ. vt certè intelligi debet, vt satis constat ex illis iuribus, & eis quæ ibi diximus.

TRIGESIMAQVINTA LIMITATIO

1 *Hæc regula fallit ĩ causa tantùm* ¶ TRIGESIMOQVINTO limita procedere secundũ theologos in causa introducente sine producente, atque etiam conseruãte, vt videlicet huiusmodi causa cessantẽ

ſante ceſſet effectus, ſecus in cauſa inducẽ te ſolùm, non etiam conſeruante. Ita enim voluit Diuus Bonauentura lib. 2. Senten: diſt: 7. arti.1.quæſtio.2.& iterum eod. lib. 2. diſtinctio. 32. quæſtio.2. eod. lib. 4. diſtinctio. 4. artic.1. diſtinctio. 2. & rurſum eod. lib.4.diſtin.22.art.1. quæſtio.1.vbi & vtriuſque ponit exemplum, de primo videlicet cauſa producente & conſeruante: Sol eſt cauſa inducẽs & conſeruans lumẽ, ideóque ſemper ſole ceſſante, ceſſat ipſum lumen ab eo procedens. de ſecũdo ſcilicet cauſa producẽte ſolùm & non conſeruante, gladius eſt cauſa producẽs vulnus, non tamen conſeruãs, & ideo ceſſante gladio, non propterea ceſſat vulnus. *producente & non etiã cõſeruante.*

2 ¶ Et hanc quoque limitationem ſenſit etiã è noſtris Bal. qui nihil rerum omniũ (quod alibi diximus) intactum reliquit, in.l. 1. §. 1. in prima lectura, in fin. ff. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio, vbi poſtquam dixit, quòd ceſſante cauſã officij ceſſat officium, per text. in. d.l. tutelas, ff. de capit. diminutio. & diximus etiam ſuprà in officij cauſa ceſſante, ſubiungit hoc eſſe verum, quando eſt cauſa talis, quæ requiratur ad conſeruationem rei, *Ad idem.*

per

per illum ipſum text.in.d.l.tutelas, & expreſsius idem Bal.in repetit.l.2.col.7.ver. viſo vnde naſcatur,& iterum col.27.verſi. de tertia igitur,ibi,ſi cõſideretur tertio modo,ff.de iureiuran.& Franc. Rip. qui illũ non citat,in.l. ex facto, colum. 3. num.17. ff.de vulg.& pupill.ſubſtit.

3 *Ad idem.* ¶ Quibus adſtipulatur quod voluit Ioã. Calder.conſi.179. omiſsis pluribus,prout eum refert & ſequitur Socyn.con.241.circa primam difficultatem,col.9.verſi.nonò comprobatur, lib. 2. quòd vbi non ſubeſt cauſa, propter quam aliquis effectus producitur & conſeruatur, nunquã illius effectus induci poteſt productione vel exiſtentia,& ita dicit argumẽtari Gratianum in, §. hoc idem, de pœniten. diſtinct.1. & facere tex.in cap.debitum,de bigam.&.c. ſi pauper,de præbẽd.lib.6.& in.l.in omnibus cauſis,ff.de regul. iur.

TRIGESIMASEXTA LIMITATIO.

1 *Hæc regula nõ procedit* ¶ TRIGESIMOSEXTO limita noſtram regulam,vt procedat in contractu innominato, nam ceſſante in eo cauſa finali,ceſſat & ipſe

& ipſe contractus: ſecus in contractu nominato abſolutè & per ſe ſtãte abſque aliqua dependentia contractus innominati, neq; enim ſi in eũ cadit cauſa finalis quæ deficit, nõ reſoluitur nec ceſſat cõtractus. Ita voluit Bal. in. l. cũ te, ita intelliges eum tex. C. de pact. inter emptor. & vẽd. fact. vide ſuprà in contractus cauſa ceſſante. *in cõtractu nominato nõ depẽdente à contractu innominato.*

TRIGESIMASEPTIMA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOSEPTIMO limita hanc noſtram regulam, vt non procedat in ceſſatione cauſæ, propter quà forma eſt introducta, neque enim ea ceſſante ceſſat formę obſeruatio, vt ſcribitur à Bart. & aliis in. l. cum hi, §. ea autẽ, ff. de trãnſactio. prout allegat (neq; enim reperi) & ſequitur Fran. Are. in. l. 2. col. 5. verſi. tu autem aduerte, ff. de vulg. & pupil. vbi id dicit probari in l. ſi fundus, ff. de rebus eorum, & clarius in cap. 1. §. præſertim, de rebus eccleſ. non alienandis, lib. 6. *Ceſſãte cauſa ob quam introducta eſt forma, nõ ceſſat formæ obſeruatio.*

TRIGESIMAOCTAVA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMOOCTAVO limita eandem regulã, vt etiam non procedat, quando talis est casus, qui non vitiaretur partibus volentibus: nam etiam tunc deficiẽte causa, nõ vitiaretur ipse actus, per. l. sciendum, §. vl. ff. qui satisdare cogantur, quam sic intelligit Barto. in. l. pluribus, §. & si placeat, colum 2. ibi, aut non tradit, ff. de verbo. obligatio.

Cessãte causa nõ cessat effectus in casu, qui nõ vitiatur voluntate partium.

TRIGESIMANONA LIMITATIO.

1 ¶ TRIGESIMONONO limita, vt hęc nostra regula non procedat in spiritualibus, vt videre licet in. c. es parte tua, & ibi glo. in verbo, falsa sit causa, & Hostiẽ. col. 2. in verbo, causa, Petr. Ancha. in. 5. no. Anto. col. 2. versi. oppo. quòd falsa causa, de conuers. coniugat. & in. c. magnæ, & ibi propè omnes, de voto. Et huius rei dicit Host. rationem sumi ex cap. pe. de his, quæ met. caus. fiũt, & in. c. dudũ, de cõuers. coniuga. vide quæ dixi suprà in voti causa cessante.

Hæc regula non procedit in spiritualibus.

QVADRAGESIMA LIMITATIO.

¶ QVA-

1 ¶ QVADRAGESIMO limita, vt procedat hæc regula in causa fiendi, vt nostri loquuntur, ea enim cessante cessat fiendum, sed iam factum & perfectum non tollitur. Sed cessante causa essendi impeditur fiendum, & tollitur iam factum. Ita expressè voluit Bald. in. c. & si Christus, col. vl. ver. adde quòd cessante vna, de iureiuran. vbi dicit id voluisse Io. Mona. in proœmio. 6. lib. quē vide in princip. ipsius proœmij, atque etiā ipsum Bal. in procemio decretalium, in verbo, rex pacificus, colu. penul. & vlti. Hæc autem limitatio nōnihil pertinet ad ea quę diximus in. 12. limitatione. Et vide hîc quæ dixi suprà eodem Bal. in eadem. 12. limitatione. nume. 13. incip. sed hanc principalē, & iterum in 27. limita. nu. 3. post princip.

Quid in causa fiendi.

Et quid in causa essendi.

FINIS.

TABVLA AL-
PHABETICA
huius operis.

A

Abbas depositus sine culpa primũ locum post abbatẽ tenet, limit. 15. nu. 8.

Ablationis causa cessante cessat ablatio, par. 1. nu. 20

Absens, ob cõtumaciam potius damnatus esse censetur quã ob malã causam par. 1. nu. 63.

Absolutionis causa cessante cessat effectus, par. 1. nume. 20.

Absolutionis causa cessante cessat absolutio, part. 1. num. 21.

Absolutionis causa limitata, limitatũ effectũ producit, par. 1. nu. 142.

Actionis causa cessante cessat actio, par. 1. nu. 21.

Actionis causa cessante cessat actio, par. 1. num. 22. & sequen.

Actio quæ cõpetebat ob interesse, desinit competere si desinat interesse, par. 1. num. 23.

Actio ob interesse cõpetens, eo cessante desinit, par. 1. num. 23.

Actio directa ex mẽte competit, par. 1. nu. 136.

Actu cõsummato casus superueniẽs nõ vitiat, limi. 12. nu. 15. etiam in foro consciẽtiæ, ibid. num. 16. Etiã in effectu nondum consummato, sed inchoato, qui tamen pro comple

to

to habetur, limitat. 12. num. 19.
Quid in causa essendi. ibidem. nu. 1. & duob. sequentib.
Quid in tempore futuro, ibid. num. 24.
Actus quando consummatus vel perfectus dicatur. limita. 12. num. 28.
Actus causæ proximæ attribuitur, l. mi. 20. nu. 5.
Actus nō cōsecuturi sunt à causis multum remotis, limita. 20. nu. 5.
Actus à causa proxima denominatur, limita. 20. num. 5.
Actus quādo à prima causa denominatur. limita. 20. num. 19. & 20.
Adeptionis causa cessante cessat adeptio, par. 1. nu. 24
Adeptio legati ob inimicitias cessat si cōciliatio interuenerit, par. 1. nu. 24.
Adoptiui parētes in ius sine venia vocari non possunt, par. 1. num. 45. sed tandiu tamen quandiu durat adoptio, ibid.
Adoptione cessante cessat institutio ob eā facta. par. 1. num. 116.
Adrianus Florentinus theologus præstantißimus, limita. 1. num. 4.
Aduocatus officio deposito manet clarißimis nec torqueri potest, li. 15. nu. 7.
Aegrotus si curatus in morbū statim inciderit eadē morbi causa permansisse dicitur, par. 1. nu. 178.
Aequitati naturali iurisconsulti innituntur, limita. 1. num. 59.
Aestimatiōis limitata causa limitatū effectum producit, par. 1, nu. 142.
Aetate cessante cessat illius effectus, par. 1. nu. 25.
Affinitatis causa cessante cessat affinitas & effectus qui inde sequebatur, par. 1. num. 27.

Affinitatis priuilegium finita affinitate perit. par. 1. num. 27.
Affinis durante affinitate ob affinis sui iniuriã accusare potest, par. 1. nu. 30.
Affinis soluta affinitate ad id quod est de iure speciali cõtra ius cõmune non admittitur, par. 1. nu. 37.
Affinis soluta affinitate ad id quod est de iure cõi admittitur, par. 1. nu. 37.
Agnati hodie cognatis non præferũtur, quia sublata est differentia agnationis & cognitionis, par. 1. num. 127.
Agnatum esse tempore delatæ hæreditatis satis est limita. 4. num. 5.
Agnatio in acquirenda hæreditate effectum successiuum non respicit, limita. 4. nu. 5.
Amicitia redintegrata restituit quod inimicitia ademerãt, par. 1. nu. 24.
Amicitia quæ ex forma et pulchritudine proficiscitur, deficiẽte pulchritudine perit, par. 1. num. 38.
Amor qui ex affinitate processerat, soluta affinitate soluitur, par. 1. nu. 27.
Amor ex affinitate cõtractus, ea finita diminuitur, par. 1. num. 29.
Amor ex affinitate contractus, ex ea susceptis liberis nõ cessat, par. 1. nu. 29.
Amoris causa cessante cessat amor, par. 1. nu. 38.
Amoris ob formam, & formæ idem finis est, par. 1. num. 38.
Appellationis causa cessante cessat appellatio. par. 1. nu. 39.
Appellationis causa grauamen est, par. 1. nu. 39.
Appellanti prima die an statim currat tẽpus prosequendi, par. 1. nu. 80.
Appellationis causam vnã probare sufficit, licèt plu

res

res expressæ sint. limita. 22.num.7.

Arbitriorũ extraordinariorũ causa cessante, cessant arbitria, par.1.nu.40.

Argumentum valet à destructione causæ ad destructionem effectus, & ecotra, par.1.nu.144.

Argumentũ à causa finali sumitur non etiã impulsiua limit.1.nu.8. & 9.

Argumentũ à ratione naturali absq; allegatione iuriũ valet, limi.1.nu.78

Argumẽtũ probabile tantum nõ concludit necessario, limita. 6. num. 2.

Argumentum non ab euentu, sed à causis immediatis concludit, limita.20. num.8.

Argumẽtum ducitur à ratione vnica tacita, ac ex expressa limita.21.

Argumẽtũ nõ sumitur à cõtrario sensu vnius causæ ex pluribꝰ, lim. 22.nu.5.

Authoritas statuti finitur cessante causa prohibitionis, par.1.num.115.

B

Banni causa cessante cessat bannũ, par.1. nu.41.

Bannum ob cõtumaciã irrogatum, bãnito cõparente in simpliçẽ citationẽ reducitur, par.1.num. 59.

Bãnitus cõdemnatus de falso, magis ob contumaciã quã quod falsum cõmiserit, dãnatus esse cẽsetur, par.1.num.63.

Bello cessante cessat omnis effectus ex bello secutus, par.1.num.42.

Beneficij à iure cõcessi cessante causa cessat benæficiũ, par.1. num.45.

Beneficiũ legis non est alicui auferendũ, par.1. nu.82.

Beneficio vbi locum facit personæ conditio ea deficiente beneficiũ desinit, par. 1. num.105.

Beneficiatus sua culpa in id incidens vt officiũ facere non poßit, priuatur beneficio, limita.23.num. 11.
Beneficiũ datur propter officium, limita.23.nu.11.

C

Casus superueniẽs qui ab initio impediuisset actũ geri, si tẽdit ad eũ dẽ effectũ cũ actu gesto, non tollitur quod gestum est, limita.14. nu.2.
Nisi debitoris intersit ibidem.num.9.
Causa quid, par.1.nu.2.et.3.
Causa quid à ratione differat, par.1. num.2. & 3.
Causa quibus modis dicatur, par.1.num.4.
Causa est de præterito, par. 1.num.6.
Causa & ratio sæpe confundũtur, par.1.nu.7.&.8
Causa finalis legis propriè ratio dicitur, par.1. nu. 9.
Causa dicitur cui ratio inest, par.1.num.10.
Causa cui ratio nõ inest propriè causa nõ est sed abusiuè, par.1.num.10.
Causa cessante cessat effectus par.1. num.11.
Causatum perimit causa perẽpta suũ, par.1.nu.11.
Causa finalis falsa, vitiat legatum & contractum, par.1.num. 16.
Causa durante durat effectus, par.1. num.17.
Causa cessante cessat dispositio etiam in foro conscientiæ, par.1.num.18.
Causa amoris cessante cessat amor, par.1.num.38.
Causa appellationis cessante cessat appellatio, par. 1. num. 39.
Causa banni cessante cessat bannũ, par.1.nu.41.
Causa belli ceßãte cessat effectus illius, par.1. nu.42.
Causa cõmißionis ceßãte cessat cõmißio par.1.nu.48

Causa

Causa commodi cessante cessat commodum, par. 1. num. 49.
Causa confeßionis cessante, cessat eius effectus, par. 1. num. 51.
Causa conceßionis ceßante cessat conceßio, par. 1. num. 50.
Causa constitutionis cessante cessat constitutio, par. 1. num. 53.
An reuocari constitutionem necesse sit, ibidem.
Causa constituti ceßãte cessat constitutum, par. 1. num. 54.
Causa consuetudinis cessante cessat consuetudo, par. 1. num. 55.
Causa contractus cessante cessat contractus, par. 1. num. 56.
Causa contumaciæ cessante cessat effectus illius, par. 1. num. 57. & seq.
Causa dispẽsationis ceßante cessat dispensatio, par. 1. num. 89.
Causa dilationis ceßãte cessat dilatio, par. 1. nu. 74.
Causa expulsionis ceßante cessat expulsio, par. 1. nu. 100.
Causa immunitatis cessante cessat immunitas. par. 1. num. 113.
Causa impedimenti ceßante cessat impedimentũ, par. 1. num. 114.
Causa infamiæ cessante cessat illius effectus, par. 1. num. 115.
Causa legati cessante, cessat legatũ, par. 1. num. 121.
Causa legitimationis cessante cessat legitimatio, par. 1. num. 123.
Causa limitationis cessante cessat liberatio, par. 1. nu. 174.
Causa mandati ceßãte cessat mandatum, par. 1. num. 175.
Causa morbi cessante cessat morbus, par. 1. num. 177.

Causa necessitatis cessante cessat quod ob eã statutũ est, par. 1. num. 179.
Causa odij cessante cessat odium, par. 1. nu. 185.
Causa officij cessante cessat officium, par. 1. num. 188.
Causa permissionis cessante cessat permissio. par. 1. nu. 197.
Causa periculi cessante cessat periculum, par. 1. nu. 198.
Causa præsumptionis cessante cessat præsumptio, parte. 1. num. 20.
Causa priuilegij cessante cessat priuilegium, par. 1. num. 203.
Causa cõmensurata tempori commensurat effectum, par. 1. nu. 209.
Causa cùm ad nõ causam reducitur, perinde est ac si à principio causa nõ fuisset, par. 1. nu. 215.
Causa prohibitionis cessante cessat prohibitio, par. 1. num. 215.
Causa promissionis cessante cessat promissio. par. 1. nume. 217.
Causa recusationis cessante cessat recusatio, par. 1. nume. 219.
Causa redhibitionis cessante cessat redhibitio, par. 1. num. 221.
Causa religionis cessante cessat religio, par. 1. nume. 223.
Causa repetitionis cessante cessat repetitio, par. 1. nume. 225.
Causa restitutionis cessante cessat restitutio, par. 1. nume. 227.
Causa securitatis cõcessæ cessante, cessat securitas, par. 1. num. 231.
Causa specialitatis cessante cessat specialitas, par. 1. nume. 234.
Causa statuti cessante cessat statutum, par. 1. numero. 235.
Causa suspicionis cessante cessat

ſat ſuſpicio, par. prima. nume. 238.
Cauſa voti ceſſante ceſſat votum, par. 1. nu. 242.
Cauſa ea propriè eſt, quæ finalis eſt, limit. 1. nu. 5.
Cauſæ appellatione & finalis, & impulſiua veniũt, limi. 1. nu. 5.
Cauſa quælibet præſumitur impulſiua in gratiis & priuilegiis, limi. 1. nu. 14.
Cauſæ impulſiuæ ceſſatio an vitiet in omnibus reſcriptis, arbitrarium eſt, limita. 1. num. 15.
Cauſa impulſiua in gratiis à principio vera ſi poſt eà ceſſet, non vitiat, limita. 1. num. 18.
Cauſa impulſiua ceſſans effectum perimit, ſi ſtatuẽs non aliter diſpoſuiſſet, quàm ſi cauſa illa impulſiua locum habuiſſet, limita. 1. nu. 19.
Cauſam in lege appoſitam finalem Accurſius præſumit. limita. 1. num. 21.
Cauſa an finalis an impulſiua in dubio iudicanda ſit, limita. 1. nu. 21.
Cauſa finalis eſt cùm in fauorem conſtitutio inducta eſt, limita. 1. nu. 22. ſecus ſi in odium, ibid.
Cauſa quæ finalis dicẽda ſit ex Baldi ſententia limita. 1. nu. 23. & multis ſequent.
Cauſa ſentẽtiæ finalis præſumitur. limi. 1. nu. 25.
Cauſa de præterito præſumit impulſiua, limi. 1. nu. 26.
Cauſa de futuro finalis præſumitur, limi. 1. nu. 26.
Cauſa importans verum debitum finalis eſt, limita. 1. num. 26.
Cauſa finalis eſt quæ per ſe infert in quemlibet effectum, limi. 1. nu. 27.
Cauſa finalis ſola diſpoſitioni cohæret, limi. 1. nu. 29.
Cauſa à lege inſerta finalis præſumitur. li. 1. nu. 29.

ſecus

secus si ab homine, ibidē.

Causa à testatore vel lege apposita censetur impulsiua, limit. 1. num. 30.

secus si à lege vel principe, ibidem.

Causa de præterito si vera debitum verum induceret, præsumitur finalis, lim. 1. nume. 31.

Causa de futuro incōtractibus innominatis finalis præsumitur, li. 1. nu. 31.

Quid in aliis contractibus ibidem.

Causa finalis est ex cuius radice oritur obligatio, limita. 1. num. 34.

Quid in legato, ibidem.

Causa finalis præsumitur si sit aliquid quod implet vel vestit cōtractum, limita. 1. num. 35.

Causa finalis, vel impulsiua est ex voluntate contrahentium, lim. 1. nu. 36.

Causa finalis præsumitur, si ad validitatē actus necessaria est causæ expressio, limi. 1. num. 38.

Aliâs secus, ibidem.

Causa per modum conditionis finalis est, li. 1. nu. 41.

Causa finalis, quæ sit Bartolo, limit. 1. nu. 41.

Causa finalis ex personarū qualitate præsumitur, limita. 1. nu. 51.

Causa concernens vtilitatē tertij, finalis præsumitur, limi. 1. num. 52.

Causa nullius vtilitatē respiciens finalis præsumitur, limita. 1. nu. 54.

Causa solius accipientis commodum respiciēs impulsiua præsumitur, limit. 1. nume. 52.

Nisi ea causa necessariò requiratur, lim. 1. nu. 55.

Nisi insit fauor piæ causæ aut alterius fauorabilis, ibid. nu. 56.

Nisi reipublicæ commodū cū cōmodo priuati sit coniunctum, ibid. nu. 59.

Causa

Causa finalis ex dispositione conditionali præsumitur limi.1.num.60.

Causa impulsiua est quæ illa generalior est, limita. 1.nu.62.

Causa quæ ex prooemio sumitur finalis præsumitur, limita.1. nu.64.

Nisi tamen natura ipsius causæ repugnaret, limit.1.num.66.

Causa cohærens dispositioni finalis dicitur. limita.1. num.86.

Causa impulsiua facit, vt facilius dispensetur, limit. 1.nume.88.

Causa quæ iurisco͂sultu͂ mouet ex parte post. finalis cense͂t, li.1.nu.145. Secus si ex parte ante. ibidem.

Causa dispositioni cohærens finalis est, limitat.1.nume.146.

Aliàs impulsiua, ibi le͂.

Causa ceßante no͂ cessat effectus ad lucrum, limita.5.nume.1.

Causa probabilis cessans no͂ facit cessare effectum, limi.6.num.1.

Causa ceßante in vna persona non cessat effectus in alijs, limit.8.num.1.

Causa cessante no͂ cessat effectus in iure quæsito, limita.11.num.1.

Nisi ius illud irregulare sit, ibid.num.3.

Causa impulsiua censetur esse occasio, lim.13.nu.4.

Causa ab occasione quid differat, limi.13.num.5.

Causa in iure consistit, limita.13.nume.5.

Causa propriè dicitur, id quod ad aliquid per se ordinatur, limi.13.num.6.

Causa impulsiua quæ occasionem remotam præstat limi.13.num.9.

Causa pro ratione finali sumitur, limita.13.nu.14.

Causa cessante non cessat effectus, quotiens remanét reliquiæ

reliquiæ pistrinæ causæ, limi. 16.nu.1.
Causa adimpleta non cessat effectus, limi.18. num.1.
Causa nullitatis cessante non cessat nullitas, limita. 19 num. 1.
Causa immediata & proxima posita ponitur effectus, limi, 20.nu.1.
Causa remota & mediata cessante nō cessat effectus, limi.20.nu.1.
Causa remota potius occasio, quàm causa dicitur, limita.20. num.3.
Causa propinqua magis operatur, quàm remota, limita.20. nu.4.
Causa remota æquiparatur impulsiuæ, limitatio.20. nume. 4.
Causa in dubio de propinqua intelligitur, limita. 20. nume.4.
Causa secunda nihil operatur, nisi inquantum à prima sibi influitur, limitatio. 20. nume.6.
Causa immediata in omnibus actionibus inspicitur limita.20.nu.6.
Causa prima magis influit in causatum, quàm secunda, limi.20.nu.6.
Causæ appellatione venit tantū proxima, li.20.nu.7.
Causa remota non imputatur ad homicidium, limitatio.20.num.7.
Causa causæ non est propriè causa causati, limita.20. num. 10.
Causa remota & propinqua non iudicantur impares, cùm quæstio est de damno dato causa alicuius, limita.20.num.12.
Causa mediata ita cohærens proximæ, vt nulla sit media, nō accipitur pro proxima, limitatio. 20. numero. 17.
Causa remota inspicitur, cùm ea est fundamētum proximæ, limita.20.nu.18.

Causa

Causa non multùm remota tunc consideratur cùm iã deducta est inesse, limit. 20. num. 21.

Causa quæ proxima, quæ remota dicatur, limitatio. 20. num. 23.

Causa vna ex pluribus cessante non cessat effectus, limita. 22. nu. 1.

Causa ea dicitur quæ sola est, non cum aliis, limitatio. 22. nu. 3.

Causa falsa expressa in sententia eam vitiat, licèt sit altera tacita vera, limita. 22. nu. 20.

Causa cessante cessat effectus in successiuis, limita. 23. nu. 1.

Causarũ differentiæ quædã, limi. 23. nu. 3.

Causa cessante nõ cessat effectus in his quæ ex animi dispositione non dependẽt, limi. 28. num. 1.

Causa cessante culpa illius qui aliquid dedit, aut cõcessit, non cessat effectus, limita. 33. num. 1.

Causa producẽte, & nonseruante cessante cessat effectus, limita. 35. nume. 1. secus in causa inducente solùm, ibid.

Causa ob quam forma introducta est cessante, nõ cessat formæ obseruatio, limita. 37. nu. 1.

Causa cessante non cessat effectus, qui non vitiaretur voluntate cõtrahentium, limi. 38. num. 1.

Causa cessante non cessat effectus in spiritualibus, limita. 39. nu. 1.

Causa cessante cessat effectus in causa fiendi, limitatio. 40. num. 1.

Quid in causa essendi, ibidem.

Cautio interposita à paupere pro securitate, non tollitur per superuenientes diuitias, limit. 14. num. 3.

Census ob castrum debitus

desinit

desinit deficiente castro par.1.num.127.
Cessionis causa limitata limitatum effectum producit, par.1.num.142.
Clericus qui non dicit officium, non debet habere beneficiũ, par.1.nu. 46.
Clericus suspensus aut depositus ob contumaciam cõparendo primum statũ recuperat, par.1.nu. 60.
Clericus si contumax sit in residendo in suo beneficio pœna priuationis perpetua est, par.1.num.67.
Clericum degradatũ percutiens incidit in canonem si quis suadente, propter memoriam pristinæ dignitatis, limit.15.nu.4.
Clericus ad episcopatum electus, eum tamen nõ assecutus, non potest deponi ob memoriam pristinæ dignitatis, lim.15.nu.5.
Clerici excusantur à tutela quamdiu insistunt diuinis officiis, lim.23.nu.9.
Coadiutoris officium cessat impedimento cessante, par.1.num.189.
& prælato mortuo, cui coadiutor datus erat, ibidem, nu.190.
Cœptum an pro completo habeatur, lim.12.nu. 19. et duobus sequentib.
Commissionis causa cessante cessat cõmissio, par.1.nume.48.
Commissionis causa limitatum effectum producit, par.1.nu.142.
Commodi causa cessante cessat commodum. par. 1. num.49.
Compromittere nemo de iure communi cogitur, par. 1.num.37.
Concessionis causa cessãte cessat & ipsa concessio par. 1.num.50.
Concessionis feudi limitata

causa limitatum effectũ producit, par. 1. nu. 142.
Concessionis causa limitata limitatum effectum producit, par. 1. nu. 142.
Concussio sub nomine donationis præsumitur in suspectis, par. 1. num. 238. nisi donatio à consanguineo facta sit, ibid.
Condẽnatus quis in dubio censetur ex causa quæ minus lædit, par. 1. nu. 65.
Conditio solẽnitatem non leuem inducit, lim. 1. nu. 61.
Conditio formam inducit, limita. 1. num. 61.
Conditio est de substãtia probationis, limi. 1. nume. 61.
Cõditio in forma specifica seruãda est, limi. 1. nume. 61.
Confessionis causa cessante cessat eius effectus, par. 1. numero. 50.
Coniunctorum requisitorum vno deficiente totum corruit, limi. 22. num. 15
Consensus præstitus contẽplatione certæ causæ finalis tãdiu durat, quãdiu causa in esse est, par. 1. nu. 209.
Consuetudinis causa cessante cessat consuetudo, par. 1. num. 55.
Consuetudo est tacita constitutio, par. 1. nu. 55.
Constitutio aliquid non principaliter, sed ad aliquem finem continens non illaqueat transgressorem ad pœnam, si principalis finis non violetur nec quid in constitutionis contemptum fiat, par. 1. num. 18.
Constitutionis causa vel ratione cessante cessat constitutio, par. 1. nu. 53.
Constitutio de subdiaconatu loquens vt de ordine nõ sacro censetur correcta, quia nouis constitutionibus sacer factꝰ est, par. 1. nu. 131.
Constitutio pœnalis extenditur ad casum qui venit ex mẽte legis, par. 1. n. 155
Cõstitutio pœnalis simul & corre-

correctoria an ex eadẽ ratione etiam expressa extẽdatur, par.1. num.156.
Constitutio cõtra ius naturale ex iusta tamẽ causa facta valet, par.1.nu.169.
Cõstitutionis proprium est, vt iusta sit, par. 1. nu. 170.
Cõstitutiones odiosæ editæ in vsurarios odio vsurarũ, cessant vsuris cessantibus, parte.1.nu.187.
Dummodo præteritas vsuras soluant vsurarij, par.1.numero.187.
Constituti causa cessante cessat cõstitutũ, par.1.nu.54.
Cõtractus causa cessante cessat cõtract⁹, par.1.nu.56.
Contrariorum par est potentia, par.1. num.52.
Cõtumacia quæ abstulit restituit obediẽtia. par.1.nu.57
Cõtumaciæ causa cessante cessat illi⁹ effect⁹, par.1.nu.57
Contumacia cessante cessat eius pœna, par. 1. nu.58.
Cõtumaciæ pœna mẽsuratã ad limites illius. par.1.nu.60.
Contumaciæ effectus non cessat cessante contumacia si de delicto ex actis cõstet, par.1.num.66.
Aut si cõtumacia trãsiret in specificũ & peculiarie delictũ, par.1. nu.67.
Aut si cõtumaciæ pœna fuisset momentanea, ibid. num. 68.
Cõtumacia cessante pœna illius pro tẽpore præterito respectu impensarum non cessat, par.1.num.69.
Copulatorum alterũ sufficit, cùm alterũ nõ est necessariũ, limita.22.num.14.
Secus si vtrumque sit necessarium, ibid.
Correcta ratione legis vna ex pluribus, non censetur lex correcta, limi.22.nu.4.
Curationis cessante causa cessat curatio, par.1. nu.70.
Curatio ob suspicionẽ tutoris data finitur tutela cessante, par.1.nu.70.

Curatio ob furorē data eo cessante cessat, par. 1. nu. 111.

D

DAmnū quod quis indebitè pateretur, aut lucrum quod indebitè amitteret, an cessare legē cessante eius ratione faciant, par. 1. num. 163.

Datoris iure finito soluit ius acceptoris, limit. 1. nu. 24.

De dictio, causam propinquā significat, limi. 20. nu. 31.

Nisi aliud constet de mente loquentis, ibid.

Etiam substātiam notat ibid. num. 32.

Secūdū tamē subiectā materiā impropriatur, ibid.

Decurio qui fuit, torqueri non potest in memoriā pristinæ dignitatis, li. 15. nu. 3.

Defensiōis limitatæ limitat⁹ est effectus, pa. 1. nu. 142.

Delegatiōis causa cessante cessat delegatio, par. 1. nu. 71. id tamen re integra, ibid.

Depositionis causa cessāte cessat depositio, par. 1. nu. 73.

Dictio fortè, denotat causam impulsiuam, limi. 1. nu. 1.

Dictio, quia, an causam finalē denotet, limi. 1. nu. 82.

Dictio fortè respicit facti accidētia, nō iuris dispositionem. limi. 10. num. 1.

Dictionū, fortè, forsan, forsitā fortasse, fortaßis, quæ sit vis, limi. 10. nu. 2. & 3.

Dictio fortè, in causa posita efficit ne causa ceßāte ceßet effectus, limi. 10. num. 10.

Dictio propter, causā remotā significat, limi. 20. nu. 24.

Dictio propterea causā remotā denotat, limi. 20. nu. 26.

Aliquādo proximā, ibid.

Dictio, ob, causam remotam denotat, limi. 20. nu. 27.

Dictiones omnes ob materiā subiectam impropriātur, limita. 20. nu. 34.

Dictū in omni dispositiōe eatenus extēdit quatenus ratio extēdit, par. 1. nu. 150.

Dictū naturale siue lege ua-

 mi-

mouere debet iudicem, vt lex ipsa, limita.1.nu.74.

Dignitate deposita, dignitatis vestigia retinentur limita.15.nu.1.

Dignitatum priuilegia non cessant cessante dignitate, limi.15.nu.2.

Dilationis causa cessante cessat dilatio, par.1.nu.74.

Dilationis causa cessante non cessat dilatio, si tẽpus per dictionẽ significantem extremitatẽ temporis appositum sit, par.1.nu.85.

Si dies incerta sit, ibid.

Dilationis à iudice datæ cessãte causa nõ cessat dilatio ipso iure, sed iudex eã reuocare potest, par.1.nu.87.

Directa actio ex mente competit, par.1.nu.136.

Dispensationis causa cessante cessat dispensatio. par.1. num.89.

An dispensatio semel concessa ob causæ cessationem reuocetur, ibi.nu.90.

An quãtũ ad eũ cui cõcessa est reuocetur, ibi.nu.91.

Quid si ius sit perfectè quæsitum, ibid.nu.62.

Quid si loco necessitatis succedat vtilitas, ibid.nu.93.

Dispẽsatio videtur induci ex cessante causa prohibitionis.par.1.num.216.

Dispensatio facilius conceditur ob causam impulsiuã, limi.1.num.20.

Dispositio specialis per rationem generalem ampliatur, par.1.nu.139.

Dispositio quantũcunque generalis per rationẽ restringitur.par.1.nu.139.

Etiã in priuilegiis, ibid.

Dispositio extẽditur ex ratione expressa in lege vel alia cõstitutione corrigẽte & exorbitãte, par.1.nu.153.

Licet aliâs secus, ibid.

Dispositiones quaslibet ex personarum qualitate metimur, limi.1.nu.51.

Dissidẽtia non sunt q̃ in ratio

ne

ne cōueniūt, par. 1. nu. 152.
Doctores qui in dubio causam aut finalē aut impulsiuā præsumi dicat, limi. 1. nu. 47. & mult. sequent.
Dominus ab emphyteuta certior fact9 de futura rei emphyteuticariæ alienatiōe, debet expectari per duos menses, par. 1. nu. 78.
Non tamē si dominus ante id tempus animum suū declarauerit. ibid.
Domino excommunicato absoluto restituitur fidelitas ob excōmunicationem finita, par. 1. num. 98.
Domini parlamēti priuati dignitate sola volūtate princi pis, sine crimīe iisdē gaudēt priuilegiis quibus & in ea cōstituti, limita. 15. nu. 8.
Donatio inofficiosa nō reuocatur si post eam tantū quasierit pater quantū sufficit ad legitimā, par. 1. n. 229
Dos vxori restituta ob viri inopiā viro locupletiori facto redditur, par. 1. nu. 195.
Dos diuortio reuocata redintegratur redintegrato matrimonio, par. 1. nu. 229.
Dos testamēto relicta debetur ei quæ iā maritata erat, limita. 18. nu. 4.
Dotata in testamento postea ab alio dotata legatū dotis non perdit, limitatio. 18. num. 2.
Doti ob quas causas dētur priuilegia, limi. 22. nu. 11.

E

Effectum perimit causa perēpta suā, par. 1. nu. 11.
Effectus remißio ad remotionem causæ sequitur. par. 1. nu. 13.
Effectus non cessat cessante causa quādo in singulis quibusdā personis tantū cessat. limi. 7. nu. 1.
Effectus cessat ceßante causa generali, limita. 9. nu. 1.
Effectus iam consummatus non cessat cessante causa, limita. 12. num. 1.

Effectus non cessat si causa tantùm suspensa sit, limita.17. num.1.
Effectus nõ cessat cessante causa tacita, limi.21. nu.1.
Nisi ab vtroque cogitata fuerit, ibid. num.3.
Nisi in foro conscientiæ, ibid. num.5.
Nisi causa esset vnica, nec alia reddi posset ibi. nu.7.
Effectus non cessat cessante vna ex pluribꝰ causis, quarum quælibet sola ad producendum effectum sufficit, limit.22. nu.12.
Effectus cessat vna ex duabus causis cessante, cum vtraque ad effectum producendum consideratur, limitatio. 22. num. 17.
Cum vtraque ratio expressa est, ibid. num.19.
Cum vtraq; generalis est, ibid. num. 21.
Cum vtraque principalis, ibid. num.22.
Effectus non cessat cessãte causa vice modi in testamentis adiecta, limitatio. 24. num.1.
Nisi modus necessariò inesset legato, ibi. num.2.
Effectus nõ cessat facti causa cessãte ob quã habendã sit aliquid, limi.25. num.1.
Effectus cessat cessante causa actu et exẽplo. li.26. nu.1.
Effectus nõ cessat cessante causa, cũ effectus & causa, in diuersis subiectis sunt, limitat.27. num.1.
Nec cũ effectus per se stare potest, limi. 27. nu.2.
Effectus nõ cessat cessãte causa quæ in sola præsumptione fundat, limit.29. nu.1.
Effectus nõ cessat cessante causa, cũ spes est reditus causæ cessantis, limitatio.30. numero.1.
Effectus non cessat cessante causa in parte tantum limita.31. num.1.
Effectus nõ cessat si ex tũc et non retro defectus causæ

effectum

effectum impediat, limita.34.num.1.
Effectus nõ cessat cessante causa, in contractu nominato nõ dependẽte à cõtractu innominato, limit. 36.nu.1.
Efficiente causa cessante cessat effectus quãdiu res est in fieri, limit.27.num.4. Non etiam quando in facto est, ibid.
Essentia legis in mẽte statuẽtium est, par.1.num.134.
Euẽtus causæ proximæ attribuitur, limi.20.num.8.
Ex dictio, causã proximã significat, lim.20.num.29. aliquando tamen causam remotam ex subiecta materia, ibid.num. 30.
Exclusionis causa cessãte cessat exclusio, par.1.nu.94.
Exclusionis limitata causa limitatum effectum producit, par.1.num.142.
Excommunicati absoluti omnia iura recuperant par. 1. num.97.
Excommunicatione cessante cessat eius effectus, par.1. num. 97.
Excusatiõis causa cessante cessat excusatio, par.1.nu.99.
Excusatus à tutela ob absentiã reipublicæ causa, si desinat abesse, nõ amplius excusatur, par.1. num. 99.
Excusatio munerum ob paupertatem indulta temporalis est, par.1.nu.193.
Excusatio ob causam quæ congruo tẽpore aderat, cõcessa, durat, etiã si causa non duret, limi.4.nu.3.
Excusatio ob morbũ desperatum durat post morbum, limita.4. num.9.
Excusatio ob numerum liberorum an illis deficientibus duret, limitatio.4. num.10. & multis seq.
Exemplatiter videtur fieri mentio de vno, cùm plura eandem rationem habẽt. par.1.num.152.
Expressa censetur quæ in vno tantùm

tantùm verificantur, limitatio.21. num. 10.
Etiã si expressum pro forma requiratur, ibid.
Etiã si dispositio numero multitudinis loquat., ibid.
Expulsionis causa cessante cessat expulsio, par.1.nu.100
Extensum non est, quod ex mēte & ratione est par. 1.num.136.
Extensio non est vbi omnimoda ratio est, par.1.nu.137
Etiam in pœnalibus.ibid.
Extensio non est vbi eadē ratio est, par.1. num.152.
Extēsio nō fit de vna persona ad aliã etiã in fauorabilibus, limita.8.num.2.

F

FActi fine ceßãte cessat facti effectus, par.1.nu.13.
Facti causa cessante nō cessat factũ. limi.25.nu.1.
Falsa causa finalis vitiat legatũ et cõtrariũ.par.1.n.16
Famulitio sine seruitio cessante cessat eius effectus, par.1 numero. 101.
Famulus qui olim fuit & nunc non est, potest esse testis pro domino antiquo, par.1.num. 101.
nisi in fraudem recesserit, ibid. num.102.
Quomodo ea fraus probetur. ibid.
Famulus pro domino antiquo testimoniũ ferēs omni exceptione maior nō est, par. 1. num.103.
Famulorum priuilegium ob dominus concessum tãdiu durat quãdiu sunt in seruitio, par.1.num.104.
Fauorabilia latißimè interpretantur, par.1.num.37.
Fauoris causa ceßãtē cessat illius effectus, par.1.nu.104
Fictionis causa cessante cessat fictio, par.1.nu.110.
Fictio naturam imitatur, limita.1.num.75.
Fideiussori ante solutionē cõpetit actio contra reũ dilapidantē bona sua par.1. num.

numero.22.
Filij obsequiuum erga patrẽ habet in se actũ successiuũ & non instantaneũ, par. 1.nume.25.
Filius minor patrem nõ redimens illius hæreditate nõ priuatur, par.1.num.25.
Filia ob filios exclusa illis deficiẽtibus admittitur, par.1.num.95.
Si nulli sint masculi tempore delatæ hæreditatis, ibi.nume.96.
nisi statutũ vtatur verbis tẽporalibus, quousque, donec, quamdiu, ibi. eod. nu.
Filiorum priuilegiũ ob parentes, cessat parentibus mortuis, par.1.num.104.
Filius odio patris patria priuatus, eam recuperat patre mortuo, par.1.nu.186.
Filia renuncians hæreditati paternæ ob masculos, illis mortuis ad successionẽ admittitur, par.1.nu.224.
Filius ob dignitatẽ patria potestate liberatus in eã non redit finita dignitate, limita.15.nume.6.
Filio emãcipato quæritur actio ex stipulatu patris de dote reddenda, limit.16.num.4.
Filia maritata potest dotem à patre petere, limitati. 22.nume.9.
Etiã si inuito patre nupserit, dum tamẽ non indigno, ibid.num.10.
Finalis causa aliarum causarũ causa est, limitat.1.nu.5.
Finalis causa principiũ intentionis est, limitat.1.nu.6.
Finalis causa fons est causarũ lim.1.nu.6.
Finalis causa substantia & forma dicitur, lim.1.nu.6.
Finalis causæ gratia efficientes faciunt, limi.1.nu.7.
Finalis causa optima præcipua ac potentissima habẽda, limita.1.nume.7.
Finalis causa præsumitur cuius

ius sensus iuri cõi non est cõtrarius. limita. 1. nu. 39.

Finalis causa praesumitur, vbi quid datur ob causam fauorabilem, vel piam, limita. 1. num. 41.

Finalis causa fauore piae semper praesumitur, limita. 1. nume. 57.

nisi piae causae incõmodũ esset, vt finalis praesumeretur, ibid. num. 58.

Finalis causa est propter quã aliquid immediatè conceditur, limita. 13. num. 9.

Finalis causa non est quae sola nõ est, limita. 22. nu. 3.

Forma cessante cessat efectus, limita. 27. nu. 3.

Frater mariti an pro ipsius vxore testificari queat, par. 1. num. 28.

Frater vtrinque cõiunctus in feudis nõ praefertur fratri ex parte patris tantùm, limita. 22. num. 17.

Furore cessante cessat effectus illius, par. 1. num. 101.

G

GEner soluto matrimonio gener appellatur, par. 1. num. 36.

Generalis liberatio facta ob satisfactionẽ nõ cõprehendit obligationẽ cõditionalem, par. 1. num. 141.

Gerundiũ facit praesumi causam finalẽ, limi. 1. nu. 76.

Gerũdiuum necessitatem causatiuam importat, limitatio. 1. num. 80.

Gerundiuũ an cõditionem faciat, limi. 1. nu. 81.

Gratiae causa cessante cessat gratia, par. 1. nu. 112.

Gratia si ad alium casum nõ expressum trahatur, causa impulsiua sublata, ea cessante vitiatĩ, lim. 1. nu. 16.

Grauamen causa est appellationis, par. 1. nu. 39.

I

ID per quod ad ius cõmune redimus, multo firmius est, par. 1. num. 182.

Immunitatis causa cessante

cessat immunitas. par. 1. num. 113.
Immunitas ob paupertatē cō cessa cessat auctis facultatibus, par. 1. nu. 193.
Immunitas non cū dignitate sed cum persona extinguitur, limi. 15. num. 1.
Impedimentum initio consistens fortius est quàm ex post facto superueniēs, par. 1. num. 112.
Impedimenti causa cessante cessat impedimentū, par. 1. num. 114.
Impedimentū vnum ex multis sufficit ad repellendū, limita. 22. num. 8.
Impulsiua causa cessante non cessat effectus, limitatio. 1. numero. 1.
Impulsiua causa, substantialis non est, nec aliquid operatur, limit. 1. num. 3.
Nisi ad bene esse, ibid.
Impulsiua causa impropria & abusiua causa est, limita. 1. num. 5.
Impulsiua causa quoddā motiuum ad disponēdum vel contrahendum est, limita. 1. num. 6.
Impulsiuæ causæ cessatio in rescriptis ad beneficia vitiat, limita. 1. num. 11.
An & in cæteris omnibus gratiosis & priuilegiis, vt in gratiosis rescriptis ad lites, et remißione banni, limi. 1. num. 12.
Impulsiua causa præsumitur in gratiis & priuilegiis, limita. 1. nu. 85.
Impulsiua causa efficit vt promißio nuda & sine causa nō dicatur, limi. 1. nu. 87.
Impulsiua causa quæ occasionem remotam præstat, limita. 13. num. 9.
Indictum ordinarium factū est, par. 1. num. 131.
Infamia ob bannum inasta an cessante banno tollatur, par. 1. num. 52.
Infamiæ causa ceßāte cessat illi⁹ effectus, par. 1. nu. 115.

Infamiæ

Infamiæ causa extincta infamia remanet, limitat. 12. nume. 11.
Inimicus reconciliatus an sit testis aut iudex idoneus, limitat. 16. numer. 7.
Inimicitiæ reconciliatæ sunt suspectissimæ, limita. 16. num. 8.
Inquilinus ob refectionẽ domus expulsis, ea refecta restituitur, par. 1. nu. 100.
Instãtia perempta effectus iã cõsummati nõ perimũtur, limita. 12. num. 6.
Institutiõis causa cessãte, cessat institutio, par. 1. nu. 116
Institutio filij aut fratris putatiui non valet, par. 1. nu. 117.
Siue instituens erret in facto siue in iure.
Institutio filij naturalis non legitimè legitimati nõ valet parte. 1. numero. 118.
Interdictio facta ꝓdigo ob diprorgalitatẽ, cessat, si is ad frugalitatẽ redierit, par. 1. numero. 119.
An tamẽ necesse sit id esse notoriũ, ibid. nume. 120.
Interdictionis causa cessante cessat interdictio, par. 1. nume. 119.
Interpretatio quæ ex mente colligitur, intensiua & intellectiua est, par. 1. numero. 155.
Inuestituræ limitata causa limitatũ effectũ producit, par. 1. nume. 142.
Iudæus nouiter factus Christianus nõ admittitur ad publica officia, limita. 12. numero. 11.
Iudæus Christianus factus in episcopum non eligitur, limita. 12. num. 13.
Iudex cupiam si committat scripturam actorũ ob absentiã notarij, eo reuertente cessabit commissio, par. 1. nume. 48.
Iudex in causa procedere potest durante dilatione si causa eius cesset, par. 1. numero.

mero.75.

Siue dilatio à iudice, lege, vel testatore data sit, par. 1.num.77.

Iudex testis esse non potest in causa in qua iudex est, par. 1.numer.240.

Nisi deposito officio, ibi.

Iudex qui de consilio alterius iudicare iubetur, sequi debet consilium illius, limita.20.nume.32.

Iuramẽti delatio facit vt simplum tantũ debeatur, par. 1.numero.49.

Iuramẽta intelligũtur rebus sic stãtibus, par.1.nu.218.

Iuristæ proximam cuiusque rei causam attendunt, limita.20.nu.5.

Ius reuocandi domũ, cessat finita legatione, par. 1. numero.228.

Ius speciale facilius tollitur quã cõmune, lim.11.nu.4.

L

Legati adeptio ob inimitias, cessat si conciliatio interuenerit par.1.numero.24.

Legatum relictũ vxori dũ vidua erit, & post eius morte alteri, an statim vidua maritata possit peti à legatario par.1.nu.79.

Legati causa cessante cessat legatum, par.1.nume.121.

Legatum ob nõ leues inimicitias reuocatur, par.1.numero.122.

Quid si inimicitiæ culpa testatoris ĩteruenerint ibi.

Legatum quo testator legat ius suũ quod morte ipsius finitur, nullũ est, limita.1.nume.24.

Legato semper debetur reuerentia, etiãsi amplius legatus nõ sit, limita.15.nu.1.

Legatis principis donatũ an illorum sit proprium limita.20.nume.11.

Lagati de latere sunt de substantia sedis apostolicæ, limit.23.nume.32.

Legitimationis causa cessante ces-

te cessat legitimatio, par. 1. num. 123.

Legitimatio vitiatur si vnum tãtũ impedimẽtũ ex multis tollitur, limi. 22. nu. 8.

Lex ratione eius abolita, an illæsa maneat, par. 1. nu. 42.

Lege Oppia quid caueretur, par. 1. num. 44.

Legem vel rationem quærere, vbi naturaliter sentimus, infirmitas est intellectus, limita. 1. num. 74.

Lex nõ fingit quod natura impossibile est, limitatio. 1. num. 75.

Legis beneficium alicui auferendum non est, par. 1. num. 82.

Legis causa cessante cessat lex par. 1. num. 125.

Lege cessante cessat eius ratio, par. num. 126.

Legis ratione correcta an lex correcta sit, par. 1. numero. 128.

Legis ratione correcta correcta est eius substãtia, par. 1. num. 129.

Legis ratione generali correcta lex correcta est, par. 1. num. 132.

Sec9 si in vno casu ex multis quos lex complectitur corrigeretur, ibi.

Legitimationis causa limitata effectũ limitatum habet, par. 1. num. 142.

Lex ob defectum rationis an restringatur, par. 1. numero. 146.

An ne aliquis damnum patiatur, ibid.

Legis causa cessante remanẽs eius authoritas an legem durare faciat, par. 1. numero. 160.

Quid si necessitas, vtilitas, pietas, cõstitutio cõtraria, vel cõtraria cõsuetudo interueniat, ibid. num. 161.

Lex cessat ratiõe eius cessante si inemẽdabilis absurditas sequatur, par. 1. nu. 66.

Quid si temporalis? ibid.

Lex restringitur ad limites

rationis non expressæ, sed quæ vnica naturaliter præsumitur, par. 1. num. 172.
Lex quando cesset ratione eius cessante, par. 1. nu. 173.
Lex repetūdarum ad ea quæ à consobrinis & cognatis dantur, non pertinet, par. 1. num. 238.
Lex naturam imitatur, limita. 1. num. 70.
Legis virtus in naturali ratione consistit, limitatio. 1. num. 71.
Lex se speculatur in natura, limi. 1. num. 71.
Leges loquētes de quibusdam personis ad alias non trahuntur, limi. 8. num. 2.
Lex cum ex stipulatione alterius agi posse dicit intelliget sine cessione, limita. 20. num. 29.
Liberatio generalis facta ob satisfactionem non cōprehēdit obligationem conditionalem, par. 1. num. 141.
Liberatiōis causa cessante cessat liberatio, par. 1. numero. 174.
Limitata causa limitatū producit effectū, par. 1. nu. 142
Litis contestatio actionē perpetuat, limi. 12. num. 6.
Litis cōtestatio vitiū litigiosi inducit, limit. 22. nu. 6.

M

Malæ fidei quis fit ob litem contestatā, limita. 12. num. 6.
Mādati causa cessante, cessat mandatum, par. 1. nu. 175.
Maritus manens in viduitate cēset manere in matrimonio quod affinitatē produxit, par. 1. num. 32.
Marito exigēti dotē à tertio, non obstat exceptio quod vergat ad inopiā si offerat cautionem de restituendo, limitatio. 14. num. 5.
Mater minor non petens tutorem filio intra annum nō priuatur illius hæreditate, limita. 4. num. 6.
Quid si intra illum annū

maior

maior efficiceretur, ead. limita.numera.8.
Mater priuata tutela per secũdas nuptias non eam recuperat morte secundi mariti, limita.12.nume.8.
Idẽ si mater se velle nubere declararit, etiãsi id non fecerit, limita.12. nu. 10.
Materia cessante cessat effectus, limita.27.num.3.
Matrimonij causæ, limit. 22. num.1.
Matrimonium ob sterilitatẽ non dissoluitur, limit.22. num.2.
Metu cessante cessat quod ob eundẽ factum est, par. 1. num.176.
Minor non vlciscens mortem patris non priuatur hæreditate, limit.4.nume.6.
Etiam si statim maior efficiatur, ibidem.
Momentaneum est cuius esse est tempore momentaneo, limita.23.nume.4.
Momentanea causa momentaneũ effectũ habens si cesset, an cesset effectus, limita.23.numero.5.
Quid si ea causa ante completum effectum cesset, limita.23.numero.6.
Quid si causa momẽtanea effectum succesiuum habeat, ibi.numero.8.
Monachorum promotio ad clericatum ob clericorum penuriam noncessat cessãte penuria, par.1.num.93.
Monachis olim testari ꝑmissum est, par.1.nume. 131.
Monasterio destructo cessat priuilegiũ illi indultum, par.1.numer.205.
Morbi causa cessãtecessat morbus, par.1.nume.177.
Mox significat priuationem ipsoiure, limi.12.nu.8.
Mulier sterilis gaudet priuilegio dotis, limitat. 22. numu.11.
Mutatione personæ quæ causa est preuilegij, mutatur priuilegiũ, par.1 nu. 210.

Natu-

N

Naturalis ratio sine lege sufficit, limita. 1. num. 73.
Naturalis ratio attenditur cum de legis ratione non apparet, limi. 1. num. 44.
Natura legis pædagoga, limitatio. 1. nu. 70.
Naturæ testimonium pro ratione multæ leges adferunt, limita. 1. num. 70.
Necessitatis causa cessante cessat quod ob eam introductum est, par. 1. nu. 179.
Nisi tamen in locum cessantis necessitatis utilitas succederet, ibid. nu. 180.
Nisi ex necessitate ius cōmune introductum fuerit, ibid. num. 181.
Quid in faciendis, non etiā iam factis, ibid. nu. 183.
Negligentiæ limitata causa limitatum effectum producit, par. 1. nu. 142.
Negotij natura semper attendenda, limit. 1. nu. 83.
Notarius olim, qui cōficit instrumētum an mitius sit puniendus, limi. 15. nu. 12. & duob. sequent.
Noualæ tādiu durat quādiu à primis religiosis detinetur, limi. 12. nū. 5.
Nouationis limitata causa limitatum effectum producit, par. 1. num. 142.
Nullitatis causa cessante cessat nullitas, limitatio. 19. numero. 1.

O

Obligationis causa cessante cessat obligatio, par. 1. num. 184.
Obligationes intelliguntur rebus in eodem statu manētibus. par. 1. nu. 218.
Obligatio semel extincta propter aliquam causam extinguentem, non conualescit ea cessante, limitatio. 12. num. 1.
Occasione cessante non cessat effectus, limi. 13. num. 1.
Occasio est causa iniusta & insuffi-

insufficiens, lim.13.nu.2.
Occasio in facti veritate falsa est, sed exterius apparet coloratè iusta, limita. 13. numero.3.
Occasio pro causa captata sumitur, limit.13. nu. 4.
Occasio in facto consistit lim. 13.num.5.
Occasio à causa quid differat, limit.13.num.5.
Occasio dicitur omne id quod ordinatur ad aliud vel per se, vel per accidens, limit. 13.numero.6.
Occasio dicitur quæ non ordinata ad effectũ de quo agitur, fortuito & accidẽtaliter cõtigit, lim.13.nu.7
Occasio causam remotã denotat, limi.13.num.8.
Odij causa cessante cessat effectus illius, par.1.num.15.
Officium causa est beneficij, par.1.num.46.
Officij causa cessante cessat officium, par.1.numer.188.
Quid si sufficiat qualitatem adesse certo tempore, par.1.numero.191.
Oppia lege quid cautum essit, par.1.num.44.
Oratio quamtumlibet vniuersalis restringitur vt non cõprehendat ius cui causa liberationis nõ est adaptabilis, par.1.nume.174.
Origine sublata & sequẽtia tolluntur, par.1.num. 52.

P

Pace cessante, cessat quod ob eã factum est, par. 1.num.192.
Papa si priuato castrum de plenitudine potestatis concesserit, aduersus eum priuatum nihilominus præscribitur, par.1.nume.210
Papa non verisimiliter concedit literas pro secundo beneficio, cũ primũ sufficit, limi.1.nume.17.
Papa non potest dispensare cõtra legem canonicam fundatã in dictamine rationis naturalis, limitatio.1. numero.

numero.77.
Parentes adoptiui in ius, sine venia vocari non possunt, par.1.nu.45.
sed tamdiu tamẽ quamdiu durat adoptio, ibidẽ.
Paria sunt non esse causam et eam esse finitam, par.1.numero.14.
Pauptate cessãte cessant quæ propter eam statuta sunt, par.1.numero.193.
Permissionis causa cessãte cessat pmissio, par.1.nu.197
Periculi causa cessante cessat periculũ, par.1.nume.198
Pœna contumaciæ mensuratur ad limites illius, par.1.numero.60.
Etiam si in impositione pœnæ poneretur dictio perpetuo, par.1.nume.61.
Vel si pœna simpliciter, nõ declarato, an ob contumaciam, an ob delictum, imposita sit, parte. 1. numero.62.
Pœna potius ob cõtumaciam, quam ob delictum censetur imposita. par.1.numero.62.
pœna an peti possit ante tempus præstitutũ cum certũ est intra illud tempus rẽ perfici non posse, par.1.numero.88.
Possidens immobilia tempore iudicij releuatur à satisdatione, etiam si ea bona postea possidere desinat, limitat.4.numero.3.
Potestatem offendens tempore syndicatus, eadem pœna punitur ac ante syndicatum, limi.15.num.9.
Potestati dans alapam capite punitur, limi.15.nu.9.
Præscribens bona fide, nõ tenetur restituere, si mala fides superuenit præscriptione completa, limitat.12.numero.16.
Præscriptionis causa cessante, id est, possessione, cessat præscriptio. par.1.nume.199.
Quid si præscriptio iam cõpleta

pleta esset, par. 1. nu. 199.

Præsumptionis causa cessante cessat præsumptio, par. 1. num. 20.

Princeps ex causa rem alterius auferre potest, par. 1. nume. 20.

Principale tãtum consideratur non accessorium, limita. 22. num. 23.

Priuilegium ætati datũ post ætatem non durat, par. 1. num. 25.

Priuilegium affinitatis soluta affinitate cessat, par. 1. nume. 27.

Priuilegium semel extinctũ ob cessationem causæ, an si causa reuiuiscat locum habeat, par. 1. num. 43.

Priuilegiũ Anglis ob bella cõcessum, bellis cessantibus cessat, par. 1. num. 43.

Priuilegium alicui concessum ratione personæ alterius tamdiu durat, quamdiu ille alter viuit, parte prima, num. 104.

Priuilegium concessum ratione dignitatis innatæ, an liberis competat, par. 1. nume. 108.

Quid si ratione officij publici, ibidem.

Quid si causa necessitatis, ibidem.

Priuilegium filiis concessum ea ratione, quòd sint filij, mortuis parētibus nõ cessat, par. 1. num. 109.

Priuilegium filiis concessum ne dehonestentur parentes, eis mortuis cessat, par. 1. nume. 109.

Priuilegium ob paupertatem concessum ea cessante cessat, par. 1. num. 196.

Priuilegij causa cessante cessat priuilegium, parte. 1. nume. 203.

Priuilegiũ concessum monasterio cessat illo destructo, parte. 1. num. 205.

Si tamen monasteriũ reædificetur priuilegium recuperat, ibidem.

Nisi

Nisi tamen destructũ fuerit authoritate superioris, ibidem.

Priuilegia in omnibus artibus, siue artificiis & operis, tamdiu solum durant quãdiu quis in illis se exercet, par. 1. num. 208.

Priuilegium concessum habitantibus certi loci, durat habitatione durante, parte. 1. num. 209.

Priuilegiũ ecclesiæ non transit ad priuatum ad quem res pertinet, par. 1. nu. 210

Priuilegium vt cesset cessante causa illius, requiritur sententia rescisoria, parte. 1. nume. 213.

Priuiligium quod sortitum est effectum non cessat cessante causa illius, limitatio. 12. num. 3.

Priuilegij perfecta & non successiui causa cessante non cessat effectus, limitatio. 23. num. 1.

Probatio non admittitur aduersus statutum præsumens causam, & super ea inducens præsumptionem iuris & de iure, par. 1. num. 172.

Quid si statutum in fauorem alicuius præsumat, ibidem.

Quid si statutum simpliciter statuat, ibidem.

Probatione non indiget, quod per rerum naturam apparet, limi. 1. num. 72.

Pro, dictio, causam propinquam significat, limitatio. 20. num. 28.

Et ideo causam finalẽ denotat, ibidem.

Et rem cui adiicitur, afficit, ibidem.

Prodigalitate cessante, cessat & id quod ob eam decretum est, par. 1. num. 214.

Promissionis limitata causa limitatum effectum producit, par. 1. num. 142.

Promissionis causa cessante cessat promissio, parte. 1. num.

numero.217.
Propositum in proposito quod operatur, idem oppositũ in opposito, par.1.nume.17.
Propter, dictio, causam remotam significat, limit.20. num.24.
Licet aliquando propinquam ex improprio significatu, ibidem.nu.25.

Q

QValitas si tempore requisito adfuit sufficit, limit.4.num.3.
Quicquid est causa causæ, id quoque est causa causati, par.1.numero.15.
Qualitas iuncta verbo dispositionis momẽtaneæ si adsit tempore dispositionis satis est, limita.23.nume.2.

R

RAtione legis ablita, an lex illæsa maneat, par.1.nume.4.
Ratio est de futuro, par.1.numero.6.
Ratio & causa sæpe confunduntur, par.1. numero.7. & 8.
Ratio vnica censetur finalis limi.21.nume.8.
Etiam in correctoriis, ibi. numero.9.
Ratio legis, propriè causa finalis dicitur, par.1.nume.9.
Ratio legis est medulla legis, par.1.num.133.
Ratio legis est mẽs legis par.1.num.133.
Ratio legis est anima legis, par.1.nume.134.
Ratio verbis dominatur, par.1.numero.13.
Ratio dispositionem inducit, par.1.num.134.
Ratio legis est ipsa lex, par.1.nume.135.
Ratio cordis est facies, par.1.numero.135.
Ratio vt genus comprækendit diuersas species, par.1.numero.137.

Ratio-

Rationes specie differentes si sint similes, tunc extensio est progressio de termino ad terminū per adæquationem, par. 1. num. 137.
Ratio in legibus, statutis, consuetudinibus, & aliis quibuscunque dispositionibus, inprimis attēdenda est, par. 1. num. 138.
Ratio limitata legē limitat, par. 1. num. 139.
Ratio dispositionem restringit legalē, testamentariam, & inter viuos, par. 1. numero. 140.
Ratio sola præsumptione innixa non restringit, par. 1. num. 145.
Ratio ampliat & extēdit dispositionē, par. 1. num. 149.
Ratio vbi eadē est idē ius statui debet, par. 1. nu. 150.
Ratio est coniunctio diuersorum casuū ad eundem finē tēdentiū, par. 1. nu. 152.
Ratio testis declarat, restringit, & ampliat dictū illius, par. 1. numē. 159.
Ratio in omnibus hominum dispositionibus, vt fundamentum actus considera tur, par. 1. numero. 159.
Ratio, si in verbis expressa sit, ab ea non discenditur, par. 1. num. 164.
Quid si post legis promulgationē adiecta sit, ibidē.
Quid si sequatur absurditas, par. 1. num. ibidem.
Quid si supersit æquitas licet cesset ratio, ibidem.
Quid si statutum contra naturalem rationem remanet, ibidem.
Ratio tacita ratio est, & seruanda, si finalis est, par. 1. num. 165.
Ratio disponens de statuto seruatur non statutum, par. 1. numero. 167.
Ratio vbi separata est, ius separatū est, par. 1. nu. 168.
Ratio sanguinis præsumptionem cōcussionis tollit, par. 1. num. 238.

Ratio naturalis etiam nõ expressa præsumitur finalis, limita.1.num.67.

Ratio naturalis lex quædam tacita est, limit.1.nu.67.

Rationi naturali iurisconsulti innituntur, limi.1.nu.68.

Ratio naturalis facit discedere à verbis legis, limita.1. num.73.

Ratio naturalis authoritate legis non immutatur, limita.1.num.75.

Ratio naturalis coniecturalibus rationibus præstat, limita.1.num.76.

Ratio naturalis in statutorũ interpretatione potentissima, limi.1.num.76.

Ratio ea cõiecturatur quæ naturaliter mouet, limita.1, num.77.

Ratio naturalis facit cessare omnia argumenta, limitatio.3.num.1.

Ratio debet esse necessaria nedum probabilis, limitatio.6.num.3.

Ratio vnica habetur pro expressa, limi.21.nu.7.

Ratio an vnica in dubio præsumatur, limi.21.nu.11.

Ratio & ipsius ratio necessariò requiritur, limita.22. nume.16.

Ratio si altera ponatur vt maior, altera vt minor, vtraque requiritur, limit.22. numero.15.

Ratione legis cessante in vno casu tantũ ex multis quos lex complectitur, non cessat effectus, limitatio.32. numero.1.

Recusationis causa cessãte cessat recusatio, par.1.nu.219.

Recusatio eius qui in dignitate est, eo mortuo expirat & successor de causa cognoscit, par.1.nu.220.

Nisi ille recusatus fuisset nomine dignitatis, par.1. num.ibid.

Redhibitionis causa cessante cessat redhibitio, parte.1. num.221.

Venditor tamen in expensis donec vitium cessauerit condẽnatur, par.1.nu.222.

Quid si emptor perstiterit, sciens vitium cessasse, ibidem.

Religionis causa cessante cessat religio, par.1.nu.223.

Remißio effectus sequitur ad remotionem causæ, par.1. num.13.

Remota causa descedens à propinqua, censetur esse propinqua, limi.28. num.13.

Renunciationis limitata causa limitatũ effectum producit, par.1.num.142.

Renunciationis causa limitata limitatum effectũ producit, par.1.nu.142.

Renunciationis limitata causa limitatũ effectum producit, par.1.nu.142.

Renunciationis cessante causa cessat renunciatio, par.1. num.224.

Repetionis causa cessante cessat repetitio, par.1.nu.225

Res inualida deueniens ad eũ casum à quo incipere non potuit, an reconualescat. limita.19.num.3.

Rescripti causa cessante cessat rescriptũ, par.1.num.226.

Rescriptum directum canonico aut alteri huiuscemodi an cesset cessante illa qualitate, limi. 4. nu. 4.

Restitutiõis cessante causa cessare debet restitutio, par. 1. num.227.

Restitutio quæsita non cessat cessante causa, limita. 11. num. 2.

Restitutio dotis ob paupertatem viri facta, non reuocatur ob superuenientes diuitias, limita.14. num.1.

Restrictio non fit si per eam statutum ad iniquitatem deducatur, par.1. nu.147.

Reuocationis causa limitata limitatũ effectum habet, par.1.num.142.

Reuocandi domum ius cessat cessante causa illius legatione

tione finita,par.1.nu.228.
Reuocatio͂is causa cessante cessat reuocatio, parte.1.numero.229.
Reuocatio donationis per liberorum natiuitatem, illorum morte non reuocatur, limita.12.num.7.

S

Sacerdotij causa id est officio cessante cessat beneficium datu͂ ob sacerdotiu͂, par.1.num. 46.
Saluiconductus causa cessante cessat saluusconductus, par.1.num.230.
Scholastici non studentes non gaudent scholasticoru͂ priuilegiis,par.1. num. 206.
Scripto iure deficiente ad naturalem rationem recurritur, limita.1. num.78.
Secunda causa inspicitur si sine ea effectus sequi non potest, limi.20.num. 14.
Securitatis co͂cessæ causa cessante cessat & ipsa securitatis concessio, par.1.numero. 231.
Senatoris filia cum libertino matrimoniu͂ non contrahit,limi.19.nu.2.
Senatoris filia per casum patris no͂ desinit esse filia senatoris,limi.19.nu.2.
Sententiæ causa cessante cessat effectus ipsius, par. 1. num.232.
Sententiæ causa limitata limitatum effectum producit,par. 1.num. 142.
Sententia sustinetur ex vna causa vera, licèt altera sit falsa, limita.22. num.6.
Sententia sustinetur ex vna ex multis causa vera, si ea per se & sola sufficiat limita. 22.num.13.
Societatis limitata causa limitatum effectum producit, par.1. num.142.
Soci⁹ socio datus iudex recusari potest, par.1. nu. 219.
Nisi societas finita sit,ibi.

Societate cessante cessat & omnis effectus ipsius, par. 1. num. 233.
Specialitatis causa cessãte cesset specialitas, par. 1. nu. 234
Statutum iubens quæstiones affinium inter se cõpromitti, durante affinitate intelligitur, par. 1. nu. 31.
Nisi superstites ex coniugibus maneat in viduitate, ibid. num. 33.
Statuta propriè debẽt intelligi, par. 1. num. 33.
Statuta ad casum fictum nõ extendũtur, par. 1. nu. 32.
Nisi tamen id sit fauorabile, ibi. num. 34.
Statutum de cõpromissis affinium fauorabile est, par. 1. num. 34.
Statutũ de compromissis affinium etiam eam affinitatem, quam ius non considerat, complectitur, par. 1. num. 34.
Statutum de cõpromissis affiniũ affines naturales comprehendit, par. 1. nu. 35.
Statuta tempore belli facta tempore pacis tolluntur, par. 1. num. 42.
An ipso iure reuocentur, ibidem.
Statutum an secundum rationem scriptam secũ annexam restringatur, par. 1. num. 148.
Quid si rationem annexam non habeat, ibidem
Quid si restrictio salua ratione recti sermonis fieri nequeat, ibidem.
Satutum de ratione disponẽs seruatur non ratio, par. 1. num. 167.
Statuti causa cessante cessat statutum, par. 1. nu. 235.
Statuta propriè intelligũtur, limita. 20. nu. 10.
Statuti fœminas excludentis quæ sit ratio, limitatio. 21. num. 15.
Subreptio æquè vitiat literas beneficiales & gratiosas et priuilegia, limi. 1. num. 13.

Sub-

Subreptio an in rescriptis vitiet arbitrarium est, limitatio.1.num.15.

Substitutio exemplaris ob furorem facta cessante furore cessat, par.1.num.111.

An furore redeunte reuiuiscat, ibid.

Substitutionis causa limitata limitatum effectum producit par.1.num.142.

Substitutionis cessante causa cessat substitutio, parte.1. nume.236.

Successiuum est quod ad suũ esse requirit successionem temporis, limi.23.num.4.

Successiua causa habens effectum successiuum si cesset, an cesset effectus, limita.23. num.9.

Quid si illa causa successiua momentaneum effectũ habeat, ibidem. num.10.

Suspecti adulterij accusationem refellentes, quod proximè sanguine coniuncti sunt, si postea matrimonium contrahant crimen confessi videntur, parte.1. numero.201.

Suspensus vel priuatus officio an sit suspensus vel priuatus beneficio, par.1.nu.47

Suspensionis causa cessante, et ea quoque & effectus illius cessare debet. par.1. num.237.

Suspensi suspensione cessante omnia pristina iura recuperant, par.1.num.237.

T

TAcitum facilius reuocatur quam expressum par.1.num.55.

Testator qui plus legauit pro dote, si postea minus det in dotem, non videtur minuisse legatum, limita.18. num.1.

Testimonij refutandi cessante causa, cessat & haec refutatio, par.1.num.239.

Turpidinẽ suam allegans an audiatur, limita.2. nu.2.

Tutelam

Tutelam à testatore mandatam recusans perdit legatum ab eo factum, par.1. num.121.

Si tamen contemplatione tuitionis legatum sit relictum, ibidem.

Tutor à tutela remotus in dubio, ob culpam non ob dolum remotus censetur, parte.1. num.64.

V.

Vasallus potest renunciare feudo inuito domino, limita.16. num.3.

non tamen post eam renũciationem potest eum offendere, ibid.

Vasallus vasalli offendens dominũ domini an feudum amittat, limi.20. nu.15.

Venditionis limitata causa limitatum effectum producit, par.1. num.142.

Verba sunt sicut corpus & superficies, par.1. num.134.

Viduus aut vidua censentur in eodem matrimonio manere, par.1. num.32.

Sed id tamen impropriè, ibidem. num. 33.

Vidua impropriè vxor dicitur, par.1. num. 33.

Vir in dote imaginem vxoris repræsentat, limi.16. nu.4

Volũtas pro ratione est, par.1. nume.164.

Voluntatis testatoris cessante causa cessat & voluntas & eius dispositio. par.1. num.241.

Voti causa cessante cessat votum, par.1. num.242.

Vtilitas & pietas dispensationem potius quàm cessationem dispositionis inducũt, par.1. num. 162.

Vulnerasse propriè non dicitur qui alium pulsat qui ob id in lapidem impegit, vnde is vulneratus est, limita. 30. num.9.

Vxor vidua censetur manere in matrimonio quod affinitatem

nitatem produxit, par.1. num.32.
Vxor soluto matrimonio vxor vocatur, par.1. num.36.
Vxorum priuilegium ob maritos cessat maritis mortuis, par.1. num. 104.
Vxores viduæ priuilegiis maritorum vtuntur, parte.1. nume. 107.
Etiam in priuilegiis exorbitantibus, ibidem.
Vxor si mariti odio priuetur patria, eam recuperat marito mortuo, par.1. nu.186.
Etiã si statutum dicat, vt perpetuò sit bannita, ibid.
Vxor diues facta non amittit quartã sibi delatã ob paupertatem, limi.4. num.2.
Vxor legatum amittens ob impudicitiam, illud non recuperat per pudicitiam limita.12. num. 4.
Vxor propter mariti inopiam dotẽ exigit, limi.14. nu.1.
Vxor constante matrimonio censetur domina dotis, limita.16. num. 4.
Vxor indotata contemnitur à viro, limita.22. num.9.

FINIS TABVLAE.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm